

Algemeen Verslag

over de werkzaamheden
van de Europese Unie

2011

**Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de
Europese Unie — 2011**

Europese Commissie
Directoraat-generaal Communicatie
Publicaties
1049 Brussel
BELGIË

Het *Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Europese Unie — 2011*
is op 26 januari 2012 door de Europese Commissie goedgekeurd onder
nummer COM(2012) 18.

http://europa.eu/generalreport/index_nl.htm

Omslagillustratie: © iStockphoto.com/Giovanni Rinaldi

2012 — 180 blz. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-22268-9
doi:10.2775/29124

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2012

© Europese Unie, 2012

Vereenvoudiging met bronvermelding is toegestaan. Voor gebruik of overname
van afzonderlijke foto's dient rechtstreeks aan de auteursrechthouders
toestemming te worden gevraagd.

Printed in Belgium

GEDRUKT OP ELEMENTAIR CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER (ECF)

Prijs in Luxemburg (exclusief btw): 7 EUR

Algemeen Verslag

over de werkzaamheden
van de Europese Unie

2011

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

4

HOOFDSTUK 1

VERSTERKING VAN HET ECONOMISCH BESTUUR IN DE EUROPESE UNIE

6

Uitbreiding van Europa's economische agenda

8

Zorgen voor stabiliteit in het eurogebied

13

Financiële diensten — Nieuwe toezichthouders in actie

21

HOOFDSTUK 2

VERSTERKING VAN DE GROEI

28

EU-beleid voor groei: Europa 2020

30

Een open en eerlijke interne markt

45

Begroting

56

HOOFDSTUK 3

EU-BURGERS KOMEN CENTRAAL TE STAAN

68

Grondrechten en burgerschap

70

Justitie

79

Binnenlandse zaken

84

Dagelijkse problemen van burgers verlichten

90

HOOFDSTUK 4

EEN STERKERE EU IN DE WERELD 106

Europese Dienst voor extern optreden: eerste activiteitsjaar 108

Een doeltreffender Europees nabuurschapsbeleid — Het bevorderen van hervormingen ten zuiden en ten oosten van de EU 109

Versterking van strategische allianties 117

Naar een multilateraal bestuur en een oplossing voor mondiale vraagstukken 123

Bevorderen van vrede, veiligheid en mensenrechten wereldwijd 128

Een omvattend handelsbeleid voor groei en werkgelegenheid in Europa 132

Uitbreiding 135

Investeren in ontwikkeling — De EU als 's werelds grootste donor 140

Actieve solidariteit — Respons op humanitaire crisissituaties 147

HOOFDSTUK 5

EEN MEER VERANTWOORDING AFLEGGENDE, EFFICIËNTERE EN TRANSPARANTERE EU 150

De werkzaamheden van de Europese instellingen en andere organen 152

Efficiëntie: kwaliteitsborging van wet- en regelgeving via de beleidscyclus; de uitvoering van EU-wet- en regelgeving verbeteren 172

CHRONOLOGIE VAN DE REACTIE VAN DE EU OP DE SCHULDENCRISIS 176

VOORWOORD

In 2011 werd de vastberadenheid van Europa om crisissen het hoofd te bieden nogmaals op de proef gesteld. De Europese Unie werd geconfronteerd met een aantal uitdagingen waarop onmiddellijk en langdurig moest worden gereageerd: niet alleen moest de economische en financiële crisis worden aangepakt, er moest ook worden gereageerd op de opstanden in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, en iemand moest de leiding nemen van de mondiale onderhandelingen over klimaatverandering, internationale handel en ontwikkeling.

© Europese Unie

De Europese Unie heeft belangrijke stappen in de richting van een diepere integratie gezet. Wij zijn meer dan ooit op elkaar aangewezen. Dat brengt voordelen maar ook grote verantwoordelijkheden met zich mee. De crisis heeft duidelijk gemaakt dat wij veel meer moeten doen om deze verantwoordelijkheden ten volle op ons te nemen. In de EU heeft iedereen dat nu nog beter begrepen. In 2011 waren onze debatten en beslissingen over het algemeen gericht op sterkere en niet op lossere banden, en op een meer verenigde en beter geïntegreerde Europese Unie.

Het jaar werd overheerst door de financiële en economische crisis. De crisis bleef niet beperkt tot economie en financiën, maar deed beslissende vragen rijzen omtrent de politieke vastberadenheid en het vertrouwen in de eurozone. Een dag is voldoende om het vertrouwen te verliezen. Maar het duurt veel langer om het terug te winnen. Daarom moeten wij op alle fronten reageren.

Vorig jaar hebben wij de fundamentele hervorming van het economisch beleid van de Unie voortgezet. Er zijn doortastende mechanismen voor economische convergentie, toezicht op de begrotingen en sancties ingevoerd, en er worden nog meer maatregelen voorbereid. Wij bleven werken aan de versterking van onze passieve en actieve verdediging om landen in de eurozone die problemen ondervinden te helpen. Op langere termijn onderzoeken wij de mogelijkheden van de gemeenschappelijke uitgifte van obligaties in de eurozone als een natuurlijk gevolg van de grotere convergentie en als een essentiële factor om het vertrouwen in onze muntunie te behouden.

Deze aanpak ging gepaard met de werkzaamheden van de Commissie om structurele voorwaarden voor toekomstige groei te scheppen. Indien wij uit de crisis zouden proberen te geraken door de uitgaven te verhogen, zouden wij nieuwe schulden creëren, en dat is geen optie. De Commissie heeft evenwel voorstellen gedaan voor structurele hervormingen, in combinatie met gerichte investeringen, om onze economieën concurrerender te maken en sterke en duurzame groei te bevorderen. Om deze benadering te onderbouwen, hebben wij de liquiditeit en de kredietverleningscapaciteit van onze banken op korte termijn versterkt. Ook hebben wij voor onze financiële sector de strengste regelgeving en het strengste toezicht ter wereld ingevoerd om vergelijkbare problemen in de toekomst te voorkomen. Wij hebben drie lidstaten van de eurozone die problemen ondervonden met aanpassingsprogramma's geholpen, en hebben bijzondere maatregelen genomen om Griekenland te helpen aan zijn verplichtingen te voldoen. Er is een speciale taskforce opgericht om het land technische en administratieve bijstand te verlenen en ervoor te zorgen dat structuurfondsen optimaal worden ingezet om het concurrentievermogen te vergroten, de groei te stimuleren en de werkloosheid aan te pakken.

De Commissie keek ook verder dan de huidige crisis en heeft een ambitieuze en verantwoordelijke begroting voor de periode 2014-2020 voorgesteld: een begroting die zowel burgers als ondernemingen in Europa echte voordelen zal brengen.

2011 zal in de geschiedenisboeken komen als het jaar waarin mensen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten de straat opgingen om democratie en verandering te eisen. De Europese Unie heeft onmiddellijk gereageerd — eerst met een nieuwe strategie voor het zuidelijke Middellandse-Zeegebied en vervolgens met een belangrijke herziening van de implementatie van het Europees nabuurschapsbeleid. De Europese Unie heeft actie ondernomen om iedereen te helpen die voor vrijheid, democratie en welvaart heeft gevochten.

De Europese Unie heeft ook onmiddellijk hulp verleend aan mensen in nood overal ter wereld: zij stuurde snel hulp na de aardbeving, tsunami en kernramp in Japan, en zorgde voor omvangrijke humanitaire hulp in de door droogte getroffen Hoorn van Afrika.

Vorig jaar heeft de Europese Unie onvermoeibaar gewerkt om de bestrijding van de klimaatverandering hoog op de politieke agenda te houden. Het in december goedgekeurde Durban-pakket biedt ruimte voor optimisme dat er een duidelijk stappenplan komt met het oog op een bindende beslissing. De Europese Unie is ook blijven ijveren voor de sluiting van een wereldhandelsakkoord en is tegelijkertijd blijven onderhandelen over bilaterale handelsovereenkomsten.

In 2011 heeft de Europese Unie duidelijk gemaakt dat de huidige crisis ons engagement ten aanzien van de landen die tot onze Unie willen toetreden niet heeft aangetast. Kroatië heeft het onderhandelingsproces met succes voltooid en wordt in principe onze 28e lidstaat. Dit is het beste bewijs dat een sterk en geloofwaardig uitbreidingsbeleid in het fundamentele belang van Europa is.

Het Algemeen Verslag 2011 geeft een gedetailleerd overzicht van de activiteiten van de Europese Unie tijdens de laatste twaalf maanden. Het was een vermoeiend jaar, dat niet zonder horten en stoten is verlopen, maar waarin vorderingen werden gemaakt en waarin werd geijverd voor een belangrijke zaak, die de huidige Europese leiders moeten beschermen en versterken. Ik hoop dat het Algemeen Verslag het referentiepunt wordt voor de maatregelen die wij hebben genomen om Europa weer op de weg naar welvaart en solidariteit te brengen.

José Manuel Barroso

Hoofdstuk 1

Versterking van het economisch bestuur in de Europese Unie

De Europese Unie heeft in 2011 het hoofd moeten bieden aan ernstige problemen en heeft grote vooruitgang geboekt bij de aanpak ervan.

Het ging dat jaar vooral om de vraag hoe het best met de problemen kon worden omgegaan en de groei kon worden gestimuleerd, het vertrouwen kon worden hersteld en de staatsschuldcrisis kon worden opgelost. De EU-instellingen hebben onafgebroken gewerkt aan een breed scala aan maatregelen en ideeën om de crisis te bestrijden. Er is duidelijk vooruitgang geboekt bij de verbetering van het economisch bestuur in de EU.

Er is een uitgebreid pakket wetgevingsmaatregelen (het zogeheten „six-pack”) doorgevoerd om het stabiliteits- en groeipact (SGP) en de nationale begrotingskaders te verstevigen en macro-economische onevenwichtigheden te voorkomen en te corrigeren. In november kwam de Commissie vanwege de diepte van de crisis met voorstellen voor verdere wetgevingsmaatregelen voor het budgettair toezicht.

Terwijl hard werd doorgewerkt aan een versterking van de financiële vangnetten voor eurolanden, werd een discussie over de haalbaarheid van stabiliteitsobligaties op gang gebracht.

De programma's voor financiële hulp aan Griekenland, Ierland en Portugal en de betalingsbalanssteun aan de niet-eurolidstaten Letland en Roemenië liepen intussen door. In oktober 2011 keurde de Europese Raad een tweede hulpprogramma goed voor Griekenland, dat met bijzondere problemen te kampen had. Na afloop van het EU-steunprogramma voor Hongarije is in aansluiting daarop een speciaal toezichtkader voor dat land opgezet waarbij om de zes maanden een controlebezoek plaatsvindt.

Op Europees niveau werd verder gewerkt aan een uitbreiding van de wetgeving voor en het toezicht op de financiële sector. Tegelijk kreeg de herstructurering van het bankwezen in tal van lidstaten verder gestalte. Voorts heeft de Europese Commissie voorstellen gedaan voor een belasting op financiële transacties.

Uitbreiding van Europa's economische agenda

In de loop van het jaar heeft het economisch bestuur in de Europese Unie een stevigere en duurzame grondslag gekregen. De Commissie heeft een proces op gang gebracht om het macro-economisch en begrotings-beleid sterker aan te sturen en te organiseren op EU-niveau. Nieuwe, robuuste wetgeving op dit gebied is besproken in en uiteindelijk goedgekeurd door het Europees Parlement en de Raad. In 2012 zullen op basis daarvan financiële sancties kunnen worden opgelegd aan eurolidstaten die zich niet aan de regels houden. In combinatie met geloofwaardige en doeltreffende stabilisatiemaatregelen moet deze nieuwe aanpak van het economisch bestuur een kader bieden voor een effectiever en verantwoord macro-economisch beleid in de EU als geheel en tegelijk de gemeenschappelijke munt de nodige steun verschaffen.

Jaarlijkse groeianalyse — Lancering van het eerste Europees semester

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN DE JGA 2011

In de analyse zijn drie hoofdprioriteiten genoemd en tien concrete maatregelen voorgesteld waarmee de Europese Raad zou moeten instemmen. De drie prioriteiten waren:

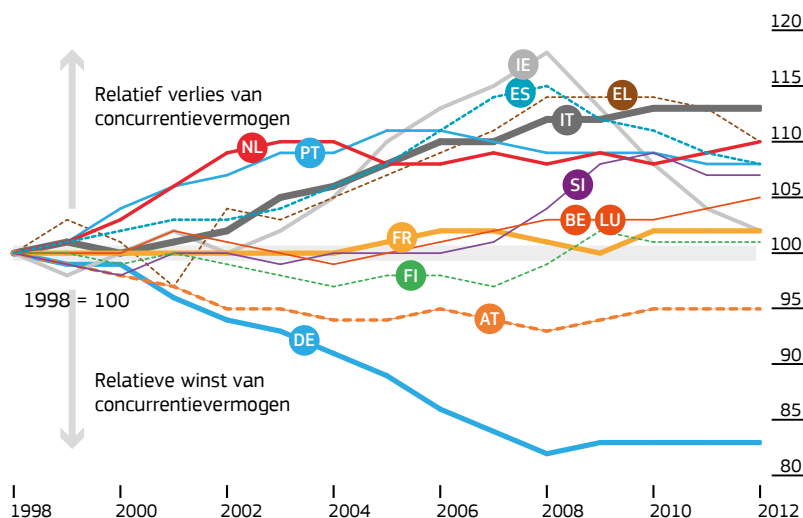
- 1) macro-economische stabiliteit, en met name budgettaire consolidatie en een stabiele financiële sector;
- 2) hervormingen op de arbeidsmarkt, en met name het creëren van arbeidskansen;
- 3) groeiversterkende maatregelen (interne markt, handel en gemeenschappelijk energiebeleid).

Op 12 januari is de Europese Commissie met de eerste jaarlijkse groeianalyse (JGA)⁽¹⁾ gekomen. Met een beschrijving door de Commissie van hetgeen zij zag als de voornaamste knelpunten en actieprioriteiten voor 2011, werd het begin ingeluid van het eerste Europees semester, de nieuwe cyclus van zes maanden die bedoeld is om het macro-economisch, budgettair en structureel beleid van de verschillende lidstaten vooraf te coördineren. Het Europees semester is het kader waarbinnen de Europa 2020-strategie voor een slimme, duurzame en inclusieve groei ten uitvoer wordt gelegd (zie hoofdstuk 2). Het gaat om een ingrijpende vernieuwing in het bestuur van de onderling verweven economieën van de EU als geheel in die zin dat de EU-dimensie van de nationale budgettaire en economische beleidsvorming is versterkt.

Een correctie van macro-economische onevenwichtigheden is een essentiële voorwaarde voor groei. Dit geldt met name voor het eurogebied. Met structurele hervormingen wordt de groei bevorderd en worden onevenwichtigheden voorkomen en gecorrigeerd. Zonder adequate maatregelen op deze gebieden zal de potentiële groei met zo'n 1,5% in het komend decennium, tegen 1,8% in de periode 2001-2010, zwak blijven.

PRIJSCONCURRENTIE BINNEN DE EUROZONE

Interne onevenwichtigheden blijven een uitdaging. De ontwikkeling van het concurrentievermogen ten opzichte van de rest van de eurozone vertoont grote verschillen.

De Europese Raad heeft in maart ingestemd met de door de Commissie vastgestelde prioriteiten en voorgestelde tien maatregelen voor 2011-2012.

Tien concrete prioriteiten voor 2011

Macro-economische stabiliteit

1. De nationale overheidsfinanciën op orde brengen
2. Tekorten en overschotten op de lopende rekening aanpakken
3. Zorgen voor een stabiele financiële sector

Arbeidsmarkthervormingen

4. Mensen weer aan het werk krijgen of aan een andere baan helpen door arbeid financieel aantrekkelijker te maken
5. De pensioenstelsels hervormen
6. Ervoor zorgen dat werkloosheidsuitkeringen een prikkel bevatten om op zoek te gaan naar werk
7. Een beter evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid op de arbeidsmarkt

Groeistimulerende maatregelen

8. Wegnemen van nog bestaande belemmeringen op de interne markt
 9. Meer investeringen in energie-, transport- en IT-infrastructuur, met name via innovatieve financiering (zoals EU-projectobligaties)
 10. Zorgen voor een kostenefficiënte toegang tot energie
-

© Europese Unie

*Naar een sterkere
Europese economische
governance.*

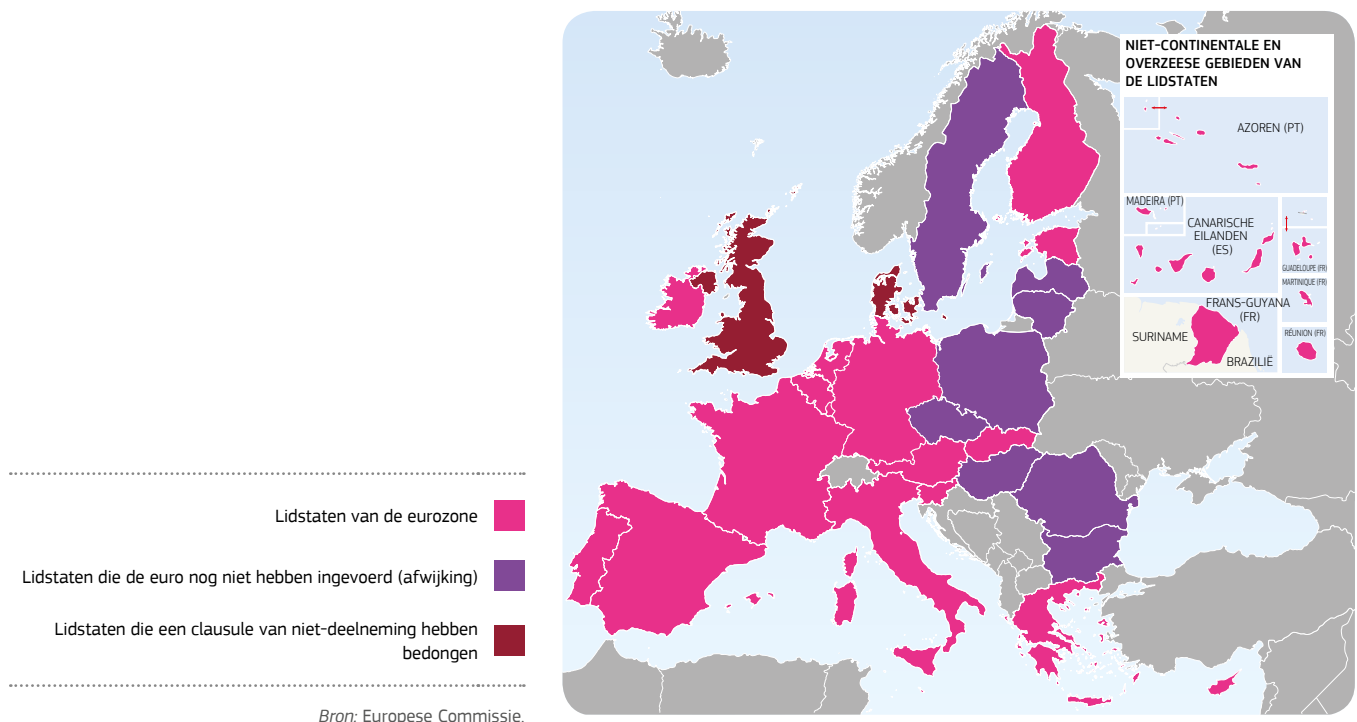
Euro Plus-pact

Na de JGA-voorstellen hebben de staatshoofden en regeringsleiders van het eurogebied in maart overeenstemming bereikt over het zogeheten Euro Plus-pact⁽²⁾. Zes niet-eurolidstaten, namelijk Bulgarije, Denemarken, Letland, Litouwen, Polen en Roemenië, hebben zich bij dit pact aangesloten. Met het pact zijn op hoog politiek niveau krachtigere verplichtingen aangegaan om het concurrentievermogen en de convergentie van en in het eurogebied te bevorderen. Al met al is het toegespitst op vier gebieden: concurrentievermogen, werkgelegenheid, houdbaarheid van de overheidsfinanciën en vergroting van de financiële stabiliteit.

Alle 23 ondertekenaars hebben zich ertoe verplicht de in het pact vastgelegde hervormingen door te voeren, die volledig in het Europees semester worden geïntegreerd⁽³⁾. De overige vier lidstaten kunnen zich desgewenst bij het pact aansluiten.

WELKE LANDEN BEHOREN TOT DE EUROZONE?

De eurozone bestaat uit de lidstaten van de Europese Unie die de euro als munt hebben ingevoerd. Momenteel telt de eurozone ongeveer 330 miljoen burgers in 17 landen.

Van JGA naar landenspecifieke aanbevelingen

Na goedkeuring door de Europese Raad eind juni heeft de Raad het eerste Europees semester afgesloten met de vaststelling van landenspecifieke aanbevelingen⁽⁴⁾ aan elke lidstaat. Van de lidstaten wordt verwacht dat zij het specifiek aan hen uitgebrachte advies opvolgen in hun beleid en bij de opstelling van hun begroting.

De aanbevelingen hebben betrekking op allerlei zaken, zoals de staat van de overheidsfinanciën, de mogelijkheden van het bankwezen om de economie te steunen, hervormingen in het pensioenstelsel, maatregelen om de werkgelegenheid te bevorderen en werklozen weer aan het werk te krijgen, en onderwijs en innovatie.

Ze berusten op ontwerp-aanbevelingen van de Commissie na een diepgaande technische beoordeling door de Commissie: 1) van de economische en budgettaire situatie in elke lidstaat en 2) of de maatregelen die de lidstaten voorstellen in hun nationale hervormingsprogramma en stabiliteits- of convergentieprogramma en met het oog op de verplichtingen die zij, voor zover van toepassing, in het kader van het Euro Plus-pact zijn aangegaan, wel goed zijn afgestemd op hun specifieke problemen. In deze beoordeling is rekening gehouden met de door de Commissie in de JGA van januari 2011 vastgestelde prioriteiten, zoals bekrachtigd door de Europese Raad in zijn conclusies van maart 2011.

De Commissie zal de uitvoering van de aanbevelingen nauwlettend volgen en de Raad op de hoogte houden van haar bevindingen. In het voorjaar van 2012 volgt een formele beoordeling van de prestaties van elke lidstaat. In mei komt de Commissie dan weer met landenspecifieke aanbevelingen en een bijbehorende analyse voor 2012.

Kern van de landenspecifieke aanbevelingen van 2011

Macro-economische stabiliteit

Er moet meer worden gedaan om:

- ▶ het belastingstelsel te hervormen en de groeibevorderende uitgaven te ontzien;
- ▶ de budgettaire maatregelen om het begrotingstekort terug te dringen, nader uit te werken;
- ▶ het regelgevingskader voor hypotheeklen te versterken en te hoge schulden van particuliere huishoudens terug te dringen.

Structurele hervormingen

Er moet meer worden gedaan om:

- ▶ het ondernemingsklimaat te verbeteren door te strenge regels af te schaffen, het starten van een bedrijf te vergemakkelijken en de toegang tot financiering te verbeteren, met name voor kleine en middelgrote bedrijven (het mkb);
- ▶ de concurrentie in de dienstensector te bevorderen door de dienstenrichtlijn onverkort te implementeren en het mededingings- en regelgevingskader in de diverse netwerksectoren te verstevigen;
- ▶ O&O en innovatie te stimuleren door particuliere O&O-investeringen aantrekkelijker te maken, en O&O en innovatie beter af te stemmen op de behoefte van het bedrijfsleven.

Arbeidsmarkt

Er moet meer worden gedaan om:

- ▶ de arbeidsparticipatie te verhogen door de pensioengerechtigde leeftijd op te trekken, vervroegde-uittreedingsregelingen te beperken en de kinderopvang beter toegankelijk te maken;
- ▶ structurele werkloosheid te bestrijden en kwetsbare groepen te integreren door de loonbelasting te verlagen en actief arbeidsmarktbeleid voor deze groepen te voeren;
- ▶ de jeugdwerkloosheid en het aantal vroegtijdige schoolverlaters terug te dringen door de arbeidscontracten zo nodig te hervormen en onderwijs en werkgelegenheid beter aan elkaar te koppelen;
- ▶ ervoor te zorgen dat de lonen in de pas lopen met de groei van de productiviteit.

© Europese Unie

Viviane Reding, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap, benadrukt dat de crisis niet het einde van Europa betekent, maar het begin van een sterker en meer verenigd Europa⁽⁶⁾.

Lancering van het tweede Europees semester voor 2012

Om de vaart erin te houden, is de Commissie al in november 2011 met de JGA voor 2012⁽⁶⁾ gekomen. In de JGA zijn ook de voornaamste door de lidstaten door te voeren arbeidsmarkthervormingen in kaart gebracht. Daarbij is uitgegaan van het ontwerp van het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid⁽⁷⁾, dat deel uitmaakt van het Commissiepakket voor de lancering van het Europees semester.

In de JGA geeft de Commissie aan wat volgens haar de EU-prioriteiten voor de volgende twaalf maanden moeten zijn als het gaat om het begrotingsbeleid en structurele hervormingen. De analyse voor 2012 is dus het vertrekpunt voor het tweede Europees semester van economisch bestuur. De nationale hervormingsprogramma's (voor structurele hervormingen) en de stabiliteits- en convergentieprogramma's (voor het begrotingsbeleid) die de lidstaten in het voorjaar zullen indienen, en de nieuwe of bijgewerkte landenspecifieke aanbevelingen die de Commissie in mei zal presenteren, moeten alle stroken met de beleidsprioriteiten die in de analyse voor 2012 zijn voorgesteld, en met de richtsnoeren die de Europese Raad tijdens zijn voorjaarsbijeenkomst heeft verstrekt. Voor het eerst zal in het Europees semester ook gebruik worden gemaakt van de nieuwe toezichtinstrumenten van het six-pack.

Hoofdprioriteiten van de JGA 2012

In de JGA 2012 ligt de klemtoon vooral op het aspect „uitvoering”, en wel de uitvoering van hetgeen reeds is overeengekomen — met de nadruk op groei-bevorderende maatregelen.

De nationale en de EU-inspanningen moeten volgens de Commissie op de volgende vijf prioriteiten worden gericht:

- ▶ een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren;
 - ▶ de kredietverschaffing aan de economie normaliseren;
 - ▶ groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst;
 - ▶ de werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken;
 - ▶ het overheidsapparaat moderniseren.
-

Zorgen voor stabiliteit in het eurogebied

Alle instellingen en lidstaten hebben in de loop van het jaar aanzienlijke inspanningen geleverd om de stabiliteit van de gemeenschappelijke munt te waarborgen. Wat het eurogebied betreft, ging het er in hoofdzaak om een vorm van samenwerking op te zetten die niet alleen op solidariteit en verantwoordelijkheidszin, maar ook op stabiliteit was gericht. Er zijn, vaak onder zeer moeilijke financiële, economische en politieke omstandigheden, grote stappen voorwaarts gezet om een tijdelijk en een permanent fundament te leggen voor een dergelijke samenwerking.

Aanscherping van het EU-toezicht op het economisch en budgettair beleid

Om het economisch bestuur in de Europese Unie te versterken, heeft de Commissie in 2010 zes voorstellen⁽⁸⁾ (het six-pack) ter goedkeuring ingediend bij het Europees Parlement en de Raad. Vier voorstellen zijn bedoeld om het SGP en de begrotingskaders te versterken, terwijl de andere twee gericht zijn op de voorkoming en correctie van macro-economische onevenwichtigheden. Na uitgebreide discussies hebben het Parlement en de Raad op respectievelijk 28 september en 8 november hun goedkeuring⁽⁹⁾ gehecht aan het pakket, dat op 13 december 2011 in werking is getreden.

© Digital Vision/Getty Images

Het pakket heeft drie hoofddoelstellingen:

- ▶ doelstelling 1: een krachtadiger preventief en corrigerend optreden via een versterkt SGP en een nauwere budgettaire coördinatie. Daartoe wordt een beter toezicht uitgeoefend op de nationale begrotingen, met onder andere veel meer aandacht voor een terugdringing van de schuld, en moeten de nationale begrotingskaders voortaan voldoen aan bepaalde minimumeisen. Het nieuwe systeem voorziet in meer transparantie, strengere regels en een betere handhaving;
- ▶ doelstelling 2: voorkoming en correctie van macro-economische onevenwichtigheden. Er wordt een nieuw toezichtmechanisme opgezet om onevenwichtigheden veel eerder op te sporen en te corrigeren. Daarbij zal onder meer gebruik worden gemaakt van een scorebord bestaande uit diverse indicatoren;
- ▶ doelstelling 3: een krachtigere handhaving. In zowel het SGP als de nieuwe, bij onevenwichtigheden in te leiden procedure is de mogelijkheid ingebouwd om de eurolidstaten progressieve financiële sancties op te leggen, variërend van een rentedragend deposito tot een boete. Daarnaast is het handhavingsaspect versterkt: stemmingen zullen vaker plaatsvinden op basis van een zogeheten omgekeerde gekwalificeerde meerderheid. Dit houdt in dat een aanbeveling of een voorstel die/dat de Commissie bij de Raad indient, wordt geacht te zijn goedgekeurd, tenzij een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten tegenstemt.

De euro heeft bruggen gebouwd tussen de 17 lidstaten van de eurozone en heeft zich bewezen als mondiale valuta.

Hoewel dit nieuwe wetgevingspakket de coherentie van het economisch bestuur in Europa, inclusief het eurogebied, ten goede zal komen, is de Commissie eind 2011 vanwege de omvang en de diepte van de crisis met voorstellen gekomen om de wetgeving nog verder te hervormen.

Verdere aanscherping van het economisch en budgettaire toezicht in het eurogebied

In november heeft de Commissie voorstellen gedaan voor nog twee verordeningen, die het toezicht in het eurogebied moeten versterken en die in het verlengde liggen van hetgeen is vastgelegd in de reeks wetgevingsmaatregelen van het six-pack. Aangezien met de huidige crisis duidelijk is gebleken dat de eurolanden onderling sterker van elkaar afhankelijk zijn, heeft de Commissie voorgesteld om de begrotingsprocedures van deze landen nauwer te coördineren en een scherper toezicht daarop uit te oefenen. Dit geldt met name voor de eurolanden die een buitensporig begrotingstekort hebben, te kampen hebben met financiële instabiliteit of ernstig gevaar lopen om daarmee te maken te krijgen, of op basis van een bepaald programma financiële bijstand ontvangen.

De voorgestelde verordening tot versterking van het toezicht op het begrotingsbeleid in de eurolidstaten schrijft voor dat deze lidstaten hun ontwerpbegroting elk jaar op hetzelfde tijdstip moeten presenteren, en geeft de Commissie het recht om ze te beoordelen en zo nodig een advies erover uit te brengen. De Commissie kan om een herziening van een ontwerp verzoeken als zij van oordeel is dat er sprake is van ernstige niet-nakoming van de in het stabiliteits- en groei-pact neergelegde verplichtingen. Dit gebeurt dan openbaar om een volledige transparantie te waarborgen. De ontwerpverordening bevat voor eurolanden waartegen een buitensporigtekortprocedure loopt, ook strengere monitoring- en verslagleggingseisen, die voor de gehele duur van de begrotingscyclus en doorlopend gelden. Daarnaast moet elke eurolidstaat een onafhankelijke begrotingsraad instellen en zijn begroting op onafhankelijke prognoses baseren.

De voorgestelde verordening tot versterking van het economische en budgettaire toezicht op eurolidstaten die ernstige moeilijkheden ondervinden of dreigen te ondervinden ten aanzien van hun financiële stabiliteit, moet ervoor zorgen dat het toezicht op de lidstaten die op basis van een bepaald programma financiële bijstand ontvangen, of een ernstig risico op financiële instabiliteit lopen, robuust is, volgens duidelijke procedures verloopt en in het EU-recht is verankerd. De Commissie kan besluiten een lidstaat die ernstige moeilijkheden ten aanzien van zijn financiële stabiliteit ondervindt, onder verscherpt toezicht te stellen. De Raad kan dergelijke lidstaten officieel aanbevelen corrigerende maatregelen te treffen.

EFSF en EFSM voortgezet

De economische crisis heeft de overheidsfinanciën sterk onder druk gezet. In alle lidstaten zijn het overheidstekort en de staatsschuld opgelopen. De ontwikkeling van de staatsschuld is sinds 2010 een ernstige bron van zorg. Sommige eurolidstaten kunnen voor een houdbare financiering van hun schuld niet meer terecht op de markt.

Om de stabiliteit van het eurogebied als geheel te waarborgen en hulp te bieden aan individuele lidstaten die in financiële moeilijkheden verkeren en/of onder zware druk van de markten staan, zijn in 2010 twee tijdelijke crisismechanismen met een totale kredietverleningscapaciteit van 500 miljard EUR opgezet, waarmee in 2011 financiële steun is verleend aan Ierland en Portugal, terwijl Griekenland via een speciaal voor dit land opgezette bilaterale leenconstructie steun heeft ontvangen, al met al een duidelijke uiting van het gemeenschappelijk belang van en de solidariteit binnen het eurogebied. De Europese Centrale Bank heeft in 2011 een belangrijke rol gespeeld door voor de nodige liquiditeit op de markt te zorgen (zie hoofdstuk 5 voor meer informatie).

In 2011 is overeengekomen om de kredietverleningscapaciteit van de Europese financiële stabiliteitsfaciliteit (EFSF) van 440 miljard EUR volledig inzetbaar te maken. Samen met het maximumbedrag van 60 miljard EUR dat via het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM) beschikbaar is, komt de totale daadwerkelijke kredietverleningscapaciteit van de twee Europese brandblussers dus uit op 500 miljard EUR. Voorts hebben de staatshoofden en regeringsleiders in juli 2011 besloten om de flexibiliteit en effectiviteit van de EFSF te vergroten door de leentarieven te verlagen en looptijden te verlengen, zodat de schuld van de begunstigde landen beter houdbaar wordt.

Later in het jaar zijn voor de EFSF ook richtsnoeren voor diverse nieuwe instrumenten vastgesteld (die ook zullen gelden voor het toekomstige permanente mechanisme, het ESM). Deze nieuwe instrumenten houden in dat de EFSF zal kunnen handelen op basis van een „proactief” programma (via preventieve kredietlijnen), leningen zal kunnen verstrekken voor de herkapitalisatie van financiële instellingen en zal kunnen interveniëren op de primaire en secundaire markt. Er is een EFSF-mandaat opgesteld en bekrachtigd voor twee opties die de faciliteit een maximale vuurkracht kunnen geven, waarbij moet worden bedacht dat er nog veel werk te verzetten is voordat ze volledig operationeel zijn, en nog een aantal technische en juridische horden moet worden genomen. De opties houden het volgende in: ofwel worden certificaten uitgegeven die een gedeeltelijke bescherming van de hoofdsom van nieuw uitgegeven obligaties bieden, ofwel worden publieke en particuliere middelen gepoold in een of meer gezamenlijke beleggingsfondsen.

© Europese Unie

Tot slot hebben de staatshoofden en regeringsleiders ingestemd met de meeste wijzigingen in het herziene ESM-verdrag en hebben zij een nieuwe streefdatum vastgesteld voor de inwerkingtreding van het permanente Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) als vervanger van de EFSF, en wel juli 2012, één jaar eerder dan oorspronkelijk de bedoeling was. Conform de JGA van de Commissie van januari 2011 moeten deze brede aanpak en alle aanvullende maatregelen ervoor zorgen dat de Europese Unie, en meer in het bijzonder het eurogebied, over deugdelijke „brandblussers” beschikt waarmee de huidige crisis en eventuele toekomstige crises te lijf kunnen worden gegaan.

Ondertekening van het Verdrag tot instelling van het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) op 11 juli 2011.

Griekenland

Het hulpprogramma van 110 miljard EUR dat de eurolidstaten en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in 2010 voor Griekenland hadden opgezet, moest worden aangevuld met een tweede programma voor dit land, bestaande uit aanvullende publieke financiering plus een substantiële bijdrage van particuliere obligatiehouders. Op de EU-top van 26 oktober hebben de eurolidstaten maximaal 100 miljard EUR toegezegd voor het tweede programma. Daarnaast is overeengekomen dat particuliere beleggers een bijdrage leveren in de vorm van een vrijwillige obligatieruil met een nominale afwaardering van 50% op hun deel van de Griekse schuld. De eurolidstaten dragen maximaal 30 miljard EUR bij aan de schuldherschikking. Daarmee moet de Griekse schuld worden teruggedrongen van zo'n 160% nu naar 120% van het bbp in 2020.

OVERZICHT VAN AL DE UITGEKEERDE BEDRAGEN, IN MILJARD EUR

Uitgekeerde bedragen	Eurogebied	IMF	Totaal
Mei 2010	14,5	5,5	20,0
September 2010	6,5	2,5	9,0
Dec. 2010/Jan. 2011	6,5	2,5	9,0
Maart 2011	10,9	4,1	15,0
Juli 2011	8,7	3,3	12,0
December 2011	5,8	2,2	8,0
Totaal	52,9	20,1	73,0

Griekse taskforce

Overeenkomstig de afspraken met de Griekse autoriteiten is een taskforce van de Commissie opgezet, die in september aan de slag is gegaan. Deze moet Griekenland de nodige technische bijstand verlenen bij het aanpassingsprogramma van de EU/het IMF en zorgen voor een snellere absorptie van EU-middelen. Daartoe worden samen met Griekenland projecten geselecteerd die met name gericht zijn op de bevordering van de economische groei, het concurrentievermogen en de werkgelegenheid. Elk kwartaal moet de taskforce een voortgangsverslag uitbrengen aan de Griekse autoriteiten en de Europese Commissie.

Hulp aan Ierland en Portugal

Ierland en Portugal ontvangen elk gecombineerde financiële steun van de EU (het EFSM, de EFSF en het IMF).

Ierland

De financiële steun wordt verleend op basis van een programma dat de Commissie en het IMF, in samenspraak met de ECB, in november 2010 hebben uitonderhandeld met de Ierse autoriteiten.

De hulp van de EU, de EFSF en het IMF aan Ierland bedraagt maximaal 85 miljard EUR over drie jaar, waaronder een bijdrage van 17,5 miljard EUR uit een Ierse schatkistreserve en van het nationale pensioenreservefonds en bilaterale leningen van het VK, Zweden en Denemarken.

OVERZICHT VAN DE AL UITGEKEERDE BEDRAGEN, IN MILJARD EUR

Uitgekeerde bedragen	EU (EFSM)	EFSF	IMF (*)
Januari 2011	5,0		5,62
Februari 2011		3,3	
Maart 2011	3,4		
Mei 2011	3,0		1,58
September 2011	2,0		1,48
Oktober 2011	0,5		
November 2011		3,0	
December 2011			3,91
Totaal	13,9	6,3	12,59(**)

(*) Tabelbedrag omgerekend in euro op basis van wisselkoers van BTR (bijzondere trekkingsrechten) op uitkeringsdatum.

(**) 11,05 miljard BTR.

Portugal

De financiële steun wordt verleend op basis van een overeenkomst over een economisch aanpassingsprogramma die de Commissie en het IMF, in samenwerking met de ECB, in mei 2011 hebben uitonderhandeld met de Portugese autoriteiten.

De hulp van de EU, de EFSF en het IMF aan Portugal bedraagt maximaal 78 miljard EUR over drie jaar.

OVERZICHT VAN DE AL UITGEKEERDE BEDRAGEN, IN MILJARD EUR

Uitgekeerde bedragen	EU (EFSM)	EFSF	IMF (*)	Totaal
Mei 2011	1,75		6,45	8,2
Juni 2011	4,75	5,8		10,55
September 2011	5,0		3,98	8,98
September 2011	2,0			2,0
Oktober 2011	0,6			0,6
December 2011			2,90	2,90
Totaal	14,1	5,8	13,33(**)	33,23

(*) Tabelbedrag omgerekend in euro op basis van wisselkoers van BTR (bijzondere trekkingsrechten) op uitkeringsdatum.

(**) 11,503 miljard BTR (bijzondere trekkingsrechten); waarde in euro op basis van wisselkoers op 19 december 2011: 13,6 miljard.

Een permanent mechanisme — Het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM)

In 2011 is ook overeenstemming bereikt over een permanent crisisbestrijdingskader dat medio 2013 in werking zou treden. Na heronderhandelingen in de loop van het jaar is echter besloten om het mechanisme al medio 2012 van start te laten gaan om een sterkere en efficiëntere dam tegen de crisis op te werpen.

Op 11 juli 2011 hebben de ministers van Financiën van de 17 eurolanden het ESM-verdrag⁽¹⁰⁾ ondertekend. De taken van de tijdelijke mechanismen (de EFSF en het EFSM) zullen worden overgeheveld naar het ESM. In december 2011 werd nog gewerkt aan de bijwerking van het verdrag. Tegelijk heeft de Europese Raad in december besloten om de invoering van het ESM te vervroegen naar medio 2012.

HOGER KREDIETVERLENINGSVOLUME

Het ESM zal beschikken over een daadwerkelijke kredietverleningscapaciteit van 500 miljard EUR, met een totaal geplaatst kapitaal van 700 miljard EUR, waarvan 80 miljard EUR aan volgestort kapitaal en 620 miljard EUR aan toegezegd opvraagbaar kapitaal, geheel afkomstig van de eurolidstaten.

Financiële bijstand van het ESM, in de vorm van bijvoorbeeld kredieten, zal alleen worden verleend op basis van stringente beleidsvoorwaarden in het kader van een macro-economisch aanpassingsprogramma en een diepgaande analyse van de houdbaarheid van de overheidsschuld. Deze analyse zal worden uitgevoerd door de Commissie en het IMF, in samenspraak met de ECB.

Gecoördineerde aanpak van de crisis

In de loop van 2011 zijn de EU-leiders meermaals in het kader van de Europese Raad en de Eurogroep bijeengekomen. Op 11 maart, 21 juli, 23 oktober en 26 oktober, en 8-9 december vonden topontmoetingen plaats. Zij verklaarden dat zij zich zouden blijven inzetten voor de euro en al het nodige zouden doen om de financiële stabiliteit van het eurogebied en de eurolidstaten te waarborgen.

Zij werden het eens over de ontwikkeling van nieuwe stabilisatie-instrumenten voor het eurogebied om de effectiviteit van de EFSF en het ESM te vergroten en het besmettingsgevaar aan te pakken.

Met de aanhoudende onrust op de financiële markten bleef het van cruciaal belang dat de begrotingen op orde zouden worden gebracht en de schuld zou worden teruggedrongen om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te waarborgen en het vertrouwen te herstellen. De EU-leiders bestempelden, overeenkomstig het voorstel dat de Commissie in haar routekaart voor stabiliteit en groei⁽¹⁾ had gedaan, de volgende actiegebieden als urgent: de Griekse problematiek, een versterking van het bestuur in het eurogebied, een verdere herkapitalisatie van de Europese banken, en beleid dat de groei bevordert.

Alle lidstaten zegden toe de landenspecifieke aanbevelingen die in het kader van het eerste Europees semester waren gedaan, onverkort uit te voeren en de overheidsuitgaven te richten op sectoren die groei genereren.

Commissielid Rehn werd in oktober benoemd tot vicevoorzitter van de Commissie, speciaal belast met economische en monetaire aangelegenheden, inclusief de euro. In het kader daarvan heeft hij grotere coördinatie-, toezicht- en handhavingsbevoegdheden gekregen op het gebied van het economisch bestuur in het eurogebied.

© Europese Unie

*Olli Rehn (rechts),
is vicevoorzitter van de
Commissie en commissaris
voor Economische
en Monetaire Zaken
en de euro.
Links Jean-Claude Juncker,
de voorzitter van de
Eurogroep.*

In december heeft de Europese Raad zich gebogen over een nog nauwere coördinatie van het begrotingsbeleid. Uitgangspunt daarbij waren de voorstellen van de voorzitter van de Europese Raad, de heer Herman Van Rompuy, de voorzitter van de Europese Commissie, de heer José Manuel Barroso, en de voorzitter van de Eurogroep, de heer Jean-Claude Juncker. Er werd geen unaniem akkoord bereikt: het VK doet niet mee. De eurolidstaten en de andere lidstaten konden wel overeenstemming⁽¹²⁾ bereiken over een „begrotingspact” in de vorm van een intergouvernementeel verdrag waarbij de begrotingsvoorschriften worden aangescherpt en de economische coördinatie wordt versterkt. Een paar lidstaten willen nog wel hun parlement daarover raadplegen. Uiterlijk in maart 2012 moet een definitief akkoord worden bereikt over het nieuwe verdrag.

© Europese Unie

Nadruk op groei en werkgelegenheid

De 27 EU-landen hebben afgesproken om meer vaart te zetten achter prioritaire groei- en werkgelegenheidsmaatregelen. Daarbij gaat het onder meer om maatregelen om een volledige integratie van de EU-energiemarkten, betere infrastructuurverbindingen en meer energie-efficiëntie tot stand te brengen. Zie hoofdstuk 2 voor meer informatie over groeibevorderende maatregelen.

Cruciale vergadering van de Europese staatshoofden en regeringsleiders in december.

Euro-obligaties ofwel stabiliteitsobligaties

In het kader van het streven naar een stabiel bestuur van het eurogebied heeft de Commissie op verzoek van het Europees Parlement meer lijn gebracht in het debat over euro-obligaties door eind november een groenboek over stabiliteitsobligaties⁽¹³⁾ te publiceren en daarmee een brede discussie op gang te brengen en de mening van het publiek te vragen over de in het groenboek aan de orde gestelde kwesties. In het stuk worden drie benaderingen voor een gezamenlijke uitgifte van schuld papier in het eurogebied, met de potentiële voordelen en knelpunten van elke benadering, tegen het licht gehouden. Beschreven wordt welke gevolgen van elke benadering mogen worden verwacht voor de financieringskosten van de lidstaten, voor de Europese financiële integratie, voor de stabiliteit op de financiële markt en voor de mondiale aantrekkingskracht van de financiële markten in de EU. Ook wordt stilgestaan bij het gevaar van „moral hazard” (laksheid) dat aan elke benadering kleef, en wordt nagegaan wat de implicaties ervan zijn met het oog op een wijziging van het verdrag. Sommigen denken dat stabiliteitsobligaties in de verdere toekomst een zeer krachtig wapen kunnen zijn in de strijd tegen de staatsschuldcrisis, terwijl anderen juist vrezen dat daardoor de marktprikkel voor budgettaire discipline wegvalt en de deur wordt opengezet voor laksheid. De Commissie laat er geen twijfel over bestaan dat elke stap richting stabiliteitsobligaties slechts haalbaar en wenselijk is als daar tegelijkertijd een versterking van de begrotingsdiscipline tegenover staat. Hoe ver die versterking moet gaan, zal afhangen van hoe ambitieus de gekozen benadering is.

Volgens het groenboek kan een gemeenschappelijke emissie van stabiliteitsobligaties aanzienlijke voordelen opleveren:

- ▶ het vooruitzicht op stabiliteitsobligaties kan mogelijk leiden tot een snelle verlichting van de huidige staatsschuldcrisis, aangezien de lidstaten die een hoog rendement moeten bieden, kunnen profiteren van de grotere kredietwaardigheid van de lidstaten die een laag rendement bieden;
- ▶ stabiliteitsobligaties zouden het financiële stelsel van het eurogebied schokbestendiger maken en de financiële stabiliteit aldus vergroten;

- ▶ stabiliteitsobligaties zouden de effectiviteit van het monetaire beleid van het eurogebied ten goede komen;
- ▶ stabiliteitsobligaties zouden de efficiëntie van de markt voor staatsobligaties in het eurogebied en van het bredere financiële stelsel in het eurogebied bevorderen;
- ▶ stabiliteitsobligaties zouden portfoliobeleggingen in de euro bevorderen en zorgen voor een evenwichtiger mondiaal financieel stelsel.

De euro in het dagelijks leven

ANDORRA KLAAR VOOR DE UITGIFTE VAN ZIJN EIGEN EUROMUNTEN

Op grond van een monetaire overeenkomst die medio 2011 is gesloten tussen Andorra en de Europese Unie, kan het vorstendom voortaan de euro gebruiken als officiële munteenheid en zijn eigen euromunten uitgeven. Tot dan toe had Andorra geen officiële munt en werd de euro daar de facto als munt gebruikt zonder de status van wettig betaalmiddel te hebben.

Tien jaar euro's in de portemonnee

Op 1 januari 2002 zijn in de Europese Unie voor het eerst eurobiljetten en -munten in omloop gebracht. Dit ging gepaard met een onderlinge afstemming van het monetaire beleid en met een nauwere samenwerking tussen de eurolidstaten op een schaal die niet eerder was vertoond. Inmiddels gebruiken al 332 miljoen mensen de euro. Zij hoeven geen wisselkosten meer te betalen en kunnen de prijzen in de verschillende eurolanden dankzij de grotere transparantie met elkaar vergelijken en op basis daarvan grensoverschrijdende transacties aangaan.

Estland als 17e euroland

Op 1 januari heeft Estland de euro als officiële munteenheid ingevoerd. De overgang verliep soepel en volgens plan. De oude nationale munt, de kroon, werd geleidelijk uit de circulatie gehaald gedurende een overgangsperiode van twee weken waarin beide munten de status van wettig betaalmiddel hadden.

De inwoners van het eurogebied hebben hun stem mogen uitbrengen op een ontwerp voor een nieuwe euromunt die in januari 2012 in alle eurolanden zal worden uitgegeven om te herdenken dat tien jaar daarvoor de eurobiljetten en -munten in omloop zijn gebracht.

Normaal gesproken dragen de munten van elk euroland aan de ene zijde een nationaal ontwerp. Het is de derde keer dat een herdenkingsmunt met een gemeenschappelijk ontwerp op de nationale zijde in alle eurolanden wordt uitgegeven. De eerste keer gebeurde dit in 2007. Toen werd herdacht dat het vijftig jaar geleden was dat het Verdrag van Rome werd ondertekend. De tweede keer was in 2009 naar aanleiding van de tiende verjaardag van de Economische en Monetaire Unie. In 2012 zullen in verband met het tienjarig bestaan van de euro zo'n 90 miljoen munten in omloop worden gebracht.

Bijna 35 000 mensen hebben online hun stem uitgebracht op een van de vijf ontwerpen die door een professionele jury waren voorgeselecteerd na een ontwerpwedstrijd onder de burgers uit het gehele eurogebied.

Het winnende ontwerp symboliseert de manier waarop de euro de laatste tien jaar tot een mondiale speler is uitgegroeid, en het belang ervan voor het leven van de gewone mensen (voorgesteld door de mensen in het ontwerp) en voor handel (het schip), industrie (de fabriek) en energie (windturbines).

© Sven Hoppe/Reporters/DPA

*Tien jaar de euro op zak.
Ter gelegenheid van deze
verjaardag werd een
nieuwe herdenkingsmunt
van 2 euro geslagen.*

Financiële diensten — Nieuwe toezichthouders in actie

Met de financiële crisis zijn maar al te duidelijk de beperkingen en soms zelfs tekortkomingen in het Europese toezicht aan het licht gekomen. De opeenhoping van buitensporige risico's was iedereen ontgaan. Het toezicht sorteerde niet tijdig effect. De coördinatie tussen de nationale autoriteiten was verre van optimaal toen transnationale financiële instellingen in de problemen geraakten, ook al waren er steeds meer van deze instellingen. De Unie heeft op deze ernstige problemen gereageerd met de invoering van een geheel nieuwe toezichtarchitectuur die is toegesneden op het transnationale karakter van financiële transacties. Daarnaast is de Commissie gekomen met voorstellen voor een reeks nieuwe maatregelen voor ratingbureaus, het bankkapitaal en een hervorming van de auditsector.

Nieuwe toezichthoudende autoriteiten

In januari 2011 zijn drie nieuwe Europese autoriteiten voor het toezicht op financiële activiteiten (banken, markten, en verzekeringen en pensioenen) operationeel geworden. Dit gebeurde enkele dagen na de lancering van het Europees Comité voor systeemrisico's. Daarmee is 1 januari 2011 een belangrijk keerpunt geworden in de geschiedenis van de Europese financiële sector.

Het nieuwe kader vormt de spil van de lopende financiële hervormingen en is het fundament waarop alle overige hervormingen, zoals de hervormingen inzake ratingbureaus, hedgefondsen, derivaten en stresstests, berusten. Samen zijn deze maatregelen bedoeld om het financiële stelsel te verstevigen, de consument beter te beschermen en het vertrouwen onder de burgers in Europa te herstellen.

Het Europees Comité voor systeemrisico's volgt de gehele financiële sector en brengt problemen in kaart die eventueel kunnen uitmonden in een crisis. Het werkt nauw samen met de nieuwe Europese toezichthouders. Naast de coördinatie en monitoring van nationale autoriteiten werken de nieuwe autoriteiten ook samen met partners wereldwijd om het mondiale toezicht te verbeteren.

Stresstest voor banken

De resultaten van de stresstest die de nieuwe Europese Bankautoriteit (EBA) op 90 banken in 21 landen heeft uitgevoerd, zijn medio juli bekendgemaakt.

De EU-stresstest van de EBA was strenger dan de eerdere exercitie. Met name werden een nauwere definitie van kapitaal en strengere scenario's gehanteerd en vond er voor het eerst een uitgebreide peer review plaats om de coherentie en consistentie van de resultaten te waarborgen.

Op de topbijeenkomst van de eurolidstaten in oktober is een akkoord bereikt over een verdere herkapitalisering van de banken die deel uitmaakten van de EU-stresstest van 2011 (met uitzondering van een paar kleine grensoverschrijdende banken) en over garanties voor middellange termijnfinanciering. De maatregelen waren nodig omdat deze banken vanwege hun portefeuilles met Europese staatsobligaties onder druk stonden. Begin december heeft de EBA een formele aanbeveling en de definitieve cijfers gepubliceerd over de herkapitalisatiebehoefte van banken om de huidige situatie in de EU aan te pakken en de stabiliteit en het vertrouwen op de markten te herstellen.

DRIE NIEUWE EUROPESE TOEZICHTHOUDERS VOOR FINANCIËLE ACTIVITEITEN

De Europese Bankautoriteit, de Europese Autoriteit voor effecten en markten en de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen zijn opgericht om problemen vroegtijdig op te sporen en op tijd in te grijpen. Op 1 januari 2011 zijn zij met hun werkzaamheden begonnen.

Sterkere Europese banken met meer verantwoordelijkheidszin

Sinds 2007 heeft de mondiale economie te kampen met een financiële crisis waarin het bankwezen centraal staat. De Europese banken hebben in de periode 2007-2010 als gevolg van de crisis verliezen geleden in de orde van grootte van zo'n 1 000 miljard EUR, ofwel 8% van het bbp van de EU. Daaruit zijn belangrijke lessen getrokken. Herhaling van de gemaakte fouten moet worden voorkomen. Daarom heeft de Europese Commissie in juli 2011 voorstellen⁽¹⁴⁾ gelanceerd om een gedragsverandering te bewerkstelligen bij de 8 000 banken die in Europa opereren. De voorstellen hebben met name betrekking op de prudentiële regelgeving en toezichtuitoefening en vloeien voort uit het zogeheten Bazel III-akkoord dat in september 2010 tussen internationale toezichthouders is gesloten en waarmee de G20 in november 2010 heeft ingestemd. Het wetgevingspakket (bestaande uit een verordening en richtlijn inzake kapitaalvereisten, afgekort VKV/RKV IV) moet er in brede zin voor zorgen dat de EU-banken veerkrachtiger worden zonder dat dit ten koste gaat van de door de banken te financieren bedrijvigheid en economische groei.

© John Fox/Stockbyte/Getty Images

Strengere stresstests voor banken tonen aan dat een aanzienlijke herkapitalisatie noodzakelijk is.

Na goedkeuring van de voorstellen door het Parlement en de Raad moeten de banken meer en hoogwaardiger kapitaal en liquide activa aanhouden en mogen zij niet buitensporig veel kredieten verstrekken. Het is de bedoeling dat de banken spanningen die verband houden met de middellangetermijnliquiditeit, en financiële schokken beter kunnen opvangen. Tegelijk worden zij onderworpen aan veel strengere en consistentere toezichtnormen. Al met al zullen de EU-banken als gevolg van de nieuwe prudentiële regelgeving naar schatting zo'n 460 miljard EUR aan extra kapitaal moeten zien te vinden, en wel voor het eind van dit decennium. Deze kosten vallen mee als bedacht wordt dat het bankwezen daardoor veel solider wordt.

Belasting op financiële transacties

In september 2011 heeft de Commissie een voorstel voor een belasting op financiële transacties⁽¹⁵⁾ gepresenteerd. Het voorstel geldt voor alle 27 EU-lidstaten en moet worden goedgekeurd door de Raad. De belasting wordt geheven op alle transacties in financiële instrumenten tussen financiële instellingen, waarbij ten minste een van de partijen bij de transactie in de EU gevestigd is. Een aandelenruil en een obligatieruil worden met 0,1% belast en derivatencontracten met 0,01%. Dit kan jaarlijks ongeveer 57 miljard EUR opleveren. De belasting zou moeten ingaan op 1 januari 2014.

De Commissie heeft om twee redenen een nieuwe belasting op financiële transacties voorgesteld.

- Ten eerste mag de financiële sector niet buiten schot blijven in tijden waarin de lidstaten hun begroting op orde proberen te krijgen. Het gaat immers om een gezamenlijk probleem dat om een gezamenlijke oplossing vraagt. De financiële sector is mede verantwoordelijk geweest voor het uitbreken van de economische crisis. De overheden en de Europese belastingbetalers hebben moeten opdraaien voor de kosten van de grootscheepse reddingsoperaties voor de financiële sector. Voorts hoeft de sector momenteel minder belasting te betalen dan andere sectoren. Het voorstel moet aanzienlijke extra belastingontvangsten uit de financiële sector genereren. Deze moeten helpen om de overheidsfinanciën weer op orde te krijgen.

- Ten tweede draagt een gecoördineerd kader op EU-niveau bij aan een versterking van de interne markt. Thans heffen tien lidstaten een vorm van belasting op financiële transacties. Het voorstel beoogt de invoering van nieuwe minimale belastingtarieven en harmoniseert verschillende bestaande belastingen op financiële transacties in de EU. Daardoor worden concurrentievervalsingen op de interne markt verminderd en riskante handelsactiviteiten ontmoedigd. De belasting vormt bovendien een aanvulling op regelgevingsmaatregelen om toekomstige crises te voorkomen. De invoering van een belasting op financiële transacties brengt bepaalde risico's mee, zoals de doorberekening ervan (m.a.w. wie draagt de uiteindelijke kosten), de verhuizing van financiële instellingen naar andere landen, economische verstoringen en een mogelijk verlies aan concurrentievermogen. Om deze risico's te beperken, voorziet het voorstel van de Commissie in lage belastingtarieven (gedifferentieerd naar productgroep), in een zeer brede belastinggrondslag doordat de belasting geldt voor alle transacties tussen financiële instellingen waarbij een van de instellingen haar fiscale woonplaats in de EU heeft, en in een geharmoniseerd toepassingsgebied.

Een belasting op financiële transacties op EU-niveau versterkt de positie van de EU bij het propageren van gemeenschappelijke regels voor de invoering van een dergelijke belasting op mondiaal niveau, en met name binnen de G20. De kwestie is in november op de G20-bijeenkomst in Cannes besproken.

Staatssteun aan de financiële sector

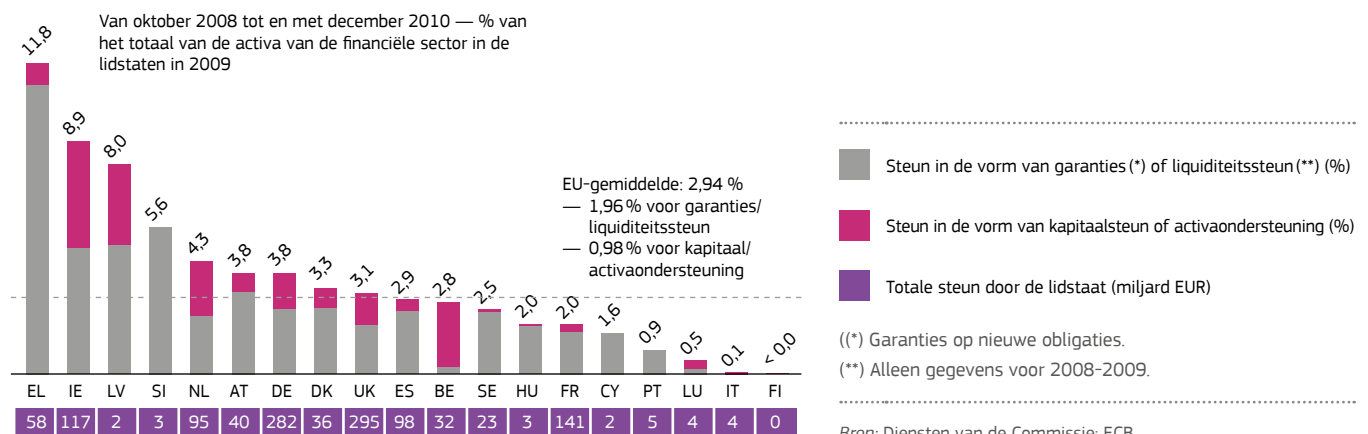
Een van de taken van de Commissie is erop toe te zien dat geen staatssteun in welke vorm dan ook wordt verleend die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalst of dreigt te vervalsen, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.

De lidstaten hebben op grote schaal steun toegekend aan banken die door de financiële en economische crisis waren getroffen. De Commissie heeft ervoor gezorgd dat deze steun is verleend onder strenge voorwaarden. Tal van financiële instellingen zijn in verband daarmee geherstructureerd om de financiële sector als zodanig gezonder en transparanter te maken.

In oktober heeft de Commissie een analyse⁽¹⁶⁾ gepubliceerd over de effecten van de tijdelijke staatssteunregels die in de periode september 2008-eind 2010 waren vastgesteld in verband met de crisis. Daaruit bleek dat het toezicht op staatssteun een essentieel coördinatie-instrument is geweest om de effectiviteit van de reddingsoperaties van de lidstaten te waarborgen, en dat het zeker ook in gunstige zin heeft bijgedragen aan de houdbaarheid van hun overheidsfinanciën.

STEUN AAN DE FINANCIËLE SECTOR IN VERHOUDING TOT DE OMVANG VAN DE BANKSECTOR

De lidstaten hebben meer dan 10 % van het bbp van de EU aan staatssteun verleend om de financiële stabiliteit en de normale werking van de financiële markten te herstellen en de ondernemingen in de EU een blijvende toegang tot krediet te garanderen.

NIEUWE ONTVANGSTEN VOOR DE EU-BEGROTING

De ontvangsten uit de belasting op financiële transacties worden, indien het voorstel wordt goedgekeurd, gedeeld tussen de lidstaten en de EU. Een deel van de opbrengst zou een bron van eigen middelen kunnen worden voor de EU. De nationale bijdragen worden dan verlaagd.

Dankzij het toezicht op de staatssteun is concurrentievervalsing die het gevolg was van de crisisgerelateerde steun, op doeltreffende wijze tegengegaan. Ook heeft het de financiële sector gedwongen om tot herstructurering over te gaan en een deel van de kosten van de reddingsoperaties voor zijn rekening te nemen, zodat niet alleen de belastingbetaler ervoor opdraait. De banken moeten een vergoeding betalen voor de ontvangen steun en deze uiteindelijk terugbetalen. De Commissie heeft van banken die veel steun hebben ontvangen, drastische maatregelen verlangd, zoals desinvesteringen en een afbouw van de schuldhefboom, zodat ze op lange termijn verder kunnen zonder staatssteun.

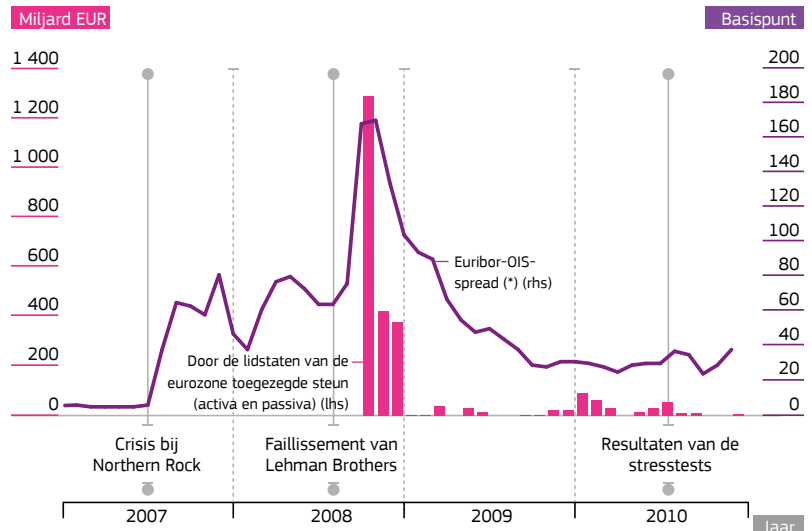
EVOLUTIE VAN DE EURIBOR-OIS-SPREAD EN VAN DE DOOR DE LIDSTATEN VAN DE EUROZONE TOEGEZEGDE STAATSSTEUN AAN DE FINANCIËLE SECTOR

De staatssteun heeft de financiële instabiliteit doeltreffend verminderd.

De Euribor-OIS-spread (*) geeft het vertrouwen van de bankinstellingen in de andere bankinstellingen weer — een hoge spread wijst op weinig vertrouwen. Het is een indirecte indicator voor de gezondheid van het bankstelsel.

(*) Spread tussen Euribor (rentetarief op de interbancaire markt) en OIS (overnight rate swap index).

Bron: Ecwin, diensten van de Commissie.

Het kader voor een snelle, gecoördineerde reactie tijdens de crisis werd gecompleteerd met een tijdelijk steunkader voor de reële economie. Hoewel er maar in beperkte mate gebruik van is gemaakt, is het een nuttig vangnet geweest op grond waarvan noodmaatregelen konden worden getroffen die waren toegesneden op de problemen die het gevolg waren van de financiële onrust.

TIJDELIJKE REGELS VOOR STAATSSTEUN AAN DE FINANCIËLE SECTOR

Tussen oktober 2008 en juli 2009 heeft de Commissie in vier mededelingen bekendgemaakt welke basisprincipes zij zou toepassen op staatsgaranties voor bankverplichtingen, voor herkapitalisaties en voor activaondersteuning en herstructureringssteun.

Al met al hebben de lidstaten in de referentieperiode (oktober 2008 tot en met december 2010) 1 240 miljard EUR aan steun verleend. Dit is 10,5% van het bbp van de EU en 2,9% van de totale activa van de financiële sector in de EU.

Op 1 december is de Commissie gekomen met een bijwerking en verlenging van de tijdelijke regels voor staatssteun aan financiële instellingen tijdens de crisis. In het desbetreffende document wordt met name uitgelegd hoe ervoor kan worden gezorgd dat een lidstaat een passende vergoeding ontvangt als hij besluit tot herkapitalisatie van een bank met instrumenten als gewone aandelen, waarvoor de vergoeding niet bij voorbaat vaststaat. Tot de verlenging is besloten vanwege spanningen op de markten voor staatsobligaties waardoor bepaalde banken in de Unie opnieuw onder druk waren komen te staan. De regels zullen helpen om het maatregelenpakket uit te voeren dat de Europese Raad in oktober is overeengekomen om het vertrouwen te herstellen en om de noodzakelijke herstructurering van de sector voort te zetten. Ze blijven gelden zolang de marktomstandigheden daarom vragen.

PROGRAMMA VOOR FINANCIËLE REGELGEVING VAN DE EUROPESE COMMISSIE IN HET KADER VAN DE FINANCIËLE CRISIS EN VAN G20-VERPLICHTINGEN

DOOR DE EUROPESE COMMISSIE VOORGESTELDE HERVORMINGEN DIE INMIDDELS ZIJN VASTGESTELD OF NOG IN BEHANDELING ZIJN BIJ HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD			
	BANKEN EN VERZEKERINGSONDERNEMINGEN	FINANCIËLE MARKTEN	CONSUMENTEN
Juli 2010	RKV III: nieuwe regels voor beloningen, prudentiële vereisten en het bestuur van financiële instellingen		Herziening van de richtlijn inzake depositogarantiestelsels (*)
			Herziening van de richtlijn inzake investeringsgarantiestelsels
September 2010	Oprichting van het Europees Comité voor systeemrisico's en de Europese toezichthouders voor het bankwezen, voor effecten en markten en voor verzekeringen (*)		
		Verordening inzake otc-derivaten(*)	
		Verordening inzake baissetransacties en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps (**)	
Oktober 2010		Richtlijn inzake hedgefondsen en private equity	
December 2010	Hervormingen inzake ratingbureaus (deel 2) (*)		SEPA-verordening (gemeenschappelijke eurobetalingsruimte)
Maart 2011			Richtlijn inzake hypotheeken
Juli 2011	Herziening van de richtlijn inzake kapitaalvereisten voor banken (RKVIV) (*)		Aanbeveling over de toegang tot een elementaire bankrekening
Oktober 2011		Herziening van de richtlijn inzake de markten voor financiële instrumenten (MiFID) en nieuwe maatregelen inzake marktmisbruik (*)	
	Herziening van de Boekhoudrichtlijnen en de Transparantierichtlijn		
November 2011	Hervormingen inzake ratingbureaus (deel 3) (*)		
		Hervorming van de auditsector	
December 2011		Voorstel voor een regeling inzake durfkapitaal	

■ Voorstellen die inmiddels door de Europese Unie zijn goedgekeurd

■ Voorstellen van de Commissie die momenteel in behandeling zijn bij het Parlement en de Raad

(*) http://ec.europa.eu/internal_market/finances/policy/map_reform_en.htm.

(**) G20-voorstellen.

Baissetransacties en kredietverzuimswaps

De instemming van het Parlement en de Raad betekende een belangrijke stap voorwaarts naar een grotere transparantie, stabiliteit en verantwoordingsplicht met betrekking tot baissetransacties en de markten voor kredietverzuimswaps voor staatsschuld. Na de inwerkingtreding van deze verordening⁽¹⁷⁾ kunnen toezichthouders beter gecoördineerd en doeltreffender ingrijpen wanneer baissetransacties gevaar opleveren voor de stabiliteit van de markten.

Een belasting op financiële transacties zou betekenen dat op alle transacties tussen financiële instellingen een heffing wordt ingesteld.

Financiële markten en effectenbeurzen

De Commissie heeft een voorstel⁽¹⁸⁾ ingediend om de richtlijn inzake de markten voor financiële instrumenten (de MiFID) te herzien. Het doel ervan is de financiële markten efficiënter en transparanter te maken door met name het toezicht op minder gereguleerde markten te verbeteren en buitensporige prijschommelingen op de grondstoffenderivatenmarkten aan te pakken. Ook is de Commissie met een voorstel gekomen voor een verordening⁽¹⁹⁾ inzake marktmisbruik en voor een richtlijn⁽²⁰⁾ die voorziet in doeltreffende strafrechtelijke sancties op EU-niveau voor handel met voorwetenschap en marktmanipulatie. Met deze voorstellen zijn lessen getrokken uit de recente financiële crises en wordt gevolg gegeven aan de afspraken die in 2009 op de G20-top in Pittsburgh zijn gemaakt.

Ratingbureaus

Medio november 2011 heeft de Commissie twee voorstellen⁽²¹⁾ ingediend voor een strengere reglementering van ratingbureaus. Ratingbureaus zijn belangrijke spelers op de financiële markten van tegenwoordig en de ratingacties hebben een directe impact op de acties van beleggers, kredietnemers, emittenten en overheden. Zo kan een bedrijfsdowngrade gevolgen hebben voor het kapitaal dat een bank moet aanhouden, en maakt een downgrade van de schuld van een land dat lenen voor een land duurder wordt. In 2009 en 2010 is Europese wetgeving voor ratingbureaus vastgesteld, maar recente ontwikkelingen in de euroschuldencrisis hebben laten zien dat het bestaande regelgevingskader niet toereikend is.

De voorgestelde ontwerp-richtlijn en ontwerp-verordening inzake ratingbureaus hebben vier hoofddoelstellingen:

- ▶ voorkomen dat financiële instellingen blindelings afgaan op externe ratings voor hun beleggingen;
- ▶ verhoging van de transparantie en frequentie van landenratings;
- ▶ vergroting van de diversiteit aan en onafhankelijkheid van ratingbureaus om belangenconflicten te elimineren;
- ▶ ratingbureaus meer verantwoording laten afleggen over de ratings die zij verstrekken.

*Michel Barnier
commissaris voor Interne
Markt en Diensten, nam
het voortouw voor een
reeks maatregelen ter
versterking van de
regelgeving voor de
financiële sector.*

Hervorming auditsector

Eind november is de Commissie met twee voorstellen⁽²²⁾ gekomen die moeten leiden tot een verbetering van de kwaliteit van wettelijke controles van de jaarrekeningen in de EU en tot een herstel van het vertrouwen in de jaarrekeningen van met name banken, verzekeraars en grote beursgenoteerde ondernemingen. Het is de bedoeling om de rol van de auditors te verduidelijken en de regels voor de sector aan te scherpen. Met name moeten auditors onafhankelijker worden en moet de auditmarkt, die thans nog sterk is geconcentreerd, meer diversiteit krijgen. Voorts stelt de Commissie ook voor om een interne markt voor wettelijke controles tot stand te brengen waarbij de auditors hun beroep vrijelijk en zonder problemen in heel Europa kunnen uitoefenen zodra zij in één lidstaat een vergunning hebben gekregen. Ook zijn er voorstellen om tot een aanpak te komen waarbij het toezicht op auditors in de EU wordt aangescherpt en nauwer wordt gecoördineerd.

NOTEN

- ⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/tools/monitoring/annual_growth_survey_2011/index_nl.htm.
- ⁽²⁾ <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/pact-for-the-stability-of-the-euro-area.aspx?lang=nl>.
- ⁽³⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/euro_plus_pact_presentation_december_2011_nl.pdf.
- ⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/tools/monitoring/recommendations_2011/index_nl.htm.
- ⁽⁵⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/566>
- ⁽⁶⁾ Mededeling van de Commissie — Jaarlijkse groeianalyse 2012 (COM(2011) 815).
- ⁽⁷⁾ Bijlage 3 bij de jaarlijkse groeianalyse: Draft joint Employment Report (COM(2011) 11).
- ⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/index_en.htm.
- ⁽⁹⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/124882.pdf.
- ⁽¹⁰⁾ Verdrag tot oprichting van het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM), <http://www.european-council.europa.eu/media/582311/05-tesm2.en12.pdf>.
- ⁽¹¹⁾ Mededeling van de Commissie — Een routekaart voor stabiliteit en groei (COM(2011) 669).
- ⁽¹²⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/nl/ec/126667.pdf.
- ⁽¹³⁾ Groenboek over de haalbaarheid van de invoering van stabiliteitsobligaties (COM(2011) 818).
- ⁽¹⁴⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende de toegang tot de werkzaamheden van kredietinstellingen en het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen (COM(2011) 453) en voorstel voor een verordening betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen (COM(2011) 452).
- ⁽¹⁵⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijk stelsel van belasting op financiële transacties (COM(2011) 594).
- ⁽¹⁶⁾ Document van de Commissie: „The effects of temporary State aid rules adopted in the context of the financial and economic crisis” (SEC(2011) 1126).
- ⁽¹⁷⁾ Voorstel voor een verordening betreffende baissetransacties en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps (COM(2010) 482).
- ⁽¹⁸⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten (COM(2011) 656).
- ⁽¹⁹⁾ Voorstel voor een verordening betreffende handel met voorwetenschap en marktmanipulatie (marktmissbruik) (COM(2011) 651).
- ⁽²⁰⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende strafrechtelijke sancties voor handel met voorwetenschap en marktmanipulatie (COM(2011) 654).
- ⁽²¹⁾ Voorstel voor een verordening inzake ratingbureaus (COM(2011) 747) en voorstel voor een richtlijn tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) en inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen ter voorkoming van een overdreven vertrouwen in ratings (COM(2011) 746).
- ⁽²²⁾ Voorstel voor een verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang (COM(2011) 779) en voorstel voor een richtlijn betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen (COM(2011) 778).

Hoofdstuk 2

Versterking van de groei

De Europa 2020-strategie is de gemeenschappelijke economische agenda van de EU voor groei in de komende tien jaar. In de strategie worden duidelijke streefdoelen en prioriteiten op Europees en nationaal niveau vastgesteld om de Europese groei het komende decennium een nieuwe impuls te geven. De strategie betreft zowel uitdagingen op korte termijn die verband houden met de crisis, als de behoefte aan structurele hervormingen door middel van groeibevorderende maatregelen, die nodig zijn om de Europese economie klaar te stomen voor de toekomst. Er wordt toezicht op gehouden in het kader van het Europees semester, zoals beschreven in hoofdstuk 1.

De interne markt heeft een belangrijke plaats in de Europa 2020-strategie. Een betere benutting van de mogelijkheden van de interne markt zal de Europese economie stimuleren, de agenda voor groei verder ondersteunen, de diensten- en industriector efficiënter maken, nieuwe kansen voor internationale handel opleveren en meer en betere banen creëren.

Alle acties van de Unie worden ondersteund door de EU-begroting, die meer dan ooit op de agenda voor groei is afgestemd. De nieuwe meerjarige begrotingsvoorstellen voor de periode 2014-2020 zijn erop gericht de toegevoegde waarde van het Europese beleid te maximaliseren.

EU-beleid voor groei: Europa 2020

De Europa 2020-strategie⁽¹⁾ bestaat uit vijf streefdoelen voor 2020 om voor het einde van het decennium de inspanningen te vergroten op gebieden die cruciaal zijn voor de toekomst van de EU: werkgelegenheid, innovatie, klimaat/energie, onderwijs en sociale insluiting. De streefdoelen zijn voor de EU als geheel afgesproken en door de lidstaten omgezet in nationale streefdoelen, die opgenomen zijn in hun nationale hervormingsprogramma's:

- ▶ 75 % van de bevolking tussen 20 en 64 jaar moet werk hebben;
- ▶ 3 % van het bbp van de EU moet in onderzoek en ontwikkeling worden geïnvesteerd;
- ▶ de EU moet ten opzichte van 1990 haar uitstoot van broeikasgassen met ten minste 20 % — en bij gunstige omstandigheden met 30 % — verlagen, haar energie-efficiëntie met 20 % verbeteren en het aandeel van hernieuwbare energie in het energieverbruik tot 20 % opvoeren;
- ▶ het percentage voortijdige schoolverlaters moet lager zijn dan 10 % en van de jongere generatie moet ten minste 40 % een titel of diploma op hogeronderwijsniveau hebben;
- ▶ het aantal mensen voor wie armoede of sociale uitsluiting dreigt, moet met 20 miljoen zijn gedaald.

De belangrijke vraagstukken in verband met de prioriteiten van de Europa 2020-strategie zijn uitgewerkt in zeven kerninitiatieven, ook wel „vlaggenschipinitiatieven” genoemd. Deze initiatieven helpen de streefdoelen bereiken met acties op EU- en lidstaatniveau: Jeugd in beweging, Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen, Platform tegen armoede en sociale uitsluiting, Innovatie-Unie, Digitale agenda, Industriebeleid in een tijd van mondialisering en Efficiënt gebruik van hulpbronnen.

Alle gebieden van sociaal en economisch beleid worden gebruikt om zo veel mogelijk uit de agenda voor groei te halen. De werking van de arbeidsmarkt moet worden verbeterd, de innovatiemogelijkheden van de EU moeten beter worden benut, hulpbronnen moeten efficiënter worden gebruikt, de scholingsgraad moet worden verhoogd en armoede en sociale uitsluiting moeten worden bestreden.

Europa 2020: onderwijs en opleiding

Om innovatie en groei te kunnen bevorderen, zijn bekwaame en goed opgeleide arbeidskrachten nodig. Ook de uitdagingen van demografische verandering en sociale insluiting waar Europa voor staat vereisen een goed opgeleide bevolking. Daarom zijn investeringen in goed onderwijs, een leven lang leren en opleiding cruciaal om de groeidoelstellingen van de Europa 2020-strategie te verwezenlijken.

Voorschools onderwijs

De onderwijs- en opvangsystemen voor kinderen die nog niet de leerplichtige leeftijd hebben bereikt, verschillen per land. De lidstaten werken samen aan de ontwikkeling van „preprimaire” of „voorschoolse” voorzieningen voor de hele EU. In februari 2011 heeft de Commissie in de mededeling „Opvang en onderwijs voor jonge kinderen: de beste voorbereiding van al onze kinderen op de wereld van morgen”⁽²⁾ de hoofdlijnen voor toekomstige Europese samenwerking op dit gebied uitgezet, met als doel de toegankelijkheid en kwaliteit van dienstverlening tussen de geboorte en het begin van de leerplicht te verbeteren. In mei 2011 hechtten de EU-ministers van Onderwijs hun goedkeuring aan deze plannen en kwam een proces van beleidssamenwerking op Europees niveau op gang.

Schooluitval

Schooluitval is een ingewikkeld vraagstuk dat niet met onderwijsbeleid alleen kan worden opgelost. Het percentage voortijdige schoolverlaters hoeft in Europa echter maar met 1 procentpunt te worden verlaagd om er jaarlijks bijna een half miljoen gekwalificeerde jongeren bij te krijgen. De Raad heeft steun verleend aan het actieplan van de Commissie ter bevordering van doeltreffende strategieën om schooluitval tegen te gaan met onderwijs-, jongeren- en sociaal beleid. Hierin moeten preventie-, interventie- en compensatiemaatregelen worden opgenomen. De lidstaten hebben toegezegd alomvattende strategieën op te stellen, waarin zij rekening houden met nationale, regionale en plaatselijke omstandigheden, en deze in hun nationale hervormingsprogramma's op te nemen.

© Europese Unie

Nieuwe hervormingsstrategie voor het hoger onderwijs

In het kader van het initiatief Jeugd in beweging presenteerde de Europese Commissie in september 2011 een hervormingsstrategie om het aantal afgestudeerden te verhogen, de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en het uiterste te bereiken van wat het hoger onderwijs kan doen om de economie van de EU sterker uit de crisis te laten komen⁽³⁾. In de strategie worden prioritaire gebieden aangewezen waarop de EU-landen meer moeten doen om de gemeenschappelijke onderwijsdoelstellingen te verwezenlijken en wordt aangegeven hoe de Europese Unie hun moderniseringsbeleid kan ondersteunen. De initiatieven op EU-niveau omvatten een multidimensionale ranglijst van universiteiten die studenten beter informeert over de programma's die voor hen het meest geschikt zijn en over een „Erasmus for Masters”-garantieregeling voor leningen aan studenten die in een ander EU-land een volledige mastergraad willen verwerven.

*Androulla Vassiliou,
commissaris voor
Onderwijs, Cultuur,
Meertaligheid en
Jeugdzaken, op WorldSkills
Londen 2011, de grootste
internationale
vaardigheidswedstrijd ter
wereld.*

Erasmus voor iedereen

In november heeft de Commissie een voorstel gedaan voor het nieuwe programma Erasmus voor iedereen. Volgens het voorstel kunnen tussen 2014 en 2020 vijf miljoen mensen met steun van de EU in het buitenland studeren, een opleiding volgen of als vrijwilliger werken. Daarmee wordt het aantal deelnemers aan het Erasmus-programma bijna verdubbeld.

Jeugd in beweging

In Jeugd in beweging⁽⁴⁾ is aangegeven hoe de EU de Europa 2020-streefdoelen kan halen met nationale en Europese maatregelen op drie gebieden:

- ▶ verbetering van onderwijs- en opleidingsstelsels op alle niveaus;
- ▶ grotere beleidsinspanningen om de jeugdwerkgelegenheid te verbeteren;
- ▶ meer mobiliteit van jongeren in de EU voor leerdoeleinden en op de arbeidsmarkten.

Jeugd in beweging heeft voor elk van deze gebieden een volle agenda, met uiteenlopende punten als concrete aanbevelingen aan de lidstaten, nieuwe wetgevingsinitiatieven, steun voor betere informatiehulpmiddelen voor jongeren en grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven.

In de loop van het jaar zijn verschillende specifieke initiatieven opgezet, waaronder de actie Je eerste Eures-baan om jongeren aan een baan te helpen, de voorlichtingscampagne Jeugd in beweging met actieve betrokkenheid van nationale en regionale autoriteiten en het bedrijfsleven, en de bewustmakingscampagne Youth at Work om jongeren in contact te brengen met middelgrote- en kleine bedrijven en de vraag naar jongeren bij werkgevers in het midden- en kleinbedrijf te stimuleren.

Om de groeiende jeugdwerkloosheid aan te pakken moeten partnerschappen worden gesmeed, tussen de lidstaten en de Commissie, maar ook tussen de lidstaten en de sociale partners. Daarom heeft de Commissie het initiatief Kansen voor jongeren voorgesteld⁽⁵⁾. Dit initiatief berust op EU-actie op twee vlakken: optimaal gebruik van de beschikbare financiële steun van de EU en versterking van de evaluatie van het beleid en de prestaties op lidstaatsniveau. De lidstaten en de EU zullen hun krachten bundelen om het Europees Sociaal Fonds meer in te zetten voor jeugdwerkgelegenheidsmaatregelen, de overgang van school naar werk te ondersteunen en de mobiliteit van jongeren op de arbeidsmarkt te bevorderen.

© Europese Unie

Voorzitter Barroso en László Andor, commissaris voor Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, vestigen de aandacht op Jeugd in beweging, het partnerschap tussen de lidstaten en de Commissie dat ertoe moet leiden dat meer gebruik wordt gemaakt van het Europees Sociaal Fonds om maatregelen ter bevordering van de jeugdwerkgelegenheid te steunen.

De Commissie benadrukte dat beter gebruik moet worden gemaakt van bestaande middelen die nog niet zijn vastgelegd: 30 miljard EUR van het Europees Sociaal Fonds is nog niet vastgelegd voor projecten die de lidstaten kunnen helpen grotere steunregelingen voor jongeren op te zetten. Bovendien zal het Europees Sociaal Fonds 1,3 miljoen EUR besteden aan technische steun om het aantal regelingen voor het leerlingwezen te vergroten.

Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen

In het kader van het kerninitiatief Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen worden nog steeds beleidsmaatregelen ontwikkeld om de problemen op de arbeidsmarkt aan te pakken. Er is goede vooruitgang geboekt met de werkzaamheden voor de 13 belangrijkste maatregelen, zoals het EU-vaardighedenpanorama dat de transparantie voor werkzoekenden, werknemers, bedrijven en/of overheidsdiensten moet vergroten door actuele prognoses van het aanbod van vaardigheden en de behoeften van de arbeidsmarkt tot 2020 te geven, alsook met sectorale initiatieven waarin het kerninitiatief voorzag, zoals het actieplan voor gezondheidspersoneel.

Vrij verkeer van werknemers

Gekwalificeerde werknemers moeten meer mogelijkheden krijgen om gebruik te maken van hun recht op vrij verkeer en op het verrichten van arbeid. Hoewel reeds vooruitgang is geboekt, heeft de interne markt baat bij een grotere mobiliteit van deze werknemers. De Commissie heeft daarom een grote raadpleging gehouden om na te gaan op welke wijze de beroepskwalificatierichtlijn⁽⁶⁾ moet worden gemoderniseerd. Op grond van de raadpleging heeft de Commissie eind 2011 wijzigingsvoorstellen voor de richtlijn gedaan.

Europa 2020: sociale insluiting

In de Europa 2020-strategie voor groei is voor het eerst een doel gesteld op het gebied van armoedebeperking. De EU-leiders pleitten ervoor vóór eind 2020 ten minste 20 miljoen mensen uit een positie van armoede en uitsluiting te halen. Op vele terreinen is er werk aan de winkel: de actieve deelname aan de samenleving en de arbeidsmarkt moet worden bevorderd, financiële uitsluiting en buitensporige schulden moeten worden aangepakt, kinderen mogen niet in armoede opgroeien, iedereen moet over behoorlijke huisvesting kunnen beschikken en gehandicapten, etnische minderheden, immigranten en andere kwetsbare groepen mogen niet worden gediscrimineerd en moeten betere vooruitzichten krijgen.

Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting

Omdat in de EU 80 miljoen mensen met armoede worden bedreigd, onder wie 20 miljoen kinderen en 8% van de werkende bevolking, heeft het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting acties vastgesteld om de streefwaarden van de [Europa 2020-strategie](#) te halen: in 2020 moeten ten minste 20 miljoen mensen uit een positie van armoede en sociale uitsluiting zijn gehaald.

Hoewel de [bestrijding van armoede en sociale uitsluiting](#) vooral een nationale verantwoordelijkheid is, kan de EU een coördinerende rol spelen door beste praktijken aan te merken en te bevorderen dat men van elkaar leert, voorschriften voor de hele EU vast te stellen en geld ter beschikking te stellen, met name via het ESF.

Belangrijke actiepunten zijn in dit verband:

- ▶ betere toegang tot werk, sociale zekerheid, essentiële diensten (zoals gezondheidszorg en huisvesting) en onderwijs;
- ▶ beter gebruik van EU-middelen om de sociale integratie te bevorderen en discriminatie te bestrijden;
- ▶ sociale innovatie om slimme oplossingen te vinden, met name door de sociale ondersteuning doeltreffender en efficiënter te maken;
- ▶ nieuwe partnerschappen tussen de publieke en de private sector.

De eerste jaarlijkse conferentie van het Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting werd op 17 en 18 oktober 2011 in Krakau gehouden. Op die conferentie werden de vorderingen bij het bereiken van de streefwaarden op het gebied van armoede en sociale uitsluiting geëvalueerd.

Integratie van Roma

De Europese Raad⁽⁷⁾ verleende steun aan het Commissievoorstel voor een EU-kader voor de nationale strategieën voor de integratie van Roma⁽⁸⁾. Veel van de naar schatting 10 tot 12 miljoen Roma in Europa hebben in hun dagelijks leven te maken met vooroordelen, intolerantie, discriminatie en sociale uitsluiting. Zij worden gemarginaliseerd en leven in zeer slechte sociaaleconomische omstandigheden. De Europa 2020-strategie voor groei laat geen ruimte voor hardnekkige economische en sociale marginalisatie van deze groep, die de grootste minderheid van Europa vormt. Het nieuwe kader zal richting geven aan het nationale Romabeleid en zorgen voor de inzet van de middelen die op EU-niveau beschikbaar zijn om de integratie te ondersteunen, in het bijzonder door toegang tot onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg en huisvesting te bieden.

Prijs voor digitale media gaat naar EU ondersteund project over verhalen van Roma

Een mede door de Europese Unie gefinancierd project om door film stereotypen van Roma te doorbreken, heeft een prestigieuze prijs van de in de VS gevestigde Society of Professional Journalists ontvangen. Het „Kleurrijk maar kleurenblind“-project bracht Roma- en niet-Romajournalisten samen om een serie van 25 korte films te maken die de verhalen vertellen van Romagemeenschappen in Midden- en Oost-Europa. Doel van het project was een evenwichtiger berichtgeving over Romavraagstukken en grotere deelname van Romajournalisten aan de massamedia aan te moedigen.

© Europese Unie

László Andor, commissaris voor Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, presenteert voorstellen van de Europese Commissie voor het cohesiebeleid 2014-2020.

Europees Sociaal Fonds en de sociale dimensie van het EU-cohesiebeleid: bevordering van de werkgelegenheid in de EU

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) is het belangrijkste financieringsinstrument van de Unie om de werkgelegenheidskansen en vaardigheden te vergroten, onderwijs en een leven lang leren te bevorderen, de sociale integratie te vergroten en armoede te bestrijden⁽⁹⁾. Het is een belangrijk element van de Europa 2020-strategie voor groei en werkgelegenheid om de levensomstandigheden van de EU-burgers te verbeteren door hun vaardigheden te vergroten en een beter vooruitzicht op het vinden van een baan te geven. Elk jaar krijgen zo'n 10 miljoen mensen meer kans op het vinden of behouden van een baan dankzij steun uit het ESF. Veel ESF-projecten zijn gericht op groepen die specifieke moeilijkheden ondervinden, zoals jongeren, oudere werknemers, vrouwen en minderheden⁽¹⁰⁾. Voor de periode 2007-2013 beschikken de nationale en regionale autoriteiten over meer dan 75 miljard EUR om in mensen te investeren volgens de op EU-niveau overeengekomen beleidsprioriteiten.

Mensen staan voorop bij de inspanningen van de Europese Commissie om de crisis te boven te komen. Het ESF is een van de structuurfondsen van de EU die als financiële hefboomen fungeren waarmee het EU-beleid voor miljoenen burgers wordt omgezet in concrete hulp bij het vinden van een baan en die bijdragen tot een banenrijk herstel⁽¹¹⁾. Hieronder worden hiervan twee voorbeelden gegeven.

De werkfabriek (Zweden)

Dit ESF-project, dat tussen 2008 en 2010 in Åmål (Zweden) plaatsvond, was erop gericht werkloze jongeren te begeleiden naar werk, studie of opleiding. De doelgroep bestond uit jongeren tussen 16 en 25 die bijstand van de staat of de gemeente ontvingen.

Omdat in 2010 in Åmål 18 % van de jongeren in de leeftijdsgroep 20-24 jaar werkloos was, was „de werkfabriek” een belangrijk en noodzakelijk project. Het succespercentage, gemeten naar het aantal deelnemers dat in zijn eigen levensonderhoud kon voorzien en niet meer van bijstand afhankelijk was, bedroeg bijna 60%. 38% vond een baan, 13% begon een studie en 8% volgde een beroepsopleiding.

QUALI-FORM-IDE (België)

Met dit ambitieuze, door het ESF ondersteunde project wordt beoogd in de Franstalige gemeenschap van België de opleidingskwaliteit te verbeteren, de arbeidsparticipatie te vergroten en de sociale samenhang te versterken. Het project speelt een belangrijke rol in de inspanningen om de werkgelegenheid op de streefwaarde van 70 % voor de EU te brengen en 12,5 % van de bevolking jaarlijks een opleiding te laten volgen.

Specifiek voor dit project geeft de openbare arbeidsvoorzieningsdienst Forem leiding aan een netwerk van negen competentiecentra en drie „open” opleidingscentra in Wallonië en delen van Brussel. De centra leiden werknemers op voor ter plaatse beschikbare banen in onder meer logistiek, schilderwerk, toerisme, catering en parkonderhoud. Een tussentijdse evaluatie heeft uitgewezen dat in 70 % van de gevallen de doelen waren bereikt.

Europa 2020: onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Innovatie-Unie

De Innovatie-Unie vormt het hart van de Europa 2020-strategie. Zij is gericht op de lastigste vraagstukken van onze tijd: gezondheid en vergrijzing, klimaatverandering, energie- en voedselzekerheid en de noodzaak van een efficiënter gebruik van hulpbronnen.

© Europese Unie

De Innovatie-Unie moet nog betere banden tussen onderzoek en innovatie en werkgelegenheidsschepping smeden, wat van doorslaggevend belang is om Europa snel uit de huidige economische crisis te helpen. Elke euro die in EU-onderzoek wordt geïnvesteerd, levert voor de industrie een toegevoegde waarde van 7 tot 14 EUR op en als in 2020 3% van het bbp van de EU in onderzoek en ontwikkeling wordt geïnvesteerd, kan dat in 2025 3,7 miljoen banen opleveren en het jaarlijkse bbp met bijna 800 miljard EUR doen toenemen.

In het eerste jaar van de Innovatie-Unie zijn al een aantal belangrijke mijlpalen bereikt. In februari 2011 zette de Europese Raad de Innovatie-Unie bovenaan de politieke agenda⁽¹²⁾. Diezelfde maand keurde de Commissie maatregelen goed om deelname aan het huidige EU-kaderprogramma voor onderzoek (KP7) aantrekkelijker en beter toegankelijk te maken voor de beste onderzoekers en de meest innovatieve bedrijven⁽¹³⁾. Tegelijkertijd werd het Europese innovatiescorebord over 2010 gepubliceerd⁽¹⁴⁾, wat het begin betekende van het nieuwe Innovatie-Uniescorebord (IUS). Dit geeft een beter beeld van de algehele situatie in de EU.

In juni lanceerde de Commissie het „platform voor slimme specialisatie”, dat regio's en lidstaten helpt bij het bepalen van strategieën voor onderzoek en innovatie⁽¹⁵⁾. Aangezien er geen pasklare beleidsoplossing voor alle situaties is, helpt het nieuwe platform regio's hun sterke en zwakke punten op het gebied van onderzoek en innovatie vast te stellen en voort te bouwen op hun concurrentievoordeel.

Máire Geoghegan-Quinn, commissaris voor Onderzoek, Innovatie en Wetenschap, presenteert een belangrijk onderdeel van het MFK-pakket: Horizon 2020, een nieuw fonds van 80 miljard EUR voor onderzoek en innovatie.

In juli kondigde de Europese Commissie aan bijna 7 miljard EUR uit te trekken om de innovatie op gang te brengen met nieuwe oproepen voor voorstellen in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek van de EU (KP7). Dit is het grootste financieringspakket van de Europese Commissie ooit in het kader van KP7 en het eerste sinds de lancering van de Innovatie-Unie.

EU-OCTROOI

Op 13 april 2011 deed de Europese Commissie twee wetgevingsvoorstellen voor nauwere samenwerking, waardoor octrooien in Europa tot 80% goedkoper moeten worden⁽¹⁶⁾. Als deze voorstellen worden goedgekeurd, worden zij op 25 lidstaten van toepassing en worden grote kostenbesparingen bereikt om de innovatiecapaciteit van Europa te vergroten.

In de oproepen lag het accent op de integratie van onderzoek en innovatie om maatschappelijke problemen aan te pakken en duurzame banen en groei te scheppen door Europa een voorsprong te geven op de belangrijke technologie-markten van de toekomst. Het midden- en kleinbedrijf (mkb) krijgt speciale aandacht met een pakket van bijna 1 miljard EUR.

Op 5 en 6 december opende Commissievoorzitter Barroso de eerste editie van de innovatieconventie, met prominente sprekers en meer dan 1 200 deelnemers. Tijdens de conventie lanceerden de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank een nieuwe garantiefaciliteit voor innovatieve kleine en middelgrote ondernemingen, zodat zij betere toegang krijgen tot bankleningen. Naar verwachting zal hierdoor tot eind 2013 nog eens 6 miljard EUR aan leningen beschikbaar komen, waarvan 1,2 miljard EUR voor kleine en middelgrote ondernemingen en tot 300 miljoen EUR voor onderzoeksinfrastructuur.

Horizon 2020

Op 30 november keurde de Commissie het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie Horizon 2020 voor de periode 2012-2020 goed⁽¹⁷⁾. Het gaat om een financieringspakket voor onderzoek en innovatie ter waarde van 80 miljard EUR, dat deel uitmaakt van de inspanningen om in Europa duurzame groei en nieuwe banen tot stand te brengen.

Horizon 2020 houdt een belangrijke vereenvoudiging in doordat er één reeks bepalingen komt. Alle financiering voor onderzoek en innovatie die momenteel wordt verleend door de [kaderprogramma's voor onderzoek en technische ontwikkeling](#), de activiteiten in verband met innovatie van het kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (CIP) en het Europees Instituut voor innovatie en technologie (EIT), wordt ondergebracht in Horizon 2020.

Met een budget van zo'n 24,6 miljard EUR voor Europees toponderzoek zal Horizon 2020 de positie van de EU in de wetenschap versterken. De middelen voor de Europese Onderzoeksraad (ERC) worden met 77% verhoogd. Er wordt ongeveer 18 miljard EUR geïnvesteerd om de industriële koppositie op het gebied van innovatie te kunnen behouden, waarbij de nadruk ligt op belangrijke technologieën, betere toegang tot kapitaal en steun aan het midden- en kleinbedrijf. In het programma wordt zo'n 31,7 miljard EUR uitgetrokken voor grote vraagstukken waarover alle Europeanen zich zorgen maken, zoals klimaatverandering, ontwikkeling van duurzaam vervoer en duurzame mobiliteit, goedkopere hernieuwbare energie, voedselzekerheid en voedselveiligheid, en de opvang van de vergrijzing.

Horizon 2020 pakt maatschappelijke problemen aan door de kloof tussen onderzoek en de markt te overbruggen, bijvoorbeeld door innovatieve bedrijven te helpen bij het ontwikkelen van levensvatbare producten met commerciële mogelijkheden op basis van technologische doorbraken. Bij deze marktgerichte aanpak worden ook samenwerkingsverbanden met de privésector en de lidstaten opgericht om de vereiste middelen bij elkaar te brengen. In aansluiting op Horizon 2020 zullen nadere maatregelen worden genomen om de Europese onderzoeksruimte aan te vullen en verder te ontwikkelen, teneinde belemmeringen weg te nemen en een daadwerkelijke interne markt voor kennis, onderzoek en innovatie tot stand te brengen.

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Een centraal punt van de digitale agenda is dat de Europese investeringen in onderzoek en ontwikkeling op ICT-gebied moeten worden verhoogd door betere financiering en betere coördinatie. In 2011 zijn nieuwe ICT-projecten gestart met een totale financiering van ongeveer 850 miljoen EUR en zijn er diverse oproepen tot het indienen van voorstellen gedaan voor nog eens 950 miljoen EUR aan financiering die in 2012 beschikbaar komt.

© Europese Unie

Op de conferentie 2011 over toekomstige en opkomende technologieën onderstreept Neelie Kroes, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor de Digitale Agenda, de noodzaak om over de toekomst na te denken.

In mei startte de Commissie een nieuwe kernactie op het gebied van onderzoek naar toekomstige en opkomende technologieën (FET). Het doel is om grote ICT-doorbraken tot stand te brengen die oplossingen kunnen bieden voor enkele van de grootste maatschappelijke uitdagingen. Zes kandidaten krijgen een jaar de tijd om hun voorstel uit te werken, waarna twee voorstellen voor tienjarige financiering worden gekozen, elk met een totale begroting van maximaal 1 miljard EUR.

Twee gezamenlijke technologie-initiatieven (Artemis en Eniac) ontvingen voortgezette steun, evenals drie publiek-private samenwerkingsverbanden die in samenwerking met andere thema's of directoraten-generaal in het kader van het pakket voor Europees economisch herstel (2008) zijn opgezet. Deze publiek-private samenwerkingsverbanden zijn bedoeld om de investeringen in onderzoek en innovatie onder leiding van het bedrijfsleven op te voeren en de onderzoeksagenda's op het gebied van groene auto's, Europese energie-efficiënte gebouwen en fabrieken van de toekomst op elkaar af te stemmen.

Het onderzoeks- en innovatieprogramma [Future Internet Public-Private Partnership](#) (FI-PPP)⁽¹⁹⁾ werd in mei 2011 gelanceerd om de Europese concurrentiepositie te verbeteren op het gebied van toekomstige internettechnologie en -systemen voor slimme diensten en toepassingen. Het samenwerkingsverband zal de innovatie in Europa bevorderen en ondernemingen en overheden helpen bij het ontwikkelen van nieuwe, op complexe onlinegegevens gebaseerde internetoplossingen voor slimmere infrastructuur en bedrijfsprocessen.

Europa 2020: efficiënt gebruik van hulpbronnen

In het Europa 2020-vlaggenschip voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen, dat in januari 2011 werd gepresenteerd⁽²⁰⁾, werd benadrukt dat op alle relevante gebieden, waaronder energie, vervoer, klimaat, milieu, landbouw, visserij en regionaal beleid, een snelle en ingrijpende omschakeling vereist is voor zowel consumenten als producenten. Ook werd erop gewezen dat een diepgaande analyse van de synergieën en afwegingen moet worden verricht om na te gaan welke beleidsinstrumenten het best kunnen worden gebruikt om ervoor te zorgen dat de prijzen de reële kosten voor de samenleving weerspiegelen en dat consumenten hun keuzes op betere informatie kunnen baseren.

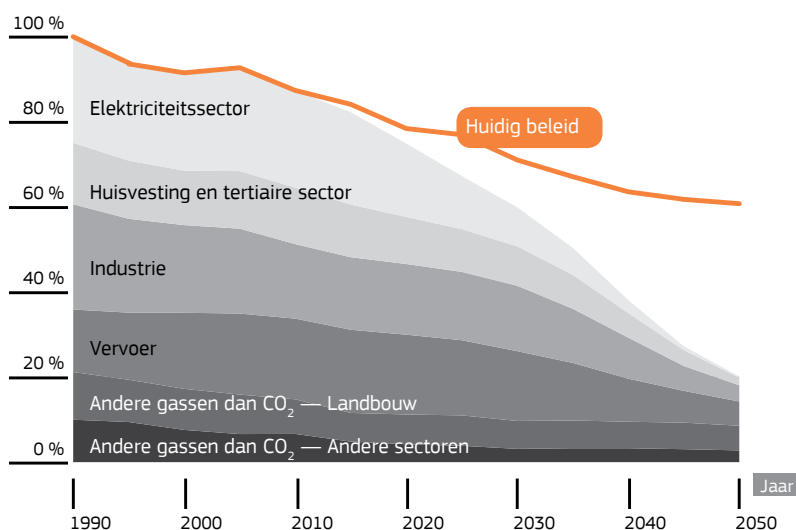
Door middel van vier, op een gezamenlijke analyse berustende en onderling verweven stappenplannen voor de omschakeling die tot 2050 nodig is, waarborgt het vlaggenschip dat het beleid op lange termijn coherent is: [de routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050](#), het witboek over de toekomst van het vervoer, het stappenplan voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen en het stappenplan Energie 2050. Rode draad is dat alle beleidsmaatregelen de doelstellingen voor een efficiënt hulpbronnengebruik moeten ondersteunen.

Stappenplannen voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen

- In de routekaart naar een koolstofarme concurrerende economie in 2050, die de Commissie in maart samen met het energie-efficiëntieplan publiceerde, is een route met mijlpalen uitgestippeld om Europa te helpen zo kosteneffectief mogelijk over te gaan naar een koolstofarme economie. Met louter binnenlandse maatregelen moet de uitstoot ten opzichte van het niveau van 1990 in 2030 met 40%, in 2040 met 60% en in 2050 met 80% zijn teruggebracht. Door de routekaart kan de EU het voortouw blijven nemen in de wereldwijde overgang naar een koolstofarme toekomst en de voordelen voor de Europese economie als gevolg van de versterking van onze energiezekerheid en de bevordering van technologische innovatie, economische groei en het scheppen van banen, maximaliseren. Uit een analyse van de Commissie blijkt dat de extra investeringen die hiervoor nodig zijn, grotendeels of geheel worden gecompenseerd doordat minder energie hoeft te worden ingevoerd.

ROUTEKAART VOOR EEN KOOLSTOFARME ECONOMIE

Voor het midden van de eeuw zijn zowel voor activiteiten in een koolstofarme economie als voor huishoudens ambitieuze doelstellingen vastgesteld.

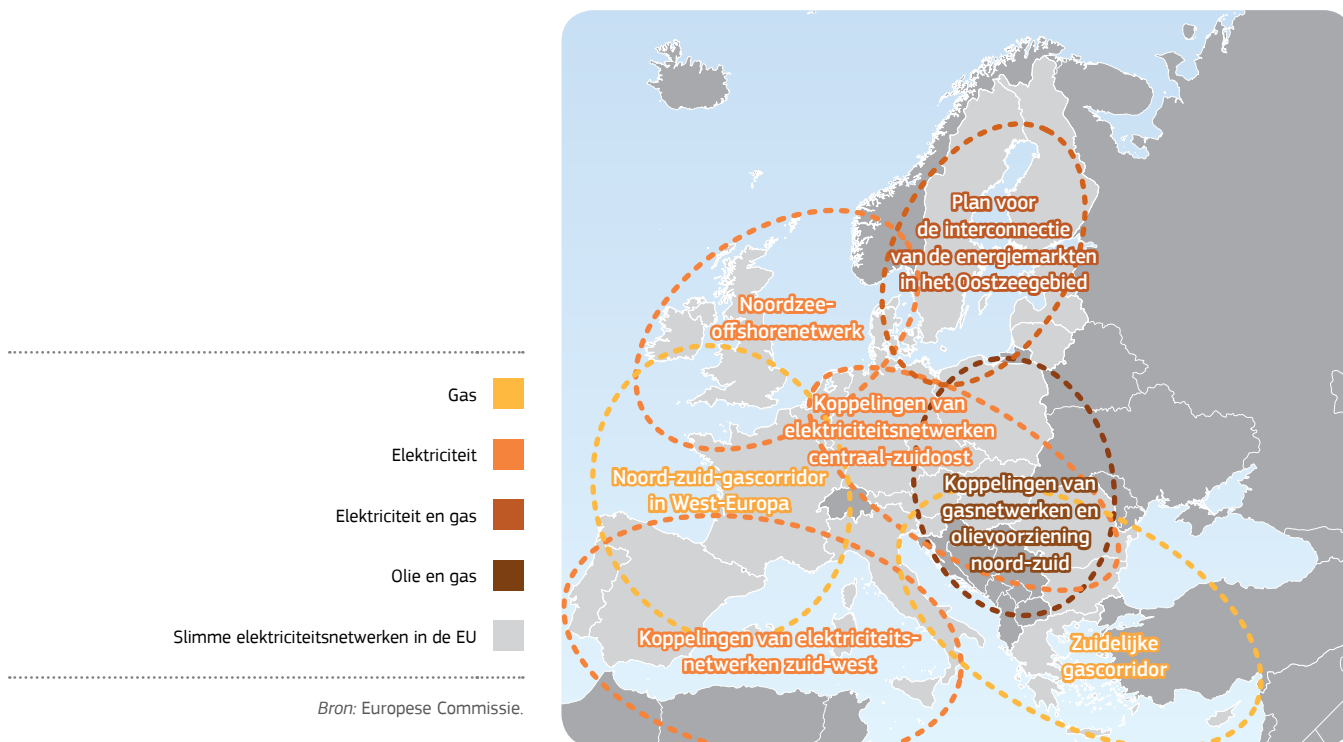
STEUN VOOR EFFICIËNT HULPBRONNENGEBRUIK

In april presenteerde de Europese Commissie haar voorstel om de achterhaalde regels voor de belasting van energieproducten in de Europese Unie grondig te herzien⁽²¹⁾. Met de nieuwe voorschriften wordt beoogd deze belasting op een andere leest te schoeien om bestaande onevenwichtigheden uit te vlakken en rekening te houden met de CO₂-emissies en de energie-inhoud van energieproducten. Ook wordt ernaar gestreefd energie-efficiëntie en het gebruik van milieuvriendelijkere producten te bevorderen en te voorkomen dat de mededinging op de interne markt wordt verstoord.

- In maart 2011 keurde de Commissie een witboek⁽²²⁾ met een stappenplan voor een interne Europese vervoersruimte goed. Het witboek bevat veertig concrete initiatieven om in de komende tien jaar een concurrerend en zuinig vervoerssysteem op te bouwen waardoor de mobiliteit wordt vergroot, grote belemmeringen op belangrijke gebieden worden weggenomen en de groei en werkgelegenheid worden versterkt. Tegelijkertijd zullen de voorstellen Europa beduidend minder afhankelijk maken van de invoer van olie en ertoe leiden dat de koolstofemissie door de vervoerssector in 2050 met 60% is afgenomen.
- In september 2011 publiceerde de Commissie het stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa⁽²³⁾, waarin de hulpmiddelen en acties zijn beschreven die nodig zijn om de EU-economie zodanig te transformeren dat efficiënter gebruik wordt gemaakt van belangrijke natuurlijke hulpbronnen. Het stappenplan bouwt voort en vormt een aanvulling op andere initiatieven in het kader van het vlaggenschip voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen. Het schept een kader waarbinnen toekomstige acties op coherente wijze kunnen worden ontwikkeld en uitgevoerd. Er wordt een visie geschetst op de structurele en technologische veranderingen die tot 2050 nodig zijn en er wordt aangegeven welke mijlpalen in 2020 moeten zijn bereikt.
- Het stappenplan Energie 2050, dat in december werd gepubliceerd⁽²⁴⁾, is het nieuwe langetermijnkader met richtsnoeren voor de aanpak om in 2050 over een koolstofarme economie, zoals eerder dit jaar door de Commissie beschreven, te kunnen beschikken. Om onze economie koolstofarm te kunnen maken, moet de elektriciteitssector geheel CO₂-emissievrij worden gemaakt. Elektrisch wegvervoer zal ook grote voordelen opleveren.

PRIORITEITEN VOOR DE ENERGIE-INFRASTRUCTUUR VOOR 2020

De geografische prioriteiten waren op de verschillende energiebronnen afgestemd.

Handelssysteem voor emissierechten

De Commissie ging door met de voorbereidingen voor de tijdige invoering van het herziene handelssysteem voor emissierechten, waarvan de derde handelsperiode op 1 januari 2013 ingaat⁽²⁵⁾. In het bijzonder werd op 26 september een belangrijke stap gezet door de luchtvaartsector bij de strijd tegen klimaatverandering te betrekken. Vanaf 2012 zal deze bedrijfstak deelnemen aan het EU-handelssysteem voor emissierechten. De Commissie maakte de benchmarkwaarden bekend op basis waarvan aan meer dan 900 luchtvaartmaatschappijen gratis broeikasgasemissierechten zullen worden toegewezen. Nu de benchmarkwaarden bekend zijn, kunnen luchtvaartmaatschappijen berekenen hoeveel rechten zij tot 2020 gratis zullen ontvangen.

Het Parlement en de Raad bereikten overeenstemming over een nieuwe richtlijn betreffende het in rekening brengen van het gebruik van wegen aan zware vrachtovertuigen („Eurovignet”)⁽²⁷⁾. Het nieuwe Europese rechtskader betreft een herziening van de Eurovignetrichtlijn uit 1999 en is bedoeld om de vervuiling door het goederenvervoer over de weg terug te dringen en de verkeersdoorstroming te verbeteren door middel van een tolheffing die de door het verkeer veroorzaakte kosten van luchtverontreiniging en geluidshinder in rekening brengt en files helpt voorkomen.

Macroregionale EU-strategieën om een efficiënter gebruik van hulpbronnen te bevorderen

Uit het eerste voortgangsverslag over de strategie van de Europese Unie voor het Oostzeegebied (die op vier punten toegespitst is: milieu, welvaart, toegankelijkheid en veiligheid) blijkt dat de strategie nieuwe projecten heeft helpen opzetten en bestaande projecten een nieuwe impuls heeft gegeven. Ook heeft de geïntegreerde aanpak van de strategie geleid tot betere beleidsontwikkeling en de afstemming van financiering en middelen, waardoor de uitvoering van de algemene EU-doelstellingen in het kader van Europa 2020 is verbeterd. Soortgelijke resultaten worden verwacht van de EU-strategie voor het Donaugebied, waarvan de uitvoering in 2011 is begonnen. Zo'n tweehonderd prioritaire acties zullen het economische potentieel van het gebied ontwikkelen en de milieumomstandigheden ter plaatse verbeteren.

Een concurrerende industrie is cruciaal voor economisch herstel

Als Europa een economische wereldleider wil blijven, moet de industrie centraal worden gesteld. Dit was de belangrijkste boodschap van de mededeling „Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering” van de Europese Commissie van afgelopen jaar⁽²⁸⁾. In dit Europa 2020-kerninitiatief wordt een strategie uiteengezet die de groei en werkgelegenheid moet stimuleren door in Europa een krachtige, diverse en concurrerende industriële basis in stand te houden en te ondersteunen die goed betaald werk biedt en tegelijk minder koolstofintensief wordt.

„De Europese industrie verkeert in goede conditie om de concurrentie aan te gaan”, zo luidde in oktober 2011 de belangrijkste conclusie bij de presentatie van het verslag van de Commissie over het concurrentievermogen van de industrie.

Hoewel de industriële productie als gevolg van de financiële crisis in 2008 met 23% afnam, herstelt de Europese industrie beter dan verwacht. De industriële productie ligt nu ongeveer 14% boven het dieptepunt van begin 2009, maar nog altijd 9% lager dan de piek van begin 2008 (zie figuur op blz. 42) en ook de werkgelegenheid in de industrie en industriële dienstverlening ligt nog 11% onder het hoogste niveau uit 2008.

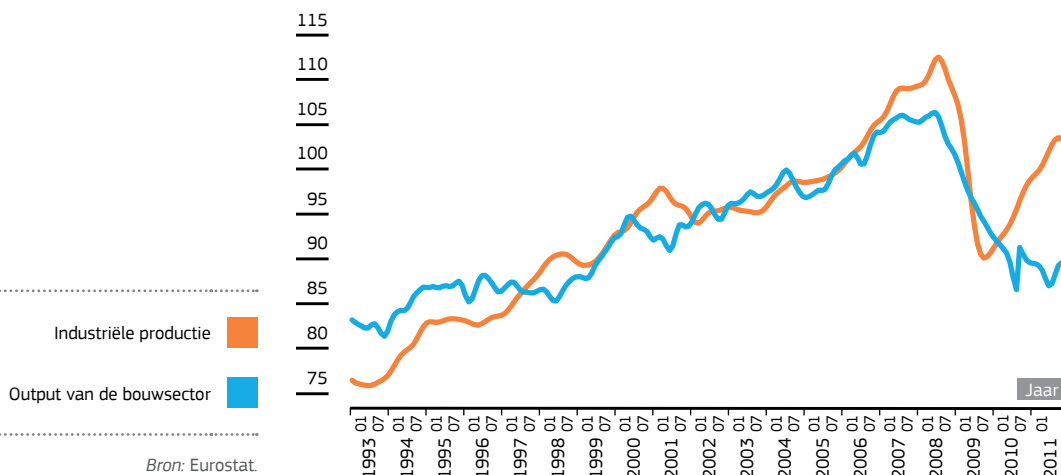
EUROPEES FONDS VOOR ENERGIE-EFFICIËNTIE (EEE-F)

Op 1 juli 2011 heeft de Commissie het EEE-F ingesteld, dat zo'n 146 miljoen EUR zal toekennen aan een nieuwe financieringsfaciliteit voor projecten op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie⁽²⁶⁾.

INDEXCIJFERS VAN DE PRODUCTIE IN DE EU-27, 1993-2011 (AANGEPAST AAN TREND)

De productie-outputs vertonen een uiteenlopende trend tussen de industriële productie en de output van de bouwsector tijdens het voorbije decennium.

Index (2005 = 100)

Belangrijkste resultaten van de verslagen over het concurrentievermogen

- ▶ **Arbeidsproductiviteit:** de productiviteit ligt boven het EU-gemiddelde in Ierland, Nederland, Oostenrijk, Finland, België, Luxemburg en Zweden en onder het gemiddelde in Slowakije, Polen, Slovenië, Cyprus, Hongarije, Tsjechië, Portugal, Estland, Litouwen, Roemenië, Letland en Bulgarije.
- ▶ De EU telt minder jonge innovatieve bedrijven: in vergelijking met de VS en Japan doen EU-bedrijven het minder goed op het gebied van de toepassing en de commercialisering van onderzoek en innovatie. Het percentage innovatieve bedrijven is vooral hoog in Luxemburg, Duitsland, België en Portugal maar laag in Hongarije, Polen, Letland en Litouwen.
- ▶ De industrie is in toenemende mate verweven met de dienstensector: vooral kennisintensieve zakelijke diensten worden door de industrie in toenemende mate als directe en indirecte inputs gebruikt en zijn goed voor respectievelijk 9% en 18% van de uitvoer van de EU-12 en de EU-15.
- ▶ De EU-industrie maakt efficiënter gebruik van grondstoffen: zij gebruikt steeds meer gerecycleerd materiaal en innovatief vervangmateriaal, maar de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van niet-energetische grondstoffen zijn van cruciaal belang voor het concurrentievermogen van verschillende grondstofintensieve be- en verwerkende industrietakken in de EU.
- ▶ Industriële efficiëntie: de EU speelt op veel gebieden een voortrekkersrol. Zij doet het doorgaans beter dan de VS en loopt haar achterstand op Japan in. Er bestaan echter grote verschillen tussen lidstaten en industrietakken in de EU.
- ▶ Bedrijfsvriendelijke regelgeving: Luxemburg, Finland, Estland, Cyprus, Denemarken en Zweden behoren tot de bedrijfsvriendelijkste landen. In België, Portugal, Griekenland, Hongarije en Italië zijn bedrijven het minst tevreden over de regelgeving.

Europese industrie moet toegang hebben tot cruciale grondstoffen

Op een moment waarop doelmatige en zekere toegang tot grondstoffen van essentieel belang is voor het concurrentievermogen van de Europese industrie, heerst op alle belangrijke grondstoffenmarkten buitensporige prijsvolatiliteit. Grondstoffen zijn cruciaal voor de EU-economie, en zeker voor de ontwikkeling van moderne milieuvriendelijke technologie, zoals elektrische auto's en zonneceltechnologie. De prijschommelingen, die veelal het gevolg zijn van protectionistische maatregelen, drijven de inflatie op en verstoren de wereldmarkten voor grondstoffen. Hieronder hebben vele Europese bedrijfstakken te lijden, variërend van de landbouw tot de automobiellindustrie. Om deze problemen aan te pakken, heeft de Europese Commissie in februari 2011 een geïntegreerde strategische visie voor grondstoffen gepresenteerd⁽²⁹⁾. De Commissie deed voorstellen om de regelgeving en de werking en transparantie van financiële en grondstoffenmarkten te verbeteren.

© Europese Unie

Gemeenschappelijke normen om de concurrentiekracht te vergroten

Voor de Europese concurrentiekracht is het cruciaal dat sneller gemeenschappelijke industriële normen worden ontwikkeld, omdat dit voor zowel bedrijven als consumenten kostenbesparingen en voordelen oplevert. Om dit doel te bereiken heeft de Commissie een reeks wetgevende en niet-wetgevende maatregelen voorgesteld, die ertoe moeten leiden dat er meer normen worden ontwikkeld en dat de ontwikkeling sneller verloopt⁽³⁰⁾.

*Antonio Tajani,
vicevoorzitter van de
Commissie en commissaris
voor Industrie en
Ondernemerschap, met
een miniatuur van de
Europese satelliet Envisat.*

De belangrijkste stappen in het voorstel van de Commissie:

- ▶ Europa gaat zich inzetten voor meer internationale normen op economische gebieden waarop Europa wereldleider is;
- ▶ er moeten meer marktgestuurde Europese normen voor diensten worden ontwikkeld, waardoor bedrijven commercieel voordeel behalen;
- ▶ er worden voorstellen gedaan voor een lichte en snelle procedure voor de erkenning van de steeds belangrijker wordende ICT-normen;
- ▶ de Commissie zal de samenwerking met de leidende normalisatieorganisaties in Europa (CEN, Cenelec en ETSI) versterken zodat hun normen sneller beschikbaar komen;
- ▶ er zullen Europese normen worden opgesteld met de hulp van organisaties die de belangrijkste belanghebbenden vertegenwoordigen: consumenten, kleine bedrijven, milieu- en sociale organisaties.

De nieuwe norm voor een universele lader voor alle typen mobiele telefoons is een perfect voorbeeld van de grote waarde van Europese normen voor ons dagelijks leven (zie hoofdstuk 3).

BTW-HERVORMING: GROEI BEVORDEREN DOOR TE SNIJDEN IN DE KOSTEN VOOR BEDRIJVEN

Op 6 december keurde de Commissie een mededeling over de toekomstige btw goed ⁽³¹⁾, waarin beschreven is welke basiskennmerken aan de nieuwe btw-regeling ten grondslag moeten liggen en welke acties met name nodig zijn om in de EU een eenvoudiger, efficiënter en robuuster btw-stelsel in te voeren.

De visie op het nieuwe btw-stelsel wordt door drie centrale doelstellingen bepaald: ten eerste moet het btw-stelsel werkbaar zijn voor het bedrijfsleven; ten tweede moet de btw de lidstaten efficiënter helpen bij het consolideren van hun begroting en bij duurzame economische groei bevorderen en ten derde moet een einde worden gemaakt aan de huidige grote inkomstenverliezen als gevolg van niet-geïnde btw en fraude.

*Commissaris voor
Regionaal Beleid, Johannes
Hahn, in Italië.
Regionaal beleid is van
fundamenteel belang voor
het concurrentievermogen
en het verbeteren van de
levensstandaard.*

Gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB): minder kosten, meer concurrentievermogen

Bedrijven die binnen Europa grensoverschrijdend actief zijn, moeten behoorlijke kosten in verband met belastingen maken, onder meer om zich aan de 27 verschillende belastingstelsels aan te passen. De nalevingskosten worden momenteel geschat op 2 tot 4% van de vennootschapsbelastingopbrengsten. Deze kosten drukken zwaarder op het mkb en weerhouden veel kleine en middelgrote bedrijven ervan over de grens te ondernemen. Het is duidelijk dat een gezamenlijk systeem nodig is om dit belangrijke probleem aan te pakken.

In 2011 kwam de Commissie met haar lang verwachte voorstel ⁽³²⁾ voor een gemeenschappelijke reeks EU-voorschriften voor de berekening van de heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting van bedrijven die binnen de interne markt actief zijn. De nieuwe regeling is bedoeld om het bedrijven gemakkelijker te maken: er kan beter worden vergeleken, de nalevingskosten dalen en de schaalvoordelen van de interne markt kunnen worden benut om groei en werkgelegenheid te bevorderen. Bij het voorstel gaat het niet om een harmonisering van belastingtarieven, zoals vaak wordt gedacht: de lidstaten blijven de hoogte van de vennootschapsbelastingen bepalen.

Het CCCTB-voorstel is de allereerste reeks gemeenschappelijke EU-voorschriften voor de berekening van de heffingsgrondslag voor bedrijven die op de interne markt actief zijn. Bedrijven die ervoor kiezen de regeling toe te passen, berekenen hun belastbare winst volgens deze voorschriften. Het is een facultatieve regeling: bedrijven bepalen zelf of zij eraan deelnemen. De regeling biedt bedrijven die in verschillende lidstaten actief zijn ook de mogelijkheid voor al hun activiteiten in de EU één geconsolideerde belastingaangifte bij één belastingdienst in te dienen.

© Europese Unie

WINNAAR VAN DE REGIOSTARS 2011 IN DE CATEGORIE „ECONOMISCH CONCURRENTIEVERMOGEN — ANTICIPATIE OP ECONOMISCHE VERANDERINGEN”

Het project SLIM (systeemmanagement voor innovatieve platforms) verbond clusters, universiteiten en regionale autoriteiten om innovatie bij de betrokken bedrijven te stimuleren. Het werd uitgevoerd in de regio's Dalarna, Gävleborg en Värmland in het noorden van Midden-Zweden. De bedrijven werden aangemoedigd hun netwerken te versterken en uit te breiden om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen en de werkgelegenheid te vergroten. Onderzoek naar de prestaties van bedrijven en communicatie van de uitkomsten vormden belangrijke aspecten van het project.

Het cohesiebeleid en regionaal beleid van de EU vergroot de groei en de solidariteit in de regio's

Het cohesiebeleid is gericht op structurele investeringen in regionale economieën op middellange en lange termijn. Het cohesiebeleid is solidariteitsbeleid waarmee de ongelijkheden tussen de regio's worden verkleind en de middelen worden dan ook grotendeels ingezet om de armere regio's te helpen hun achterstand in te lopen. Door hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend, in de armere regio's te investeren, worden de algemene groei- en werkgelegenheidsvooruitzichten in de hele Unie vergroot.

Het cohesiebeleid is de belangrijkste bron van EU-investeringen voor de Europa 2020-strategie en het levert een belangrijke bijdrage aan groei en welvaart. Door het sterke partnerschapsprincipe en de gedecentraliseerde uitvoering kan het cohesiebeleid een belangrijke bijdrage leveren aan de integratie van de strategie in het beleid en de financieringsbeslissingen op regionaal en lokaal niveau. Het beleid betreft alle regio's erbij en helpt regionale en lokale actoren te mobiliseren, waarmee een breder draagvlak voor de doelstelling en streefdoelen van de EU-prioriteiten wordt gecreëerd, een voorwaarde voor een succesvolle implementatie.

Een open en eerlijke interne markt

De interne markt is de voornaamste economische aanjager van de Europese Unie. De verdere ontwikkeling van deze markt is cruciaal om uit de huidige economische crisis te komen, maar ook om meer groei en werkgelegenheid te scheppen. Hoewel sinds de totstandkoming in 1992 al veel vooruitgang is geboekt, zijn er nog steeds mogelijkheden om de interne markt verder te ontwikkelen.

Akte voor de interne markt

De interne markt moet verdere stappen zetten om de basis voor nieuwe, groenere en meer inclusieve groei te leggen. In de Akte voor de interne markt⁽³³⁾, die de Commissie in april goedkeurde, zijn twaalf actiegebieden vermeld om de interne markt te revitaliseren en te vernieuwen.

© Simon Smith/Vetta/Getty Images

Deze twaalf hefboomen voor groei, concurrentievermogen en sociale vooruitgang betreffen onder meer de mobiliteit van werknemers, financiering voor het midden- en kleinbedrijf, consumentenbescherming, digitale inhoud, belastingen en trans-Europese netwerken. Zij zijn bedoeld om het leven te vereenvoudigen voor alle marktpartijen: bedrijven, burgers, consumenten en werknemers. De Commissie heeft voorgesteld dat de Unie voor eind 2012 voor elke hefboom een kernactie vaststelt. De Raad heeft de Akte voor de interne markt onderschreven, conclusies aangenomen waarin de twaalf door de Commissie voorgestelde prioritaire acties worden gesteund⁽³⁴⁾, en toegezegd medewerking te verlenen om deze voor eind 2012 vast te stellen. De Commissie zal tegelijkertijd werken aan talloze parallelle beleidsinitiatieven die ook in de Akte voor de interne markt zijn beschreven. De uitvoering van de twaalf kernacties vanaf eind 2012 heeft echter de hoogste prioriteit.

De eengemaakte markt in actie.

De belangrijkste voorstellen uit de Akte voor de interne markt zijn op verschillende plaatsen in dit hoofdstuk uiteengezet. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste vastgestelde kernacties.

Kernacties	Datum van het voorstel	Doelstelling
Wetgeving om de energiebelastingrichtlijn te herzien	13 april 2011	Met de nieuwe voorschriften wordt beoogd deze belasting op een andere leest te schoeien om de bestaande onevenwichtigheden uit te vlakken en rekening te houden met de CO ₂ -emissies en de energie-inhoud van energieproducten.
Wetgeving tot instelling van een eenheidsoctrooi in de EU	13 april 2011	Als deze wetgeving is goedgekeurd, kunnen houders van Europese octrooien bij het Europees Octrooibureau eenheidsoctrooibescherming voor 25 lidstaten aanvragen. Hierdoor kunnen de kosten van octrooien in Europa met maar liefst 80 % dalen.
Herziening van wetgeving over een Europees normensysteem	1 juni 2011	Het normalisatiesysteem in Europa versterken en de verbintenissen van de kerninitiatieven van Europa 2020 uitvoeren.
TENS-richtsnoeren + wetgeving over energie-infrastructuur	19 oktober 2011	De Commissie heeft haar voorstel voor een verordening over „Richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur” bekendgemaakt. Het voorstel streeft ernaar de strategische energienetwerken en opslagfaciliteiten uiterlijk in 2020 te voltooien. De Commissie heeft een pakket voor een nieuw vervoersinfrastructuurbeleid goedgekeurd. Dit omvat een voorstel voor de herziening van de TEN-T-richtsnoeren en een voorstel voor een financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen .
Pakket maatregelen om ondernemerschap en verantwoord zakendoen te bevorderen	25 oktober 2011	Het actieplan over sociale ondernemingen zal deze opkomende sector helpen zijn onbenutte potentieel te benutten. Het actieplan wordt aangevuld door een ambitieuze strategie ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen om het vertrouwen van de consument te verhogen en de bijdrage van bedrijven aan het welzijn van de samenleving te verbeteren.
Nieuwe maatregelen om de financiering van sociale ondernemingen te bevorderen	7 december 2011	Het nieuwe predicaat „Europees fonds voor sociaal ondernemerschap” zal worden ingevoerd zodat beleggers fondsen die in Europese sociale ondernemingen investeren, gemakkelijk kunnen herkennen.
Vereenvoudiging van de jaarrekeningenrichtlijn	25 oktober 2011	De Commissie wil de administratieve belasting van kleine bedrijven verlagen door de jaarrekeningenrichtlijnen te wijzigen. Door de vereenvoudiging zou het makkelijker worden de jaarrekeningen op te stellen en zouden deze makkelijker kunnen worden vergeleken, duidelijker zijn en eenvoudiger te begrijpen. De potentiële kostenbesparingen voor het mkb worden geraamd op 1,7 miljard EUR per jaar.
Wetgeving over alternatieve geschillenbeslechting	29 november 2011	De Commissie heeft een pakket wetgevingsvoorstellen gedaan om alle consumenten in de EU in staat te stellen hun problemen eenvoudig, snel en goedkoop op te lossen zonder naar de rechter te stappen. Voor consumenten die binnen de EU grensoverschrijdend online winkelen wil de Commissie een internetplatform voor de hele EU creëren, zodat consumenten en bedrijven één toegangspunt krijgen voor het oplossen van contractuele geschillen.
Wetgevingsinitiatief om de toegang tot risicokapitaal in heel Europa te vergemakkelijken	7 december 2011	De Commissie heeft een strategie, in de vorm van een EU-actieplan, gepresenteerd ter bevordering van een betere toegang tot financiering voor het mkb. Het plan omvat een versterkte financiële ondersteuning uit de EU-begroting en door de Europese Investeringsbank, alsook een voorstel voor een verordening waarbij uniforme regels voor het aanbieden van durfkapitaalfondsen worden ingevoerd.
Modernisering van de wetgeving betreffende de erkenning van beroepskwalificaties	19 december 2011	Vereenvoudiging van de voorschriften voor de mobiliteit van beroepsbeoefenaren in de EU door aan alle belangstellende beroepsgroepen een Europese beroepskaart te verstrekken waarmee kwalificaties gemakkelijker en sneller kunnen worden erkend. Het voorstel verduidelijkt ook het kader voor consumenten, doordat de lidstaten worden opgeroepen de reikwijdte van hun gereguleerde beroepen te herzien en punten worden aangepakt waarover het publiek bezorgd is, zoals de taalvaardigheid en het gebrek aan doeltreffende meldingen van wanprestaties, met name in de gezondheidssector.
Herziening van het wettelijk kader voor overheidsopdrachten	20 december 2011	De herziening van de richtlijnen betreffende overheidsopdrachten maakt deel uit van een totaalprogramma om de overheidsopdrachten in de Europese Unie grondig te moderniseren. Dat programma omvat tevens een richtlijn over concessies.
Wetgeving over elektronische authenticatie en herziening van de richtlijn inzake de elektronische handtekening	2012	Om beveiligde en ongehinderde elektronische interactie mogelijk te maken, moet Europa wetgeving vaststellen die de wederzijdse erkenning van elektronische identificatie en authenticatie op zijn hele grondgebied garandeert, en de richtlijn inzake de elektronische handtekening herzien.
Wetgeving in verband met de richtlijn betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers en verduidelijking van de uitoefening van de sociale grondrechten	2012	De sociale samenhang versterken door de uitoefening van de sociale grondrechten en het wettelijk kader voor diensten van algemeen economisch belang te verduidelijken. Dit doel moet worden bereikt door de regels voor in een andere lidstaat gedetacheerde werknemers te verduidelijken; door de waarde van diensten van algemeen economisch belang en meer in het algemeen het begrip openbare dienstverlening in het EU-recht te erkennen.

Forum voor de interne markt

In oktober werd in Krakau (Polen) het eerste forum voor de interne markt gehouden. Aan het forum werd deelgenomen door zo'n 1 200 burgers, bedrijven, consumenten, vertegenwoordigers van de lidstaten (ook op regionaal en lokaal niveau), nationale parlementen, belanghebbenden, journalisten en Europese instellingen. Aan alle deelnemers werd gevraagd naar hun ervaringen met de werking van de interne markt en hun ideeën daaromtrent. Meer informatie is te vinden op: http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/simfo_2011/index_en.htm.

Het forum in Krakau begon op maandag 3 oktober met de presentatie van vijf winnende waar gebeurde verhalen van burgers en bedrijven. Deze verhalen werden ingezonden voor de EU-wedstrijd „Vertel ons uw verhaal” die werd gehouden om aandacht te besteden aan de problemen van burgers en bedrijven op de interne markt van de EU.

Meer transparantie op de interne markt

Op 25 oktober 2010 werd een wijzigingsvoorstel voor de transparantierichtlijn gedaan⁽³⁵⁾. De huidige meldingsvoorschriften van de richtlijn vertonen een hiaat: deelnemingen in bepaalde soorten financiële instrumenten die kunnen worden gebruikt om een economisch belang in beursgenoteerde ondernemingen te nemen zonder feitelijk aandelen te kopen, vallen momenteel niet onder de bekendmakingsvoorschriften. Hierdoor kan in het geheim een belang in beursgenoteerde bedrijven worden genomen. Er zijn verschillende voorbeelden van dergelijk gedrag aan het licht gekomen, zoals recentelijk in het geval van „LVMH”/Hermès. Louis Vuitton Moët Hennessy (LVMH) maakte in oktober 2010 bekend een belang van 17,1 % in Hermès International te hebben opgebouwd, waarbij het bedrijf 50 % goedkoper uit zou zijn geweest door gebruik te maken van *cash settled equity swaps*, zonder dat het eerder had gemeld een belang in dergelijke instrumenten te hebben. Hierdoor verwierf LVMH een aanzienlijk belang in Hermès zonder dat Hermès en de markt hiervan op de hoogte waren. Door deze ongelijke informatie was de marktprijs van de onderliggende aandelen in Hermès mogelijk onjuist.

Economisch herstel ingezet door midden- en kleinbedrijf (mkb)

In het jaarverslag over de prestaties van het mkb in 2010, dat in oktober 2011 werd gepubliceerd, werd opgemerkt dat het mkb begon te herstellen van de recessie van 2008-2009. Het totale aantal kleine en middelgrote ondernemingen in de EU bleef op het niveau van 2009, namelijk 20,8 miljoen. Na een afname van 6,4 % in 2009, groeide de gecombineerde bruto toegevoegde waarde van het mkb in 2010 met 3,4 % (en voor 2011 wordt een groei van 3,7 % verwacht). Tegelijkertijd zwakte de afname van het aantal werknemers die in 2009 inzette (– 2,7 %), in 2010 af tot – 0,9 %.

In februari 2011 heeft de Commissie een evaluatie van de „Small Business Act” (SBA)⁽³⁶⁾ gepresenteerd om rekening te houden met de jongste economische ontwikkelingen, de SBA af te stemmen op de prioriteiten van de Europa 2020-strategie en het ondernemingsklimaat voor het mkb te blijven verbeteren. In de evaluatie werd voorgesteld op een aantal prioritaire gebieden verdere actie te ondernemen: betere toegang tot financiering om het mkb te helpen investeren en groeien, slimme regelgeving om het mkb in staat te stellen zich op zijn kernactiviteiten te concentreren, optimaal gebruik van de interne markt en het mkb helpen het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de globalisering en klimaatverandering.

Ook op de volgende punten is in 2011 vooruitgang geboekt:

- ▶ in het kader van de SBA is tot nog toe financiering verstrekt aan meer dan 110 000 kleine en middelgrote ondernemingen en naar verwachting zullen in 2012 nog eens 200 000 bedrijven van de specifieke mkb-regelingen voor kredietgaranties en risicokapitaal profiteren;
- ▶ in mei 2011 is een nieuw netwerk van mkb-gezanten van de lidstaten van start gegaan. Deze gezanten zullen in de eerste plaats nagaan of de EU-wetgeving voor het mkb juist wordt toegepast en erop toezien dat het nationale, regionale en lokale beleid bedrijfsvriendelijk is. De vereenvoudiging van de boekhoudregels voor het mkb staat ook op de agenda voor de verlaging van de administratieve lasten en kosten. Volgens het voorstel van de Commissie wordt met name de opstelling van jaarrekeningen voor kleine bedrijven vereenvoudigd.

© iStockphoto.com/Kyu Oh

De Unie steunt ondernemerscultuur en concurrentievermogen in het mkb.

WEEK VAN HET MKB 2011

De Commissie coördineerde de week van het mkb die van 3 tot en met 9 oktober werd gehouden om het mkb te stimuleren en ondernemerschap te bevorderen. Er werden meer dan 1 250 evenementen in de hele Unie georganiseerd.

Meer risicokapitaal voor het Europese midden- en kleinbedrijf (mkb)

Voor innovatieve kleine en middelgrote bedrijven is risicokapitaal een belangrijke bron van financiering. Dit geldt zeker in de opstartfase. Hoewel bedrijven veel baat hebben bij de verstrekking van aandelenkapitaal, worden de mogelijkheden van risicokapitaalfondsen nog onvoldoende benut en zijn de grensoverschrijdende activiteiten in deze sector zeer beperkt. Hierdoor blijven jonge innovatieve bedrijven afhankelijk van kortlopende bankkredieten. In de huidige crisis worden dergelijke kredieten echter slechts mondjesmaat verstrekt. Om deze situatie aan te pakken, heeft de Commissie een voorstel gedaan voor een verordening betreffende uniforme regels voor het aanbieden van risicokapitaalfondsen. Het principe is eenvoudig: als aan de uniforme voorwaarden in het voorstel wordt voldaan, kan elke beheerder van een risicokapitaalfonds in de hele EU kapitaal bijeenbrengen onder de benaming „Europees risicokapitaalfonds”. De invoering van een gemeenschappelijk regelgevingskader zal risicokapitaalfondsen in staat stellen te groeien en te diversifiëren, terwijl het mkb een sterkere concurrentiepositie op de wereldmarkt kan verwerven.

Tijdens het eerste volledige jaar van de Europese Progress-microfinancieringsfaciliteit voor werkgelegenheid en sociale insluiting hebben 14 financiers met hulp van de faciliteit microleningen verstrekt. Verwacht wordt dat het totaalbedrag aan microleningen in de Unie de komende acht jaar zal oplopen tot 500 miljoen EUR.

Begin december deed de Commissie een voorstel voor extra steun voor kleine bedrijven die gebruikmaken van de structuurfondsen. Deze maatregel is van groot belang in tijden waarin bedrijven niet gemakkelijk kredieten krijgen. Er kan tot 5 miljard EUR worden gebruikt om aanvullende particuliere financiering aan te trekken⁽³⁷⁾.

Steun aan het mkb tot 2020

Het nieuwe programma voor financiële ondersteuning dat de Commissie eind 2011 presenteerde⁽³⁸⁾, heeft met name tot doel de toegang tot financiering te vergemakkelijken en een ondernemerscultuur, met inbegrip van de oprichting van nieuwe bedrijven, te bevorderen.

Het programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en voor kleine en middelgrote ondernemingen heeft een budget van 2,5 miljard EUR voor de periode 2014-2020. Het is met name bedoeld voor ondernemers, vooral in het midden- en kleinbedrijf, burgers die zich als zelfstandige willen vestigen en de autoriteiten van de lidstaten, die beter zullen worden bijgestaan in hun inspanningen om doeltreffende beleidshervormingen uit te werken en door te voeren.

Voorstel voor ondersteuning van het mkb op markten buiten de EU

Van de kleine en middelgrote ondernemingen in de EU is momenteel slechts 13 % buiten de EU actief door handel, investeringen, uitbesteding of andere vormen van samenwerking met buitenlandse partners. EU-bedrijven ondervinden vele problemen als zij zich op markten buiten de EU begeven, bijvoorbeeld bij het krijgen van toegang tot belangrijke marktinformatie maar ook bij gedetailleerde vraagstukken als de aanpassing aan nieuwe technische voorschriften en normen, het beheer van technologieoverdracht en de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten. Om deze problemen aan te pakken, heeft de Commissie eind 2011 in de mededeling „Kleine ondernemingen in een grote wereld”⁽³⁹⁾ voorgesteld een nieuw partnerschap tussen het mkb en het mondiale bedrijfsleven tot stand te brengen.

Aanpak van kartels en andere concurrentiebeperkende praktijken op de interne markt

In 2011 is de Commissie zich blijven inzetten tegen verstoringen van de concurrentie op de interne markt, om te voorkomen dat bedrijven consumenten benadelen door met concurrentieverstorende praktijken de prijzen kunstmatig hoog te houden of de keuze te beperken. De Commissie heeft boetes opgelegd aan verscheidene grote kartels op markten waarmee consumenten direct te maken hebben, zoals reinigingsmiddelen, bananen, koelcompressoren en kathodestraalbuizen voor televisies en computerbeeldschermen. De Commissie geeft hoge prioriteit aan kartelbestrijding en zal dat blijven doen. Los van de opgelegde boetes — waarvan de opbrengsten uiteindelijk in de EU-begroting vloeien — schat de Commissie dat haar optreden tegen kartels voor consumenten miljarden euro's per jaar oplevert.

Over het algemeen slaagde de Commissie erin haar besluiten tegen concurrentieverstorende praktijken voor de Europese rechtbanken staande te houden. In de zaak over het gebruik van satellietdecoders uit een andere lidstaat, waaraan de media veel aandacht hebben besteed, oordeelde het Hof van Justitie dat overeenkomsten die barrières tussen nationale markten in stand houden, in strijd kunnen zijn met de doelstelling van het Verdrag om de markt te integreren en als concurrentiebeperkende praktijk moeten worden beschouwd.

De Europese Commissie zorgt voor eerlijke concurrentie op de interne markt

Waspoederkartel

Op 13 april legde de Europese Commissie een boete van in totaal 315,2 miljoen EUR op aan Procter & Gamble en Unilever. Deze bedrijven vormden samen met Henkel een kartel voor waspoeder voor huishoudelijk gebruik in acht EU-landen. Omdat beide ondernemingen de feiten hebben erkend en een vlotte afhandeling van het onderzoek mogelijk maakten, viel de geldboete 10% lager uit. Henkel kreeg boete-immuniteit omdat deze onderneming het bestaan van het kartel aan de Commissie onthulde. Deze drie ondernemingen zijn de leidende producenten van waspoeder in Europa. Het kartel diende om de marktposities te stabiliseren en de prijzen op elkaar af te stemmen, wat in strijd is met de EU- en EER-mededingingsregels (artikel 101 van het EU-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst).

Bananenkartel

In oktober concludeerde de Commissie dat Chiquita en Pacific Fruit Groups, twee grote bananenimporteurs en -verkopers in de EU, van juli 2004 tot april 2005 in Zuid-Europa een illegaal prijskartel vormden. In die periode maakten zij wekelijks afspraken over de verkoopprijzen en wisselden zij prijsinformatie over hun merken uit. Hiervan ondervonden consumenten in landen als Italië, Portugal en Griekenland rechtstreeks nadeel. Pacific Fruit kreeg een boete van 8 919 000 EUR opgelegd; Chiquita werd vrijgesteld van boetes omdat het de Commissie nuttige informatie over het kartel gaf. Dit was het tweede kartelbestrijdingsbesluit van de Commissie in de bananensector. Het eerste besluit betrof Duitsland en zeven andere lidstaten in Noord-Europa.

TelePolska

De Commissie heeft er in het bijzonder op toegezien dat concurrentiebeperkend gedrag geen belemmeringen voor innovatie en groei opwerpt in belangrijke takken van de economie, zoals de telecommarkten. Zij legde een boete van 127 554 194 EUR op aan telecombedrijf Telekomunikacja Polska SA omdat dit bedrijf zijn machtspositie in Polen misbruikte. Van de Europese landen bevindt Polen zich in de achterhoede als het gaat om het aantal breedbandaansluitingen en tussen 2005 en 2009 maakte dit bedrijf bewust misbruik van zijn machtspositie om de concurrentie op de breedbandmarkten te beperken en alternatieve aanbieders de voet dwars te zetten. Hierdoor moesten de consumenten het doen met langzamere internetverbindingen en waren zij per opgegeven Mbit/s veel meer geld kwijt dan consumenten in andere lidstaten.

© Europese Unie

*Joaquín Almunia,
vicevoorzitter van de
Commissie en commissaris
voor Mededinging, trad
streng op tegen kartels en
concurrentieverstorend
gedrag van ondernemingen
in de eengemaakte markt.*

Hof van Justitie van de Europese Unie waakt over een eerlijke interne markt

Het Hof oordeelde dat Spaanse wetgeving waarin economische voorwaarden werden gesteld voor de opening van nieuwe grote detailhandelszaken, zoals het effect op de bestaande detailhandel of het marktaandeel van de betrokken onderneming, in strijd is met de Verdragsbepalingen betreffende de vrijheid van vestiging⁽⁴⁰⁾.

© Europese Unie/G. Fessy

Het Hof van Justitie van de Europese Unie ziet toe op de naleving van de regels van de interne markt.

Op omroepgebied oordeelde het Hof van Justitie dat een licentiesysteem voor de uitzending van voetbalwedstrijden dat voorziet in territoriale exclusiviteit voor omroepen in één lidstaat en televisiekijkers verbiedt met een decoderkaart in andere lidstaten naar die uitzendingen te kijken, in strijd is met het EU-recht⁽⁴¹⁾. Het Gerecht bepaalde ook dat een lidstaat onder bepaalde omstandigheden mag verbieden dat alle WK- en EK-voetbalwedstrijden exclusief via betaalde televisiekanalen worden uitgezonden, om het grote publiek in staat te stellen deze evenementen via gratis televisiekanalen te volgen⁽⁴²⁾. Het Hof van Justitie oordeelde dat het feit dat er geen betaling wordt verricht, niet betekent dat het uitgesloten is dat er sprake is van opzettelijke sluikreclame⁽⁴³⁾.

Op het gebied van vrije beroepen oordeelde het Hof van Justitie dat lidstaten ook niet-onderdanen toegang tot het beroep van notaris moeten geven⁽⁴⁴⁾. Italiaanse wetgeving met maximumtarieven voor advocaten achtte het Hof echter in overeenstemming met de fundamentele vrijheden van de interne markt⁽⁴⁵⁾. Franse wetgeving waardoor het voor accountants geheel verboden was actief cliënten te werven, achtte het Hof in strijd met Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt⁽⁴⁶⁾.

Op mededingingsgebied verklaarde het Hof onder meer dat alleen de Commissie bevoegd is vast te stellen dat er geen misbruik wordt gemaakt op de interne markt van de EU⁽⁴⁷⁾. Ook bevestigde het Hof dat de Italiaanse subsidies voor de aanschaf van digitale terrestrische decoders in 2004 en 2005 een vorm van staatssteun zijn die onverenigbaar is met de interne markt⁽⁴⁸⁾.

Europese rechtsruimte voor groei op de interne markt

Een van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is de burgers een Europese rechtsruimte zonder binnengrenzen te bieden. Een Europese rechtsruimte zal de grensoverschrijdende handel vergemakkelijken, de interne markt versterken en economische groei aanwakkeren. De Commissie werkt aan een verduidelijking van het rechtskader waarin EU-bedrijven functioneren. Ook was zij betrokken bij het toezicht op de justitiële hervormingen in Griekenland en Portugal.

Gemeenschappelijk Europees kooprecht

In oktober deed de Commissie een voorstel voor een facultatief gemeenschappelijk Europees kooprecht⁽⁴⁹⁾ om barrières voor grensoverschrijdende handel te slechten en consumenten een grotere keuze en een betere bescherming te bieden. Door de verschillen tussen de koopcontractregelingen in de lidstaten zijn aankopen in het buitenland, zeker voor kleine bedrijven, ingewikkeld en duur. Handelaren die vanwege contractrechtbelemmeringen afzien van grensoverschrijdende transacties, lopen jaarlijks ten minste 26 miljard EUR aan omzet binnen de EU mis. Tegelijkertijd ontberen 500 miljoen consumenten in Europa, vooral op de kleinere nationale markten, een ruimere keuze en lagere prijzen doordat minder bedrijven grensoverschrijdende aanbiedingen doen.

Het voorgestelde gemeenschappelijke Europese kooprecht moet de handel vergemakkelijken door één geheel van bepalingen voor grensoverschrijdende koopcontracten in alle lidstaten te bieden. Als handelaren hun producten op basis van het gemeenschappelijke Europese kooprecht aanbieden, kunnen consumenten kiezen voor een gebruikersvriendelijk Europees contract met een hoog beschermingsniveau.

Grensoverschrijdende inning van vorderingen

Zo'n 1 miljoen kleine bedrijven ondervindt problemen met grensoverschrijdende vorderingen en jaarlijks wordt maar liefst 600 miljoen EUR aan vorderingen onnodig afgeschreven omdat bedrijven afzien van dure en ingewikkelde rechtszaken in andere landen. Volgens de door de Commissie in juli voorgestelde verordening⁽⁵⁰⁾ komt er een nieuw Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen. Hierdoor zouden schuldeisers voor het verschuldigde bedrag beslag kunnen laten leggen op een bankrekening van de schuldenaar. Deze mogelijkheid zou voor de schuldeiser open staan als alternatief voor nationale bevelen. Om het „verrassingseffect” te behouden, zou de Europese procedure worden toegepast zonder de schuldenaar van tevoren te benaderen. Banken zouden verplicht zijn het bevel onmiddellijk ten uitvoer te leggen door beslag te leggen op een specifiek bedrag. De schuldenaren zouden onmiddellijk na ingang van de maatregel op de hoogte moeten worden gebracht, zodat zij hun verdediging kunnen voorbereiden.

© Europese Unie

*Commissaris voor
Landbouw en
Plattelandontwikkeling,
Dacian Cioloș, op een
landbouwbedrijf bij
Braine-l'Alleud, België.*

Gemeenschappelijk landbouwbeleid en Europees visserijbeleid

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in 2011: Europese Commissie doet voorstel voor een nieuw partnerschap tussen Europa en de landbouwers

De landbouw speelt een belangrijke rol in de Europese economie en is net zo divers als de Unie zelf. Zo'n 84% van het grondgebied van de Unie wordt voor land- en bosbouw gebruikt.

Het GLB is in de loop der jaren veranderd. In verschillende grote hervormingen is het accent verlegd van marktondersteuning naar productiesteun, en vervolgens naar ondersteuning van producenten. Nu treft de Europese Unie voorbereidingen voor een nieuwe hervorming, die de economische concurrentiekracht van het agrarische en rurale Europa moet vergroten, maar bovendien de levensvatbaarheid op lange termijn moet waarborgen.

Een hoeksteen van de interne markt

Het GLB heeft bewezen van grote waarde te zijn voor de werking van de interne markt op het gebied van landbouwproducten, waarbij ook in tijden van steeds heviger concurrentie de overeengekomen Europese standaarden op gebieden als voedselveiligheid en dierenwelzijn worden nageleefd. Het helpt een Europese landbouw te ontwikkelen die vanuit ecologisch en territoriaal oogpunt concurrerend en evenwichtig is en een positieve bijdrage aan het concurrentievermogen van de voedselvoorzieningsketen en de handel van de EU levert. Bovendien vergroot het de cohesie van plattelandsgebieden doordat het initiatieven aanmoedigt die de economische en sociale groei van die gebieden bevorderen.

Op 14 juli 2011 gaf de Europese Commissie het startsein voor een debat over de toekomst van afzetbevorderings- en voorlichtingsregelingen voor landbouwproducten uit de EU. Met de publicatie van een groenboek over deze kwesties wil de Commissie nagaan hoe een doelgerichtere en ambitieuzere strategie voor de toekomst kan worden opgesteld die de consument in de EU en daarbuiten beter informeert over de kwaliteit, tradities en toegevoegde waarde van Europese landbouwproducten en levensmiddelen.

Het groenboek werpt uiteenlopende vragen op en nodigt alle betrokkenen — consumenten, producenten, distributeurs en autoriteiten — uit commentaar en suggesties te geven. Op basis van deze reacties zal de Commissie een mededeling opstellen die in 2012 gepubliceerd zal worden en op haar beurt moet leiden tot wetgevingsvoorstellen.

De potentiële vitaliteit van het rurale Europa benutten

Naast buitengewone crisismaatregelen, zoals de steun voor de particuliere opslag van varkensvlees in januari 2011 en de noodsteun voor groentetelers in juli 2011, levert de combinatie van GLB-instrumenten (de steuninstrumenten voor de hele EU en de specifieke beleidsmaatregelen voor plattelandontwikkeling) een grote bijdrage aan de versterking van de cohesie en solidariteit tussen de lidstaten en regio's en helpt zij gebruik te maken van de potentiële vitaliteit van de landbouwsector en de plattelandsgebieden in de hele EU: op economisch, ecologisch en sociaal vlak.

Een nieuw GLB voor Europa 2020

Vijftig jaar na de invoering van het GLB vindt een nieuwe hervorming plaats. Om de levensmiddelenproductiesector levensvatbaar te houden, moet het toekomstige GLB gericht zijn op duurzame concurrentiekracht, in combinatie met duurzaam beheer van de natuurlijke bodembronnen van de EU.

In het toekomstige GLB moet worden erkend dat het beleid gevolgen heeft voor meer dan de helft van het grondgebied en voor alle consumenten van de EU en van strategisch belang is voor de voedselzekerheid, de voedselveiligheid, het milieu, de klimaatverandering en het territoriale evenwicht. Dit zou het GLB tevens in staat stellen een hogere bijdrage aan de Europa 2020-strategie te leveren door slimme, duurzame en inclusieve groei.

Een nieuw partnerschap tussen Europa en de landbouwers

In oktober 2011 heeft de Europese Commissie op basis van deze aanpak en na uitgebreide raadpleging van alle belanghebbenden, van boeren tot consumenten, voorgesteld het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de periode na 2013 te hervormen⁽⁵¹⁾. Met de voorgestelde hervorming wordt een nieuw evenwicht gecreëerd doordat er een daadwerkelijk partnerschap wordt gesmeed tussen de samenleving als geheel, die via het overheidsbeleid de financiële middelen verschafft, en de landbouwers, die onze levensmiddelen produceren, het platteland leefbaar houden en de ecosystemen in stand houden. De hoofddoelen van deze hervorming zijn:

- ▶ onze voedselzekerheid garanderen door de concurrentiekracht van de Europese landbouw op peil te houden;
- ▶ de fundamenteën leggen voor een blijvend concurrerende landbouwsector, die in economisch en ecologisch opzicht duurzaam is;
- ▶ de plattelandseconomie in leven houden en
- ▶ het GLB vereenvoudigen.

De tien hoofdpunten van de voorgestelde GLB-hervorming:

1. doelgerichtere inkomenssteun om de groei en de werkgelegenheid te stimuleren;
2. slagvaardigere crisisinstrumenten;
3. een „groene” betaling om ecosystemen en de productiviteit op lange termijn in stand te houden;
4. extra investeringen in onderzoek en innovatie;
5. een concurrerendere en evenwichtigere voedselketen;
6. aanmoediging van milieu-initiatieven in de landbouw;
7. de vestiging van jonge landbouwers vergemakkelijken;
8. werkgelegenheid en ondernemerschap op het platteland bevorderen;
9. betere aanpak voor kwetsbare gebieden;
10. een eenvoudiger en efficiënter GLB.

© Digital Vision/Getty Images

Voorstellen in verband met de landbouw: een nieuw partnerschap tussen Europa en de landbouwers.

Europees visserijbeleid

Het gemeenschappelijk visserijbeleid heeft sinds de instelling in 1982 een lange weg afgelegd. Wat begon als een reeks hulpmiddelen om de traditionele visserijpatronen in stand te houden en de spanningen tussen enkele landen weg te nemen, is inmiddels uitgegroeid tot een complex wettelijk en wetenschappelijk kader om een essentiële natuurlijke hulpbron te beschermen. Maar ook nu weer is een hervorming noodzakelijk. Daarnaast is er een nieuw maritiem beleid met een totaalaanpak voor alle actuele uitdagingen voor de Europese zeeën: van het bestrijden van vervuiling tot het beschermen van het milieu, van kustontwikkeling tot nieuwe banen, van grenscontrole tot surveillance.

Gemeenschappelijk visserijbeleid: dringend toe aan hervorming

Het Europese visserijbeleid is dringend aan hervorming toe. Er wordt meer vis gevangen dan veilig kan worden gereproduceerd, waardoor individuele visbestanden worden uitgeput en het mariene ecosysteem wordt bedreigd. Drie op de vier bestanden worden momenteel overbevist: 82% van de bestanden in de Middellandse Zee en 63% van de bestanden in de Atlantische Oceaan. Het is dan ook duidelijk dat het huidige systeem duurzaamheid niet in de hand werkt.

„Business as usual” is geen realistische optie. Modellen wijzen uit dat bij het uitblijven van een hervorming slechts 8 van de 136 bestanden in 2022 op een duurzaam niveau zullen zijn. Met andere woorden, als de bedrijfsvoering niet structureel op de schop gaat, zal het ene na het andere visbestand verdwijnen.

Hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid:

In de voorstellen van de Commissie wordt gepleit voor een fundamentele wijziging van het visserijbeheer in Europa⁽⁵²⁾. De voorgestelde plannen zullen zowel de visbestanden als de inkomens van de vissers voor de toekomst veiligstellen en tegelijkertijd een einde maken aan de overbevissing en de uitputting van de visbestanden. Er komt een gedecentraliseerd, op wetenschappelijke gegevens gebaseerd visserijbeheer voor regio's en zeegebieden en er worden betere bestuursnormen op EU- en internationaal niveau ingevoerd door middel van overeenkomsten voor duurzame visserij.

In de voorstellen die de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad heeft gedaan, staan duurzaamheid en langetermijnoplossingen centraal. De voorstellen berusten op de volgende aanpak:

- ▶ alle visbestanden moeten tegen 2015 op een duurzaam niveau („maximale duurzame vangst”) worden gebracht overeenkomstig de internationale verbintenissen van de EU;
- ▶ voor alle visserijtakken zal een ecosysteemgerichte benadering worden vastgesteld, met beheersplannen voor de lange termijn die worden opgesteld op basis van het beste beschikbare wetenschappelijke advies;
- ▶ de teruggooi van ongewenste vangsten — en de daarmee gepaard gaande verspilling van voedselbronnen en toekomstige economische verliezen — zal geleidelijk worden afgeschaft. De vissers zullen alle gevangen vissen aan land moeten brengen;
- ▶ de voorstellen omvatten verder duidelijke streefdoelen en termijnen om een einde te maken aan overbevissing; een systeem van individueel overdraagbare visserijconcessies voor trawlers en alle vaartuigen met een lengte van meer dan 12 m; steunmaatregelen voor kleinschalige visserijtakken; maatregelen voor een betere gegevensverzameling; en strategieën om duurzame aquacultuur in Europa te bevorderen.

Bovendien heeft de Commissie een voorstel gedaan voor een financieringsinstrument dat de hervorming van het visserijbeleid moet begeleiden. Dit nieuwe fonds, het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV), zal zich richten op mensen, die geholpen worden de visserijhervorming te accepteren. Daarnaast richt het zich op de visserijgemeenschappen, waar nieuwe banen worden geschapen en groei wordt bevorderd. En ten slotte is het ook gericht op duurzaamheid, door een einde te maken aan de recente teruggang van de visserijsector. Het

De affiche van de campagne van de Commissie ter bevordering van duurzame visvangst.

EFMZV berust op vier pijlers: visserij, aquacultuur, duurzame ontwikkeling van vangstgebieden en geïntegreerd maritiem beleid.

EU-campagne tegen illegale visserij verder aangescherpt

Voor illegaal opererende vissers zal het veel moeilijker worden om ongestraft weg te komen, nu de nieuwe controleregeling in de visserij volledig operationeel is. De EU heeft uitvoeringsregels voor het verrichten van controles in de hele marktketen, „van net tot bord”, vastgesteld⁽⁵³⁾.

Door de nieuwe regeling blijft de vis in de hele keten traceerbaar, vanaf het moment van vangst tot de aankomst bij de consument. De autoriteiten van de lidstaten kunnen op elke plaats in de marktketen inbreuken opsporen en de schuldige daarvoor aanwijzen. Inspecties zullen in heel Europa op dezelfde wijze verlopen. Gegevens worden verzameld en elektronisch met elkaar vergeleken. En als het product in de winkel ligt, weet de consument dat de vis legaal is gevangen.

Wetsovertreders, van welke nationaliteit ook, zullen overal even strenge straffen opgelegd krijgen. En wie herhaaldelijk op illegale visserij wordt betrapt, zal dankzij het nieuwe puntensysteem uiteindelijk zijn visvergunning verliezen.

© AFP Photo/Thierry Charlier

Een steuntje in de rug voor de maritieme economie in de Atlantische regio

Een nieuwe maritieme strategie voor groei en werkgelegenheid in het gebied van de Atlantische Oceaan⁽⁵⁴⁾ levert een bijdrage aan de Europa 2020-strategie.

De regio biedt grote mogelijkheden voor het winnen van energie uit wind, golven en getijdenstromingen. Tegen 2020 zou ongeveer 20% van de geïnstalleerde offshore-windcapaciteit van Europa zich in het Atlantische gebied kunnen bevinden. Via zandbankontginning zou kunnen worden voorzien in de EU-vraag naar grondstoffen. Offshore aquacultuur is een veelbelovende sector en een derde van alle door de EU-visserijvloot gevangen vis wordt aangeland in de havens van het Atlantische gebied.

De huidige acties moeten worden gestroomlijnd en verder gestimuleerd via een efficiënt gebruik van de bestaande en toekomstige EU-fondsen. Daarom roept de Commissie belanghebbenden op mee te doen aan het „Forum voor het Atlantische gebied”, een reeks workshops en discussiegroepen, en zo bij te dragen aan het ontwerp van concrete projecten voor het actieplan, die in 2013 moeten worden uitgevoerd. De nieuwe strategie is ontwikkeld in het kader van het geïntegreerd maritiem beleid van de EU en heeft vele raakpunten met soortgelijke strategieën voor de Oostzee, het Noordpoolgebied en het mediterrane gebied.

*Maria Damanaki,
commissaris voor
Maritieme Zaken en
Visserij, na een
persconferentie in juli
2011 over het toekomstige
visserijbeleid.*

Begroting

EU-begroting en financiële programmering in 2011

In 2011 werd niet alleen de EU-begroting voor 2011 uitgevoerd, maar doorliepen de begrotingen van 2010 en 2009 bovendien verschillende fases van beoordeling en evaluatie. Daarnaast werd ook de begroting voor 2012 voorbereid. Los van de jaarlijkse begrotingsprocedure eiste ook de indiening van een voorstel voor een nieuw meerjarenplan, het meerjarig financieel kader voor de periode 2014-2020, dit jaar veel aandacht.

Uitvoering van de EU-begroting 2011

De begroting voor 2011 was afgestemd op de groei- en innovatiedoelen van de Europa 2020-strategie. Anderzijds moest ook rekening worden gehouden met belangrijke beperkingen, omdat veel lidstaten in zwaar economisch weer waren beland. Door deze afweging was het in de loop van het jaar niet eenvoudig om de begroting zodanig te beheren dat voldoende middelen beschikbaar waren om de programma's van de Europese Unie op juiste en doeltreffende wijze ten uitvoer te leggen. De begroting 2011 moest dan ook in de loop van het jaar zeven keer worden gewijzigd, waarbij de oorspronkelijk vastgestelde begroting met ongeveer 200 miljoen EUR werd verhoogd.

© Europese Unie

*Janusz Lewandowski,
commissaris voor
Financiële Programmering
en Begroting, presenteert
de ontwerpbegroting voor
2012.*

Evaluatie van de EU-begroting 2010 en kwijting voor de EU-begroting 2009

In 2011 werden de voorgaande begrotingen geëvalueerd om de financiële beheerscyclus voor de begroting af te sluiten. Op 10 mei 2011 verleende het Europees Parlement de Europese Commissie kwijting voor de begroting 2009. Hiermee werd een fase afgesloten waarin beide takken van de begrotingsautoriteit (het Europees Parlement en de Raad) alsook de Rekenkamer onderzoek deden naar de uitvoering van de begroting 2009.

Op 10 november 2011 publiceerde de Rekenkamer haar Jaarverslag over de uitvoering van de begroting over het begrotingsjaar 2010. Voor het vierde achtereenvolgende jaar werden de jaarrekeningen van de Europese Unie, zoals opgesteld en geconsolideerd door de Commissie, goedgekeurd. Het waarschijnlijke totale foutenpercentage voor de betalingen lag opnieuw onder de 4%. Dit betekent dat veruit de meeste betalingen (ten minste 96%) in 2010 geen kwantificeerbare fouten bevatten.

EU-begroting 2012: streven naar groei en werkgelegenheid voor 500 miljoen Europeanen

De begroting voor 2012, die op 1 december 2011 werd goedgekeurd, is een ha-chelijke evenwichtsoefening tussen bezuinigingen en groeibevorderende maatregelen voor 500 miljoen Europeanen. Hoofddoel is de Europese economie en de EU-burgers optimaal te ondersteunen in deze moeilijke tijden. Het totale bedrag dat voor betalingen in 2012 beschikbaar is, bedraagt 129,1 miljard EUR (een stijging van 1,86% ten opzichte van het voorgaande jaar), terwijl voor vastleggingen voor juridische verbintenissen 147,2 miljard EUR wordt uitgetrokken (een stijging van 3,8%)⁽⁵⁵⁾.

De begroting 2012 sluit aan bij het huidige bezuinigingsklimaat in de lidstaten. De Commissie heeft alles op alles gezet en ervoor gekozen haar administratieve uitgaven voor 2012 met slechts 0,2% te verhogen ten opzichte van de begroting 2011 en dus praktisch te bevriezen. Zij is hierin geslaagd door de uitgaven voor gebouwen, informatie- en communicatietechnologie, onderzoeken, publicaties, dienstreizen, conferenties en vergaderingen beduidend te verlagen. Bovendien heeft de Commissie net als de vorige jaren geen extra personeelsplaatsen aangevraagd. Ook de andere instellingen houden de administratieve kosten beperkt.

Om met gezamenlijke inspanningen en investeringen de economische groei en cohesie in de Unie van 27 lidstaten te bevorderen, wordt in 2012 ongeveer 67,5 miljard EUR uitgetrokken voor duurzame groei om de lidstaten te helpen hun investeringen op te voeren en ongeveer 62,2 miljard EUR voor de groeiprioriteiten van Europa 2020, een toename van 4,5% ten opzichte van het voorgaande jaar.

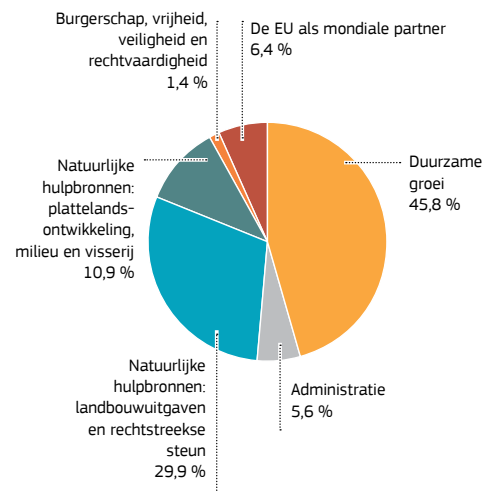
Het Europees beleid draait om de burger en zijn veiligheid geldt als een topprioriteit voor de EU. In 2012 wordt 10,9% meer geld uitgetrokken voor acties op het gebied van burgerschap, vrijheid, veiligheid en recht die aansluiten bij de belangen en behoeften van de burgers. Bovendien bedraagt het budget voor jeugdacties in het kader van Europa 2020-initiatieven 1,4 miljard EUR, en dat voor een digitale agenda voor Europa 2,4 miljard EUR.

Voorstel voor het nieuwe meerjarige financiële kader (MFK) voor de periode 2014-2020

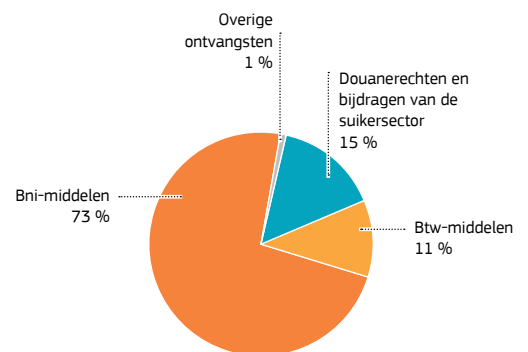
In juni maakte de Commissie haar voorstellen voor het meerjarige financiële kader van de Unie voor de periode 2014-2020 bekend⁽⁵⁶⁾, waarin de prijzen zijn uitgedrukt in de waarde van 2011. De voorstellen bevatten prioriteiten en plafonds voor toekomstige uitgaven. Ook wordt voorgesteld de ontvangstzijde te wijzigen en de correctiemechanismen te vereenvoudigen. Hoewel de technische term „meerjarig financieel kader” luidt, wordt hier voor het gemak gesproken over de „begroting”.

De begroting van de EU is ambitieus en tegelijkertijd realistisch en is erop gericht Europese burgers, bedrijven en regeringen waar voor hun geld te geven. De Europese begroting is relatief klein (een vijftigste van de begrotingen van de lidstaten), maar kan een groot effect hebben. Het voorstel van de Commissie is afgestemd op de zorgen van vandaag en de behoeften van morgen en is toegespitst op de punten waarop de EU daadwerkelijk toegevoegde waarde kan bieden.

BEGROTING 2012 — UITGAVEN

BEGROTING 2012 — ONTVANGSTEN

De begroting investeert in de 27 lidstaten om gemeenschappelijke uitdagingen aan te gaan: in de hele EU de groei bevorderen en banen scheppen, Europa veiliger maken en de invloed van Europa in de wereld vergroten. Het is niet de bedoeling financiering te verlenen die ook uit de nationale begroting zou kunnen worden verleend, maar zich te richten op gebieden waar Europese financiering daadwerkelijk toegevoegde waarde heeft. Financiering uit nationale begrotingen is in deze gevallen niet mogelijk, of in ieder geval duurder.

De begrotingsvoorstellen voor de periode 2014-2020 zijn toegespitst op de belangrijkste gezamenlijke uitdagingen en hieronder wordt een indicatieve selectie beschreven.

Banen scheppen en groei bevorderen in de hele Europese Unie

Hoewel de crisis sommige landen wellicht zwaarder heeft getroffen dan andere, lijkt het geen twijfel dat de Europese economieën meer dan ooit tevoren van elkaar afhankelijk zijn. Daarom heeft iedereen er belang bij om een banenrijk herstel en de economische basis in elke lidstaat te versterken.

© © DC Productions/Getty Images

*Nieuwe
infrastructuurverbindingen
in Europa zullen de interne
markt helpen versterken.*

Europese verbindingen

- ▶ Volgens de nieuwe begroting komt er een infrastructuurfonds (de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen) ter waarde van 40 miljard EUR (3,9% van de begroting). Dit wordt nog aangevuld met 10 miljard EUR uit het Cohesiefonds, waardoor de totale waarde 50 miljard EUR bedraagt (4,88% van de begroting).
- ▶ Het nieuwe fonds versterkt de interne markt door de lidstaten met elkaar te verbinden via energienetwerken, corridors voor vracht- en personenvervoer, en informatie- en communicatietechnologienetwerken. Het voorstel bevat een indicatieve lijst van strategische assen.
- ▶ De noodzaak en toegevoegde waarde van EU-financiering staan buiten kijf: hoewel de markt het grootste deel van de investeringen voor haar rekening neemt, blijven er aspecten over waarvoor noch de markt, noch de lidstaten bereid zijn middelen ter beschikking te stellen. Toch zijn zij cruciaal om de interne markt te voorzien van de infrastructuur die nodig is om het centrum en de periferie met elkaar te verbinden, waarbij alle regio's belang hebben.
- ▶ In samenwerking met de EIB zal geprobeerd worden het fonds een groot hefboomeffect te geven om nieuwe financieringsbronnen in de particuliere sector aan te boren. In het bijzonder zal de Commissie het gebruik bevorderen van EU-projectobligaties als middel om deze belangrijke projecten te helpen realiseren.

Investeren in groei en banen in de regio's van Europa

- ▶ In de begrotingsvoorstellen wordt 376 miljard EUR (36,7% van de begroting) uitgetrokken voor de instrumenten van het cohesiebeleid, waaronder 40 miljard EUR voor de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen.
- ▶ De Europese Unie reageert op een economische crisis die heel Europa treft. De aanpak van onevenwichtigheden en zwakke punten waaronder specifieke regio's gebukt gaan, zal uiteindelijk een positief effect hebben voor alle landen: dit deel van de begroting blijft de armere lidstaten en regio's helpen zich te ontwikkelen en kansen te bieden aan de meest kwetsbaren in de hele EU. Ook aan de meer ontwikkelde regio's zal enige steun worden verleend, aangezien daar belangrijke uitdagingen liggen waarmee alle lidstaten te maken hebben, zoals de wereldwijde concurrentie in de kenniseconomie en de overgang naar een koolstofarme economie. Dit alles versterkt tegelijkertijd de interne markt, die door haar omvang commerciële mogelijkheden en schaalvoordelen biedt aan alle delen van de EU, rijk of arm, groot of klein.
- ▶ Om ervoor te zorgen dat deze groeibevorderende resultaten beter tot stand komen dan voorheen, wordt het gebruik van de structuurfondsen herzien. Het volgende wordt voorgesteld:
 - een duidelijk verband met de Europese streefwaarden voor 2020, de nationale hervormingsprogramma's van de lidstaten en de landenspecifieke aanbevelingen (door middel van „partnerschapscontracten”);
 - grotere voorwaardelijkheid van de steun en grotere resultaatgerichtheid, onder meer door een prestatiereserve te vormen die na een tussentijdse evaluatie wordt toegewezen;
 - een versterkt Europees Sociaal Fonds ter ondersteuning van maatregelen op het gebied van arbeidsmarktbeleid, onderwijs, opleiding, sociale integratie, aanpassingsvermogen van werknemers, ondernemingen en ondernemers en administratieve capaciteit;
 - een aanpak die waarborgt dat de een weet wat de ander doet, door een gemeenschappelijk strategisch kader dat het EFRO, het ESF, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij omvat;
 - het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering zal bijspringen om steun te verlenen aan werknemers die hun baan verliezen bij massaontslagen als gevolg van wereldwijde economische ontwikkelingen.

Investeren in Europese talenten en vaardigheden

Volgens het begrotingsvoorstel worden de middelen voor onderwijs met ongeveer 70 % en die voor onderzoek en innovatie met ongeveer 45 % verhoogd, waardoor hiervoor 15,2 miljard EUR, respectievelijk 80 miljard EUR beschikbaar komt.

© Corbis

De Unie bevordert internationale samenwerking en excellentie op het gebied van onderzoek.

Onderwijs:

- ▶ nadruk op de ontwikkeling van vaardigheden en transnationale mobiliteit, de succesvolste elementen van de huidige programma's Een leven lang leren, Erasmus Mundus en Jeugd. De Commissie zal voorstellen met steun van de EIB een innovatief programma op te zetten om garanties voor mobiele master-studenten te verlenen;
- ▶ alle bestaande programma's worden samengevoegd in één geïntegreerd programma voor onderwijs, opleiding en jongeren;
- ▶ via het Europees Sociaal Fonds zal meer EU-steun worden uitgetrokken voor alle niveaus van formeel onderwijs (van lager tot hoger onderwijs, beroepsopleiding, volwassenenonderwijs) en voor informeel en niet-formeel leren en diverse opleidingsactiviteiten, alsook voor het aanpassingsvermogen van ondernemingen.

Onderzoek en innovatie:

- ▶ er wordt toegevoegde waarde geboden door onderzoekers aan te moedigen over de landsgrenzen heen samen te werken, Europese expertisecentra te ontwikkelen om concurrentie tussen onderzoekers te bevorderen en grote technologische initiatieven te stimuleren;
- ▶ de financiering richt zich op de hoofdzaken: excelleren in fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, aanpakken van maatschappelijke problemen en vergroten van het concurrentievermogen;
- ▶ vereenvoudiging: alle onderzoeksfinanciering wordt in één gemeenschappelijk strategisch kader verenigd;
- ▶ een sterk hefboomeffect voor particuliere financiering, bijvoorbeeld naar analogie van de succesvolle financieringsfaciliteit voor risicodeling.

Europa veiliger maken voor de burger

De EU staat voor verscheidene uitdagingen die per definitie grensoverschrijdend zijn. In de open economische ruimte die de kracht van Europa vormt, waarbinnen vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal mogelijk is, wordt voor veiligheid gezorgd door gemeenschappelijke basisregels vast te stellen en middelen te bundelen om problemen op EU-niveau aan te pakken. Het creëren van een daadwerkelijke Europese rechtsruimte en het beschermen van de grondrechten zijn hier een onderdeel van.

Justitie, rechten en burgerschap

In de periode 2014-2020 zullen er twee programma's zijn: het programma Justitie en het programma Rechten en burgerschap. Het totale voorgestelde budget bedraagt 803 miljoen EUR. Er wordt naar gestreefd toegevoegde waarde aan de totstandkoming van een echte Europese rechtsruimte te geven door justitiële samenwerking op civielrechtelijk en strafrechtelijk gebied te bevorderen, de toegang tot de rechter te vergemakkelijken en initiatieven van de lidstaten ter preventie van de vraag naar drugs en ter beperking van het drugsaanbod te bevorderen, alsook door steun te verlenen voor de doeltreffende tenuitvoerlegging van een Europa van rechten.

Een veiligere EU

- ▶ Recente gebeurtenissen, zoals de migratiestromen als gevolg van de Arabische lente, hebben duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is dat de EU snel en doeltreffend kan reageren wanneer plotseling een crisissituatie ontstaat.
- ▶ De Commissie wil meer geld uittrekken voor binnenlandse zaken en stelt een budget van 8,3 miljard EUR voor. De fondsen krijgen een eenvoudigere structuur en worden tot twee teruggebracht.
- ▶ Een nieuw asiel- en migratiefonds, met een budget van in totaal 3,4 miljard EUR, zal zich vooral richten op mensenstromen en geïntegreerd migratiebeheer, en zal steun verlenen aan acties in verband met asiel en migratie, integratie van onderdanen van derde landen en het beheer van terugkeer.
- ▶ Een nieuw fonds voor interne veiligheid, met een budget van 4,1 miljard EUR, zal steun verlenen voor de uitvoering van de strategie voor interne veiligheid en een samenhangende en overkoepelende aanpak voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving, met inbegrip van het beheer van de buitengrenzen van de Unie.

Een veiliger milieu

- ▶ Bij recente incidenten bleek maar weer eens dat milieuvraagstukken niet bij de grenzen ophouden. Ook de bestrijding van de klimaatverandering vereist een grensoverschrijdende benadering.
- ▶ De doelstellingen op deze twee beleidsgebieden kunnen alleen worden gerealiseerd als zij volledig in het overige beleid worden geïntegreerd. Zo vereist de uitvoering van de klimaat- en milieudoelstellingen maatregelen op het gebied van cohesiebeleid, onderzoek en innovatie, landbouw en samenwerking met derde landen. Een veilig milieu en de aanpak van de klimaatverandering zal in alle delen van de begroting terug te vinden zijn. De Commissie wil het aandeel tot ten minste 20% verhogen, waarbij de bijdragen van verschillende beleidsterreinen uit effectbeoordelingen moeten blijken. Door een euro uit te geven, kan gelijktijdig de energie-efficiëntie worden vergroot en de klimaatverandering worden bestreden, de cohesie worden versterkt, kan worden bijgedragen aan het bereiken van sociale doelen, de werkgelegenheid worden bevorderd en armoede worden bestreden.

© iStockphoto.com/Andrew Johnson

De bescherming van het milieu staat centraal in het EU-beleid.

- ▶ Anderzijds zal de opbouw van een economie die efficiënt omgaat met hulpbronnen, weinig koolstof uitstoot en de klimaatverandering beperkt, de groei bevorderen en het Europese concurrentievermogen vergroten, meer en groenere banen scheppen, de energiezekerheid versterken en gezondheidsvoordelen teweegbrengen. De EU-begroting zal investeringen in doelmatige en eco-innovatieve projecten op het gebied van energie, een doeltreffend gebruik van hulpbronnen en beperking van de klimaatverandering bevorderen wanneer de lidstaten weinig investeringsmogelijkheden hebben of wanneer EU-geld nodig is om particuliere investeerders over de streep te trekken, bijvoorbeeld bij de toepassing van koolstofarme technologieën. Door op deze gebieden te investeren kan Europa wereldwijd pioniersvoordeel behalen en tevens de algemene productiviteit vergroten en de energierekening van de EU helpen verlagen.

Duurzame ontwikkeling en veiliger voedsel

- ▶ De landbouw blijft het hart van de EU-begroting vormen. Het Europese landbouwbeleid is écht gemeenschappelijk beleid, dat van strategisch belang is. Meer dan 70% van de financiering vindt niet meer op nationaal niveau plaats. Dit betekent dat voor het landbouwbeleid, anders dan voor andere beleidsterreinen, geldt dat de uitgaven op Europees niveau grotendeels de plaats innemen van nationale uitgaven. Dit verklaart waarom de landbouw een groot deel van de EU-begroting vertegenwoordigt. Het landbouwbeleid kost ongeveer 30 cent per dag per burger.
- ▶ Het beleid ondersteunt de Europese voedselveiligheid, voedselzekerheid en plattelandontwikkeling. In een wereld waarin de vraag naar levensmiddelen voortdurend zal blijven stijgen (de FAO verwacht tot 2050 een toename van 70%) heeft Europa een landbouwsector nodig die op milieuvriendelijke wijze gezonde levensmiddelen produceert en een evenwichtige territoriale ontwikkeling ondersteunt met een levendige plattelandseconomie.
- ▶ Het GLB zal worden gemoderniseerd om deze doelen te versterken: de rechtstreekse betalingen (pijler 1) zullen „groener” worden en eerlijker worden verdeeld door 30% van deze betalingen afhankelijk te stellen van een „groenere” bedrijfsvoering, door een plafond in te voeren voor grote landbouwbedrijven en door de rechtstreekse steun per hectare aan te passen, zodat landbouwers in nieuwe lidstaten meer steun ontvangen.
- ▶ Plattelandontwikkeling (pijler 2) wordt meer op concurrentievermogen en innovatie en op het milieu gericht door opname in de „partnerschapscontracten”, zodat hiermee wordt bijgedragen tot het halen van de streefdoelen van Europa 2020.

© Phovoir

Civiele bescherming

- ▶ Het budget voor bijstand op het gebied van civiele bescherming (na natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen binnen en buiten de EU) zal stijgen tot 455 miljoen EUR (van 0,01% tot 0,04% van de begroting). Hiermee wordt uitdrukking gegeven aan de solidariteit met de slachtoffers en dit is gewoonlijk de eerste concrete reactie van de Unie op crisissituaties. Hierbij inbegrepen is de financiering voor de oprichting van een Europese responscapaciteit voor noodsituaties, die voortbouwt op de vrijwillige bundeling van de middelen voor civiele bescherming door de lidstaten, waarmee wordt beoogd een grotere kosteneffectiviteit te bereiken door de gecoördineerde beschikbaarheid van middelen voor civiele bescherming.

Veilige en gezonde levensmiddelen zijn een absolute prioriteit.

Europa laten meetellen in de wereld

Nu de verhoudingen in de wereld snel veranderen en opkomende economieën als China, India en Brazilië hun invloed doen gelden, moet Europa een actieve partner zijn om richting te geven aan mondiale actie. Om op het wereldtoneel mee te spelen en zijn belangen en waarden te verdedigen, moet Europa zijn krachten bundelen en eensgezind optreden. Een budget van 70 miljard EUR (voor de hele periode; dit is een toename van 20 % ten opzichte van de vorige periode) past hierbij.

Investeren in de buurlanden van Europa

- ▶ De recente gebeurtenissen in Noord-Afrika hebben weer eens aangetoond dat de toekomst van Europa nauw samenhangt met die van onze burens en dat gebeurtenissen in buurlanden gevolgen hebben voor de hele EU.
- ▶ In het budget van de EU voor externe betrekkingen zal de nadruk liggen op de buurlanden in het oosten en het zuiden, waarbij politieke en economische hervormingen zullen worden bevorderd op basis van „meer voor meer”, zoals verankerd in onze gezamenlijke waarden via het Europees nabuurschapsinstrument.

Een strategische houding ten opzichte van onze belangrijkste partners

- ▶ De financiering van programma's in snel opkomende landen zal worden stopgezet en worden vervangen door een nieuw partnerschapsinstrument om steun te verlenen aan ad-hocsamenwerking met alle derde landen (ontwikkelingslanden en niet-ontwikkelingslanden) in gevallen waarin financiering de wereldwijde partnerschappen van de EU kan versterken op terreinen die de hele wereld aangaan, zoals klimaatverandering, onbeheerste migratie en regionale instabiliteit. Hierdoor kan Europa het Europese beleid een grotere uitstraling geven, zijn waarden en belangen bevorderen en financiering verlenen voor gezamenlijke activiteiten met individuele landen waarbij beide partijen belang hebben.

Hulp aan derde landen in nood

- ▶ Europa heeft zich ertoe verbonden de ontwikkelingshulp uiterlijk in 2015 tot 0,7 % van het bni te verhogen. Door geld op EU-niveau te bundelen, kan ter plaatse een groter effect worden bereikt, terwijl hiermee ook de coördinatie tussen donoren en het bestuur wordt verbeterd.
- ▶ De nadruk zal liggen op de meest hulpbehoevende landen, op grond van één instrument voor ontwikkelingssamenwerking, en gericht zijn op armoedebestrijding en het halen van de millenniumdoelen voor ontwikkeling.
- ▶ De nieuwe begroting versterkt ook de humanitaire hulp van de EU met het oog op het groeiende aantal rampen, andere humanitaire noodsituaties en vergeten crisissen.

Het meerjarige financiële kader voor de periode 2014-2020 betreft niet alleen de uitgaven, maar bevat ook innovatieve voorstellen voor veranderingen aan de ontvangstenzijde

Het huidige financieringssysteem is te ingewikkeld. Daarom wordt in het voorstel geprobeerd de ontvangstenzijde eenvoudiger en eerlijker te maken.

- ▶ De bijdragen van de lidstaten verlagen door nieuwe eigen middelen van de EU in te voeren. In de volgende EU-begroting zullen de bijdragen van de lidstaten dalen, omdat de begroting wordt gefinancierd uit een nieuwe mix van ontvangsten, waaronder nieuwe eigen middelen die nauw in verband staan met de gezamenlijke Europese uitdagingen. De Commissie stelt een nieuw systeem voor de eigen middelen van de EU voor dat gebaseerd is op een belasting op financiële transacties binnen de EU (zie hoofdstuk 1) en nieuwe btw-middelen van de EU die de huidige btw-middelen zullen vervangen. Elke euro die met deze nieuwe eigen middelen wordt geïnd, wordt in mindering gebracht op de nationale bijdragen van de lidstaten, zodat de algehele nationale last gelijk blijft.
- ▶ De Commissie stelt ook voor de huidige correctiemechanismen die voor enkele lidstaten gelden, sterk te vereenvoudigen.

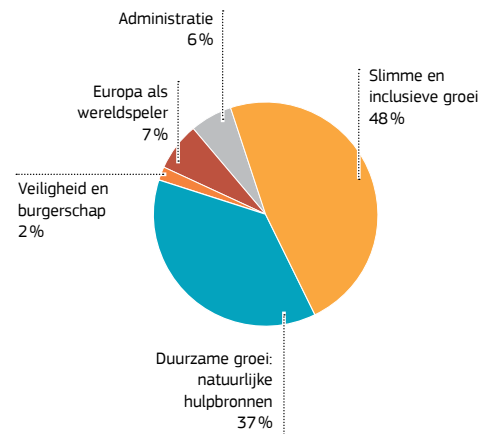
De toekomstige voorschriften voor de uitvoering van de begroting en de verschillende programma's zullen resultaatgericht zijn.

- ▶ De lidstaten krijgen EU-steun om hen te helpen de gezamenlijk overeengekomen EU-doelen te halen. Het gaat niet om de input, maar om de resultaten. Daarom is het begrotingsvoorstel aangepast om te waarborgen dat de financiering resultaten oplevert voor de belangrijkste beleidsprioriteiten. De kernwoorden van de financiële programma's en instrumenten van de volgende generatie zijn: resultaatgerichtheid, toenemend gebruik van voorwaardelijkheid en vereenvoudiging van uitvoering.

Er zal een duidelijk verband worden gelegd tussen de resultaten en de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie voor groei en de binnen dat kader gestelde doelen.

- ▶ Voorwaardelijkheid: er zullen aan de programma's en instrumenten meer voorwaarden worden gekoppeld, waardoor de nadruk meer op de output en resultaten dan op de inputs of bedragen komt te liggen. Dit geldt met name voor de terreinen waar het om massale uitgaven gaat, zoals het cohesiebeleid en landbouw, waar de lidstaten en de begunstigden zullen moeten aantonen dat de financiering wordt gebruikt ten behoeve van de beleidsprioriteiten van de EU.
- ▶ Hefboom voor investeringen: het effect van de EU-financiering kan worden vergroot als dit geld wordt gebruikt om de particuliere sector ertoe aan te zetten financiering beschikbaar te stellen. Zo kan een groter aantal strategische investeringen worden gefinancierd. De samenwerking met de Europese Investeringsbank en internationale financiële instellingen is goed verlopen en zal in de toekomst worden voortgezet.
- ▶ Vereenvoudiging: de huidige financieringsvoorschriften, die zo ingewikkeld zijn geworden dat de uitvoering en controle erdoor worden bemoeilijkt, moeten worden vereenvoudigd om betere resultaten te behalen.
- ▶ Waar mogelijk zullen bestaande programma's worden samengevoegd (binnenlandse zaken, onderwijs en cultuur) en/of herwerkt (onderzoek, cohesie), zodat de programmering wordt geïntegreerd en voor de uitvoering, verslaglegging en controle dezelfde mechanismen worden gebruikt.
- ▶ Gekeken zal worden of verdere uitbesteding aan de bestaande uitvoerende agentschappen mogelijk is, met name voor de voortzetting van de kleinere programma's.
- ▶ Flexibiliteit: om op onverwachte gebeurtenissen of veranderende prioriteiten te kunnen inspelen, moet de besluitvorming bij de toekomstige begroting eenvoudiger worden.

MEERJARIG FINANCIËEL KADER 2014-2020

- De EU-instellingen moeten burgers meer waar voor hun geld geven. Zo'n 94% van de Europese begroting gaat naar burgers, bedrijven, landbouwers, steden en regio's. De Commissie stelt voor op alle EU-instellingen en -organen te bezuinigen.

In onderstaande tabel zijn de details van de voorstellen aangegeven, met een vergelijking tussen de huidige en de nieuwe programmeringsperiode.

De details van alle voorstellen van de Commissie zijn te vinden op: http://ec.europa.eu/budget/reform/commission-proposals-for-the-multiannual-financial-framework-2014-2020/index_en.htm.

MEERJARIG FINANCIËEL KADER 2014-2020

(miljoen EUR — prijzen van 2011)

VASTLEGGINGSKREDIETEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal 2014-2020
1. Slimme en inclusieve groei	64 696	66 580	68 133	69 956	71 596	73 768	76 179	490 908
waarvan: economische, sociale en territoriale samenhang	50 468	51 543	52 542	53 609	54 798	55 955	57 105	376 020
2. Duurzame groei: natuurlijke hulpbronnen	57 386	56 527	55 702	54 861	53 837	52 829	51 784	382 927
waarvan: marktgerelateerde uitgaven en rechtstreekse betalingen	42 244	41 623	41 029	40 420	39 618	38 831	38 060	281 825
3. Veiligheid en burgerschap	2 532	2 571	2 609	2 648	2 687	2 726	2 763	18 535
4. Europa als wereldspeler	9 400	9 645	9 845	9 960	10 150	10 380	10 620	70 000
5. Administratie	8 542	8 679	8 796	8 943	9 073	9 225	9 371	62 629
waarvan: administratieve uitgaven van de instellingen	6 967	7 039	7 108	7 191	7 288	7 385	7 485	50 464
TOTAAL VASTLEGGINGSKREDIETEN	142 556	144 002	145 085	146 368	147 344	148 928	150 718	1 025 000
als percentage van het bni	1,08%	1,07%	1,06%	1,06%	1,05%	1,04%	1,03%	1,05%
TOTAAL BETALINGSKREDIETEN	133 851	141 278	135 516	138 396	142 247	142 916	137 994	972 198
als percentage van het bni	1,01%	1,05%	0,99%	1,00%	1,01%	1,00%	0,94%	1,00%

NOTEN

- (¹) Mededeling van de Commissie „Europa 2020 — Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei” (COM(2010) 2020).
- (²) Mededeling van de Commissie „Opvang en onderwijs voor jonge kinderen: de beste voorbereiding van al onze kinderen op de wereld van morgen” (COM(2011) 66).
- (³) Mededeling van de Commissie „Ondersteuning van groei en werkgelegenheid — Een agenda voor de modernisering van de Europese hogeronderwijsystemen” (COM(2011) 567).
- (⁴) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=nl>.
- (⁵) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1568&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/speeches-statements/2011/12/20111220_speeches_1_en.htm.
- (⁶) Groenboek „Modernisering van de richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties” (COM(2011) 367).
- (⁷) Conclusies van de Europese Raad van 23-24 juni 2011.
- (⁸) Mededeling van de Commissie „Een EU-kader voor de nationale strategieën voor integratie van de Roma tot 2020” (COM(2011) 173).
- (⁹) <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=nl>.
- (¹⁰) <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=nl&newsId=7889>.
- (¹¹) <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=466&langId=nl>.
- (¹²) <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st00/st00002-re01.en11.pdf>.
- (¹³) http://ec.europa.eu/research/csfri/pdf/com_2011_0048_csf_green_paper_nl.pdf.
- (¹⁴) http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/iu-scoreboard-2010_en.pdf.
- (¹⁵) <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>.
- (¹⁶) Voorstel voor een verordening tot het aangaan van nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibescherming (COM(2011) 215) en voorstel voor een verordening tot het aangaan van nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibescherming met betrekking tot de toepasselijke vertaalregelingen (COM(2011) 216).
- (¹⁷) http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/proposals/communication_from_the_commission_-_horizon_2020_-_the_framework_programme_for_research_and_innovation.pdf.
- (¹⁸) http://ec.europa.eu/digital-agenda/scoreboard/index_en.htm.
- (¹⁹) <http://www.fi-ppp.eu>.
- (²⁰) Mededeling van de Commissie „Efficiënt gebruik van hulpbronnen — Vlaggenschipinitiatief in het kader van de Europa 2020-strategie” (COM(2011) 21).
- (²¹) Witboek „Stappenplan voor een interne Europese vervoersruimte — Werken aan een concurrerend en zuinig vervoerssysteem” (COM(2011) 144).
- (²²) Voorstel voor een richtlijn tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten en elektriciteit (COM(2011) 169).
- (²³) Mededeling van de Commissie „Stappenplan voor efficiënt hulpbronnen-gebruik in Europa” (COM(2011) 571).
- (²⁴) Mededeling van de Commissie „Stappenplan Energie 2050” (COM(2011) 885).
- (²⁵) Besluit 2011/278/EU van de Commissie tot vaststelling van een voor de hele Unie geldende overgangsregeling voor de geharmoniseerde kosteloze toewijzing van emissierechten (PB L 130 van 17.5.2011).
- (²⁶) http://ec.europa.eu/energy/eepr/eeef/eeef_en.htm.
- (²⁷) Richtlijn 2011/76/EU betreffende het in rekening brengen van het gebruik van bepaalde infrastructuurvoorzieningen aan zware vrachtovertuigen (PB L 269 van 14.10.2011).
- (²⁸) Mededeling van de Commissie „Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering — Concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen” (COM(2010) 614).
- (²⁹) Mededeling van de Commissie „Grondstoffen en grondstoffenmarkten: uitdagingen en oplossingen” (COM(2011) 25).
- (³⁰) Mededeling van de Commissie „Een strategische visie voor Europese normen: de duurzame groei van de Europese economie tussen nu en 2020 bevorderen en versnellen” (COM(2011) 311).
- Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese normalisatie en tot wijziging van de Richtlijnen 89/686/EEG en 93/15/EEG van de Raad alsmede de Richtlijnen 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/105/EG en 2009/23/EG van het Europees Parlement en de Raad (COM(2011) 315).
- (³¹) Mededeling van de Commissie over de toekomst van de btw — Naar een eenvoudiger, solider en efficiënter btw-stelsel aangepast aan de eengemaakte markt (COM(2011) 851).
- (³²) Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) (COM(2011) 121).
- (³³) Mededeling van de Commissie „Akte voor de interne markt: twaalf hefbomen voor het stimuleren van de groei en het versterken van het vertrouwen” (COM(2011) 206).
- (³⁴) Conclusies van de Raad over de prioriteiten die de eengemaakte markt nieuw elan moeten geven, 3094e zitting van de Raad Concurrentievermogen (Interne Markt, Industrie, Onderzoek en Ruimtevaart), Brussel, 30-31 mei 2011.
- (³⁵) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1238&format=HTML&aged=0&language=nl&guiLanguage=nl>.
- (³⁶) Mededeling van de Commissie „Evaluatie van de „Small Business Act” voor Europa” (COM(2011) 78).
- (³⁷) Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1236/2011 van de Commissie van 29 november 2011 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1828/2006 wat betreft investeringen door middel van financieringsinstrumenten (PB L 317 van 30.11.2011).
- (³⁸) Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese durfkapitaalfondsen (COM(2011) 860). Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en voor kleine en middelgrote ondernemingen (2014-2020) (COM(2011) 834).
- (³⁹) Mededeling van de Commissie „Kleine ondernemingen in een grote wereld — Een nieuw partnerschap om kmo's te helpen kansen wereldwijd te benutten” (COM(2011) 702).
- (⁴⁰) Arrest van het Hof van Justitie van 24 maart 2011 in zaak C-400/08, Commissie/Spanje.
- (⁴¹) Arrest van het Hof van Justitie van 4 oktober 2011 in de gevoegde zaken C-403/08 en C-429/08, Football Association Premier League e.a.
- (⁴²) Arresten van het Gerecht van 17 februari 2011 in zaak T-385/07, FIFA/Commissie, zaak T-55/08, UEFA/Commissie, en in zaak T-68/08, FIFA/Commissie.
- (⁴³) Arrest van het Hof van Justitie van 9 juni 2011 in zaak C-52/10, Eleftheri tileorasi en Giannikos.
- (⁴⁴) Arresten van het Hof van Justitie van 24 mei 2011 in de zaken C-47/08, Commissie/België, C-50/08, Commissie/Frankrijk, C-51/08, Commissie/Luxemburg, C-52/08, Commissie/Portugal, C-53/08, Commissie/Oostenrijk, C-54/08, Commissie/Duitsland, en C-61/08, Commissie/Griekenland.
- (⁴⁵) Arrest van het Hof van Justitie van 29 maart 2011 in zaak C-565/08, Commissie/Italië.
- (⁴⁶) Arrest van het Hof van Justitie van 5 april 2011 in zaak C-119/09, Société fiduciaire nationale d'expertise comptable.
- (⁴⁷) Arrest van het Hof van Justitie van 3 mei 2011 in zaak C-375/09, Tele2 Polska.
- (⁴⁸) Arrest van het Hof van Justitie van 28 juli 2011 in zaak C-403/10 P, Mediaset/Commissie.
- (⁴⁹) Mededeling van de Commissie „Een gemeenschappelijk Europees kooprecht om grensoverschrijdende transacties in de eengemaakte markt te vergemakkelijken” (COM(2011) 636).
- (⁵⁰) Voorstel voor een verordening tot vaststelling van een Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken (COM(2011) 445).
- (⁵¹) http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm.
- (⁵²) <http://ec.europa.eu/fisheries/reform/>.
- (⁵³) Verordening (EU) nr. 202/2011 van de Commissie wat betreft de definitie van visserijproducten en de formulieren voor voorafgaande kennisgeving, de benchmarks voor haveninspecties en de door regionale organisaties voor visserijbeheer erkende vangstdocumentatieregelingen (PB L 57 van 2.3.2011).
- (⁵⁴) Mededeling van de Commissie „Ontwikkeling van een maritieme strategie voor het gebied van de Atlantische Oceaan” (COM(2011) 782).
- (⁵⁵) Alle cijfers over de EU-begroting 2012 betreffen de op 1 december 2011 goedgekeurde begroting.
- (⁵⁶) Mededeling van de Commissie „Een begroting voor Europa 2020” (COM(2011) 500, deel I). Mededeling van de Commissie „Een begroting voor Europa 2020 — Deel II: beleidsfiches” (COM(2011) 500, deel II).

Hoofdstuk 3

EU-burgers komen centraal te staan

In het Europa van vandaag wordt vrij verkeer steeds belangrijker. Miljoenen burgers zijn betrokken bij grensoverschrijdende activiteiten — in hun privé- en beroepsleven, als student of als consument. De Europese Unie probeert praktische oplossingen aan te reiken voor grensoverschrijdende problemen waar zowel burgers als ondernemingen mee kampen: zij probeert ervoor te zorgen dat burgers met een gerust hart in een andere lidstaat kunnen wonen, reizen en werken en erop kunnen rekenen dat hun rechten als EU-burger beschermd zijn en worden gehandhaafd ongeacht waar zij zich in de EU bevinden, en dat de EU ondernemingen helpt ten volle gebruik te maken van de mogelijkheden van de eengemaakte markt.

De Unie heeft een ambitieus programma ontwikkeld voor het vaststellen van voor de hele EU geldende normen, zodat mensen overal in Europa hetzelfde basisniveau van rechtvaardigheid genieten (bijvoorbeeld wanneer zij het slachtoffer zijn van criminaliteit) en aanspraak kunnen maken op een niet-discriminerende behandeling. Het Verdrag van Lissabon voorziet in nieuwe mogelijkheden voor justitiële samenwerking in strafzaken en burgerlijke zaken en belast de EU met de opdracht om de toegang tot de rechter in de gehele EU te vergemakkelijken. Daarnaast voorziet het Verdrag van Lissabon in de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen en in een verbod op discriminatie op grond van ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid in alle beleidsmaatregelen en activiteiten van de EU.

Ook een toekomstgericht beleid voor wettige immigratie en integratie is cruciaal om het concurrentievermogen en de sociale cohesie van de EU te verbeteren, de maatschappij te verrijken en kansen te bieden. Illegale migratie en mensenhandel moeten doeltreffend en breed worden aangepakt. Tegelijkertijd moet de EU zich solidair blijven tonen met mensen die internationale bescherming behoeven, door een efficiënt gemeenschappelijk Europees asielsysteem in te voeren.

Tal van andere beleidsmaatregelen beogen het leven van burgers in de hele Unie gemakkelijker te maken. Het gaat daarbij zowel om voedselveiligheid en milieuveiligheid als om het betrekken van burgers bij het democratische leven van de Unie.

Grondrechten en burgerschap

Het beleid van de EU op het vlak van justitie, grondrechten, burgerschap en gelijkheid is gebaseerd op de fundamentele waarden en beginselen van de EU, zoals democratie, vrijheid, tolerantie, non-discriminatie en de rechtsstaat. Met dit beleid wordt gestreefd naar de oprichting van een pan-Europese ruimte van recht, rechten en rechtvaardigheid ten voordele van alle EU-burgers.

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

In 2011 heeft de Commissie het eerste jaarverslag over de toepassing van het Handvest gepubliceerd.

Het Handvest werd wettelijk bindend met de inwerkingtreding van het EU-Verdrag van Lissabon. Het jaarverslag⁽¹⁾ past in de strategie van de Commissie om te verzekeren dat de grondrechten daadwerkelijk worden toegepast.

„Om het Handvest in de praktijk om te zetten, moeten de mensen hun rechten kennen en weten hoe zij die kunnen uitoefenen, zodat gerechtigheid kan geschieden”, aldus vicevoorzitter Viviane Reding, de EU-commissaris voor Justitie.

In het jaarverslag werd ingegaan op het feit dat de meeste burgers die een klacht bij de instellingen indienen niet begrijpen dat het Handvest een aanvulling vormt op de nationale grondwettelijke stelsels en het systeem van bescherming van de grondrechten door het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, maar niet de plaats daarvan inneemt. Dit wordt onderbouwd door een onderzoek van de Europese Ombudsman, waaruit bleek dat 72 % van de EU-burgers zich niet goed geïnformeerd voelt over het Handvest van de grondrechten. In 2010 ontving de Commissie meer dan 4 000 brieven van burgers in verband met de grondrechten. Ongeveer driekwart daarvan ging over zaken die buiten het toepassingsgebied van het EU-recht vallen. Dit toont aan dat er veel misverstanden bestaan over het doel van het Handvest en de situaties waarin het Handvest al dan niet van toepassing is.

De Commissie zal de effectieve implementatie van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie blijven garanderen en zal er ook in de toekomst op toezien dat het Handvest in acht wordt genomen in alle voorstellen voor EU-wetgeving, in alle amendementen die het Europees Parlement en de Raad indienen, en door de lidstaten wanneer zij EU-wetgeving implementeren. De Raad⁽²⁾ verheugde zich over dit verslag en ziet het als een kans voor een jaarlijkse inter-institutionele gedachtewisseling over de toepassing van het Handvest.

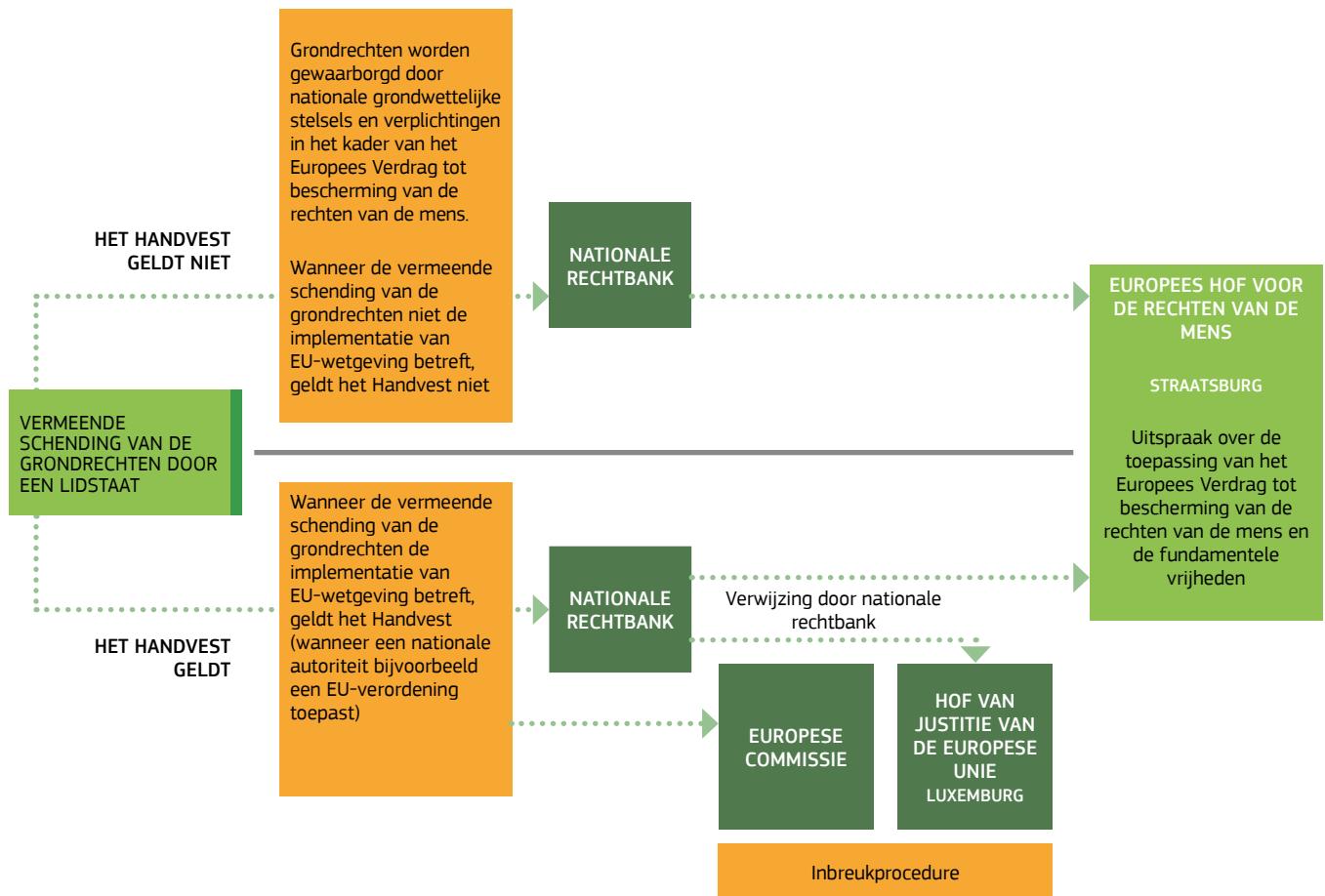
© Europese Unie

Viviane Reding,
vicevoorzitter van de
Commissie en commissaris
voor Justitie, Grondrechten
en Burgerschap, in
Schengen, de stad
waarnaar de regeling voor
het vrije verkeer in de Unie
is genoemd.

Wanneer is het Handvest van toepassing?

HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE EUROPESE UNIE — WAAR GELDT HET HANDVEST EN WIE IS BEVOEGD IN GEVAL VAN SCHENDING?

XXXXXXXXXXXXXX

Wat waren de grootste problemen op het gebied van de grondrechten?

Het grote publiek en andere belanghebbenden waren volgens het verslag het afgelopen jaar met name bezorgd over de bescherming van persoonsgegevens, de toegang tot justitie, de integratie van Roma en gelijkheid.

De toetreding tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

De toetreding van de EU tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) werd mogelijk met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, dat de EU-instellingen en de lidstaten ertoe verplicht de nodige stappen te zetten om deze doelstelling te bereiken. Er moet een toetredingsovereenkomst worden gesloten tussen de EU en de bestaande verdragsluitende partijen, namelijk de 47 lidstaten van de Raad van Europa. In de loop van het jaar is grote vooruitgang geboekt in de richting van de toetreding. Een ontwerp van toetredingsovereenkomst is op technisch niveau uitgewerkt met deskundigen van de lidstaten van de Raad van Europa in hun persoonlijke hoedanigheid. Een aantal aspecten van deze ontwerpovereenkomst moet nog worden bijgeschaafd tijdens onderhandelingen met vertegenwoordigers van de staten. Dit wordt momenteel door de Raad voorbereid.

Instituut voor Europees recht en juridische opleiding

Halverwege 2011 werd in Wenen het Instituut voor Europees recht opgericht, waarmee een belangrijke stap werd gezet in de richting van het ruimere doel van de EU om een Europese rechtsruimte tot stand te brengen. Het instituut — een onafhankelijke non-profitorganisatie — zal de juridische samenhang in Europa helpen verbeteren door middel van praktische adviezen aan beleidsmakers en autoriteiten.

Het initiatief tot oprichting van een instituut voor Europees recht, waarvoor de Commissie zich sterk heeft gemaakt in haar actieplan voor de totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht voor de Europese burgers, vindt inspiratie bij het American Law Institute, een niet-gouvernementele instelling die een cruciale rol speelde bij de ontwikkeling van het Uniform Handelswetboek dat verkoop en andere commerciële transacties in de 50 staten van de VS vereenvoudigt.

Het Instituut voor Europees recht zal onder meer de ontwikkeling van het recht, het wetgevingsbeleid en de rechtspraktijk van de Europese Unie beoordelen en bevorderen; suggesties doen voor de verdere ontwikkeling van het EU-recht en voor de verbetering van de uitvoering van het EU-recht door de lidstaten, en een forum bieden waar uit verschillende rechtstradities komende juristen — wetenschappers, rechters, advocaten en andere beoefenaars van juridische beroepen — met elkaar van gedachten kunnen wisselen.

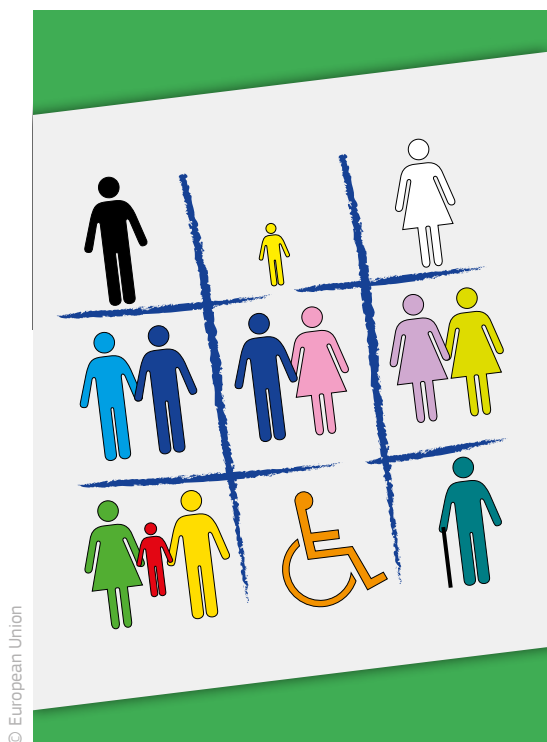
Tegelijkertijd heeft de Europese Commissie nationale regeringen, raden voor justitie, beroepsverenigingen en instellingen voor justitiële opleiding op EU- en op nationaal niveau opgeroepen het EU-recht in hun leerprogramma's op te nemen, meer opleidingen te organiseren en meer deelnemers te bereiken. In hun rol van rechter of advocaat moeten de beoefenaars van juridische beroepen het Europees recht op nationaal niveau kunnen toepassen. Opleiding zal er ook toe leiden dat er tussen de verschillende rechtssystemen van Europa wederzijds vertrouwen ontstaat en de Europese wetgeving beter wordt toegepast.

Gelijkheid bevorderen

De grondrechten omvatten het recht op non-discriminatie en gendergelijkheid. Op 5 maart werd de eerste Europese Dag voor gelijke beloning gehouden. Deze datum is gekozen omdat vrouwen in 2011 tot die dag moesten doorwerken om evenveel te verdienen als mannen in het voorgaande jaar. In de Europese Unie verdienen vrouwen gemiddeld 17,5 % minder dan mannen en de Europese Commissie probeert de loonkloof tussen vrouwen en mannen te dichten op basis van haar algemene strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Europees Parlement heeft van harte ingestemd met het standpunt van de Commissie dat vrouwen meer leidinggevende functies in het bedrijfsleven en economische sleutelposities moeten gaan innemen. Tijdens het debat in het Europees Parlement werden niet alleen fundamentele gelijkheidsvraagstukken besproken, maar werd ook benadrukt dat het hoog tijd is dat gebruik wordt gemaakt van het onbenutte potentieel van hoogopgeleide vrouwen. Vicevoorzitter Reding van de Commissie riep beursgenoteerde ondernemingen in de EU op de intentieverklaring „Meer vrouwen in topfuncties” uiterlijk in maart 2012 vrijwillig te ondertekenen en de deelname van vrouwen in ondernemingsdirecties te verhogen tot 30 % in 2015 en tot 40 % in 2020.

Nadat het Hof van Justitie had geoordeeld ⁽³⁾ dat een verschil in premies voor mannen en vrouwen discriminatie op grond van geslacht is, heeft de Commissie op 22 december richtsnoeren goedgekeurd om de verzekeringssector te helpen uniforme tarieven voor mannen en vrouwen in te voeren. (Zie hoofdstuk 5 voor nadere details).

© European Union

*Gelijkheid is geen
extraatje, het is een
grondrecht.*

ACCESS CITY AWARD

De Oostenrijkse stad Salzburg heeft de Access City Award 2012 gewonnen, de Europese prijs voor het toegankelijker maken van steden voor mensen met een handicap. Met deze jaarlijkse prijs worden inspanningen beloond om de toegankelijkheid in een stedelijk milieu te verbeteren en de gelijkwaardige deelname van mensen met een handicap te bevorderen. De Europese Commissie beloont Salzburg voor zijn sinds lang bestaande engagement, coherente aanpak en uitstekende resultaten voor een betere toegankelijkheid die werden bereikt met directe participatie van de gehandicapten zelf.

Rechten van het kind

De Europese Commissie heeft een EU-agenda voor de rechten van het kind ⁽⁴⁾ opgesteld met 11 actiegebieden op korte tot langere termijn. Dit initiatief bevestigt de grote inzet van de Europese Unie en haar lidstaten om de rechten van het kind op alle relevante beleidsgebieden te bevorderen, te beschermen en te vervullen en concrete resultaten te boeken. In de toekomst moet bij de opstelling, implementatie en monitoring van beleidsmaatregelen die direct of indirect kinderen betreffen, rekening worden gehouden met het beginsel dat het belang van het kind voorop moet staan.

Obstakels voor de burger wegnemen

In 2011 werden grote vorderingen gemaakt met de implementatie van de verbintenissen die de Commissie is aangegaan in het door haar in oktober 2010 gepubliceerde verslag over het EU-burgerschap. In het verslag werden 25 concrete maatregelen voorgesteld om de EU-burgers het leven gemakkelijker te maken wanneer zij hun rechten in een andere EU-lidstaat uitoefenen en daar bijvoorbeeld trouwen, een huis kopen, aan politiek doen, studeren, werken of medische verzorging krijgen. Op de diverse betrokken gebieden is tot nu toe aanzienlijke vooruitgang geboekt, en in 2013, dat op voorstel van de Commissie het „Europees Jaar van de burger” moet worden, zal een algemene beoordeling worden gepresenteerd. In de tabel hieronder wordt de situatie eind 2011 samengevat. Nadere details komen verder in dit hoofdstuk aan bod.

Aangegane verbintenissen in het verslag over het EU-burgerschap 2010 De Europese Commissie:	Stand van zaken
zal internationale koppels (gehuwde dan wel officieel samenwonende partners) gemakkelijker inzicht verschaffen in welke rechtbanken bevoegd zijn en welke wet van toepassing is op hun eigendomsrechten (bv. een woning in gemeenschappelijk bezit) en in de wijze waarop beslissingen zullen worden erkend en afgedwongen. De Commissie zal dit doen door in 2011 wetgevingsinstrumenten voor te stellen;	De Commissie heeft op 16 maart 2011 twee verordeningen over vermogensstelsels voor internationale koppels voorgesteld. Deze voorstellen worden momenteel in het Parlement en de Raad besproken.
zal het vrije verkeer van documenten van de burgerlijke stand (bv. geboorteaktes) vergemakkelijken door in 2013 wetgevingsinstrumenten voor te stellen;	In december 2010 heeft de Commissie een groenboek gelanceerd en verzocht om bijdragen van burgers en maatschappelijke organisaties. De raadpleging werd in mei 2011 afgesloten. De Commissie analyseert de bijdragen en onderzoekt wat voor de toekomst de beste werkwijzen zijn. Voor het laatste kwartaal van 2012 worden wetgevingsinstrumenten verwacht.
zal zowel burgers, ondernemingen als beoefenaars van juridische beroepen in staat stellen gemakkelijk meertalige informatie over de rechtsstelsels te vinden via het Europees e-justitieportaal;	Het e-justitieportaal functioneert sinds 16 juli 2010.
zal, door in 2011 wetgevingsinstrumenten voor te stellen, zorgen voor verdere verbetering van de bescherming van verdachten in strafzaken, onder andere door te waarborgen dat de verdachte tijdens zijn detentie toegang heeft tot een advocaat en kan communiceren met de buitenwereld;	In juni 2011 heeft de Commissie een richtlijn voorgesteld betreffende het „recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding”. Deze wordt momenteel besproken in het Parlement en de Raad.
zal de bescherming van slachtoffers van een misdaad verbeteren door in 2011 een pakket maatregelen voor te stellen, waaronder een wetgevingsinstrument;	De Commissie heeft in mei 2011 een voorstel voor een wetgevingspakket ter versterking van het rechtskader ingediend, dat onder meer een voorstel omvat voor een rechtstreeks bindende en doeltreffend te handhaven richtlijn tot vaststelling van minimumrechten voor de rechten en de bescherming van slachtoffers van misdrijven en voor slachtofferhulp . Dit pakket wordt momenteel in het Parlement en de Raad besproken.
zal de formaliteiten en voorwaarden voor de inschrijving van auto's die reeds in een andere lidstaat zijn geregistreerd, vereenvoudigen door in 2012 een wetgevingsinstrument voor te stellen;	Een wetgevingsvoorstel inzake de inschrijving van motorvoertuigen die reeds in een andere lidstaat zijn geregistreerd is gepland voor het eerste kwartaal van 2012.
onderneemt ook stappen in gevallen waar de fiscale behandeling van auto's discriminerend is, en werkt aan oplossingen voor de dubbele inschrijvingsbelasting op auto's, die het vrije verkeer van burgers en goederen kan belemmeren;	De Commissie is van plan een initiatief goed te keuren met eventuele aanbevelingen voor optimale werkwijzen op het gebied van autobelastingen in 2012.
zal met het initiatief „Het wegnemen van fiscale belemmeringen voor EU-burgers” mogelijke oplossingen voorstellen voor de problemen op belastinggebied waarmee EU-burgers in grensoverschrijdende situaties te maken hebben;	De Commissie heeft haar goedkeuring gehecht aan de mededeling van 20 december 2010 „ Wegwerken van grensoverschrijdende fiscale obstakels voor EU-burgers ” en aan de mededeling over dubbele belasting op de interne markt van 11 november 2011.
zal manieren voorstellen om de toegang tot grensoverschrijdende gezondheidszorg te vergemakkelijken;	De richtlijn betreffende de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg is op 24 april 2011 in werking getreden. Zij moet uiterlijk 25 oktober 2013 in nationaal recht zijn omgezet.

zal proefmaatregelen opzetten om de Europeanen te voorzien van een beveiligde toegang tot hun medische gegevens en om tegen 2020 een brede verspreiding van telegeneeskundiediensten aan te bieden;	De Commissie onderhandelt over twee pilotprojecten om Europeanen uit te rusten met een veilige onlinetoegang tot hun medische gegevens. Naar verwachting zullen daarbij meer dan 20 regio's in verschillende lidstaten betrokken zijn. De Commissie zal ook een werkdokument publiceren over de toepasselijkheid van de bestaande EU-wetgeving op telegeneeskundige diensten in 2012.
zal voorstellen dat een gemeenschappelijke minimumreeks van gegevens uit patiëntendossiers wordt vastgesteld, die tegen 2012 over de grenzen van de lidstaten heen elektronisch en interoperabel toegankelijk zijn of kunnen worden uitgewisseld;	Zoals voorzien in de richtlijn betreffende de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg wordt van het nieuwe vrijwillige e-gezondheidsnetwerk verwacht dat het volgend jaar, voortbouwend op de resultaten van het epSOS-project , richtsnoeren opstelt die een minimumreeks van gegevens vaststellen die in alle lidstaten toegankelijk zijn.
zal de doeltreffendheid van het recht van EU-burgers op bijstand in derde landen verhogen, zodat deze burgers ook in crisissituaties hulp krijgen van de diplomatieke en consulaire autoriteiten van alle lidstaten: • door in 2011 wetgevende maatregelen voor te stellen; en • door de burgers beter te informeren via een speciale website en met doelgerichte voorlichting.	De Commissie heeft de stand opgenomen (mededeling van 23 maart 2011 (**)) en deed op 14 december 2011 een voorstel voor een richtlijn (**) om de rechten van de burgers en de consulaire bescherming te versterken. Om dat recht beter bekend te maken, zal op alle nieuwe paspoorten in de EU informatie over consulaire bescherming worden afgedrukt, samen met het adres van de speciale EU-website waarop nadere gegevens te vinden zijn over de plaatsen waar u hulp kunt vinden tijdens uw vakantie buiten de EU. De website consulaire bescherming (***) functioneert sinds maart 2011.
dient een wetgevingsvoorstel in om de huidige regels voor de bescherming van consumenten die pakketreizen kopen, met name via het internet, te moderniseren en de aankoop van pakketreizen uit andere lidstaten te vergemakkelijken;	In 2012 zal een voorstel voor een herziening van de regels worden ingediend.
zal ernaar streven het rechtskader voor gemeenschappelijke rechten in de EU voor reizigers ongeacht het vervoermiddel, te voltooien en zal ervoor zorgen dat deze rechten worden gehandhaafd;	De Commissie zal in 2012 een voorstel doen voor een herziening van Richtlijn In 2012 zal de pakketreizen, vakantiepakketten en rondreisepakketten om de huidige regels voor de bescherming van consumenten die pakketreizen kopen, met name via internet, te moderniseren.
zal er tevens naar streven vervoersknooppunten (zoals luchthavens, stations en havens) geleidelijk tot plaatsen te maken waar burgers gemakkelijk toegang hebben tot informatie over hun EU-rechten, in het bijzonder wanneer het gaat om reizen binnen de EU;	In 2012 zal de Commissie Verordening (EG) nr. 261/2004 inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers herzien om te garanderen dat passagiers voldoende informatie en bijstand krijgen en indien nodig compensatie ontvangen voor alle soorten verstoringen van hun vlucht en verlies van of schade aan hun bagage.
zal nieuwe manieren voorstellen om te garanderen dat passagiers met een verminderde mobiliteit gemakkelijker toegang krijgen tot alle transportmiddelen en relevante infrastructuur; zal vanaf 2010 een jaarlijkse prijs uitreiken aan de meest toegankelijke Europese steden; zal een betere toegang tot diensten zoals reisverzekeringen bevorderen, en EU-normen ontwikkelen voor de toegankelijkheid van gebouwen, door in 2010 een Europese handicapstrategie voor de periode 2010-20 voor te stellen;	Verslag over Verordening (EG) nr. 1107/2006 met betrekking tot personen met beperkte mobiliteit die per luchtvervoer reizen. De Europese strategie inzake handicaps 2010-2020 werd in november 2010 goedgekeurd. De tweede Access City Award werd in december 2011 gepresenteerd. De toegankelijkheid van gebouwen wordt momenteel gestandaardiseerd. In haar werkprogramma voor 2012 heeft de Commissie een Europese toegankelijkheidswet opgenomen. Eind 2011 is over dit onderwerp een openbare raadpleging geopend.
zal voorstellen doen om het vertrouwen van de consument in toeristische producten te vergroten, door bewustmakingscampagnes voor Europese toeristen te organiseren en door de tevredenheid van de consument over de toeristische dienstverlening (bv. vervoer, verblijf, reizen enz.) te peilen;	In 2012 zijn communicatie- en bewustmakingsactiviteiten gepland.
zal de bestaande rechten van de digitale gebruiker in de EU op een duidelijke en toegankelijke manier samenvatten door tegen 2012 een code van in de EU geldende onlinerechten bekend te maken;	De code van in de EU geldende onlinerechten moet in 2012 gerealiseerd zijn.
zal snelle en goedkope buitengerechtelijke oplossingen voor consumentenproblemen in de EU bevorderen: • door in 2011 een wetgevingsinstrument voor te stellen inzake alternatieve geschillenbeslechting (ADR); • door voor 2012 wetgevingsvoorstellen te bestuderen voor een EU-systeem voor onlinegeschillenbeslechting bij e-handelstransacties en • door voor 2013 een breder gebruik van bemiddeling aan te moedigen.	Het voorstel voor een richtlijn inzake alternatieve beslechting van consumentengeschillen (ADR), dat in november 2011 is goedgekeurd, moet garanderen dat er voor de buitengerechtelijke beslechting van contractuele geschillen tussen consumenten en bedrijven ADR-entiteiten van goede kwaliteit bestaan. Het voorstel voor een verordening betreffende onlinebeslechting van consumentengeschillen (ODR) heeft tot doel een platform voor de hele EU te creëren dat consumenten en bedrijven één enkel toegangspunt biedt om geschillen over onlineaankopen in een ander EU-land online te beslechten.
zal het vrije verkeer van EU-burgers en hun familieleden uit derde landen vergemakkelijken: • door de EU-regels strikt te handhaven, bijvoorbeeld op het gebied van non-discriminatie; • door goede praktijken en een betere kennis van de EU-regelgeving bij het maatschappelijk middenveld te stimuleren en • door onder EU-burgers meer informatie te verspreiden over hun recht op vrij verkeer.	Na bilaterale uitwisselingen met de Commissie hebben 16 lidstaten hun wetgeving gewijzigd of amendementen aangekondigd om de volledige omzetting van de richtlijn vrij verkeer te garanderen. Voor onopgeloste problemen heeft de Commissie in voorkomend geval inbreukprocedures geopend. In 2012 zal een aanvang worden gemaakt met een studie over de evaluatie van de toepassing van het EU-beleid inzake vrij verkeer. Er werd een studie aangevat die als basis zal worden gebruikt voor een effectbeoordeling van eventuele EU-initiatieven op het gebied van het vrije verkeer van werknemers. Verwacht wordt dat deze studie begin 2012 zal zijn voltooid. Voorstellen worden in 2012 verwacht.

werkt aan de verbetering van de informatievoorziening aan burgers en de ontwikkeling van een nieuw systeem voor elektronische uitwisseling van gegevens om vertragingen en problemen bij het uitwisselen van socialezekerheidsinformatie te beperken;	Er wordt gewerkt aan de invoering van een volledig operationeel IT-systeem voor de gegevensuitwisseling tussen nationale socialezekerheidsinstellingen in de verschillende lidstaten. Het systeem zou uiterlijk op 1 mei 2014 operationeel moeten zijn.
verzoekt de lidstaten ervoor te zorgen dat de verkiezingsuitslagen voor het Europees Parlement in de toekomst in alle lidstaten op hetzelfde ogenblik worden bekendgemaakt;	Om dit te realiseren zal de Commissie toezicht houden op de maatregelen die in alle lidstaten zijn ingevoerd.
verzoekt de lidstaten om erop toe te zien dat EU-burgers in de lidstaat waar zij verblijven hun stem kunnen uitbrengen, lid kunnen worden van een politieke partij of een politieke partij kunnen oprichten en dat de lidstaten EU-burgers naar behoren informeren over hun kiesrecht;	Lopende handhavingsmaatregelen.
stelt een vereenvoudiging voor van de procedure voor EU-burgers die zich kandidaat stellen in de lidstaat waar zij verblijven;	Hervatting van de besprekingen van het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 93/109/EG van de Raad van 6 december 1993 tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn.
brengt verbeteringen aan in het huidige mechanisme ter voorkoming van dubbele stemming bij verkiezingen voor het Europees Parlement; hierbij wordt rekening gehouden met het tijdsbestek en het resultaat van een toekomstige hervorming van de verkiezingen voor het Europees Parlement;	Er zullen uitleggingscriteria worden opgesteld met het oog op een doeltreffender implementatie van deze richtlijn in 2012.
zal een discussie op gang brengen over de politieke mogelijkheden om te voorkomen dat EU-burgers hun politieke rechten verliezen als gevolg van het feit dat zij gebruikmaken van hun recht van vrij verkeer;	Met de dialoog met de lidstaten is een aanvang genomen. Momenteel analyseert de Commissie de standpunten van de lidstaten.
is de portaalsite Uw Europa aan het uitwerken tot het centrale loket voor alle informatie inzake de rechten van burgers en bedrijven in de EU. De bedoeling is dat het gebruiksvriendelijk is en toegankelijk via internet en via een gratis telefoonnummer. Dit wordt het centrale contactpunt („front office”) dat duidelijke en praktische informatie verstrekt en vragen doorstuurt naar de verschillende gespecialiseerde diensten;	Gestart in maart 2011. Zal uiteindelijk volledig in 22 talen beschikbaar zijn.
is haar informatienetwerken in de lidstaten aan het stroomlijnen zodat burgers gemakkelijk het juiste contactpunt op nationaal, regionaal en lokaal niveau vinden. Samen met de 500 informatiecentra van Europe Direct zullen de vertegenwoordigingen van de Commissie in de lidstaten zorgen voor de bevordering van de burgerrechten tegen 2012, onder meer door een betere samenwerking en interactie met bestaande ondersteunende en probleemoplossende diensten op EU-niveau;	Promotie van Uw Europa en Europe Direct (in 2012, en in 2013 parallel met het Europees Jaar van de burger). Lopend pilotproject waarin rechtsdeskundigen rechtstreeks advies verlenen aan burgers in de vertegenwoordigingen van de Commissie.
zal burgers bewuster maken van wat het betekent om EU-burger te zijn, welke rechten zij hebben en wat de betekenis hiervan is voor hun dagelijks leven, door voor te stellen om 2013 uit te roepen tot Europees Jaar van de burger en door gedurende dat jaar doelgerichte evenementen te organiseren rond het EU-burgerschap en het EU-beleid inzake burgers;	Momenteel wordt een gemeenschappelijk voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad over het Europees Jaar van de burger (2013) in het Parlement en de Raad besproken. De werkzaamheden zijn aan de gang.
zal het gemakkelijker maken de door de Commissie geboden financiële steun te gebruiken voor het EU-burgerschap, door synergieën tussen de beschikbare financiële instrumenten van de EU te benutten en door te rationaliseren;	Op 15 november 2011 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan voorstellen voor een vereenvoudigd programma Rechten en burgerschap . Het voorstel voor een vereenvoudigd programma Europa voor de burger werd op 14 december 2011 goedgekeurd. De voorstellen zullen in het Parlement en de Raad worden besproken.
zal nagaan hoe de informatieverstrekking over Europese aangelegenheden kan worden verbeterd door middel van onafhankelijke, professionele en kwalitatief hoogstaande verslaggeving; onderzoekt ook of er mogelijkheden zijn voor een duurzamere financiering van Euronews; zal aanmoedigen dat er in Brussel een studio voor Euronews komt	Sinds het voorjaar van 2011 zijn er nieuwe programma's over EU-aangelegenheden en in juni 2011 werd in Brussel een Euronews-studio geopend.

(*) Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad — Consulaire bescherming voor EU-burgers in derde landen: stand van zaken en verdere maatregelen (COM(2011) 149).

(**) Voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake consulaire bescherming voor burgers van de Unie in het buitenland (COM(2011) 881).

(***) <http://ec.europa.eu/consularprotection/> (beschikbaar sinds 23.3.2011).

Mobiliteit van de burgers

De nieuwe en betere regels inzake de coördinatie van de sociale zekerheid voor EU-onderdanen en hun gezin, die midden 2010 in werking zijn getreden, zijn begin 2011 uitgebreid tot onderdanen van derde landen die legaal in de EU verblijven en van de ene EU-lidstaat naar de andere verhuizen. De Commissie is haar werkzaamheden blijven richten op de doeltreffende toepassing van de regels, met belangrijke richtsnoeren inzake de socialezekerheidsrechten van gedetacheerde werknemers en personen die in meer dan één lidstaat werken. Daarnaast is een wetgevingsvoorstel gedaan om kleine wijzigingen aan te brengen in de socialezekerheidsregels, onder meer om duidelijkheid te scheppen over de rechten van zelfstandige grensarbeiders op een werkloosheidsuitkering en over het land waar vliegend personeel socialezekerheidsbijdragen moet betalen.

Bovendien heeft de Commissie in antwoord op een verzoek van Bulgarije en Roemenië en zoals voorzien in de toetredingsakte van 2005, op 11 november 2011 een nieuw verslag over het functioneren van de overgangsregelingen inzake vrij verkeer van werknemers uit die landen gepresenteerd. In het verslag worden de migratiestromen na de uitbreiding geanalyseerd, alsook de belangrijkste kenmerken van wie binnen de EU verhuist en de gevolgen voor de economie en de arbeidsmarkt.

2011: Europees Jaar van het vrijwilligerswerk

In de Europese Unie dragen bijna 100 miljoen burgers van alle leeftijden hun steentje aan de gemeenschap bij door hun tijd, talent en geld te steken in vrijwilligerswerk bij maatschappelijke organisaties. Vrijwilligerswerk is een actieve uiting van burgerparticipatie die onze gemeenschappelijke Europese waarden, zoals solidariteit en sociale samenhang, versterkt. Het is ook een uitstekende leerschool, omdat het mensen nieuwe bekwaamheden en vaardigheden kan bijbrengen waardoor zij meer kans maken op de arbeidsmarkt. Vrijwilligerswerk speelt een belangrijke rol in uiteenlopende sectoren als onderwijs, jongerenwerk, cultuur, sport, milieu, gezondheid, sociale zorg, consumentenbescherming, humanitaire hulp, ontwikkelingsbeleid, onderzoek en gelijke kansen.

Het jaar had vier hoofddoelstellingen:

1. het voor mensen gemakkelijker maken om vrijwilligerswerk te doen;
2. de kwaliteit van het vrijwilligerswerk verbeteren;
3. erkenning en beloning van vrijwilligers;
4. het belang van vrijwilligerswerk benadrukken en een nieuwe generatie aansporen vrijwilligerswerk te verrichten.

De stem van meer dan 1 500 vrijwilligersorganisaties uit de hele Unie, die belangrijke partners zijn, werd gehoord via de „YV2011 Alliance”, samen met de stem van de lidstaten via de speciaal aangewezen nationale coördinatieorganen. Het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's werden eveneens bij de evenementen in de loop van het jaar betrokken.

De „Europese nacht zonder ongevallen 2011”

De Europese nacht zonder ongevallen was een vrijwilligersproject voor en door jonge automobilisten, dat op zaterdag 15 oktober 2011 in alle 27 EU-lidstaten werd georganiseerd. Ongeveer duizend vrijwilligers van 18 tot 29 jaar bezochten tweehonderd uitgaansgelegenheden en vroegen jonge automobilisten te beloven geen alcohol of drugs te gebruiken als zij zelf naar huis moesten rijden. Aan het eind van de avond konden alle deelnemende automobilisten aan hun passagiers bewijzen verantwoordelijke jonge Europese burgers te zijn door vrijwillig een blaas- en/of drugstest te doen.

Het gemeenschapsmaaltijdenproject „Serve the City”

Aan tafel samen brood delen is een krachtig symbool van maatschappelijke integratie. Het project „Serve the City” gebruikt dit symbool en kiest voor een innovatieve aanpak. Er worden gemeenschapsmaaltijden georganiseerd en er wordt voedsel uitgedeeld aan daklozen. Op het „Campo das Cebolas” in het centrum van Lissabon, worden een jaar lang tweehonderd maaltijden per week in de buitenlucht geserveerd. Het doel is in contact te komen met daklozen en gemarginaliseerde leden van de samenleving en tegelijkertijd goede betrekkingen en vriendschappen te stimuleren tussen langetermijnvrijwilligers en kortetermijnvrijwilligers.

© iStockphoto.com/Jesper Wittorff

De Commissie zet zich in om de positieve effecten van het Jaar van het vrijwilligerswerk na 2011 te laten doorwerken. Daarom heeft de Commissie in september 2011 haar goedkeuring gehecht aan een mededeling ⁽⁵⁾ die vrijwilligerswerk een plaats geeft in de Europa 2020-strategie voor groei en de daarmee gepaard gaande vlaggenschipinitiatieven. Wat de humanitaire hulp betreft, is de oprichting van een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulp, zoals voorgeschreven door het Verdrag van Lissabon, een stap dichterbij gekomen. In 2011 heeft de Commissie een openbare raadpleging en een effectbeoordeling aangevat en heeft zij pilotprojecten gestart die de structuur en de rol van het toekomstige korps moeten helpen vaststellen.

*Europees Jaar van
het vrijwilligerswerk
2011 — Jongeren
bevorderen veilig rijgedrag.*

Europees Jaar voor actief ouder worden 2012

Het Europees Jaar voor actief ouder worden en solidariteit tussen generaties 2012 moet bewust maken van de bijdrage van ouderen aan de samenleving. Het biedt iedereen, ook de beleidsmakers en de burgers, de kans om erover na te denken hoe Europeanen langer leven en gezonder blijven dan ooit. In 2011 vonden preliminaire contacten plaats met belanghebbenden, zoals nationale regeringen en een AGE-platform (netwerk van organisaties voor 50-plussers), om de activiteiten op het terrein in 2012 voor te bereiden.

Europees Jaar van de burger 2013

In augustus heeft de Commissie een voorstel goedgekeurd voor een Europees Jaar van de burger in 2013⁽⁶⁾. Het Europees burgerschap, waarin het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) voorziet, wordt automatisch toegekend aan alle onderdanen van de lidstaten. Het verleent hun een aantal extra rechten, zoals het recht om vrij te reizen en te verblijven op het grondgebied van andere lidstaten dan die waarvan zij onderdaan zijn. Een Europees Jaar van de burger in 2013, naar aanleiding van de 20e verjaardag van de invoering van het burgerschap van de Unie door het Verdrag van Maastricht, zal een uitgelezen kans bieden om het EU-burgerschap en de concrete voordelen daarvan voor individuen zichtbaar te maken en zal de aandacht vestigen op het belang van de bijdrage van de burgers om hun rechten tastbaar te maken.

Programma Europa voor de burger 2014-2020

De Commissie heeft in december een voorstel goedgekeurd om het programma „Europa voor de burger” (2007-2013) voort te zetten⁽⁷⁾. Het voorstel heeft tot doel het gedenken te versterken en de capaciteit van burgers en hun verenigingen om aan burgerparticipatie te doen, te vergroten. Bij het programma zullen organisaties worden betrokken die actief zijn op het gebied van Europees gedenken, organisaties van algemeen Europees belang, gemeenten, maatschappelijke organisaties en denktanks. Het nieuwe programma zal over een doeltreffender structuur beschikken en steunt op de sterke punten van het huidige programma.

Het burgerinitiatief

Door het Verdrag van Lissabon kan het publiek het EU-beleid op een nieuwe wijze beïnvloeden, namelijk met het burgerinitiatief. Om dit nieuwe recht te laten gelden, hebben het Parlement en de Raad begin 2011 een verordening vastgesteld⁽⁸⁾, die op 1 april 2012 van toepassing wordt. Daarom werden in 2011 voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van dit nieuwe instrument, waardoor een miljoen EU-burgers uit ten minste zeven lidstaten de Commissie kunnen oproepen voorstellen voor rechtshandelingen te doen binnen het kader van haar bevoegdheden.

Een grote innovatie waarin de verordening voorziet is de mogelijkheid voor organisatoren van burgerinitiatieven om steunbetuigingen online te verzamelen. De Commissie heeft op 17 november 2011 technische en veiligheidsnormen vastgesteld voor systemen voor het onlineverzamelen van steunbetuigingen⁽⁹⁾. Om het onlineverzamelen van steunbetuigingen te vergemakkelijken, heeft de Commissie in december 2011 gratis software ter beschikking gesteld die organisatoren kosteloos kunnen downloaden.

Justitie

Burgers moeten om het even waar in de EU gebruik kunnen maken van hun vrijheden als burgers van de Unie en moeten recht hebben op toegang tot de rechter bij juridische problemen, op bescherming en ondersteuning wanneer zij het slachtoffer zijn van een misdrijf, op een rechtvaardig proces indien zij van een misdrijf worden verdacht, en ook op de effectieve regeling van burgerlijke aangelegenheden zoals een scheiding, alimentatie, eigendom en erfenis in grensoverschrijdende situaties. Het rechtsstelsel in de hele Unie moet de grondrechten ten volle respecteren en moet erop worden gericht dat wie van een misdrijf wordt verdacht, rekenschap moet afleggen. Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is het evenzeer nodig de een-gemaakte markt te ontwikkelen op het gebied van justitie, waaronder het gemeenschappelijke Europese kooprecht, grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen en alternatieve geschillenbeslechting.

Bescherming van slachtoffers van misdrijven

Voor de rechten van het slachtoffer gelden de beginselen van de grondrechten en non-discriminatie. Het beginsel van non-discriminatie werd in 1989 bevestigd in de baanbrekende [zaak Cowan/Trésor public](#). Het Hof van Justitie van de Europese Unie besliste in die zaak dat slachtoffers ongeacht hun nationaliteit recht hebben op schadeloosstelling.

Jaarlijks worden in de EU naar schatting 75 miljoen mensen het slachtoffer van een misdrijf. Wanneer het incident zich in het buitenland voordoet, kunnen verschillende culturen, talen en wetten de bescherming van slachtoffers bemoeilijken. De kans om in het buitenland het slachtoffer van een misdrijf te worden is even groot als thuis.

De minimumregels voor slachtoffers maken deel uit van de bredere doelstelling om een Europese rechtsruimte tot stand te brengen, waarin mensen in elke lidstaat verzekerd zijn van dezelfde basisrechten en vertrouwen kunnen hebben in het rechtsstelsel. De rechten van slachtoffers omvatten ook een aantal grondrechten, zoals de eerbiediging van de menselijke waardigheid, de eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven, en het recht op eigendom. Deze rechten moeten net zo worden gewaarborgd als de rechten van de andere betrokkenen bij een strafproces, zoals de beklaagden. Door het Verdrag van Lissabon beschikt de EU nu over een duidelijke rechtsgrondslag⁽¹⁰⁾ om minimumvoorschriften voor de rechten van slachtoffers van misdrijven op te stellen en zo de wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen te vergemakkelijken.

De Commissie probeert te waarborgen dat meer rekening wordt gehouden met de behoeften van slachtoffers en heeft twee voorstellen op dit gebied gedaan. Deze moeten ertoe leiden dat de bestaande nationale bepalingen worden versterkt door middel van minimumnormen voor de hele EU, zodat ieder slachtoffer, ongeacht zijn nationaliteit of de plaats in de EU waar het misdrijf plaatsvindt, dezelfde basisrechten geniet.

De ontwerprichtlijn betreffende minimumnormen voor slachtoffers⁽¹¹⁾ moet garanderen dat slachtoffers overal in de Unie met respect worden behandeld, en dat politie, officieren van justitie en rechters in een opleiding leren hoe zij het best met slachtoffers omgaan; dat zij begrijpelijke informatie krijgen over hun rechten en hun zaak; dat zij in elke lidstaat toegang hebben tot hulp; dat zij desgewenst een rol kunnen spelen bij de procedure en worden geholpen om het proces bij te wonen; dat zij bescherming genieten terwijl de politie het misdrijf onderzoekt en het proces loopt, en dat kwetsbare personen — zoals kinderen, slachtoffers van verkrachting, of gehandicapten — als zodanig worden erkend en naar behoren worden beschermd.

De verordening betreffende de wederzijdse erkenning van beschermingsmaatregelen in burgerlijke zaken⁽¹²⁾ moet slachtoffers van geweld ertegen helpen beschermen dat hun nog meer schade wordt toegebracht door hun aanvaller, en moet slachtoffers van (huiselijk) geweld garanderen dat een tegen de dader ingesteld contactverbod of beschermingsbevel ook geldt als zij naar een andere EU-lidstaat reizen of verhuizen. Deze verordening zal een aanvulling vormen op de richtlijn betreffende het Europees beschermingsbevel in strafzaken die het Europees Parlement en de Raad in december hebben vastgesteld. Het is eveneens van belang dat wordt gegarandeerd dat de bescherming van slachtoffers geen

© Michaela Begsteiger/Getty Images

Slachtoffers van misdrijven genieten binnenkort een betere bescherming.

hiaten meer vertoont. Afhankelijk van het stelsel van de lidstaten valt de bescherming van vrouwen op reis en in het buitenland ofwel onder het strafrecht ofwel om administratieve redenen onder het burgerlijk recht. Het is belangrijk om over beide te beschikken, zodat zowel vrouwen als mannen bescherming genieten.

Het recht van verdachten op een eerlijk proces

Het hele jaar door zetten de EU-instellingen hun met het Verdrag van Lissabon ingezette actie ter versterking van de rechten van verdachten of aangeklaagden in strafprocedures voort door voor de hele EU minimumnormen vast te stellen. Het betrof onder meer een voorstel met voor de hele Europese Unie geldende minimumnormen voor het recht van verdachten en aangeklaagden op toegang tot een advocaat en voor het recht van mensen in hechtenis op communicatie met een persoon van hun keuze, zoals een familielid, werkgever of consulaire autoriteit ⁽¹³⁾. Het voorstel wordt besproken in het Europees Parlement en de Raad. Het bouwt voort op twee eerdere initiatieven betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (die in 2010 werd goedgekeurd) en betreffende het recht op informatie in strafprocedures (die het Parlement en de Raad in 2011 hebben besproken en goedgekeurd). Daarnaast keurde de Europese Commissie een groenboek over de toepassing van EU-strafwetgeving op het gebied van detentie ⁽¹⁴⁾ goed.

Beoordeling van het gebruik van het Europees aanhoudingsbevel

In dit verslag van de Commissie ⁽¹⁵⁾ werd geëvalueerd hoe de lidstaten het Europees aanhoudingsbevel sinds 2007 hebben toegepast en hoe het tot nog toe heeft gefunctioneerd.

MISDADIGERS TER VERANTWOORDING GEROEPEN

Dankzij het Europees aanhoudingsbevel werd een dader van een mislukte Londense bomaanslag in Italië gearresteerd, werd een Duitse seriemoordenaar in Spanje opgespoord, werd een verdachte van drugssmokkel uit Malta door het Verenigd Koninkrijk uitgeleverd, werden de in Italië gezochte leden van een bende gewapende overvallers in zes verschillende EU-landen aangehouden en werden onlangs met een grote internationale actie netwerken van vrachtwagenladingdieven in vijf landen opgerold.

Tussen 2005 en 2009 vaardigden de lidstaten bijna 55 000 Europese aanhoudingsbevelen uit, als gevolg waarvan bijna 12 000 verdachten naar een andere lidstaat werden overgebracht. Dankzij het aanhoudingsbevel verloopt het overbrengen van verdachten naar een andere EU-lidstaat nu veel sneller. Duurde het voor de inwerkingtreding van het aanhoudingsbevel nog gemiddeld een jaar om een verdachte uit te leveren, inmiddels vindt de overbrenging binnen 16 dagen plaats wanneer de verdachte ermee instemt, of binnen 48 dagen wanneer dat niet het geval is. Het Europees aanhoudingsbevel geldt inmiddels dan ook als een essentieel instrument in de strijd tegen de criminaliteit en vormt een belangrijk aspect van de interne veiligheid in de EU. Op basis van dit verslag en van de daaropvolgende debatten in het Europees Parlement in juni en in de Raad in oktober zal het systeem verder worden verfijnd en verbeterd.

Huwelijksvermogensrecht

De wetgeving van de Unie heeft het voor internationale echtparen al eenvoudiger gemaakt te achterhalen welke regels in geval van scheiding van toepassing zijn. Nu stelt de Commissie voor het verwante vraagstuk van de omgang met gemeenschappelijke bezittingen na scheiding aan te pakken. Dit initiatief ⁽¹⁶⁾ vormt eveneens een onderdeel van het streven van de EU om de resterende belemmeringen weg te nemen die mensen in hun dagelijks leven ondervinden wanneer zij in een ander Europees land wonen, werken, studeren of reizen.

Definiëren van een strafrechtelijk beleid van de EU om de burgers te beschermen

De Commissie heeft voor het eerst de strategie en de beginselen⁽¹⁷⁾ uiteengezet die zij voornemens is toe te passen bij het gebruik van EU-strafrecht om de tenuitvoerlegging van Europees beleid te versterken en de belangen van de burgers te beschermen, overeenkomstig het Verdrag van Lissabon. Een duidelijk gedefinieerd strafrechtbeleid van de EU kan er mede voor zorgen dat regels in de hele EU ten uitvoer worden gelegd, met name om de manipulatie van financiële markten te voorkomen, met inbegrip van handel met voorkennis, of om het milieu te beschermen. De strategie bevat de voorwaarden waaronder de Unie en de lidstaten kunnen samenwerken om een coherent en consistent strafrechtbeleid van de EU tot stand te brengen:

- ▶ strafrecht moet altijd een uiterste middel blijven;
- ▶ strafrechtelijke sancties moeten voorbehouden blijven voor bijzonder ernstige inbreuken;
- ▶ strafrechtelijke maatregelen zijn delicaat als het om grondrechten gaat: nieuwe wetgeving moet strikt in overeenstemming zijn met de grondrechten die worden gewaarborgd door het EU-Handvest van de grondrechten en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;
- ▶ elk besluit over de op te leggen soorten strafrechtelijke maatregelen of sancties moet vergezeld gaan van duidelijk feitelijk bewijsmateriaal en voldoen aan de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

Sterker optreden van de EU om het drugsprobleem in Europa aan te pakken

De Commissie heeft een nieuwe impuls aan het drugsbeleid gegeven door een grondige herziening aan te kondigen van de EU-regelgeving inzake de strijd tegen illegale drugs, met name de nieuwe psychoactieve stoffen⁽¹⁸⁾. Het betreft onder meer een strengere wetgeving inzake psychoactieve stoffen zodat de EU sneller kan reageren, waaronder de mogelijkheid om een tijdelijk verbod in te stellen, nieuwe wetgeving op strafrechtelijk gebied gericht op grensoverschrijdende drugshandel en nieuwe wetten ter versterking van de controle op chemicaliën die voor de drugsproductie worden gebruikt.

Bescherming van de financiële belangen van de EU en fraudebestrijding

In mei 2011 heeft de Commissie een reeks voorstellen⁽¹⁹⁾ goedgekeurd om de bescherming van de financiële belangen van de EU te verhogen door het strafrecht in de lidstaten te verbeteren. Deze voorstellen bevatten maatregelen ter bevordering van de samenwerking tussen officieren van justitie en rechters in de EU bij de bestrijding van fraude, alsook suggesties om de coherentie en de billijkheid van de toepassing van strafrechtelijke sancties in geval van fraude te verbeteren. Zij moeten de capaciteiten van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en van Eurojust (het EU-orgaan voor justitiële samenwerking) vergroten.

Een OLAF-inspectrice en een douaneambtenaar treden op tegen alcoholsmokkel. De strijd tegen fraude is een kernelement van het Europees beleid.

In juni 2011 heeft de Commissie haar nieuwe antifraudestrategie⁽²⁰⁾ aangenomen om haar fraudebestrijdingsbeleid te actualiseren en te moderniseren. Er zal een systematischer benadering van de bestrijding van fraude ten nadele van de EU-begroting worden goedgekeurd om de audit- en controlecapaciteiten van de Commissie te verbeteren. OLAF zal hierin een belangrijke rol spelen en zal de diensten van de Commissie bijstaan door zijn deskundigheid en begeleiding ter beschikking te stellen voor de ontwikkeling van deze antifraudestrategieën.

Een eerste resultaat van deze nieuwe benadering is het EU-actieplan ter bestrijding van sigaretten- en alcoholsmokkel aan de oostgrens van de EU. De lidstaten en de EU verliezen door de smokkel van sigaretten en alcohol jaarlijks meer dan 10 miljard EUR aan douane- en belastinginkomsten.

In maart 2011 is de Europese Commissie met een voorstel gekomen om het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) te hervormen. Het is de bedoeling om de efficiëntie, de effectiviteit en de verantwoordingsplicht van OLAF te versterken zonder dat dit ten koste gaat van zijn onafhankelijkheid op onderzoeksgebied. OLAF heeft sinds zijn oprichting in 1999 zo'n 4 500 onderzoeken verricht en sterk bijgedragen aan de bescherming van de EU-begroting tegen frauduleuze activiteiten. Deze hervorming moet OLAF nog sterker, doeltreffender en slagvaardiger maken. De Europese burger zal daar uiteindelijk de vruchten van plukken. In het voorstel worden maatregelen voorgesteld om de efficiëntie van de OLAF-onderzoeken en van de vervolgactie te verhogen, om de rechten van de personen tegen wie een onderzoek is ingesteld te beschermen en om de samenwerking tussen OLAF en zijn strategische partners in de strijd tegen fraude te intensiveren.

Belasting- en douanecoördinatie voor een betere fraudebestrijding

Belastingcoördinatie is zowel binnen als buiten de EU een belangrijk instrument voor de bestrijding van belastingfraude. De Unie voert haar strijd tegen belastingfraude en -ontduiking op en blijft campagne voeren voor goed bestuur op internationaal niveau op basis van drie beginselen: transparantere belastingstelsels, uitwisseling van belastinginformatie tussen overheidsdiensten en eerlijke belastingconcurrentie. De Commissie onderhandelt over de opnemering van bepalingen inzake goed bestuur in overeenkomsten met derde landen. Er zijn onderhandelingen geopend met 28 derde landen of regio's, en elf onderhandelingen zijn afgesloten. De onderhandelingen met Singapore bevinden zich in de kritieke eindfase wat eerlijke belastingconcurrentie betreft.

Een mijlpaal op het niveau van de EU was de goedkeuring door de Raad in februari van de nieuwe richtlijn betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen⁽²¹⁾. Deze richtlijn bepaalt dat de lidstaten zich niet langer op het bankgeheim kunnen beroepen om te weigeren informatie te verstrekken en is aldus de afspiegeling van de internationale normen inzake transparantie en informatie-uitwisseling in belastingzaken. Bij deze richtlijn wordt met ingang van 1 januari 2014 eveneens de automatische informatie-uitwisseling ingevoerd voor vijf categorieën van inkomsten en kapitaal: inkomsten uit werk, directiehonoraaria, levensverzekeringsproducten die niet onder andere EU-richtlijnen vallen, pensioenen, en eigendom van en inkomsten uit onroerend goed.

*Algirdas Šemeta,
commissaris voor
Belastingen en Douane-
Unie, Audit en Fraudebe-
strijding, was actief in de
strijd tegen piraterij en
namaak: aan de grenzen
van de Unie zijn 103
miljoen producten
tegengehouden die
vermoedelijk een schending
van de intellectuele-eigen-
domsrechten inhielden.*

Een doeltreffend douanebeleid helpt piraterij en namaak beter te bestrijden. Schendingen van intellectuele-eigendomsrechten (IER) hebben niet alleen schadelijke gevolgen voor legitieme ondernemingen, maar ook voor het dagelijkse leven van de burger. Volgens het recentste verslag heeft de douane aan de buitengrenzen van de EU meer dan 103 miljoen producten in beslag genomen waarvan werd vermoed dat zij de IER schonden. Het aantal zendingen dat door de douane werd tegengehouden is bijna verdubbeld in vergelijking met het jaar daarvoor: het steeg van 43 500 tot bijna 80 000. De waarde van de tegengehouden goederen wordt op meer dan 1 miljard EUR geschat. De belangrijkste categorieën goederen die door de douane werden tegengehouden, zijn sigaretten (34 %), kantoorbenodigdheden (9 %), andere tabaksproducten (8 %), labels, kaartjes en etiketten (8 %), kleding (7 %) en speelgoed (7 %). China is goed voor 85 % van alle goederen die inbreuk maken op de IER en blijft daarmee het belangrijkste land van herkomst van dergelijke goederen.

De Commissie heeft een aantal acties opgezet om de douane beter te wapenen tegen dergelijke handel. Op 24 mei 2011 heeft de Commissie een voorstel voor een nieuwe verordening betreffende de handhaving van de IER door de douane⁽²²⁾ aangenomen in het kader van een alomvattend pakket van IER-maatregelen.

Het bestaande wetgevingskader dateert van 2003. Het is tijd dat er een nieuwe verordening komt die rekening houdt met ontwikkelingen zoals het groeiende belang van IER voor de economie van de EU en de zeer sterke toename van het postverkeer ingevolge verkoop via internet. Met het voorstel wordt bovendien beoogd het geschil met Brazilië en India te regelen over de doorvoer van generieke geneesmiddelen over EU-grondgebied.

Ook een goede samenwerking met de internationale handelspartners kan de uitvoer naar de EU van goederen die inbreuk maken op de IER in aanzienlijke mate helpen voorkomen en opsporen. Het actieplan met China, dat specifiek de nadruk legt op de bevordering van de samenwerking op het gebied van de handhaving van de IER door de douane, is tot eind 2012 verlengd. Samenwerking met het bedrijfsleven is ook uitermate belangrijk om de goederen die inbreuk maken op de IER goed te kunnen identificeren.

Binnenlandse zaken

Het beleid inzake binnenlandse zaken moet garanderen dat alle activiteiten die nodig en gunstig zijn voor de economische, culturele en sociale groei van de EU zich in een stabiele, rechtstatelijke en veilige omgeving ontwikkelen. Het beleid moet meer specifiek bouwen aan een open en veiliger Europa, en het moet onder meer aandacht hebben voor migratie, grenscontroles, veiligheid, terrorisme en georganiseerde misdaad, en mensenhandel.

Migratie

Na een grondige evaluatie van de huidige wetgeving op het gebied van migratie en vrij verkeer van personen heeft de Commissie halverwege dit jaar in een mededeling over migratie haar visie gegeven over de wijze waarop de EU meer gestructureerd, alomvattend en sneller zou kunnen reageren op de uitdagingen en kansen die door migratie worden gecreëerd, waarbij de ontwikkelingen in het Middellandse-Zeegebied een belangrijke factor waren. De initiatieven bestrijken diverse aspecten van het migratievraagstuk, zoals verscherpte grenscontroles en een krachtigere governance van Schengen, de versterking van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel, meer gerichte legale migratie, uitwisseling van geslaagde integratie-ervaringen en een strategische benadering van de betrekkingen op het vlak van migratie met derde landen. De Commissie presenteerde in november de EU-portaalsite over immigratie⁽²³⁾, een website met praktische informatie voor migranten en potentiële migranten. Wat de wettelijke migratie betreft, is in december de richtlijn gecombineerde vergunning vastgesteld. De nieuwe wetgeving vereenvoudigt de migratieprocedures en garandeert dat werknemers uit derde landen die legaal in een lidstaat verblijven op gelijke voet met onderdanen een aantal gemeenschappelijke rechten zullen genieten. De Commissie keurde eveneens verslagen⁽²⁴⁾ goed over de richtlijn betreffende de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op studie, scholierenuitwisseling, onbezoldigde stages of vrijwilligerswerk en over de richtlijn betreffende de status van langdurig ingezetene voor onderdanen van derde landen, alsook van onderzoekers. Bovendien trad de blauwekaartrichtlijn⁽²⁵⁾ volledig in werking in de lidstaten, waardoor de migratie van hoogopgeleiden van buiten de EU wordt vereenvoudigd. De strijd tegen illegale migratie werd versterkt door de inwerkingtreding van de richtlijn inzake sancties voor werkgevers⁽²⁶⁾, die zich richt op gewetenloze werkgevers van illegale migranten.

Gezien de ontwikkelingen in het zuidelijke Middellandse-Zeegebied, stelde de Commissie voor dialogen over migratie, mobiliteit en veiligheid met de Noord-Afrikaanse landen aan te knopen. Daarin moeten alle migratiegerelateerde aspecten van de toekomstige betrekkingen van de EU met de regio aan bod komen. Het voorstel voorziet in mobiliteitspartnerschappen om de mogelijkheden van legale mobiliteit tussen de EU en de Noord-Afrikaanse landen beter te beheren. In samenwerking met de lidstaten zullen die partnerschappen worden toegesneden op elk partnerland. Zij moeten ertoe bijdragen dat de partnerlanden het arbeidspotentieel op hun eigen grondgebied beter benutten en dat de lidstaten hun tekorten op de arbeidsmarkt beter kunnen opvangen.

Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de richtlijn betreffende de terugkeer van illegale migranten zich verzet tegen nationale regelingen die bepalen dat een gevangenisstraf wordt opgelegd aan illegaal op het grondgebied verblijvende onderdanen van derde landen die weigeren te voldoen aan een bevel om het grondgebied van de lidstaat te verlaten⁽²⁷⁾.

© Europese Unie

Cecilia Malmström,
commissaris voor
Binnenlandse Zaken, geeft
het startschot voor de
nieuwe fase van de
„totaalaanpak van
migratie en mobiliteit”.

Schengenregels

De Schengenzone, waar aan de binnengrenzen geen grenscontroles worden uitgevoerd, zodat ongeveer 400 miljoen burgers vrij in 26 landen (waaronder vier geassocieerde landen) kunnen reizen, is een van de tastbaarste, populairste en succesvolste realisaties van de Europese Unie, die ook een fundamentele vrijheid implementeert.

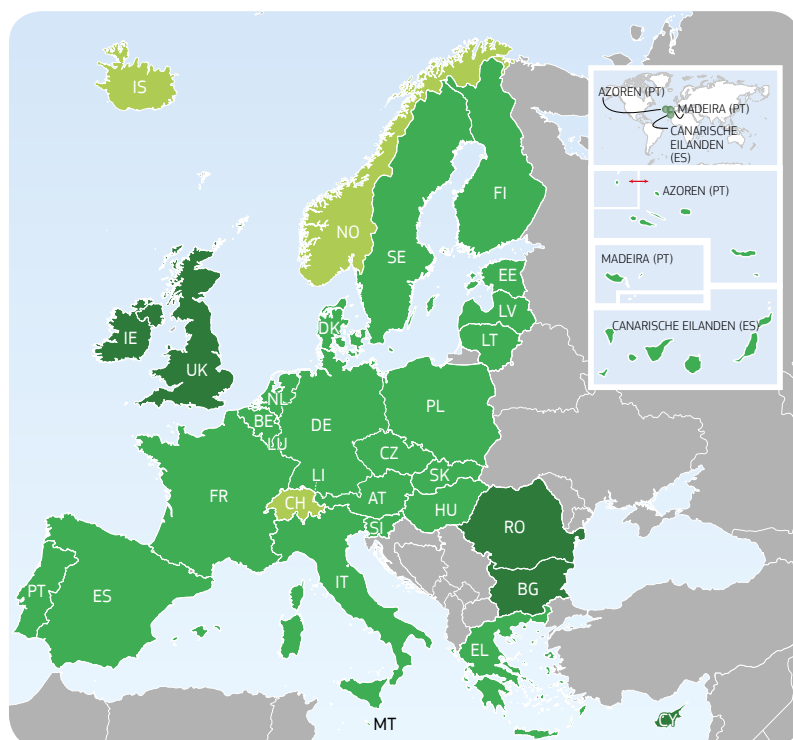
Omdat er aan bepaalde buitengrenzen zwakke punten werden geconstateerd, uitten een aantal lidstaten hun bezorgdheid over de werking van de Schengenzone. In mei heeft de Commissie een pakket maatregelen voorgesteld over diverse aspecten van migratie, waaronder een striktere governance van Schengen.

De Europese Raad concludeerde in juni⁽²⁸⁾ dat er een mechanisme moet worden ingevoerd om te kunnen reageren op buitengewone omstandigheden die een bedreiging vormen voor de Schengensamenwerking in het algemeen, zonder dat het beginsel van vrij personenverkeer in gevaar wordt gebracht. De Europese Raad concludeerde bovendien dat in het kader van dit mechanisme in allerlaatste instantie een beschermingsclausule kan worden opgenomen, op grond waarvan in een werkelijk kritieke situatie bij wijze van uitzondering opnieuw controles aan de binnengrenzen kunnen worden ingevoerd. Voortbouwend op deze conclusies en op het standpunt dat het Europees Parlement in juli 2011 heeft ingenomen en overeenkomstig haar mededeling over migratie heeft de Commissie in september voorstellen goedgekeurd die een effectiever systeem voor de governance van Schengen moeten garanderen, dat beter uitgerust is om de Schengenzone te versterken en het hoofd te bieden aan crisissen die zowel door interne als externe druk worden veroorzaakt. Deze voorstellen worden momenteel in het Europees Parlement en de Raad besproken.

In juni heeft het Parlement een positief advies gegeven over de voldoening van Bulgarije en Roemenië aan de voorwaarden om tot de Schengenzone toe te treden.

Op 11 oktober 2011 trad het visuminformatiesysteem (VIS) in werking bij alle consulates in Noord-Afrika die Schengenvisa verstrekken (Algerije, Egypte, Libië, Marokko, Mauritanië en Tunesië). Het VIS is een centrale databank voor de uitwisseling van gegevens over visa voor kort verblijf tussen de Schengenlanden. Visumaanvragers wordt verzocht voor hun eerste aanvraag persoonlijk te verschijnen, zodat hun biometrische gegevens (een digitale foto en vingerafdrukken) kunnen worden verzameld.

SCHENGENRUIMTE PER 19 DECEMBER 2011

- Tot de EU behorende Schengenstaten
- Tot de EU behorende niet-Schengenstaten
- Niet tot de EU behorende Schengenstaten

AT: Oostenrijk	IT: Italië
BE: België	LI: Liechtenstein
BG: Bulgarije	LT: Litouwen
CH: Zwitserland	LU: Luxemburg
CY: Cyprus	LV: Letland
CZ: Tsjechië	MT: Malta
DE: Duitsland	NL: Nederland
DK: Denemarken	NO: Noorwegen
EE: Estland	PL: Polen
EL: Griekenland	PT: Portugal
ES: Spanje	RO: Roemenië
FI: Finland	SE: Zweden
FR: Frankrijk	SI: Slovenië
HU: Hongarije	SK: Slowakije
IE: Ierland	UK: Verenigd Koninkrijk
IS: IJsland	

Bron: Europese Commissie.

Controle van de buitengrenzen — Versterkt rechtskader, beter gecoördineerd gezamenlijk optreden

Frontex is het agentschap dat de controles aan de buitengrenzen van de EU coördineert door gezamenlijke acties te organiseren. Het ondersteunt hiermee de lidstaten, die de primaire verantwoordelijkheid voor de grenscontroles dragen. In 2011 werd de operationele ondersteuning in bepaalde lidstaten voortgezet en werd de rechtsstatus van Frontex versterkt. Het Parlement en de Raad hebben de wetgeving inzake Frontex gewijzigd om zijn mandaat en rol te verduidelijken⁽²⁹⁾. De wijziging had vooral tot doel de beschikbaarheid van technische uitrusting en gekwalificeerde grenswachters voor gezamenlijke operaties te garanderen, de coördinatie, implementatie en efficiënte evaluatie van gezamenlijke operaties te waarborgen en, efficiënte samenwerking tussen Frontex en derde landen bij grensbeheer te garanderen. De wijziging beoogde ook de efficiëntie van gezamenlijke terugkeeroperaties te vergroten en de evaluatie van de prestaties van de lidstaten op het gebied van grensbeheer te verbeteren. De gewijzigde wetgeving heeft bijzondere nadruk gelegd op de versterkte naleving van de grondrechten tijdens alle Frontex-operaties.

© iStockphoto.com/aprott

Veilige grenzen zijn een belangrijk thema.

Operaties om migratieproblemen te helpen oplossen

In 2011 reageerde de EU snel op de migratieproblemen die zich aandienen, waarvoor zij alle beschikbare operationele en financiële middelen inzette. Er werd meer dan 144 miljoen EUR vrijgemaakt om de humanitaire noodsituatie onder controle te krijgen die ontstond door de plotselinge instroom van vluchtelingen en ontheemden in de buurlanden van Libië. Dankzij deze steun, samen met de bilaterale steun, kregen vluchtelingen en ontheemden een tijdelijk onderkomen, werd in hun basisbehoeften voorzien en werden velen geholpen bij de terugkeer naar hun land van herkomst.

Op 20 februari werd de Frontex-operatie Hermes 2011 gestart om Italië te helpen bij de maritieme grensbewaking, de identificatie van migranten en vluchtelingen en zoek- en reddingsoperaties op zee. Hermes 2011 creëerde een operationele zone in het zuiden van Lampedusa en activeerde op 15 maart een extra zone op Sardinië. Aan de operatie wordt deelgenomen door tien lidstaten (België, Frankrijk, Italië, Nederland, Polen, Portugal, Roemenië, Spanje, Tsjechië en Zweden), die deskundigen en technische middelen, waaronder vliegtuigen, ter beschikking stellen. De operatie verleent onder meer steun bij de vaststelling van de nationaliteit van migranten en bij het verkrijgen van inlichtingen over netwerken van mensensmokkelaars. Bovendien hielpen deskundigen van Europol tijdens de hele operatie bij het maken van analyses. Naast de bijna 130 miljoen EUR die Italië de afgelopen twee jaar voor migratievraagstukken ontving, kreeg het ook 13 miljoen EUR aan financiële noodhulp van de 28,1 miljoen die de Commissie hiervoor gereserveerd had in het Buitengrenzenfonds, het Europees Vluchtelingenfonds en het Europees Terugkeerfonds.

De snelle grensinterventieteams (Rabits) in Griekenland: van 2 november 2010 tot en met 2 maart 2011 werd in Griekenland een operatie van snelle grensinterventieteams gehouden, waarbij bijna tweehonderd goed opgeleide wetshandhavers uit 26 lidstaten hun Griekse collega's hielpen bij de controle van de grensgebieden met Turkije en bij de identificatie van de aangehouden illegale immigranten. Dankzij de door Frontex geleide inzet van de snelle grensinterventieteams konden de Griekse autoriteiten ook meer informatie verzamelen over de migratieroutes en de netwerken van mensensmokkelaars die misbruik maken van de wanhopige toestand van illegale immigranten. Tijdens de vier maanden durende operatie werden meer dan 11 800 migranten opgespoord en daalde het aantal illegale binnenkomsten met meer dan 70 %. De EU bleef Griekenland helpen bij de uitvoering van zijn actieplan betreffende de hervorming van het asielstelsel en migratiebeheer, waarin aangegeven is welke maatregelen op korte en langere termijn nodig zijn om een goed werkend asiel- en migratiesysteem in te voeren. De Commissie coördineerde de bijstand van deskundigen uit de lidstaten en verleende gerichte financiële EU-steun, waaronder noodhulp. In totaal werd in de periode 2010-2012 voor 223 miljoen EUR aan financiële bijstand aan Griekenland verleend.

De integratie van migranten bevorderen

De Commissie heeft een voorstel gedaan voor een Europese agenda voor de integratie van onderdanen van derde landen, teneinde de economische, sociale en culturele voordelen van migratie in Europa te vergroten⁽³⁰⁾. In de agenda ligt de nadruk op de volledige deelname van migranten aan alle aspecten van het openbare leven en wordt de sleutelrol van de plaatselijke autoriteiten in de lidstaten onderstreept. De Commissie heeft in november een openbare raadpleging geopend over het recht op gezinshereniging van niet-EU-onderdanen die in de EU verblijven⁽³¹⁾.

Indien met diversiteit door migratie goed wordt omgegaan, kan deze een concurrentievoordeel inhouden en een bron van dynamisme vormen voor de Europese samenleving. Indien de EU tegen 2020 haar doel van een participatiegraad van 75 % wil halen, is het van vitaal belang belemmeringen voor de toegang van migranten tot werk uit de weg te ruimen — al zeker omdat de Europese beroepsbevolking door de vergrijzing afneemt. Tegen 2060 zal de beroepsbevolking van de Europese Unie met ongeveer 50 miljoen mensen afnemen. Wat bijvoorbeeld de toekomstige vraag naar arbeidskrachten in de bejaardenzorg betreft, wordt geraamd dat er in 2020 in de gezondheidssector ongeveer 1 miljoen professionals tekort zullen zijn — en zelfs 2 miljoen wanneer ook de ondersteunende beroepen worden meegeteld. Dit wijst op de behoefte aan een goed beheerd migratiebeleid, dat door een sterke integratieagenda wordt ondersteund.

Asiel

In juni presenteerde de Commissie herziene voorstellen over asielprocedures en opvangvoorzieningen, met als doel in 2012 over een beter gemeenschappelijk Europees asielstelsel te beschikken⁽³²⁾. De wijzigingen hadden tot doel snellere, eerlijker en doeltreffender regels te garanderen die zowel de lidstaten als de vluchtelingen ten goede komen. In december heeft de Commissie voorgesteld om de solidariteit binnen de EU op het gebied van asiel te versterken⁽³³⁾ door een betere interactie van EU-wetgeving, praktische samenwerking en gebruikmaking van EU-financieringsmechanismen.

In juni 2011 werd het Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken (EASO) in Malta officieel geopend. Terwijl de aanwerving van personeel vorderde, had het EASO al een pool gevormd van circa 350 deskundigen uit alle lidstaten waarop in noodsituaties een beroep kan worden gedaan. Deze teams kunnen taalkundige bijstand, informatie over landen van herkomst en expertise op het gebied van asielbeheer bieden. In april 2011 is een operationeel plan ondertekend voor de inzet van EU-asielondersteuningsteams in Griekenland. Deze moeten de Griekse autoriteiten helpen een modern en doeltreffend stelsel voor asiel en opvang op te zetten. Verscheidene lidstaten hebben aangeboden deskundigen te leveren voor de operatie die in mei is begonnen (België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Hongarije, Nederland, Oostenrijk, Roemenië, Slowakije, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden).

Terrorisme en georganiseerde misdaad

De strijd tegen terrorisme en georganiseerde misdaad werd in heel Europa voortgezet en ondersteund met belangrijke wettelijke bepalingen en grotere justitiële en politieke samenwerking.

In 2011 maakte de Commissie een begin met de uitvoering van de EU-interneveiligheidsstrategie in actie. Zij deed onder meer een voorstel voor EU-wetgeving over de persoonsgegevens van inkomende en uitgaande luchtvaartpassagiers (PNR) en keurde twee wetgevingspakketten goed, die betrekking hadden op corruptiebestrijding en de terugvordering van vermogensbestanddelen. De onderhandelingen over nieuwe bilaterale overeenkomsten over persoonsgegevens van passagiers met de Verenigde Staten en Australië werden afgerond, en met Canada zijn de onderhandelingen goed opgeschoten. Op operationeel vlak bood de EU-beleidscyclus voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad een coherent kader voor de acties van de lidstaten, gebaseerd op de dreigingsbeoordeling van de EU. In totaal is een aanvang genomen met 25 acties waarin voor 2011 was voorzien in de mededeling over de strategie voor interne veiligheid (ISS). 10 acties zijn reeds afgesloten. Het eerste jaarverslag over de tenuitvoerlegging van de EU-interneveiligheidsstrategie is in november 2011 goedgekeurd⁽³⁴⁾.

In 2011 vatte de eerste EU-coördinator voor de bestrijding van mensenhandel namens de Commissie zijn werkzaamheden aan met het oog op een algemene strategische beleidsoriëntatie en -coördinatie voor de bestrijding van mensenhandel. Het Parlement en de Raad keurden nieuwe wetgeving inzake mensenhandel⁽³⁵⁾ goed, die tot doel heeft het materiële strafrecht te harmoniseren en ten aanzien van mensenhandelaren nultolerantie toepast. De Commissie heeft de EU-antimensenhandelwebsite verder ontwikkeld. Deze geeft een overzicht van het EU-beleid en de EU-wetgeving, alle door de Commissie gefinancierde projecten inzake mensenhandel en tal van publicaties.

© iStockphoto.com/webphotographer

Persoonsgegevens van passagiers (PNR) — binnenkort nieuwe overeenkomsten.

Hier volgen enkele voorbeelden van succesvolle operaties.

Bestrijding van kindermisbruik en misdrijven tegen kinderen

Begin 2011 arresteerde de politie 184 verdachten van seksueel misbruik van kinderen en werden meer dan tweehonderd slachtoffers van kindermisbruik geïdentificeerd. De aanhoudingen vonden plaats in het kader van een door Europol geleide operatie waarbij rechtshandavingsinstanties in de hele wereld betrokken waren. Europol ondersteunde de operatie door politiediensten in meer dan dertig Europese en niet-Europese landen van meer dan 4 000 inlichtingenrapporten te voorzien. Rechtshandavingsdiensten uit 13 landen slaagden erin verdachten over de hele wereld op te sporen, namelijk in Australië, België, Canada, Griekenland, IJsland, Italië, Nederland, Nieuw-Zeeland, Polen, Roemenië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De verdachten maakten deel uit van een onlineforum dat seksuele relaties tussen volwassenen en jonge jongens bevorderde. De website draaide op een server in Nederland en telde maar liefst 70 000 leden over de hele wereld.

Hard optreden tegen drugs

In mei 2011 werd bij een internationale politieactie onder leiding van de Spaanse Guardia Civil bijna een ton cocaïne en 160 kg hasj in beslag genomen. De actie werd door Europol gecoördineerd. De enorme zending cocaïne was opgelost in 13 ton palmolie, die vanuit Colombia via Antwerpen naar Albanië werd gezonden. Daar werd de lading uiteindelijk onderschept. Bij deze actie werden in totaal 22 leden van een internationaal netwerk van drugscriminelen aangehouden, waaronder enkele topfiguren. De Spaanse autoriteiten en Europol werkten samen met rechtshandhavingsdiensten in zeven landen: Albanië, België, Duitsland, Italië, Oostenrijk, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Servië.

Aanpak van valsemunterij

Halverwege het jaar werd bij een gezamenlijke actie van de Bulgaarse politie en Europol een geavanceerde drukkerij voor valse eurobiljetten opgespoord en ontmanteld. De Bulgaarse politie hield zes verdachten aan en nam bij drukkerijen in Bulgarije meer dan een half miljoen EUR aan zeer goed nagemaakte eurobiljetten in beslag. Voor de actie werd een gezamenlijk onderzoeksteam van Europol, Bulgarije, Spanje en Eurojust opgezet. Europol verleende analytische, technische en financiële ondersteuning en bekostigde onder meer de tactische politimaatregelen die de doorbraak in het onderzoek opleverden.

© iStockphoto.com/Szocs Jozsef

Bestrijding van corruptie

Tegen valsemunters is snel opgetreden.

Er zijn geen algemene gegevens beschikbaar, maar corruptie in de lidstaten kost de Europese economie naar schatting één procent van het bbp van de Unie. In juni heeft de Commissie een reeks maatregelen⁽³⁶⁾ goedgekeurd om corruptie te bestrijden, waaronder een EU-anticorruptieverslag om de inspanningen van de lidstaten ter bestrijding van de corruptie te monitoren en te evalueren, meer politieke steun aan te moedigen en het wederzijdse vertrouwen binnen de EU te versterken. Het verslag zal vanaf 2013 om de twee jaar worden gepubliceerd. Het zal de lidstaten helpen de wetgeving beter te handhaven en hun internationale verbintenissen ten volle na te komen, en ook de coherentie van hun anticorruptiebeleid en -maatregelen te verbeteren. Deze aanpak zal worden aangevuld met een voorstel voor een richtlijn betreffende de confiscatie en invordering van uit misdrijven verkregen vermogensbestanddelen als één van de maatregelen om de reguliere economie te beschermen.

Dagelijkse problemen van burgers verlichten

De Unie is betrokken bij tal van beleidsgebieden die het dagelijkse leven van de burger kunnen vergemakkelijken, zoals milieuveiligheid, veiligheid in geval van natuurrampen en industriële rampen, gezondheid en veiligheid, alsook vervoer, telecommunicatie, cultuur en toerisme. Het initiatief waarbij de website „Uw Europa” in alle EU-talen wordt aangeboden, verleent de mensen in Europa een betere toegang tot praktische informatie voor hun dagelijkse leven.

Milieuveiligheid

Klimaatactie

Uit de Eurobarometerenquête ⁽³⁷⁾ is gebleken dat de klimaatverandering de Europese burgers ondanks de economische crisis grote zorgen bleef baren. De lidstaten van de EU-15 lagen goed op koers om hun collectieve verbintenis om in de periode 2008-2012 de emissies met 8 % te verlagen ten opzichte van een bepaald referentiejaar (in de meeste gevallen 1990), na te leven of zelfs te overtreffen.

De EU-instellingen bleven vervolgmaatregelen nemen om uitvoering te geven aan het wetgevingspakket „klimaat en energie”, waarin bindende streefdoelen voor 2020 zijn opgenomen: een afname van de uitstoot van broeikasgassen met ten minste 20 %, en bij gunstige omstandigheden met 30 %, en een marktaandeel van 20 % voor hernieuwbare energiebronnen. Veel van deze uitvoeringsmaatregelen betroffen de invoering van gemeenschappelijke voorschriften voor het EU-handelsstelsel voor emissierechten (ETS) ter voorbereiding van de derde handelsperiode, die van 2013 tot 2020 loopt. Nadat eind 2010 en begin 2011 de nationale ETS-registers tijdelijk waren uitgevallen vanwege cyberaanvallen, werden, in afwachting van de inwerkingtreding van het gemeenschappelijke EU-register in 2012, maatregelen genomen om de veiligheid van de nationale registers te vergroten. In de tweede helft van het jaar werden de voorbereidingen afgerond voor de invoering van het gemeenschappelijke register, waarbij onder meer de software werd getest. Om de markt transparanter te maken en de toezichthouders in staat te stellen zo nodig snel in te grijpen, stelde de Commissie in oktober voor de EU-voorschriften voor de regulering van de financiële markten ook te laten gelden voor alle sectoren van de koolstofmarkt, met inbegrip van contante transacties.

Er werd wetgeving ⁽³⁸⁾ vastgesteld om de luchtvaartsector vanaf 1 januari 2012 in het ETS op te nemen. In september maakte de Commissie de benchmarkwaarden ⁽³⁹⁾ bekend op basis waarvan gratis broeikasgasemissierechten zullen worden toegewezen aan luchtvaartmaatschappijen die naar en van luchthavens in de EU vliegen. In 2012 zullen de maatschappijen 85 % van hun toewijzingen gratis ontvangen; in de periode 2013-2020 is dit 82 %. Op 21 december heeft het Hof van Justitie uitspraak gedaan over de juridische aanvechting door US Airlines van haar opname in het emissiehandelssysteem. Het Hof oordeelde dat de EU-wetgeving volledig compatibel was met het internationaal recht.

In het licht van de EU-strategie om de CO₂-uitstoot van lichte vrachtwagens te verlagen, stelden het Parlement en de Raad in mei wetgeving vast om de emissies van bestelwagens terug te dringen ⁽⁴⁰⁾. De wetgeving is vergelijkbaar met die uit 2009 voor personenauto's.

Schonere brandstof voor zeeschepen door verlaging van het zwavelgehalte

Op 12 juli 2011 stelde de Europese Commissie wetgeving ⁽⁴¹⁾ voor om het zwavelgehalte van scheepsbrandstoffen te verlagen. Als de voorstellen worden uitgevoerd, zal de uitstoot van zwaveldioxide met wellicht 90 % en de uitstoot van fijne stofdeeltjes met wellicht 80 % afnemen. De voordelen voor de volksgezondheid worden becijferd op 15 tot 34 miljard EUR — aanzienlijk meer dan de verwachte kostprijs van de maatregelen, die 2,6 tot 11 miljard EUR bedraagt. Omdat bijna de helft van de Europeanen in gebieden woont waar de EU-doelstellingen inzake luchtkwaliteit nog steeds niet worden gehaald, blijft luchtverontreiniging een van de grootste milieuzorgen voor de burger.

Pleziervaartuigen worden veiliger en milieuvriendelijker

De Commissie heeft nieuwe wetgeving⁽⁴²⁾ voorgesteld waardoor het gebruik van waterscooters en motor- en zeilboten minder schadelijk moet worden voor de Europese wateren, zodat het milieu en de gezondheid van consumenten worden gespaard. Het herzieningsvoorstel voor de pleziervaartuigenrichtlijn omvat strengere grenswaarden voor de uitstoot van stikstofoxiden, koolwaterstoffen en fijn stof, die zullen gelden voor nieuwe pleziervaartuigen.

Vervoer over de weg wordt minder vervuילend

De herziening van de zogenoemde Eurovignetrichtlijn betreffende het in rekening brengen aan zware vrachtvoertuigen van het gebruik van wegen is in september 2011 goedgekeurd. Hiermee kunnen de lidstaten zware vrachtvoertuigen niet alleen aanrekenen op de infrastructuurkosten, maar ook op de externe kosten van luchtverontreiniging en geluidshinder. De lidstaten zullen de heffingen ook kunnen differentiëren volgens de drukte op de wegen, zodat de verkeerspieken kunnen worden verminderd. Hierdoor zullen vrachtvervoerders ertoe worden aangezet schonere voertuigen te gebruiken en meer tijdens daluren te rijden. Anderzijds leveren deze tolsystemen nieuwe inkomsten op, waarmee schoner vervoer kan worden gefinancierd. Zo worden de luchtvervuiling en de geluidshinder voor burgers die in de nabijheid van wegen wonen beperkt en krijgen automobilisten minder last van files.

Biodiversiteit

In mei stelde de Commissie een nieuwe strategie vast ter bescherming van de biodiversiteit in de EU⁽⁴³⁾. De strategie is gebaseerd op een beperkt aantal meetbare, ambitieuze en realistische deeldoelstellingen die betrekking hebben op de belangrijkste factoren van biodiversiteitsverlies. Er zijn zes doelstellingen voor verschillende aspecten van het vraagstuk, waaraan steeds een reeks acties verbonden is. Met de strategie wordt voorts geprobeerd waar mogelijk de ecosystemen en ecosystemendiensten te verbeteren en te herstellen, met name door meer gebruik van groene infrastructuur.

LIFE

In december heeft de Commissie voorgesteld om voor de periode 2014-2020 3,2 miljard EUR toe te wijzen aan een nieuw programma voor milieu- en klimaatmaatregelen. Het voorgestelde Life-programma zal voortbouwen op het succes van het huidige Life+-programma, maar zal over een sterk verhoogd budget beschikken en dankzij hervormingen meer effect sorteren en eenvoudiger en flexibeler zijn.

© Europese Unie

*Janez Potočnik,
commissaris voor Milieu,
bevordert duurzaam leven
in de stad en duurzame
stadsontwikkeling.*

Veiligheid van burgers bij industriële en natuurrampen

Civiele bescherming

Een explosie op een marinebasis op Cyprus, bosbranden in Griekenland, verontreiniging van de zee in de baai van Algeciras in Spanje, en de evacuatie van EU-burgers en van onderdanen van derde landen tijdens de crisis in Libië: in 2011 werd 27 keer een beroep gedaan op het Europees mechanisme voor civiele bescherming om hulp te bieden bij rampen binnen en buiten de EU. De Commissie heeft ook een wetgevingsvoorstel ingediend om de instrumenten van het mechanisme te versterken. Momenteel berust het inzetten van EU-middelen voor civiele bescherming op hulp die de 31 deelnemende staten grotendeels vrijwillig en ad hoc aanbieden. De Commissie stelt voor een vooraf gepland en sneller systeem te ontwikkelen.

Voorkoming van een nieuwe vulkaan crisis

Het afgelopen jaar verrichtte de Europese Unie een evaluatie van haar reactie op de aswolken die in 2010 ontstonden door de uitbraak van de vulkaan Eyjafjallajökull, waardoor het luchtverkeer stilviel. In april 2011 werd een oefening gehouden waarbij een vulkaanuitbraak werd gesimuleerd om verschillende procedures en hulpmiddelen te testen die naar aanleiding van de crisis in 2010 zijn ontwikkeld. Toen op 21 mei 2011 een andere IJslandse vulkaan, de Grímsvötn, uitbrak, werden de nieuwe procedures aan een echte vuurdoop onderworpen. In beide gevallen werd geconcludeerd dat de nieuwe Europese procedures een grote stap voorwaarts betekenen voor het risicobeheer en het beperken van de verstoring.

Nucleaire veiligheid

Na de catastrofe met de kerncentrale in het Japanse Fukushima kwam nucleaire veiligheid weer hoog op de Europese agenda te staan. Er werd een vrijwaringsmaatregel genomen om levensmiddelen en diervoeders uit Japan te controleren op onaanvaardbare radioactieve straling.

Na de ramp in Fukushima verhoogde de Europese Commissie de stralingscontrole door middel van het EU-platform voor de uitwisseling van radiologische gegevens (Eurdep). Dit netwerk is ontwikkeld en wordt beheerd door de interne wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie, het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek. De 35 Europese landen die aan het netwerk deelnemen, stellen de gammadosisgegevens van zo'n 4 400 meetstations online beschikbaar, die elk uur worden geactualiseerd. De Commissie heeft een intentieverklaring met de Internationale Organisatie voor Atoomenergie gesloten om het Eurdep-systeem een wereldwijde dekking te geven.

Nucleaire stresstests

De lidstaten hebben afgesproken vanaf 1 juni 2011 alle kerncentrales in de EU, die in 14 verschillende lidstaten staan, op grond van gemeenschappelijke criteria te beoordelen. Met deze stresstests zullen de veiligheidsmarges van de 143 betrokken kerncentrales opnieuw worden getoetst. Om te leren van Fukushima en de strengste veiligheidsnormen ter wereld toe te passen, wordt in de tests rekening gehouden met allerlei soorten natuurrampen, door de mens veroorzaakte ongelukken, zoals neerstortende vliegtuigen, en terroristische en andere malafide aanvallen. De gegevens worden verzameld via het „European Clearinghouse for Operational Experience Feedback” voor kerncentrales, een netwerk van regelgevende autoriteiten op het gebied van nucleaire veiligheid en hun ondersteunende technische organisaties in de EU, gecoördineerd door de interne wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie, het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek.

Veiligheid van radioactief afval

Halverwege 2011 stelde de Raad op basis van het Euratom-Verdrag de richtlijn over radioactief afval vast ⁽⁴⁴⁾. Hierdoor ontstond een sterk EU-kader met belangrijke verplichtingen voor de lidstaten, terwijl ook bevestigd werd dat de lidstaten de eindverantwoordelijkheid voor het beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval hebben. Op grond van de nieuwe wettelijke bepalingen moeten alle lidstaten gedetailleerde programma's voor de lozing van radioactief afval opstellen, worden de veiligheidsnormen van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie wettelijk bindend en krijgen nucleaire werknemers en het grote publiek recht op meer informatie.

© Europese Unie

Veiligere offshoreplatforms

Op 27 oktober 2011 stelde de Europese Commissie nieuwe wetgeving ⁽⁴⁵⁾ voor die garandeert dat de Europese offshoreproductie van olie en gas overal in de EU aan de strengste normen ter wereld op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu voldoet. In de nieuwe ontwerpverordening staan duidelijke regels voor de gehele levenscyclus van alle exploratie- en productieactiviteiten vanaf het ontwerp tot en met de uiteindelijke verwijdering van een olie- of gasinstallatie. Onder toezicht van de nationale regulerende instanties moet de Europese industrie de veiligheidsnormen voor offshorewerkzaamheden op reguliere basis vaststellen en verder verbeteren.

Günther Oettinger, commissaris voor Energie, stelt nieuwe wetgeving voor om de veiligheid van offshore-olie- en -gasplatformen te garanderen.

Gezondheid en veiligheid van de burgers en hun rechten als consumenten

Nieuwe stap op weg naar een veiliger gebruik van chemicaliën in de EU

Begin dit jaar waren bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) meer dan drie miljoen aanmeldingen voor de indeling van gevaarlijke stoffen overeenkomstig de nieuwe EU-regels ingediend door fabrikanten en importeurs van deze stoffen. De indeling is cruciaal om te bepalen of een stof gevaarlijk is voor de gezondheid en het milieu. Hiervan hangt af welke informatie moet worden vermeld op de etiketten van de chemische stoffen die in bedrijven en huishoudens worden gebruikt. Op basis van het nieuwe systeem zal het ECHA de eerste Europese inventaris van gevaarlijke stoffen en geharmoniseerde indelingen opstellen. Daardoor wordt het gebruik van chemische stoffen veiliger en wordt het voor downstreamgebruikers en consumenten eenvoudiger om voor een bepaald doel minder gevaarlijke stoffen te kiezen.

Veiligheid van speelgoed

Op 20 juli 2011 trad de nieuwe speelgoedrichtlijn⁽⁴⁶⁾ in werking en kregen alle partijen die in de EU speelgoed fabriceren, verkopen en controleren meer verantwoordelijkheden om spelende kinderen beter te beschermen. De lidstaten moeten er in de eerste plaats voor zorgen dat de markttoezichtautoriteiten passende controles uitvoeren in de Unie. Ten tweede hebben ook de fabrikanten, importeurs en distributeurs van speelgoed meer verplichtingen gekregen.

Verbod op bisfenol A in zuigflessen

Op grond van EU-wetgeving die eind januari werd vastgesteld, mogen zuigflessen voor baby's sinds juni 2011 geen bisfenol A (BPA) meer bevatten⁽⁴⁷⁾. Het EU-verbod berust op een wetenschappelijk advies van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en is erop gericht de blootstelling van baby's overeenkomstig het voorzorgsbeginsel zo veel mogelijk te beperken. De blootstelling aan BPA — een organische molecuule die wordt aangetroffen in plastic, zoals in zuigflessen voor baby's — kan schadelijk zijn voor baby's omdat hun lichaam deze stof nog niet kan elimineren.

Veiligheid van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen

De nieuwe geneesmiddelenbewakingswetgeving die eind 2010 werd vastgesteld en de nieuwe richtlijn over vervalste geneesmiddelen uit juni 2011⁽⁴⁸⁾ vormen belangrijke ontwikkelingen voor de EU-geneesmiddelenwetgeving. Hiermee wordt het wettelijk kader versterkt om ervoor te zorgen dat alleen veilige, werkzame en goede geneesmiddelen in de handel worden gebracht. De patiëntveiligheid is verbeterd met de Europese databank voor medische hulpmiddelen (Eudamed), die in mei 2011 volledig operationeel werd.

Veiligheid van cosmetica

Dit jaar werd een nieuw Europees IT-systeem ontwikkeld en getest dat de consumentenveiligheid aanzienlijk moet vergroten. Door dit systeem zullen de lidstaten hun markttoezichttaken efficiënter kunnen uitvoeren en krijgen alle Europese gifcentra de beschikking over de informatie die nodig is om een spoedbehandeling uit te voeren bij vergiftiging met cosmetische producten.

Rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg

De nieuwe richtlijn over de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg⁽⁴⁹⁾, die in maart 2011 officieel werd vastgesteld, is een grote vooruitgang voor alle patiënten in de EU. De richtlijn bevat een duidelijke en samenhangende reeks voorschriften voor de vergoeding van grensoverschrijdende gezondheidszorg, maakt het eenvoudiger om recepten uit andere lidstaten te erkennen, helpt patiënten die een specialistische behandeling nodig hebben en stimuleert de uitwisseling van informatie over kwaliteits- en veiligheidsnormen voor gezondheidszorg.

De Europese ziekteverzekeringskaart (EZVK) verleent mensen in 31 Europese landen een gemakkelijkere toegang tot gezondheidszorg tijdens hun tijdelijke verblijf in het buitenland. Momenteel beschikken meer dan 188 miljoen mensen, dat is meer dan 37 % van de totale EU-bevolking, over een EZVK (of een vervangend getuigschrift). De Commissie en de lidstaten hebben hun voorlichtingsactiviteiten voortgezet om de bevolking bewust te maken van de kaart en van zijn gebruik.

© iStockphoto.com/ivanastar

Veilig speelgoed betekent veiligheid voor kinderen en gelukkige ouders.

RAPEX: HET SYSTEEM VOOR SNELLE WAARSCHUWINGEN OVER NIET VOOR VOEDING BESTEMDE PRODUCTEN

In 2011 vergrootte Rapex de efficiëntie van de informatie-uitwisseling tussen de lidstaten en de Commissie over gevaarlijke producten die in Europa worden aangetroffen en werd de samenwerking met China en de Verenigde Staten in dit verband versterkt. Andere maatregelen die in 2011 werden genomen om de productveiligheid verder te vergroten waren de vaststelling van een reeks voorschriften voor diverse huishoudelijke en vrijetijdsproducten die burgers dagelijks gebruiken, de voorbereiding van gezamenlijk markttoezicht en algemene multilaterale samenwerking op dit gebied.

Preventie en controle van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid

Het wetgevingsvoorstel van de Commissie voor versterkte EU-maatregelen ter bescherming van burgers tegen ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid is in december 2011 goedgekeurd ⁽⁵⁰⁾. Daarin wordt voorgesteld de bestaande EU-wetgeving voor overdraagbare ziekten tegen het licht te houden en de samenwerking op EU-niveau op het gebied van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen voor de gezondheid te versterken, uit het oogpunt van de wereldwijde volksgezondheid.

Actie tegen roken

In juni 2011 startte de Commissie de pan-Europese campagne „Ex-rokers zijn niet te stoppen”, een onderdeel van het antirookbeleid van de EU. Deze antirookcampagne is gericht op stoppen met roken. Daarbij ligt de nadruk niet meer op de gevaren van roken, maar op de voordelen van stoppen met roken. De prestaties van ex-rokers dienen als inspiratie en rokers krijgen praktische tips om te stoppen. Doelgroep van de campagne zijn de 28 miljoen Europeanen tussen 25 en 34 jaar. Samen met de preventieve maatregelen op Europees en nationaal niveau draagt de campagne er actief toe bij dat in Europa minder wordt gerookt.

Nobelprijs

De Nobelprijs voor fysiologie of geneeskunde 2011 werd gedeeld door Bruce A. Beutler en Jules A. Hoffmann „voor hun ontdekkingen op het gebied van de activering van aangeboren immuniteit” en Ralph M. Steinman „voor zijn ontdekking van de dendritische cel en de rol ervan in adaptieve immuniteit”.

Het werk van de professoren Hoffmann en Steinman werd mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie. Het onderzoek naar aangeboren immuniteit dat Jules A. Hoffmann in het EU-project „Biologie en pathologie van de malariaparasiet” verrichtte, leidde tot zijn bijdrage tot de ontdekking van de receptoren en signaaloverdrachtsmechanismen van de antimicrobiële verdediging van fruitvliegjes. Ralph M. Steinman nam aan drie verschillende EU-projecten deel, waarin hij met name onderzoek deed naar dendritische cellen. Uit de toekenning van de Nobelprijs aan Jules A. Hoffmann en Ralph M. Steinman blijkt dat de EU topwetenschappers ondersteunt.

Veilige levensmiddelen en voedselzekerheid voor Europa en de rest van de wereld

Hoofddoel van het Europese voedselveiligheidsbeleid is enerzijds een goede bescherming van de volksgezondheid en consumentenbelangen met betrekking tot levensmiddelen, met inachtneming van de diversiteit en van traditionele producten, en anderzijds een doeltreffend werkende interne markt. Daarbij is het uitgangspunt, zoals uiteengezet in het witboek van de Commissie over voedselveiligheid ⁽⁵¹⁾, dat er een geïntegreerde aanpak wordt gevolgd van boer tot bord met aandacht voor alle fasen van de voedselketen, inclusief de veevoederproductie, de productie van grondstoffen, de verwerking daarvan tot levensmiddelen, de opslag, het vervoer en de detailhandel.

Hoewel de EU wereldwijd vooroploopt op het gebied van voedselveiligheid, blijven uitbraken van bacteriële besmettingen via voedsel mogelijk, soms met dodelijke afloop.

Uitbraak van *E. coli*

In mei meldde Duitsland via het systeem van de Commissie voor vroegtijdige waarschuwing en maatregelen (EWRS) een sterke stijging van het aantal patiënten met het hemolytisch-uremisch syndroom (HUS) en met bloederige diarree als gevolg van enterohemorragische *Escherichia coli* (EHEC). Onderzoek wees uit dat een shigatoxigene *Escherichia*-colibacterie hiervoor verantwoordelijk was. De ziekten die deze bacterie kan veroorzaken, variëren van milde darmziekten tot ernstige niercomplicaties, soms met dodelijke afloop. Later werden in de buurt van Bordeaux uitbraken van dezelfde *E. coli* vastgesteld. De *E. coli* bacterie eiste 53 dodelijke slachtoffers, waarmee het een van de ernstigste door voedsel overgedragen bedreigingen van de volksgezondheid van de laatste jaren was.

Zodra de uitbraak was bevestigd, activeerde de Commissie alle relevante netwerken, waaronder het RASFF (systeem voor snelle waarschuwingen voor levensmiddelen en diervoeders) en het EWRS, om de informatie over de uitbraak snel in de hele EU te verspreiden.

Nadat een verband was gelegd tussen de uitbraken in Noord-Duitsland en Frankrijk en fenegriekzaden uit Egypte, nam de Commissie bepaalde soorten zaad uit Egypte uit de handel en stelde zij een tijdelijk verbod op de invoer van die zaden in ⁽⁵²⁾.

In reactie op de economische gevolgen van de *E. coli*-epidemie in heel Europa heeft de Commissie een noodplan opgezet om groenteproducenten te steunen. In totaal werd 210 miljoen EUR ter beschikking gesteld om te voldoen aan verzoeken om compensatie voor de periode 26 mei-30 juni. Bovendien heeft de Commissie in november 14 programma's in 11 lidstaten goedgekeurd om vers fruit en verse groenten zowel op de interne markt als in derde landen te promoten en aldus te verhelpen aan de moeilijke marktsituatie waarin de sector zich na de *E. coli*-crisis bevond. Het totale budget voor de programma's, die drie jaar lang lopen, bedraagt 34,1 miljoen EUR, waarvan de EU 17,0 miljoen EUR bijdraagt.

John Dalli, commissaris voor Gezondheid en Consumenten. Tijdens de dag van de voedselveiligheid besteedde de Commissie aandacht aan het minimaliseren van voedselverspilling en het optimaal verpakken van levensmiddelen.

Voedselveiligheid: testmethoden om het vertrouwen van de consument op peil te houden en te vergroten

De interne wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie, het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC), doet veel voor de voedselveiligheid en ontwikkelt testmethodes die in de hele EU en daarbuiten door laboratoria worden gebruikt. In mei 2011 hebben de Taiwanese autoriteiten ontdekt dat bepaalde sportdranken op hun markt met ftalaten verontreinigd waren (chemische stoffen die vaak als weekmakers in plastic worden gebruikt). Het JRC heeft op korte termijn drie testmethoden ontwikkeld waarmee de stoffen snel en nauwkeurig kunnen worden opgespoord. Dankzij deze nieuwe methoden konden laboratoria gemakkelijker tests uitvoeren op besmette sportdrank uit Taiwan. Zo werd bijgedragen tot de bescherming van de gezondheid van consumenten in de hele wereld.

In 2011 publiceerde het JRC een compendium met alle 79 gevalideerde methoden voor het opsporen, identificeren en kwantificeren van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) in levensmiddelen en diervoeder. Deze methoden worden door laboratoria in heel Europa toegepast om te controleren of producenten zich houden aan de etiketteringsvoorschriften voor levensmiddelen en diervoeder waarin ggo's zijn verwerkt.

Levensmiddeleninformatie voor consumenten

Het Parlement en de Raad stelden een nieuwe verordening vast over de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten⁽⁵³⁾. Deze wetgeving bevat algemene etiketteringsbeginselen voor levensmiddelen. Zo omvat zij nieuwe voorschriften voor de leesbaarheid van de informatie. Deze wetgeving versterkt ook de regels ter preventie van misleidende praktijken en voorziet in de verstrekking van extra informatie, bijvoorbeeld over stoffen die allergieën uitlokken. Ook zijn er nieuwe voorschriften voor de vermelding van informatie over de voedingswaarde van levensmiddelen en voor de etikettering van vlees. Ook synthetische nanomaterialen zullen in de lijst van ingrediënten moeten worden vermeld. De nieuwe regels zullen consumenten helpen op basis van goede informatie te kiezen voor bepaalde levensmiddelen, consumenten mondiger maken en bijdragen tot de bestrijding van zwaarlijvigheid en chronische ziekten in de EU.

Duizendste registratie

Piacentinu Ennese, een Italiaanse schapenkaas, werd in februari 2011 als duizendste naam geregistreerd volgens de kwaliteitsaanduidingsregeling van de Commissie voor landbouwproducten en levensmiddelen. Sinds de EU-regelingen in 1992 werden ingevoerd, zijn er hoogstaande landbouwproducten en levensmiddelen van binnen en buiten de EU geregistreerd. Door de invoering van kwaliteitslabels, zoals de geografische aanduidingen en het EU-logo voor biologische landbouw, is het aanbod van hoogwaardige en veilige producten in de hele EU toegenomen. De laatste jaren is het aantal aanvragen sterk toegenomen als gevolg van de uitbreiding van de EU en de toenemende belangstelling van producenten uit landen buiten de EU, zoals China, India, Thailand en Vietnam.

In 2011 werd de duizendste naam geregistreerd: Piacentinu Ennese, een Italiaanse schapenkaas.

Alternatieve beslechting van geschillen (ADR)

Geschillen tussen consumenten en handelaren over de aankoop van goederen en diensten op de eengemaakte markt blijven vaak onopgelost. Dit ondermijnt het consumentenvertrouwen en vertraagt de groei. Buitengerechtelijke geschillenbeslechting vormt een alternatief voor traditionele gerechtelijke procedures. Op 29 november 2011 heeft de Commissie twee wetgevingsvoorstellen op dit gebied gedaan⁽⁵⁴⁾. Als de voorstellen worden goedgekeurd, zullen Europese consumenten hun problemen voortaan gemakkelijk, snel en goedkoop kunnen oplossen, waarbij het niet uitmaakt in welk EU-land of op welke wijze de producten of diensten zijn gekocht. Het eerste voorstel betreft een richtlijn over de alternatieve beslechting van consumentengeschillen (richtlijn ADR consumenten), waarmee wordt beoogd de beschikbaarheid en de kwaliteit van dergelijke verhaalmechanismen te verbeteren. Het tweede betreft een verordening over de onlinebeslechting van consumentengeschillen (verordening ODR consumenten), waarmee een platform voor de hele EU wordt gecreëerd om geschillen over grensoverschrijdende elektronische handelstransacties volledig online te beslechten.

Consumentenrechtenrichtlijn vastgesteld

In de loop van het jaar werd de nieuwe EU-richtlijn voor consumentenrechten vastgesteld⁽⁵⁵⁾. Door deze wetgeving worden de rechten van consumenten in alle 27 EU-lidstaten versterkt, in het bijzonder bij aankopen via internet. De lidstaten hebben twee jaar de tijd om de regels op nationaal niveau in te voeren. De innovaties in de richtlijn zijn onder meer het verbod op verborgen lasten en kosten bij aankopen via internet, prijs transparantie, verbod op reeds aangevinkte vakjes op websites, en de verlenging van zeven tot veertien dagen van de periode waarin consumenten een overeenkomst kunnen herroepen.

Vervoer en telecommunicatie

Eerste twee operationele satellieten voor Galileo gelanceerd

In oktober werden in Kourou, Frans-Guyana, de eerste twee operationele Galileo-satellieten gelanceerd, waarmee Europa een belangrijke stap zette. Dankzij deze satellieten zullen vanaf 2014 betere diensten kunnen worden verleend, variërend van nauwkeurigere navigatiesystemen in auto's, doeltreffend management van het wegvervoer, opsporings- en reddingsacties en veiliger banktransacties tot betrouwbare stroomvoorziening. Al deze diensten zijn sterk van satellietnavigatietechnologie afhankelijk om efficiënt te kunnen werken. Het totale economische voordeel hiervan in de komende twintig jaar wordt geschat op 90 miljard EUR.

© ESA/S. Corvaja

Een Sojoez-raket lanceert de eerste satellieten van het mondiale navigatiesysteem Galileo vanop de nieuwe lanceerbasis in Frans-Guyana.

Rijbewijs

De rijbewijsrichtlijn werd gewijzigd⁽⁵⁶⁾ om er een nieuw model voor een Europees rijbewijs in op te nemen, dat in de plaats komt van de huidige papieren en plastic rijbewijzen die de lidstaten uitgeven. Het nieuwe Europese rijbewijs wordt vanaf 19 januari 2013 ingevoerd. Hierdoor wordt de geldigheidsduur geharmoniseerd en worden nieuwe voertuigcategorieën toegevoegd.

Grensoverschrijdende verkeersovertredingen

In september is een richtlijn over de grensoverschrijdende uitwisseling van informatie over verkeersovertredingen⁽⁵⁷⁾ vastgesteld, die de lidstaten binnen twee jaar in nationale wetgeving moeten omzetten. Volgens de nieuwe wetgeving kan een lidstaat, als er een verkeersovertreding wordt begaan met een voertuig dat in een andere lidstaat is geregistreerd, achterhalen op wiens naam dat voertuig is geregistreerd en onderzoeken wie persoonlijk aansprakelijk is voor de overtredding, zodat sancties ten uitvoer kunnen worden gelegd.

© Europese Unie

Nieuwe tachograafregels

In juli heeft de Commissie een voorstel tot herziening van de tachograafwetgeving goedgekeurd om volledig gebruik te maken van nieuwe technologische mogelijkheden zoals plaatsbepaling met satellieten. Dit voorstel zal de fraude helpen beperken, de administratieve belasting van het gebruik van de tachograaf verminderen en naar schatting een besparing van meer dan 500 miljoen EUR per jaar opleveren. De voorgestelde nieuwe regels moeten de veiligheid op de weg en de arbeidsomstandigheden van de chauffeurs ten goede komen en leiden tot eerlijker concurrentie in het vrachtvervoer over de weg.

Siim Kallas, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor Vervoer, aan boord van een nieuwe, door de EU gefinancierde bus op waterstof in Londen.

Pakket „Betere luchthavens”

Aan het eind van het jaar werd een nieuwe reeks maatregelen⁽⁵⁸⁾ voorgesteld om de bestaande EU-regels voor de toewijzing van slots, de toegang tot de grondafhandelingsmarkt en geluidsgerelateerde exploitatiebeperkingen op EU-luchthavens te wijzigen. Ook het beleidsdocument „Luchthavenbeleid in de Europese Unie — De capaciteit en kwaliteit verbeteren om groei, aansluitbaarheid en duurzame mobiliteit te bevorderen”⁽⁵⁹⁾ werd goedgekeurd. Daarin wordt toelichting gegeven bij de algemene context en bij de noodzaak voor luchthavens om hun prestaties verder te verbeteren.

Beveiliging van de luchtvaart

Voor het eerst heeft de Commissie voorschriften⁽⁶⁰⁾ goedgekeurd om het inkomende vliegverkeer in de EU veiliger te maken. Tot dusver volgden de lidstaten het beginsel van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) dat de ICAO-leden vertrekkende vluchten volgens de mondiale beveiligingsnormen controleren. De incidenten van oktober 2010 waarbij twee voor de VS bestemde bompakketten per vrachtvliegtuig vanuit Jemen naar de EU werden verzonden, vereisten een snelle reactie. Luchtvaartmaatschappijen die vracht naar de EU vervoeren, moeten zich er tegenwoordig toe verbinden basisbeveiligingsmaatregelen te nemen. Zendingen uit risicogebieden worden aan aanvullende controles onderworpen.

Controle van passagiers op luchthavens

Nieuwe wetgeving⁽⁶¹⁾ biedt lidstaten en luchthavens de mogelijkheid onder strikte operationele en technische voorwaarden scanapparatuur te gebruiken om passagiers te screenen. De scantechnologie maakt een snelle ontwikkeling door en kan het fouilleren van passagiers mogelijk grotendeels overbodig maken. De wetgeving bevat specifieke operationele voorwaarden voor het gebruik van scanapparatuur en geeft passagiers het recht op informatie en op het weigeren van een onderzoek met een beveiligingsscaner. Hierdoor worden de grondrechten en de beginselen in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gewaarborgd.

Passagiersrechten

In februari stelden het Parlement en de Raad een verordening⁽⁶²⁾ vast betreffende de rechten van passagiers die per autobus of touringcar reizen. Na de luchtvaart, het spoorvervoer en de scheepvaart zijn nu ook in het wegvervoer specifieke rechten toegekend aan passagiers, waardoor de juridische bescherming van gebruikers van alle soorten vervoer op EU-niveau is vergroot. Bus- en touringcarpassagiers, en in het bijzonder passagiers met een handicap en personen met beperkte mobiliteit, genieten voor alle reizen over langere afstand (meer dan 250 km) binnen de Europese Unie nieuwe rechten. In de loop van het jaar werden ook verbetering voor luchtvaartpassagiers ingevoerd, terwijl tegelijkertijd een grote herziening van de wetgeving voor luchtvaartpassagiers plaatsvond.

Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat passagiers, wanneer een vlucht wordt geannuleerd, onder bepaalde voorwaarden compensatie voor niet-materiële schade mogen vragen, bovenop de compensatie die voor de geleden materiële schade wordt toegekend. Een passagier kan ook compensatie vragen voor een vlucht die is geannuleerd en waarbij het vliegtuig weliswaar was opgestegen maar om de een of andere redenen naar de luchthaven van vertrek moest terugkeren, waarna deze passagier op een andere vlucht werd omgeboekt⁽⁶³⁾.

Zeevervoer

In december 2011 heeft de Raad een besluit vastgesteld betreffende de toetreding van de Europese Unie tot het protocol van 2002 bij het Verdrag van Athene inzake de aansprakelijkheid van vervoerders en de schadeloosstelling van passagiers die over zee worden vervoerd. Dit zal de internationale inwerkingtreding van dit protocol vergemakkelijken, dat een grote verbetering inhoudt van de regeling die geldt voor passagiers tijdens een zeereis. In het bijzonder voorziet het protocol in strikte aansprakelijkheid voor de vervoerder, alsmede in een verplichte verzekering met het recht van rechtstreekse vordering tegen verzekeraars tot bepaalde maximumbedragen.

Vervoer per spoor

In mei 2011 heeft de Commissie een verordening vastgesteld om pan-Europese treinreisplanners en treintickets te bevorderen. Dit is een maatregel in het kader van de digitale agenda en een essentieel instrument voor de in 2007 vastgestelde verordening⁽⁶⁴⁾ betreffende de rechten van reizigers in het treinverkeer. Dit is eveneens de laatste Europese technische specificatie voor de interoperabiliteit van de spoorwegen. Samen met de vaststelling van de registers voor de interoperabiliteit van de spoorwegen in 2011, voltooit deze de technische harmonisatie van de spoorwegen, die tien jaar heeft geduurd.

*Beter vervoer per spoor is
een belangrijke prioriteit.*

In mei 2011 heeft de Commissie een verordening ⁽⁶⁵⁾ vastgesteld betreffende een systeem voor de certificering van entiteiten die belast zijn met het onderhoud van goederenwagons, waarbij eerdere wetgeving werd gewijzigd. De verordening past in het kader dat door de spoorwegveiligheidsrichtlijn was ingesteld.

Spoorwegpakket

Het voorstel van de Commissie om de huidige EU-regelgeving inzake de toegang tot de spoorwegmarkt (het zogenoemde „eerste spoorwegpakket”) te herschikken is door het Parlement en de Raad besproken, en in beide instellingen tekende zich tegen het eind van het jaar een brede consensus af. De definitieve goedkeuring van dit voorstel in 2012 moet de financiering van de spoorweginfrastructuur een impuls geven, de markttoegang voor spoorwegondernemingen vergemakkelijken en het regelgevend toezicht verbeteren.

Producenten presenteren universele lader voor mobiele telefoons

De ergernis en de enorme milieuschade van verschillende laders voor mobiele telefoons begonnen vanaf 2011 tot het verleden te behoren. Europese consumenten kunnen sinds 2011 een standaardlader kopen die gebruikt kan worden voor alle voor dataverkeer geschikte telefoons die in de lidstaten worden verkocht, waaronder smartphones.

Momenteel worden in de Europese Unie naar schatting 500 miljoen mobiele telefoons gebruikt, waarvoor dertig verschillende laders nodig zijn. Naast het ongemak dat mensen ondervinden doordat er zo veel verschillende soorten laders zijn, leidt dit ook tot veel milieuschade. Hierdoor wordt jaarlijks 51 000 ton elektrisch afval geproduceerd.

Om dit probleem aan te pakken, zette de Europese Commissie de telefoonfabrikanten in maart 2009 voor het blok: als zij niet vrijwillig een universele lader ontwikkelden, zou er verplichte EU-wetgeving komen. Dit ultimatum leidde ertoe dat de grote Europese fabrikanten van mobiele telefoons in juni 2009 afspraken om vanaf 2011 een universele lader op de markt te brengen die gebruikt kan worden voor alle in de EU verkochte modellen mobiele telefoons die geschikt zijn voor dataverkeer.

Verlaging van de roamingtarieven

Vanaf 1 juli 2011 tot en met 30 juni 2012 zijn de exploitanten van mobiele telefonie in de EU opnieuw verplicht hun eindgebruikerprijzen voor roaminggesprekken te verlagen overeenkomstig de EU-regels, die voor het eerst zijn ingevoerd in 2007 en gewijzigd in 2009. Consumenten die voor het door de EU gereguleerde „Eurotarief” kiezen, zullen niet meer dan 35 cent per minuut voor uitgaande en 11 cent per minuut voor inkomende gesprekken moeten betalen wanneer zij zich in een ander land van de EU bevinden. Dit is de laatste in de reeks van prijsdalingen die zich hebben voorgedaan ten gevolge van de huidige roamingverordening, die eind juni 2012 vervalft.

Cultuur en toerisme

EDEN Awards: vroegere industriële sites nu topbestemmingen voor duurzaam toerisme

De EDEN Award 2011 werd toegekend aan 21 reisbestemmingen uit heel Europa voor de rehabilitatie en promotie van voorheen in verval geraakte sites.

De 21 winnaars van 2011 zijn de stad Gmund/Karinthië (Oostenrijk), Marche-en-Famenne (België), Pustara Višnjica (Kroatië), Kalopanayiotis (Cyprus), Slovacko (Tsjechië), landgoederen in het nationaal park Lahemaa (Estland), Roubaix (Frankrijk), de stad Delphi (Griekenland), Mecsek (Hongarije), de gemeente Stykkisholmur (IJsland), The Great Western Greenway, Co Mayo (Ierland), Montevecchio, gemeente Guspini (Italië), het dorp Ligatne (Letland), het landgoed Rokiškis (Litouwen), Għarb (Malta), Veenhuizen (Nederland), Żyrardow (Polen), natuurpark Faial (Portugal), Idrija (Slovenië), Trasmiera Ecopark (Spanje), Hamamonu-Altındağ Ankara (Turkije).

Europese prijzen en culturele hoofdsteden van Europa

In 2011 waren Turku (Finland) en Tallinn (Estland) de twee culturele hoofdsteden van Europa. De Raad wees Bergen (België) en Plzen (Tsjechië) officieel aan als culturele hoofdsteden voor 2015.

© Europese Unie

*Tallinn, Estland, culturele
hoofdstad van Europa in
2011.*

De EU-prijs voor cultureel erfgoed/Europa Nostra-prijzen 2011 werden aan 27 projecten toegekend. De prijzen werden op 10 juni tijdens een plechtigheid in het Concertgebouw in Amsterdam uitgereikt. Tijdens deze plechtigheid ontvingen 6 van de 27 winnende projecten een hoofdprijs voor de meest opmerkelijke erfgoedprojecten van 2011, namelijk station Antwerpen-Centraal (België), pre-industriële gebouwen in Ademuz/Valencia (Spanje), de Hackfall woodland garden in Grewelthorpe, North Yorkshire (Verenigd Koninkrijk) en de bufferzone in de ommuurde stad Nicosia (Cyprus), Szymon Modrzejewski, Uście Gorlickie (Polen) en Weald & Downland open air museum in Chichester/West Sussex (Verenigd Koninkrijk). Het Neues Museum in Berlijn won de EU-prijs voor hedendaagse architectuur/Mies van der Rohe-prijs. Het gebouw is een reconstructie door de Britse architect Sir David Chipperfield die oud en nieuw combineert.

De winnaars van de prijs van de Europese Unie op het gebied van de literatuur 2011 werden op 12 oktober 2011 op de Frankfurter Buchmesse bekendgemaakt: Kalin Terziyski (Bulgarije), Kostas Hatziantoniou (Griekenland), Ófeigur Sigurðsson (IJsland), Inga Zolude (Letland), Iren Nigg (Liechtenstein), Immanuel Mifsud (Malta), Andrej Nikolaidis (Montenegro), Rodaan Al Galidi (Nederland), Jelena Lengold (Servië), Tomáš Zmeškal (Tsjechië), Çiler İlhan (Turkije) en Adam Foulds (Verenigd Koninkrijk).

De winnaars van de prijs van de Europese Unie voor hedendaagse muziek/European Border Breakers Awards (EBBAs) 2011 zijn Saint Lu (Oostenrijk), Stromae (België), Aura Dione (Denemarken), ZAZ (Frankrijk), The Baseballs (Duitsland), Caro Emerald (Nederland), Donkeyboy (Noorwegen), Inna (Roemenië), Miike Snow (Zweden), en Mumford & Sons (Verenigd Koninkrijk).

Media-programma: 20e verjaardag

Het Media-programma vierde in 2011 zijn 20e verjaardag. Sinds zijn ontstaan in 1991 was het programma een zeer groot succes. Het heeft ertoe bijgedragen dat prachtige films het scherm haalden, waaronder meer dan een dozijn Oscarwinnaars (onder meer „La vita è bella” (1999), „Das Leben der anderen” (2007), „Slumdog millionaire” (2009)) en winnaars van de Gouden Palm („Secrets and lies” (1996), „The pianist” (2002), „The wind that shakes the barley” (2006), „Das weisse Band” (2009)).

Creatief Europa

Europa moet meer investeren in zijn culturele en creatieve sectoren omdat deze in aanzienlijke mate bijdragen tot de economische groei, de werkgelegenheid, innovatie en sociale cohesie. In november heeft de Commissie voor de periode 2014-2020 een nieuw programma voorgesteld: „Creatief Europa”. Het programma betreft de culturele en creatieve sectoren en biedt financieringsmogelijkheden voor kunstenaars, professionals in de cultuursector, de Europese filmindustrie en bioscopen.

Geloof en ethiek

Dialogo met kerken, religieuze gemeenschappen en levensbeschouwelijke niet-confessionele organisaties

De Commissie voert overeenkomstig de nieuwe bepalingen van het Verdrag van Lissabon een dialoog met kerken, religieuze gemeenschappen en levensbeschouwelijke niet-confessionele organisaties. De voorzitters van het Parlement, de Raad en de Commissie hadden ontmoetingen met religieuze leiders en niet-confessionele verenigingen. De discussies waren toegespitst op „Een partnerschap voor democratie en gedeelde welvaart — Een gemeenschappelijke bereidheid om democratische rechten en vrijheden te bevorderen”. Dit onderwerp raakt aan de kern van de Europese integratie en moet als waardeaspect van het EU-beleid worden uitgelicht en door alle gemeenschappen consensueel worden gedeeld. Bovendien werd er een seminar over de integratie van Roma gehouden met kerken en een seminar over jongeren, onderwijs en cultuur met niet-confessionele verenigingen.

Voorzitters Buzek, Barroso en Van Rompuy en vicevoorzitter van de Commissie, Viviane Reding, tijdens een bijeenkomst met vertegenwoordigers van christenen, joden, moslims en boeddhisten in Brussel in mei.

Ethiek

Begin dit jaar benoemde de voorzitter van de Commissie de 15 leden van de Europese Groep ethiek van de exacte wetenschappen en de nieuwe technologieën (EGE) voor de periode 2011-2016⁽⁶⁶⁾. Van de EGE-leden, die op persoonlijke titel zitting nemen, wordt verlangd dat zij de Commissie onafhankelijk advies verlenen. In maart heeft de voorzitter van de Commissie de EGE verzocht om een advies over de ethische gevolgen van de informatie- en communicatietechnologie (ICT). Het advies wordt in februari 2012 aangenomen⁽⁶⁷⁾.

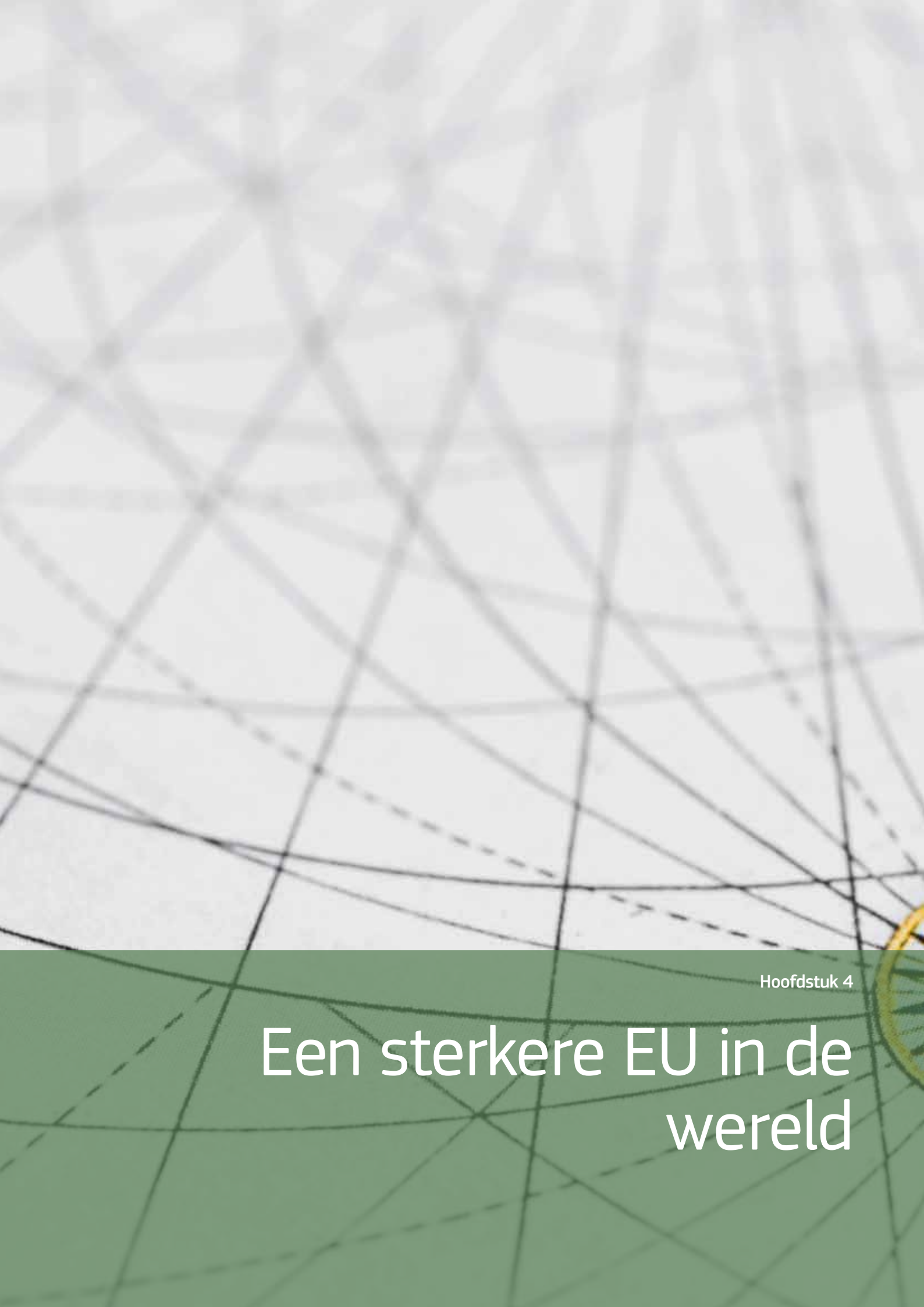
In september vond de 3e vergadering van de internationale dialoog van de Europese Commissie over bio-ethiek plaats onder de auspiciën van het roulerende voorzitterschap van de Raad van Polen en Hongarije⁽⁶⁸⁾. Aan dit evenement werd onder meer deelgenomen door leden van de EGE, de voorzitters van 15 nationale raden voor de ethiek van buiten de EU, de voorzitters van de nationale raden voor de ethiek van de 27 lidstaten van de Europese Unie en vertegenwoordigers van internationale organisaties⁽⁶⁹⁾.

Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat een proces waarbij een stamcel in het blastocyststadium uit een menselijk embryo wordt weggenomen, wat de vernietiging van dat embryo tot gevolg heeft, niet octrooieerbaar is. Het gebruik van menselijke embryo's voor therapeutisch of diagnostisch doel dat toegepast wordt op en nuttig is voor het menselijk embryo, is octrooieerbaar, maar het gebruik voor wetenschappelijk onderzoek is dat niet⁽⁷⁰⁾.

NOTEN

- ⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/justice/policies/rights/docs/report_EU_charter_FR_2010_en.pdf.
- ⁽²⁾ Conclusies van de Raad over de acties en initiatieven van de Raad voor de uitvoering van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie — 3092e zitting van de Raad Algemene Zaken, 23 mei 2011.
- ⁽³⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 1.3.2011 in zaak C-236/09, Association Belge des Consommateurs Test-Achats e.a.
- ⁽⁴⁾ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Een EU-agenda voor de rechten van het kind (COM(2011) 60).
- ⁽⁵⁾ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Mededeling over EU-beleid en vrijwilligerswerk: erkenning en bevordering van grensoverschrijdend vrijwilligerswerk in de EU (COM(2011) 568).
- ⁽⁶⁾ Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad over het Europees Jaar van de burger (2013) (COM(2011) 489).
- ⁽⁷⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van het programma Europa voor de burger voor de periode 2014-2020 (COM(2011) 884).
- ⁽⁸⁾ Verordening (EU) nr. 211/2011 van het Europees Parlement en de Raad over het burgerinitiatief, [PB L 65 van 11.3.2011](#).
- ⁽⁹⁾ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1179/2011 van de Commissie van 17 november 2011 tot vaststelling van technische specificaties voor systemen voor het onlineverzamen van steunbetuigingen overeenkomstig Verordening (EU) nr. 211/2011 van het Europees Parlement en de Raad over het burgerinitiatief, [PB L 301 van 18.11.2011](#).
- ⁽¹⁰⁾ Artikel 82, lid 2, onder c) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.
- ⁽¹¹⁾ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten en de bescherming van slachtoffers van misdrijven en voor slachtofferhulp (COM(2011) 275).
- ⁽¹²⁾ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de wederzijdse erkenning van beschermingsmaatregelen in burgerlijke zaken (COM(2011) 276).
- ⁽¹³⁾ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding (COM(2011) 326).
- ⁽¹⁴⁾ Versterking van het wederzijds vertrouwen in de Europese rechtsruimte — Een groenboek over de toepassing van EU-strafwetgeving op het gebied van detentie COM(2011) 327).
- ⁽¹⁵⁾ Verslag van de Commissie over de uitvoering sinds 2007 van het kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (COM(2011) 175).
- ⁽¹⁶⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels (COM(2011) 126).
Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van de vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerde partnerschappen (COM(2011) 127).
- ⁽¹⁷⁾ Mededeling van de Commissie — Werken aan een strafrechtbeleid van de EU: de effectieve uitvoering van EU-beleid waarborgen door middel van strafrecht (COM(2011) 573).
- ⁽¹⁸⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad. — Naar een sterker Europees antwoord op de drugsproblematiek (COM(2011) 689).
- ⁽¹⁹⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie via het strafrecht en door administratieve onderzoeken: een geïntegreerd beleid om het geld van de belastingbetaler veilig te stellen (COM(2011) 293).
- ⁽²⁰⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de fraudebestrijdingsstrategie van de Commissie (COM(2011) 376).
- ⁽²¹⁾ Richtlijn 2011/16/EU van de Raad betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, [PB L 64 van 11.3.2011](#).
- ⁽²²⁾ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane (COM(2011) 285).
- ⁽²³⁾ <http://ec.europa.eu/immigration/>.
- ⁽²⁴⁾ Verslag van de Commissie betreffende de toepassing van Richtlijn 2003/109/EG betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen (COM(2011) 585).
Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de toepassing van Richtlijn 2004/114/EG betreffende de voorwaarden voor de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op studie, scholierenuitwisseling, onbezoldigde opleiding of vrijwilligerswerk (COM(2011) 587).
- ⁽²⁵⁾ Richtlijn 2009/50/EG van de Raad van 25 mei 2009 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op een hooggekwalificeerde baan, [PB L 155 van 18.6.2009](#), blz. 17.
- ⁽²⁶⁾ Richtlijn 2009/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2009 tot vaststelling van minimumnormen inzake sancties en maatregelen tegen werkgevers van illegaal verblijvende onderdanen van derde landen, [PB L 168 van 30.6.2009](#), blz. 24.

- (27) Arrest van het Hof van Justitie van 28 april 2011 in zaak C-61/11 PPU, El Dridi.
- (28) Conclusies van de Europese Raad van 23 en 24 juni 2011.
- (29) De wijzigingen van Verordening (EG) nr. 2007/2004 tot oprichting van Frontex zijn bekendgemaakt in PB L 304 van 22.11.2011.
- (30) Mededeling van de Commissie — Europese agenda voor de integratie van onderdanen van derde landen (COM(2011) 455).
- (31) Richtlijn 2003/86/EG van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging, PB L 251 van 3.10.2003.
- (32) Gewijzigd voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers in de lidstaten (herschikking) (COM(2011) 320).
- Gewijzigd voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale-beschermingsstatus (herschikking) (COM(2011) 319).
- (33) Mededeling van de Commissie inzake versterkte solidariteit binnen de EU op het gebied van asiel — Een EU-agenda voor een betere verdeling van verantwoordelijkheid en meer wederzijds vertrouwen (COM(2011) 835).
- (34) COM(2011) 790.
- (35) Richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, PB L 101 van 15.4.2011.
- (36) Mededeling van de Commissie — Corruptiebestrijding in de EU (COM(2011) 308).
- (37) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1162>
- (38) Besluit 2011/389/EU van de Commissie van 30 juni 2011 betreffende de hoeveelheid emissierechten voor de hele EU, als bedoeld in artikel 3 sexies, lid 3, onder a) tot en met d), van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap, PB L 173 van 1.7.2011.
- (39) Besluit 2011/638/EU van de Commissie van 26 september 2011 tot vaststelling van benchmarks voor de kosteloze toewijzing van broeikasgasemissierechten aan vliegtuigexploitanten overeenkomstig artikel 3 sexies van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap, PB L 252 van 28.9.2011.
- (40) Verordening (EU) nr. 510/2011 is vastgesteld op 11 mei 2011 en in werking getreden op 3 juni 2011, PB L 145 van 31.5.2011.
- (41) Wijziging van Richtlijn 1999/32/EG betreffende een vermindering van het zwavelgehalte van bepaalde vloeibare brandstoffen.
- (42) Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende pleziervaartuigen en waterscooters (COM(2011) 456).
- (43) Mededeling van de Commissie — Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020 (COM(2011) 244).
- (44) Richtlijn 2011/70/Euratom van de Raad van 19 juli 2011 tot vaststelling van een communautair kader voor een verantwoord en veilig beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval, PB L 199 van 2.8.2011.
- (45) Voorstel voor een verordening betreffende de veiligheid van offshore-olie- en -gasprospectie-, -exploratie- en -productieactiviteiten (COM(2011) 688).
- (46) Richtlijn 2009/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2009 betreffende de veiligheid van speelgoed, PB L 170 van 30.6.2009.
- (47) Uitvoeringsverordening (EU) nr. 321/2011 van de Commissie van 1 april 2011 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 10/2011 wat de beperking op het gebruik van bisfenol A in zuigflessen van kunststof voor zuigelingen betreft, PB L 87 van 2.4.2011.
- (48) Richtlijn 2011/62/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 tot wijziging van Richtlijn 2001/83/EG tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik, om te verhinderen dat vervalste geneesmiddelen in de legale distributieketen belanden, PB L 174 van 1.7.2011.
- (49) Richtlijn 2011/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 betreffende de toepassing van de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg, PB L 88 van 4.4.2011.
- (50) COM(2011) 866.
- (51) Witboek van de Commissie over voedselveiligheid (COM(1999) 719).
- (52) Uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende noodmaatregelen van toepassing op fenegriekzaden en bepaalde zaden en bonen uit Egypte, PB L 285 van 1.11.2011.
- (53) Verordening (EU) nr. 1169/2011 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan de consumenten, PB L 304 van 22.11.2011.
- (54) Voorstel voor een richtlijn betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen (richtlijn ADR consumenten) (COM(2011) 793).
- Voorstel voor een verordening betreffende onlinebeslechting van consumentengeschillen (verordening ODR consumenten) (COM(2011) 794).
- (55) Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad, PB L 304 van 22.11.2011.
- (56) Richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs, PB L 403 van 30.12.2006.
- (57) Richtlijn 2011/82/EU ter facilitering van de grensoverschrijdende uitwisseling van informatie over verkeersveiligheidsgerelateerde verkeersover-tredingen, PB L 288 van 5.11.2011.
- (58) Voorstel voor een verordening betreffende gemeenschappelijke regels voor de toewijzing van slots op luchthavens in de Europese Unie (COM(2011) 827).
- Voorstel voor een verordening inzake grondaandelingsdiensten op EU-luchthavens en tot intrekking van Richtlijn 96/67/EG (COM(2011) 824).
- Voorstel voor een verordening inzake de vaststelling van regels en procedures voor de invoering van geluidsgelateerde exploitatiebeperkingen op EU-luchthavens in het kader van een evenwichtige aanpak (COM(2011) 828).
- (59) Mededeling van de Commissie — Luchthavenbeleid in de Europese Unie — De capaciteit en kwaliteit verbeteren om groei, aansluitbaarheid en duurzame mobiliteit te bevorderen (COM(2011) 823).
- (60) Verordening (EU) nr. 859/2011 van de Commissie van 25 augustus 2011 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 185/2010 houdende vaststelling van gedetailleerde maatregelen voor de toepassing van de gemeenschappelijke basisnormen op het gebied van de beveiliging van de luchtvaart, wat vracht en post betreft, PB L 220 van 26.8.2011.
- (61) Verordening (EU) nr. 1141/2011 van de Commissie van 10 november 2011 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 272/2009 ter aanvulling van de gemeenschappelijke basisnormen voor de beveiliging van de burger-luchtvaart wat betreft het gebruik van beveiligingsscaners op EU-luchthavens (PB L 293 van 11.11.2011) en Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1147/2011 van de Commissie van 11 november 2011 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 185/2010 houdende vaststelling van gedetailleerde maatregelen voor de toepassing van de gemeenschappelijke basisnormen op het gebied van de beveiliging van de luchtvaart wat betreft het gebruik van beveiligingsscaners op EU-luchthavens (PB L 294 van 12.11.2011).
- (62) Verordening (EG) nr. 1073/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels voor toegang tot de internationale markt voor touringcar- en autobusdiensten en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 561/2006, PB L 300 van 14.11.2009.
- (63) Arrest van het Hof van Justitie van 13 januari 2011 in zaak C-83/10, Sousa Rodríguez e.a.
- (64) Verordening (EU) nr. 454/2011 van de Commissie betreffende de technische specificatie inzake interoperabiliteit van het subsysteem telematicatoe-passingen ten dienste van passagiers van het trans-Europees spoorwegsysteem, PB L 123 van 12.5.2011.
- (65) Verordening (EU) nr. 445/2011 van de Commissie van 10 mei 2011 betreffende een systeem voor de certificering van met het onderhoud van goederenwagens belaste entiteiten en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 653/2007, PB L 122 van 11.5.2011.
- (66) Leden van de EGE 2011-2016: Emmanuel Agius, Inez de Beaufort, Peter Dabrock, Andrzej Gorski, Hille Haker, Ritva Halila, Julian Kinderlerer, Paula Martinho da Silva, Linda Nielsen, Herman Nys, Siobhán O'Sullivan, Laura Palazzani, Pere Puigdomenech Rosell, Marie-Jo Thiel en Günter Virt.
- (67) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/welcome/activities/index_en.htm.
- (68) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/bepa-ethics/ec-international-dialogue-bioethics/members_en.htm.
- (69) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/bepa-ethics/ec-international-dialogue-bioethics/meetings_en.htm.
- (70) Arrest van het Hof van Justitie van 18 oktober 2011 in zaak C-34/10, Brüstle.

Hoofdstuk 4

Een sterkere EU in de wereld

Overal ter wereld vervult de Europese Unie een belangrijke rol. Deze rol is versterkt door de inwerkingtreding van de bepalingen van het Verdrag van Lissabon inzake de vertegenwoordiging van de EU op het wereldtoneel en de oprichting van de Europese Dienst voor extern optreden, de nieuwe diplomatieke dienst van de Unie die in 140 landen werkzaam is.

Naar aanleiding van de grote volksopstanden en de overgang naar de democratie in een aantal landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten heeft de Europese Unie in de eerste helft van 2011 (8 maart) een gezamenlijke mededeling uitgebracht — van de hoge vertegenwoordiger van de Europese Unie en de Commissie — met als titel „Een partnerschap voor democratie en gedeelde welvaart met het zuidelijke Middellandse-Zeegebied”. Op 25 mei werd een tweede mededeling uitgebracht met als titel „Inspelen op de veranderingen in onze buurlanden”, met een diepgaande herziening van de tenuitvoerlegging van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB) ten opzichte van de landen ten zuiden en ten oosten van de EU en een overkoepelende strategie, vergezeld van een groot aantal voorstellen die betrekking hebben op de volledige nabuurschap van de EU (dus de landen en gebieden van Marokko tot Syrië en van Azerbeidzjan tot Belarus), om deze partnerlanden te ondersteunen bij het totstandbrengen van hervormingen, het uitbouwen van „democratie met diepgang” en het realiseren van duurzame en inclusieve economische ontwikkeling.

Het hele jaar door is de capaciteit van de Unie om te reageren op rampen en crisissen opnieuw op de proef gesteld, waarbij de Commissie snelle humanitaire bijstand en civiele bescherming moest verlenen naar aanleiding van de aardbeving, de tsunami en het nucleaire ongeval in Japan, of een grootschalige humanitaire respons op touw moest zetten in de door droogte geteisterde Hoorn van Afrika.

Op diplomatiek en geopolitiek vlak was de goedkeuring van een resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties waardoor de EU in de VN met één stem kan spreken, een belangrijke verwezenlijking en dit is opnieuw een afspiegeling van de bepalingen van het Verdrag van Lissabon.

Naast de voortzetting en verdieping van multilaterale en bilaterale regelingen over een brede waaier van thema's heeft de Unie zich vooral toegespitst op maatregelen die betrekking hadden op de mondiale economische en financiële situatie. Dit kwam tot uiting in het vernieuwde G20-forum, waar de bijdrage van de EU duidelijk aan belang heeft gewonnen.

Europese Dienst voor extern optreden: eerste activiteitsjaar

De Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) werd door het Verdrag van Lissabon ingesteld en werd op 1 januari 2011 formeel operationeel. De dienst boekte meteen goede resultaten, maar er blijft nog veel te doen, zowel op praktisch als op politiek vlak, om het collectieve buitenlandse beleid van de EU onder één noemer te brengen, alsook de daarvoor bestemde personele middelen, beleidsmaatregelen en programma's.

De opdracht omvat de integratie van het personeel van de Raad van ministers en de Europese Commissie en de aanwerving van diplomaten uit de lidstaten. Het voornaamste doel was en blijft personeelsleden van hoog kaliber aan te trekken en hun carrièrevooruitzichten, vooruitgang en opleiding te bieden.

Bij de aanvang van 2011 was een derde van het administratieve personeel van de EDEO afkomstig van de Raad, twee derde kwam van de Commissie. Daarbij kwam een beperkt aantal diplomaten uit de lidstaten, meestal in hogere beleidsfuncties. De totale proportie van diplomaten uit de lidstaten in de EDEO zal naar verwachting in 2013 oplopen tot een derde.

Momenteel zijn er 3 611 personeelsleden bij de EDEO werkzaam, waarvan 1 551 in Brussel en 2 060 in de 140 EU-delegaties. Recentelijk zijn er twee EU-delegaties geopend in Zuid-Sudan en Libië.

De begroting voor de EDEO in 2011 bedraagt 464 miljoen EUR, waarvan 184 miljoen EUR voor de centrale diensten in Brussel en 280 miljoen EUR voor de delegaties. Daarnaast beheert de EDEO namens de Commissie een bedrag van 253 miljoen EUR voor de administratieve uitgaven die betrekking hebben op de personeelsleden van de Commissie in de delegaties. Dit vertegenwoordigt 1 % van de jaarlijkse ontwikkelingsbegroting van de EU, die ongeveer 50 miljard EUR bedraagt, minder dan 0,5 % van de totale begroting van de Unie.

De uitdaging om het buitenlandse beleid van de EU onder één noemer te brengen is qua procedures geen sinecure, omdat de verschillende financieringsbronnen voor de operaties op elkaar moeten worden afgestemd, alsook alle instrumenten — diplomatie, politiek engagement, ontwikkelingshulp, civiele en militaire crisisbeheersing — met het oog op conflictpreventie en de armoedebestrijding, voor veiligheid en stabiliteit, en de bevordering van de mensenrechten wereldwijd.

De personeelsformatie van de EDEO wordt aangevuld met ongeveer 7 000 andere personeelsleden in 3 militaire en 17 civiele missies van de EU in de hele wereld, voor de opleiding van politieagenten, rechters, gevangenisbewakers en douanebeambten, van Irak tot Afghanistan, van Bosnië en Herzegovina tot de Democratische Republiek Congo.

Een nieuwe dienst met zoveel nieuwe verantwoordelijkheden heeft zijn tijd nodig om helemaal operationeel te worden. In de loop van 2011 is dit doel snel dichterbij gekomen.

Een doeltreffender Europees nabuurschapsbeleid — Het bevorderen van hervormingen ten zuiden en ten oosten van de EU

De EU moet nu de hervormingsprocessen in 16 landen ten zuiden en ten oosten van de EU ondersteunen en de democratie en ontwikkeling verstevigen. Deze partnerlanden zijn in het zuiden: Algerije, Egypte, Israël, Jordanië, Libanon, Libië, Marokko, het bezet Palestijns gebied, Syrië en Tunesië; en in het oosten: Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, Moldavië en Oekraïne.

In de nabuurschap deden er zich in 2011 stormachtige ontwikkelingen voor. De Arabische lente bracht het zuiden in rep en roer met een gezamenlijke oproep voor meer waardigheid en kansen. In het oosten is de verankering van de democratie en de hiermee gepaard gaande groei op sommige vlakken vooruitgegaan, maar er was ook sprake van achteruitgang. Zowel in het zuiden als het oosten werden de vooruitgang en de veranderingen door de EU actief ondersteund. In mei 2011 heeft de EU een nieuw Europees nabuurschapsbeleid uitgetekend, dat als kader voor haar optreden moet dienen.

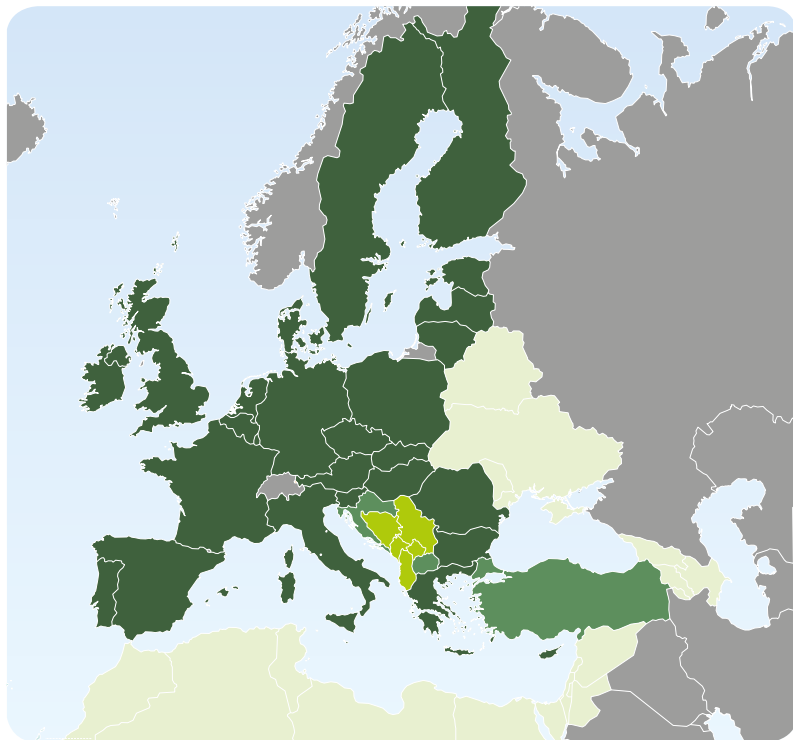
Een nieuw Europees nabuurschapsbeleid

Het vernieuwde ENB⁽¹⁾ is gebaseerd op wederzijdse verantwoordingsplicht en gemeenschappelijke inzet voor de universele waarden van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat. Hierbij wordt uitgegaan van een veel meer gedifferentieerde aanpak waarbij elk partnerland op basis van zijn eigen ambities, behoeften en capaciteiten zijn betrekkingen met de EU kan ontwikkelen. Voor de zuidelijke en oostelijke buurlanden die in staat en bereid zijn hieraan deel te nemen, voorziet deze benadering in een hechtere economische integratie en intensievere politieke samenwerking op het vlak van bestuurlijke hervormingen, veiligheid, conflictoplossing, inclusief gezamenlijke initiatieven binnen internationale fora met betrekking tot kwesties van gemeenschappelijk belang.

„Dit is ons gezamenlijk belang. We delen dezelfde toekomst. Als we democratie en ontwikkeling ondersteunen, zorgen we voor stabiliteit en voorkomen we instabiliteit”, aldus Commissievoorzitter José Manuel Barroso.

DE LANDEN DIE ONDER HET EU-NABUURSCHAPSBELEID VALLEN

Algerije, Egypte, Israël, Jordanië, Libanon, Libië, Marokko, het bezet Palestijns gebied, Syrië, Tunesië, Oekraïne, Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, Moldavië

Bron: Europese Commissie.

Op basis van de behoeften, mogelijkheden en hervormingsdoelstellingen van elk buurland zal het partnerschap worden ontwikkeld. Het is mogelijk dat sommige partnerlanden verder wensen te gaan bij hun integratie-inspanning, hetgeen een grotere aanpassing aan het beleid en de regelgeving van de EU met zich brengt en geleidelijk resulteert in economische integratie in de interne markt van de EU. De EU wil geen model of kant-en-klaar plan voor politieke hervormingen opleggen, maar dringt erop aan dat uit het hervormingsproces van elk partnerland een onduidelijke toezegging blijkt om de universele waarden na te leven die de grondslag vormen van onze vernieuwde aanpak. Het initiatief gaat dus uit van het partnerland en de EU-steun wordt hierop afgestemd. De grotere EU-steun voor de buurlanden is voorwaardelijk. De steun hangt af van de vooruitgang die wordt geboekt bij het opbouwen en consolideren van de democratie en de naleving van de beginselen van de rechtsstaat. Hoe meer en sneller een land vooruitgang boekt bij zijn interne hervormingen, op hoe meer EU-steun het zal kunnen rekenen.

- Uit de middelen voor het Europees nabuurschaps- en partnerschapsinstrument (ENPI) zal meer dan 1 miljard EUR worden toegevoegd aan het reeds beschikbare bedrag van 5,7 miljard EUR voor de nabuurschap voor de periode 2011-2013. Daarnaast wordt voor de zuidelijke nabuurschap ook voorzien in een extra bedrag van 1 miljard EUR EIB-leningen en een bedrag van 2,5 miljard EUR dat beschikbaar zal zijn via de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO), die binnenkort actief wordt in het zuidelijke Middellandse-Zeegebied.
- Het nieuw Europees nabuurschapsinstrument⁽²⁾ is op 7 december 2011 door de Europese Commissie aangenomen, als onderdeel van een overkoepelend voorstel van de Commissie met betrekking tot het pakket externe instrumenten voor het meerjarig financieel kader 2014-2020. De evaluatie van het ENB en de doelstellingen van het vernieuwde ENB worden vertaald in een nieuw financieel instrument, dat de EU in staat stelt vanaf 2014 bij haar optreden rekening te houden met de essentiële punten van de ENB-evaluatie zoals differentiatie en het „meer voor meer”-beginsel.

Nabuurschapsactieplan op het gebied van vervoer

De Europese Commissie heeft een nieuw nabuurschapsactieplan op het gebied van vervoer⁽³⁾ gepubliceerd om te komen tot betere transportverbindingen met naburige regio's ten oosten en ten zuiden van de EU. Het plan bevat voorstellen voor meer dan twintig concrete maatregelen op korte en langere termijn om de transportverbindingen vlotter, veiliger en betrouwbaarder te maken. Voorgestelde maatregelen omvatten de uitbreiding van de interne luchtvaartmarkt van de EU tot landen die onder het Europees nabuurschapsbeleid vallen, het met elkaar verbinden van de vervoersnetwerken en het wegwerken van knelpunten bij passagiers- en goederenvervoer. In oktober 2011 is een uitgebreide overeenkomst inzake luchtvervoer tussen de EU en Moldavië geparafeerd waarmee de markten geleidelijk worden opengesteld en Moldavië wordt opgenomen in de ruimere Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte. Het vervoerspanel voor het oostelijk partnerschap is opgericht als een kader om een hechtere samenwerking op het vlak van vervoer tot stand te brengen met de buurlanden ten oosten van de EU.

© Europese Unie

„Beoordeel ons in eerste instantie op onze rol in onze nabuurschap”, aldus Catherine Ashton, hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid.

Het zuiden en de Arabische lente

Op 17 december 2010 stak een Tunesische burger, Mohamed Bouazizi, zichzelf in brand voor het kantoor van de gouverneur in Sidi Bouzid, Centraal-Tunesië, uit protest tegen zijn mishandeling door de lokale politie. Niemand kan de gevolgen van deze persoonlijke tragedie hebben voorspeld. Zijn overlijden op 5 januari 2011 als gevolg van de verwondingen die hij had opgelopen bij zijn zelfverbranding, was de aanleiding voor de Tunesische revolutie, die op haar beurt heeft geleid tot de gebeurtenissen in Egypte op 25 januari, de Libische opstand tegen het regime van Khadafi en de zogeheten Arabische lente in geheel Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

© Europese Unie

De diensten van de Europese Commissie voor humanitaire hulp en civiele bescherming hebben onmiddellijk bijstand aan de regio verstrekt. Momenteel bedraagt deze steun 80,5 miljoen EUR waarvan 60 miljoen EUR voor operaties in Libië en de buurlanden en 10 miljoen EUR voor de reïntegratie van Tsjadische migranten die als gevolg van de crisis naar Tsjad zijn teruggekeerd. Een extra bedrag van 10,5 miljoen EUR is uitgetrokken voor civiele bescherming.

De voorzitter van de Commissie, José Manuel Barroso, op het Tahrir-plein in Egypte.

De EU gaf blijk van haar steun en verleende alle mogelijke praktische bijstand, maar was ook de eerste om te erkennen dat de opstanden en de gevolgen ervan een zaak zijn van de bevolking van deze landen en door die bevolking moeten worden aangestuurd. De EU heeft een aantal maatregelen genomen: er is steun verstrekt voor de verkiezingen in Tunesië, Marokko en Egypte; de onderdrukking van vreedzame protesten in Bahrein, Jemen en in het bijzonder Syrië is door de EU publiekelijk veroordeeld; ten opzichte van Libië en Syrië heeft de EU economische sancties genomen, met inbegrip van handelsembargo's, de bevrozing van tegoeden en visumverboden.

Na de twee reeds vermelde gezamenlijke mededelingen („[Een partnerschap voor democratie en gedeelde welvaart met het zuidelijke Middellandse-Zeegebied](#)”⁽⁴⁾ en „Inspelen op de veranderingen in onze buurlanden”) is in overleg met de partnerlanden een doorlichting uitgevoerd, waarbij 800 miljoen EUR in nationale actieplannen is herschikt naar nieuwe doelstellingen van de mededeling. Hierbij gaat het met name om:

- Jordanië: de EU stelde 40 miljoen EUR versneld beschikbaar voor de periode 2012-2013 voor nieuwe programma's ter ondersteuning van het beheer van de overheidsfinanciën en de modernisering van de overheidssector;
- Tunesië: met een bedrag van 70 miljoen extra middelen die in 2011 zijn toegewezen heeft de EU een nieuw programma voorbereid (20 miljoen EUR) voor verarmde gebieden. De middelen voor het programma „Appui à la relance” (onderdeel van het jaarlijks actieprogramma 2011) ter ondersteuning van het economisch herstel door middel van de begroting werden opgetrokken van 60 miljoen EUR tot 100 miljoen EUR — inclusief een bedrag van 10 miljoen EUR voor het Spring-initiatief (steun voor partnerschap, hervormingen en inclusieve groei)⁽⁵⁾;
- Egypte: een nieuw programma werd voorbereid ter ondersteuning van kleine en middelgrote ondernemingen in plattelandsgebieden (steun voor landbouw-kmo's met een begroting van 22 miljoen EUR);
- Algerije: een nieuw programma voor jeugdwerkgelegenheidsmaatregelen (23,5 miljoen EUR) werd voorbereid door herschikking van middelen die oorspronkelijk voor de transportsector waren bestemd.

ONDERSTEUNING VAN DE DEMOCRATIE IN TUNESIË

De democratische transitie in Tunesië wordt door de EU op de voet gevolgd. Sinds de revolutie heeft de EU reeds aanzienlijke steun verstrekt, inclusief bijstand voor de voorbereiding van de verkiezingen voor een grondwetgevende vergadering in oktober, het sturen van een EU-verkiezingswaarnemersmissie en steun voor de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld. Na de verkiezingen is de EU bereid om volledige steun te geven aan het nieuw verkozen orgaan en een uitgebreid overleg op te starten met de nieuwe regering.

Commissievoorzitter Barroso maakte op 14 juli 2011 de start van het Spring-initiatief bekend (support for partnership reform and inclusive growth/steun voor hervormingen van het partnerschap en inclusieve groei) met een toewijzing van 350 miljoen EUR. Dit initiatief is een flexibel overkoepelend programma waarmee snel op de gebeurtenissen kan worden gereageerd en waarbij wordt uitgegaan van het „meer-voor-meer” beginsel. Op 26 september is het programma door de Europese Commissie goedgekeurd. Tunesië was het eerste land dat aanspraak kon maken op de middelen van Spring. Een bedrag van 20 miljoen EUR werd vrijgemaakt voor twee projecten. Met het eerste project werd steun verleend aan het economisch herstel (programma „Appui à la relance”) en met het tweede programma werd de transitie naar de democratie en de rechtsstaat in Tunesië ondersteund. Andere landen die naar verwachting een beroep zullen kunnen op Spring zijn onder meer Egypte, Marokko, Jordanië en Libanon.

Op 20 september 2011 heeft de Commissie de faciliteit voor het maatschappelijk middenveld⁽⁶⁾ aangenomen, die betrekking heeft op de zuidelijke en oostelijke nabuurschap, met een oorspronkelijke begroting van 22 miljoen EUR voor 2011, hetgeen vervolgens is opgetrokken tot 26,4 miljoen EUR. Dezelfde financieringsniveaus zijn voorzien voor 2012 en 2013. Met deze faciliteit wordt ernaar gestreefd de capaciteit van het maatschappelijk middenveld te versterken om de hervormingen te bevorderen en publieke verantwoordingsplicht in hun landen te vergroten. Het Erasmus Mundus-programma werd versterkt met een besluit op 23 september om 66 miljoen EUR vrij te maken voor het nabuurschapsbeleid, waarbij 30 miljoen EUR was bestemd voor de zuidelijke regio. In december is het aantal onderwijssubsidies verhoogd met 559 bovenop de reeds 525 studiebeurzen die voor 2011-2012 waren gepland.

Taskforces om de samenwerking met de buurlanden te versterken

Er is een internationale taskforce opgericht om te zorgen voor een grotere samenhang van de internationale steun aan landen in transitie in het zuidelijke Middellandse-Zeegebied, waarbij de EU, derde landen en internationale financiële instellingen betrokken zijn. Deze taskforce kwam in september in Tunis bijeen en werd voorgezeten door de Tunesische minister-president en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter van de Commissie en resulteerde in financiële steun aan Tunesië voor een totaalbedrag van ongeveer vier miljoen EUR voor de periode 2011-2013. Coördinatie, zowel binnen de EU als met internationale partners, is een essentieel onderdeel van het mandaat van de nieuwe speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie (SVEU) voor het zuidelijke Middellandse-Zeegebied. De oprichting van taskforces met andere landen wordt voorbereid.

Op het vlak van handel heeft de Europese Commissie op 14 december 2011 ingestemd met onderhandelingsmandaten voor diepe en brede vrijhandelsovereenkomsten met Marokko, Egypte, Tunesië en Jordanië. Zij zijn bedoeld om de economische hervormingen te ondersteunen, gaan verder dan het wegnemen van tarieven en zullen deel uitmaken van de bestaande Euro-mediterrane associatie-overeenkomsten. Zij hebben betrekking op een waaier van regelgevingskwesties van wederzijds belang zoals handelsfacilitatie en technische belemmeringen voor het handelsverkeer.

Wat mobiliteit betreft, zijn partnerschapsdialogen over migratie, mobiliteit en veiligheid voorgesteld aan Marokko, Tunesië en Egypte die betrekking hebben op legale migratie, de strijd tegen illegale migratie en overname, visumversoepeling en asiel. Deze benadering is op 24 juni 2011 door de Europese Raad goedgekeurd. Het eerste overleg — met Tunesië en Marokko — is in oktober 2011 opgestart.

Libië, Syrië, Jemen en Marokko worden ook ondersteund door de reactie van de EU op de Arabische lente:

© Europese Unie

Tunesiërs schuiven aan om te stemmen tijdens de verkiezingen van oktober.

- Libië: de EU heeft deelgenomen aan de belangrijkste internationale bijeenkomsten zoals die van de Internationale Contactgroep over Libië en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter van de Commissie heeft de uiteenlopende standpunten van belangrijke internationale partners met elkaar in overeenstemming kunnen brengen door deelname aan de „Caïro-groep” (bestaande uit de Afrikaanse Unie, de Arabische Liga, de EU, de Organisatie van de Islamitische Samenwerking en de VN). De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter bezocht Benghazi op 22 mei, waarbij zij het kantoor van de eerste EU-vertegenwoordiging in Libië heeft geopend. Tegelijkertijd verleende de EU steun voor capaciteitsopbouw aan de Nationale Overgangsraad en aan plaatselijke maatschappelijke organisaties. In september is een EU-bureau in Tripoli geopend. Op 12 november werd dit vervolgens een volwaardige EU-delegatie, die door de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter is geopend. In december is een steunpakket voor een bedrag van 10 miljoen EUR goedgekeurd, waarbij de aandacht is toegespitst op capaciteitsopbouw in de overheidssector, onderwijs en steun voor het maatschappelijk middenveld. De EU is de belangrijkste donor voor behoeftenevaluatie na conflicten op de volgende drie terreinen: maatschappelijk middenveld/vrouwenrechten, media en communicatie en grensbeheer. Er wordt voorzien in verdere steun via het thematische programma voor niet-overheidsactoren en projecten in het kader van het Europees instrument voor democratie en mensenrechten (EIDHR). Een bedrag van 50 miljoen EUR is beschikbaar voor Libië uit de ENB-middelen voor 2012/2013;
- Syrië: de EU was een van de eerste donorlanden die op 25 mei de bilaterale samenwerking met het Syrische regime heeft opgeschort. Sedertdien heeft de Europese Commissie de Syrische betrokkenheid in haar regionale programma's stilgelegd en heeft de EIB haar leningsactiviteiten en technische bijstand stopgezet. Niet alle samenwerking is evenwel opgeschort. Er lopen nog steeds verscheidene projecten waarbij steun wordt verleend aan niet-overheidsactoren, het Syrische maatschappelijk middenveld en de vluchtelingen. De Tempus- en Erasmusprogramma's met Syrische studenten en universiteiten worden ook voortgezet;
- Jemen: sinds de aanvang van de protestbeweging in februari 2011 heeft de EU permanent druk uitgeoefend op alle Jemenitische partijen om een vreedzame machtsoverdracht mogelijk te maken, in nauwe samenwerking met de Golfstaten, de VS en andere internationale spelers. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter van de Commissie heeft zich publiekelijk en in specifieke bewoordingen uitgesproken. De diensten hadden ook regelmatig contact met belangrijke leden van het regime en de oppositie. Na een optreden van de EU in de Raad voor de mensenrechten heeft de VN-Veiligheidsraad unaniem ingestemd met een resolutie, waarbij alle partijen in Jemen werden opgeroepen de stappen te zetten die nodig zijn voor een politieke transitie, die uiteindelijk op 23 november 2011 van start is gegaan. Deze continue politieke betrokkenheid is slechts een aspect van het EU-engagement ten opzichte van Jemen. De EU blijft ontwikkelings- en humanitaire hulp verstrekken aan wie deze steun het meest nodig heeft: sinds begin 2011 is 25 miljoen EUR extra humanitaire hulp door de EU ter beschikking gesteld;
- Marokko: Marokko heeft zich ingespannen voor de uitvoering van zijn hervormingsagenda en heeft in juli een nieuwe grondwet goedgekeurd. Nog in juli 2011 heeft de Europese Commissie een jaarlijks actieplan met een bedrag van 139 miljoen EUR goedgekeurd voor Marokko. Op 25 november vonden verkiezingen plaats. Voorts komt Marokko ook in aanmerking voor het Springprogramma.

Sacharovprijs 2011 toegekend aan de Arabische lente

Het Europees Parlement heeft de Sacharovprijs voor de vrijheid van denken in 2011 toegekend aan vijf vertegenwoordigers van de Arabische bevolking, als blijk van waardering en steun voor hun inspanningen voor vrijheid en mensenrechten:

- Asmaa Mahfouz heeft meegewerkt aan de organisatie van de protesten en stakingen voor grondrechten in Egypte. In haar videoboodschappen op YouTube en Facebook- en Twitterberichten werden de Egyptenaren aangespoord om op te komen voor hun rechten in de bijeenkomsten op het Tahrir-plein;

© Europese Unie

*Sacharovprijs 2011
Uitreiking van de prijs aan
de Arabische lente —
Asmaa Mahfouz.*

- Ahmed al-Sanusi, de Libische gewetensgevangene die het langst (31 jaar) in de gevangenis zat. Hij maakt nu deel uit van de Nationale Overgangsraad;
- Razan Zaitouneh is de blog „Syrian Human Rights Information Link” (SHRIL) begonnen, waar wordt ingegaan op de huidige wrede daden in Syrië en die een belangrijke informatiebron is voor internationale media. Zij is momenteel ondergedoken;
- Ali Farzat, politiek satiricus en bekend criticus van het Syrische regime. Met zijn karikaturen heeft hij de Syrische bevolking ertoe aangezet in opstand te komen. In augustus 2011 werd hij door de Syrische veiligheidsdiensten in elkaar geslagen, waarbij zij als „waarschuwing” zijn beide handen hebben gebroken;
- Mohamed Bouazizi, een Tunesische fruitverkoper, die zichzelf in brand heeft gestoken als protest tegen de voortdurende vernederingen door de Tunesische autoriteiten. Het medeleven en de woede bij de bevolking naar aanleiding van deze daad lagen aan de basis van de opstanden en cruciale veranderingen in Tunesië en andere Arabische landen zoals Egypte en Libië, bekend onder de noemer van de „Arabische lente”.

Het oostelijk partnerschap

De EU bleef ook de ontwikkelingen in haar oostelijke partnerlanden op de voet volgen, ook al was de internationale aandacht toegespitst op de Arabische lente. De oostelijke partnerlanden beschouwen de EU als een magneet en katalysator voor hervormingen, waarbij op economisch vlak mogelijkheden ontstaan en op politiek gebied nauw wordt samengewerkt.

Op de tweede top van het oostelijk partnerschap in Warschau in september 2011 hebben de EU en haar oostelijke partnerlanden hun gehechtheid aan de doelstellingen en de verdere uitvoering van het oostelijk partnerschap opnieuw bevestigd. Partnerlanden die zich inzetten voor de hervormingen, kunnen voor de periode 2012-2013 aanspraak maken op extra middelen (tot maximaal 130 miljoen EUR). Tijdens de top van Warschau is de aandacht ook gevestigd op verscheidene regionale conflicten in Transnistrïë, Nagorno-Karabach en Abchazië, waar de EU als bemiddelaar optreedt om een oplossing te vinden.

Naar aanleiding van de gewelddadige nasleep van de verkiezingen van december 2010 in Belarus heeft de EU in februari 2011 deelgenomen aan de conferentie van Warschau ter ondersteuning van de Belarussische bevolking en heeft zij zich ertoe verbonden meer dan 17 miljoen EUR ter beschikking te stellen voor onmiddellijke bijstand en ondersteuning op middellange termijn, bv. door steun te verlenen aan ngo's en niet-overheidsactoren voor de bevordering van de vrijheid van vergadering en verkiezingswaarneming. In de loop van 2011 heeft de EU herhaaldelijk verzocht om de vrijlating en de rehabilitatie van politieke gevangenen in Belarus en het aangaan van een politieke dialoog met de oppositie.

© Europese Unie

Op de topontmoeting tussen de EU en Oekraïne in december 2011 is nota genomen van de eensgezindheid over de volledige tekst van de associatieovereenkomst, inclusief de diepe en brede vrijhandelsruimte, waarmee de weg is vrijgemaakt voor de definitieve consolidatie en parafering. In de tekst van de associatieovereenkomst, waarin de toekomstige contractuele basis van de betrekkingen tussen de EU en Oekraïne zal worden vastgelegd, wordt voorzien in een gezamenlijk engagement voor nauwe betrekkingen gebaseerd op gemeenschappelijke waarden, waarbij Commissievoorzitter Barroso verklaarde dat het hierbij ging om waarden die altijd volledig in acht moeten worden genomen.

Nieuwe en verbeterde contractuele betrekkingen met de regio komen ook aan de orde in het overleg met Armenië, Azerbeidzjan, Georgië en Moldavië. Met Georgië en Moldavië zijn de onderhandelingen over diepe en brede vrijhandelsruimten eind 2011 aangevat. De EU en haar oostelijke partnerlanden overleggen ook over meer mobiliteit binnen het continent. Met Oekraïne en Moldavië vindt overleg plaats over visumvrij reizen. Met Georgië zijn overeenkomsten inzake visumversoepeling en overname ondertekend en er zal gestreefd worden naar soortgelijke overeenkomsten met Armenië, Azerbeidzjan en Belarus. Er is een mobiliteitspartnerschap met Armenië ondertekend. Na de mobiliteitspartnerschappen met Moldavië en Georgië wordt dit het derde mobiliteitspartnerschap in de regio. Voorts vindt overleg plaats over een versterkte samenwerking op terreinen zoals energie-efficiëntie, regionale elektriciteitsmarkten, duurzame energie en grenscontrole.

De commissaris voor Uitbreiding en Nabuurschapsbeleid, Štefan Füle, presenteert de voorstellen voor de begroting voor 2014-2020 wat de externe instrumenten van de Unie betreft.

Vredesproces in het Midden-Oosten

De EU heeft haar inspanningen opgevoerd om vooruitgang te boeken bij de vredesproces in het Midden-Oosten. De EU heeft andermaal gewezen op het belang van duidelijke parameters voor de onderhandelingen en heeft haar volledige steun gegeven aan de hoge vertegenwoordiger die zich namens de EU voortdurend heeft ingespannen om geloofwaardige vooruitzichten tot stand te brengen voor het hervatten van de rechtstreekse besprekingen tussen de partijen. Met het oog hierop heeft de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter in de loop van het jaar talrijke bezoeken gebracht aan de regio en heeft zij nauwe contacten onderhouden met de vele betrokken partijen. De EU heeft de rol van het Kwartet versterkt, waarbij zij de oproep van het Kwartet aan alle partijen om provocaties achterwege te laten en het stappenplan in acht te nemen, heeft gesteund. Aanvallen tegen burgers werden sterk veroordeeld. De EU is rechtstreekse financiële steun aan de Palestijnse Autoriteit blijven verstrekken en heeft het huidige streven naar staatsopbouw van de Palestijnse Autoriteit bevorderd. De EU betreurd de uitbreiding van de nederzettingen door Israël, in het bijzonder in Oost-Jeruzalem. Tegen de achtergrond van de door president Abbas in september ingediende aanvraag tot lidmaatschap van de VN heeft de EU een nieuwe impuls gegeven aan haar inspanningen om ervoor te zorgen dat de partijen opnieuw beginnen te onderhandelen. De hoge vertegenwoordiger heeft haar tevredenheid uitgesproken over het akkoord tussen Israël en Hamas over de uitwisseling van gevangenen en heeft voorzichtig positief gereageerd op de voorstellen voor een verzoening tussen Fatah en Hamas.

© Europese Unie

Het Midden-Oostenkwartet: Hillary Clinton, Ban Ki-moon, Sergueï Lavrov en Catherine Ashton, vicevoorzitter van de Commissie en hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid (van links naar rechts).

Versterking van strategische allianties

In een wereld die gekenmerkt wordt door een steeds verder voortschrijdende integratie is het uitbouwen van strategische allianties over kwesties van wederzijds belang met belangrijke internationale partners ook een win-winsituatie voor de Europese burgers en ondernemingen. De Europese Unie geeft voorrang aan het uitbouwen van werkelijk strategische allianties met de andere grote wereldwijde spelers. Deze aanpak zorgt voor een volledige complementariteit met de dynamische rol van de Europese Unie in multilaterale fora zoals de Verenigde Naties en de Wereldhandelsorganisatie en is essentieel om de belangen van de EU en haar lidstaten te bevorderen door het ontwikkelen van betere betrekkingen met partners met een vergelijkbare of toenemende omvang.

Betrekkingen met belangrijkste partners

Verenigde Staten

De nauwe samenwerking tussen de Amerikaanse instanties en de EU maakte het mogelijk talrijke vraagstukken op het vlak van buitenlands beleid gezamenlijk aan te pakken. Het opleggen en opheffen van de sancties voor Libië verliep bijvoorbeeld op een gecoördineerde wijze en dit was ook het geval bij sancties en gelijktijdige verklaringen over Libië. Daarnaast was er een onderling afgestemde aanpak in de Balkan, met name voor Bosnië en Herzegovina. De EU en de VS hebben zeer nauw samengewerkt als leden van het Kwartet, waarbij zij de internationale initiatieven met betrekking tot het vredesproces in het Midden-Oosten hebben gecoördineerd en de internationale reactie op het kernprogramma van Iran in goede banen hebben geleid. In het kader van de Trans-Atlantische Economische Raad (TEC) vindt op gezette tijden overleg plaats over handel en investeringen, hetgeen naar schatting 14 miljoen banen aan weerszijden van de Atlantische Oceaan vertegenwoordigt. De Trans-Atlantische Economische Raad kreeg een nieuwe impuls, met specifieke aandacht voor vroegtijdige samenwerking op terreinen die in de toekomst van strategisch economisch belang zullen zijn. Hierbij worden tastbare resultaten geboekt in opkomende sectoren zoals elektrische auto's en intelligente netwerken, alsook in de digitale economie waar een overeenkomst is tot stand gekomen over gemeenschappelijke handelsbeginselen voor ICT-diensten. Op gezette tijden vond een diepgaande dialoog plaats over aangelegenheden zoals energievoorziening (in het kader van het energiebeeraad tussen de EU en de VS), een gecoördineerde aanpak voor terrorismebestrijding en internationale criminaliteit — hetgeen bleek uit de ondertekening van een nieuwe overeenkomst over passagiersgegevens — en nieuwe bedreigingen zoals cybercriminaliteit. Ten slotte zal de ondertekening van een administratieve overeenkomst tussen

© Europese Unie

De voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, de president van de Verenigde Staten, Barack Obama, en de voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Barroso (van links naar rechts).

de federale instantie voor rampenbestrijding van het ministerie van Binnenlandse Veiligheid van de Verenigde Staten en de Europese Commissie resulteren in een versterkte coördinatie tussen de EU en de VS bij door de natuur of de mens veroorzaakte rampen alsook in een betere rampenpreventie en paraatheid bij rampen.

De top tussen de EU en de VS versterkte het trans-Atlantische partnerschap

De top tussen de EU en de VS vond op 28 november plaats in Washington DC op het ogenblik dat de mondiale economie en de financiële sector met grote onzekerheden hadden af te rekenen. Leiders aan beide zijden van de Atlantische Oceaan hebben opnieuw toegezegd om samen te werken bij het geven van nieuwe stimulansen aan de economische groei, het scheppen van werkgelegenheid en het garanderen van de financiële stabiliteit. Zij hebben afgesproken maatregelen te nemen voor de aanpak van de problemen inzake de groei op korte termijn en de budgettaire en financiële pijnpunten en de versterking van de grondslagen voor een langdurige en evenwichtige groei. Op de top hebben beide partijen zich ook ertoe verbonden de handels- en investeringsbetrekkingen tussen de EU en de VS — die momenteel reeds de grootste en meest geïntegreerde in de wereld zijn — te versterken. Hiertoe hebben zij de TEC de opdracht gegeven een gezamenlijke werkgroep op hoog niveau over werkgelegenheid en groei op te richten, onder het gezamenlijke voorzitterschap van de EU-commissaris voor Handel en de Amerikaanse handelsgezant. De werkgroep zal de mogelijkheden voor de versterking van de economische betrekkingen tussen de EU en de VS in kaart brengen en beoordelen, waarbij de aandacht specifiek zal uitgaan naar de opties waarmee werkgelegenheid en groei het best kunnen worden ondersteund. Eind 2012 moet de werkgroep verslag uitbrengen bij de leiders over haar aanbevelingen en conclusies en in juni 2012 zal zij een tussentijds rapport publiceren over de stand van zaken.

Rusland

De 27e top tussen de EU en Rusland vond plaats in juni in Nizjni Novgorod in een vriendelijke en constructieve sfeer. Tijdens het overleg kwamen de volgende onderwerpen aan de orde: vraagstukken over de mondiale economie en governance, bilaterale betrekkingen, inclusief het partnerschap tussen de EU en Rusland voor modernisering en de onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst, en handelsvraagstukken, inclusief de vooruitzichten voor de toetreding van Rusland tot de WTO. Het overleg over de internationale vraagstukken was toegespitst op de ontwikkelingen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, maar Europese regionale vraagstukken kwamen ook aan de orde.

De vooruitgang die is geboekt in het kader van het partnerschap voor modernisering is door beide partijen met instemming ontvangen. De Unie drong evenwel aan op gelijkmatigere vorderingen bij de onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst tussen de EU en Rusland, in het bijzonder met betrekking tot handel en investeringen, met inbegrip van energie. De EU-leiders hebben bij president Medvedev erop aangedrongen de Russische onderhandelaars spoedig te mandateren om besprekingen aan te gaan over inhoudelijke vraagstukken.

© Europese Unie

Voorzitter Van Rompuy,
president Medvedev en
voorzitter Barroso op de
top EU-Rusland in
Nizhny-Novgorod in juni.

Handelsvraagstukken en de WTO-toetreding kwamen tijdens het overleg uitvoerig aan bod, waarbij de EU de aandacht heeft gevestigd op politieke belang van de toetreding van Rusland tot de WTO. Voor beide partijen was de nieuwe investeringsregeling voor de automobielsector evenwel een belangrijk onopgelost knelpunt dat zeer gevoelig ligt en waarover het overleg is voortgezet. Deze besprekingen

hebben uiteindelijk de weg geëffend voor de succesvolle toetreding van Rusland tot de WTO tijdens de 8e ministeriële conferentie van de WTO in december. De EU heeft andermaal haar bezorgdheid geuit over de tenuitvoerlegging van de douane-unie en heeft in dit verband aangedrongen op betere en snellere informatie over wijzigingen in het Russische handelsregime. In het kader van de top is een oplossing gevonden voor het Russische verbod op invoer van groenten uit de EU.

Op het vlak van de mobiliteit werd aanzienlijke vooruitgang geboekt. De onderhandelingen over de wijzigingen aan de visumversoepelingsovereenkomst werden opgestart en bevonden zich eind 2011 in het allerlaatste stadium. In het kader van de visumdialogoog tussen de EU en Rusland hebben beide partijen ingestemd met een lijst van gemeenschappelijke maatregelen met het oog op visumvrijstelling voor korte verblijven van Russische en EU-burgers. Met de tenuitvoerlegging van deze lijst wordt bijgedragen tot de gezamenlijke doelstelling om visumvrij reizen tussen Rusland en de EU tot stand te brengen.

China

In 2011 hebben de EU en China de strategische dialoog op hoog niveau geconsolideerd, waardoor bovenop de bestaande economische en handelsdialoog op hoog niveau het overleg tussen de EU en China over een waaier van vraagstukken op het vlak van buitenlands beleid kon worden verdiept. Deze besprekingen hebben onder meer betrekking op veiligheidsaangelegenheden en mondiale vraagstukken zoals klimaatverandering (het thema van een gezamenlijke conferentie in februari 2011) en herstel van de wereldeconomie. Tijdens de recentste topontmoeting tussen de EU en China in 2011 hebben de leiders ermee ingestemd een aanvang te maken met het opstarten van de onderhandelingen voor een uitgebreide investeringsovereenkomst tussen de EU en China, die de investeringen in beide richtingen moet bevorderen en vergemakkelijken. Daarnaast zijn China en de EU overeengekomen om de dialoog te verruimen over wetenschappen en technologische innovatie, die voor beide partijen van belang is. In de voorbije twee jaren is een duidelijk intensere samenwerking tussen de EU en China tot stand gekomen op het vlak van onderwijs, opleiding, cultuur, talenonderwijs en jongeren, hetgeen tot uiting kwam in de organisatie van het Europees-Chinees Jaar van de jeugd in 2011.

© Europese Unie

De openingsceremonie van het Jaar van de jeugd Europese Unie-China.

Japan

Japan en de Europese Unie zijn strategische partners met talrijke gemeenschappelijke fundamentele waarden, strategische doelstellingen en brede belangen. Tijdens het overleg met Japan is de EU blijven aandringen op de bereidheid om onder andere het knelpunt van de niet-tarifaire maatregelen aan te pakken en de hindernissen weg te nemen die de toegang van Europese ondernemingen tot de Japanse markt voor overheidsopdrachten belemmeren.

Samen met de verzoeken tot ingrijpende liberalisering van de tarieven en een verbetering van het investeringsklimaat blijven deze beide kwesties essentieel voor de betrokken Europese partijen.

In dit verband is er vooruitgang geboekt op de 20e topontmoeting tussen Japan en de EU die eind mei plaatsvond. Er is afgesproken om een aanvang te maken met de onderhandelingen over:

- een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst/economische partnerschapsovereenkomst, waarin alle kwesties van wederzijds belang aan de orde komen, met inbegrip van tarieven, niet-tarifaire maatregelen, diensten, investeringen, intellectuele-eigendomsrechten, mededinging en overheidsopdrachten; en
- een bindende overeenkomst waarin politieke, algemene en andere sectorale samenwerking uitgebreid aan de orde komt en die wordt gedragen door een gezamenlijk engagement voor fundamentele waarden en beginselen.

De 20e topontmoeting was ook belangrijk omdat het de eerste ontmoeting was tussen de leiders van de EU en Japan na de grote aardbeving die het oosten van Japan had getroffen en de kernramp van Fukushima. Tegen deze achtergrond zijn de leiders overeengekomen om samen te werken om de hoogste niveaus van nucleaire veiligheid ter wereld na te streven, een nieuwe stimulans te geven aan de samenwerking op energiegebied en de samenwerking inzake humanitaire bijstand en spoedhulp, alsook de rampenpreventie en paraatheid bij rampen te verbeteren en te versterken.

© Europese Unie

Premier van Japan, Naoto Kan, en voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, op de top EU-Japan.

Azië

De ASEM-vergaderingen van de ministers van Buitenlandse Zaken zijn een uniek forum. Beide regio's samen vertegenwoordigen meer dan 60 % van de wereldbevolking (4 miljard mensen), de helft van het mondiale bnp en meer dan 60 % van de internationale handel. De algemene doelstellingen van het bilateraal engagement zijn de politieke dialoog te bevorderen, de economische samenwerking te versterken en de culturele samenwerking tussen Azië en Europa te bevorderen. Voor het eerst bespraken de ministers niet-traditionele veiligheidsproblemen als belangrijkste thema van de dialoog. Kwesties zoals klimaatverandering, voedsel- en energiezekerheid en de bestrijding van piraterij stonden hoog op de agenda.

Brazilië, India en Zuid-Afrika

In de partnerschappen met Brazilië, India en Zuid-Afrika komt het toenemend belang van deze landen tot uiting, zowel in regionale aangelegenheden als bij mondiale governance (in het kader van de G20 en andere fora). De groei van deze landen biedt de EU de kans om nieuwe partnerschappen over belangrijke multilaterale aangelegenheden te ontwikkelen en de betrekkingen op politiek, economisch en veiligheidsgebied verder uit te bouwen. Om ervoor te zorgen dat de EU deze gelegenheid te baat neemt, werden de onderhandelingen voortgezet over een uitgebreide vrijhandelsovereenkomst met India, werden de onderhandelingen heropend over een associatieovereenkomst met de Mercosur-regio (met inbegrip van Brazilië) en werd de regionale integratie in zuidelijk Afrika bevorderd door de afronding van de onderhandelingen over een economische partnerschapsovereenkomst tussen de EU en de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (SADC).

In oktober 2011 vond de 5e opontmoeting tussen de EU en Brazilië plaats in Brussel. Tijdens de top bleek hoe positief de betrekkingen tussen de EU en Brazilië verlopen en dat beide partijen bereid waren het strategisch partnerschap verder uit te bouwen. Hiertoe is het tweede gemeenschappelijk actieplan van de EU en Brazilië voor de periode 2012-2014 goedgekeurd.

Vervoersovereenkomsten

In 2011 werden een aantal belangrijke internationale strategische overeenkomsten gesloten met belangrijke partners op het vlak van luchtvaart en vonden bilaterale contacten plaats op het vlak van zeevervoer:

- na jaren van moeizame betrekkingen zijn de EU en Rusland erin geslaagd het huidige stelsel van vergoedingen voor het overvliegen van Siberië te moderniseren. Momenteel betalen Europese luchtvaartmaatschappijen jaarlijks meer dan 300 miljoen EUR aan royalty's voor het overvliegen van Siberië. Vanaf 1 januari 2014 zullen de vergoedingen voor het overvliegen van Rusland kostengerelateerd, transparant en niet-discriminerend zijn. In september 2011 heeft Rusland voor het eerst ingestemd met het beginsel van niet-discriminerende aanwijzing door de EU en in oktober 2011 hebben Rusland en de EU een succesvolle eerste luchtvaarttop tussen Rusland en de EU in Sint-Petersburg georganiseerd;

© Europese Unie

- de EU en de VS hebben overeenstemming bereikt over een memorandum van samenwerking ter bevordering van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de burgerluchtvaart en hebben een samenwerkingsovereenkomst over veiligheid in de burgerluchtvaart afgesloten. Voorts hebben zij een gezamenlijke verklaring ondertekend inzake de veiligheid van de toeleveringsketen om de luchtvrachtbeveiliging te verhogen en het moeilijker te maken geïmproviseerde explosieven aan boord te brengen;

2011 werd gekenmerkt door belangrijke internationale vervoersovereenkomsten voor de luchtvaart en de scheepvaart.

- ▶ de Europese Commissie en de VS hebben overeenstemming bereikt over een memorandum van samenwerking inzake het bevorderen en ondersteunen van de kustvaart, waardoor op gezette tijden ideeën en beproefde werkmethoden kunnen worden uitgewisseld over de mogelijkheden die de kustvaart biedt voor milieuvriendelijk en doeltreffend vrachtvervoer via intermodale logistiek;
- ▶ de Commissie ondertekende een memorandum van samenwerking met Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO). Hierdoor komt een nauwere samenwerking tot stand op het vlak van luchtvaartveiligheid en -beveiliging, luchtverkeersbeheer en milieubescherming;
- ▶ Brazilië en de EU hebben een verstrekkende luchtvaartovereenkomst geparafeerd. Hierdoor komen nieuwe investeringsmogelijkheden tot stand en verbetert het commercieel klimaat en de operationele omgeving voor EU-luchtvaartmaatschappijen die op Brazilië vliegen.

Regionale beleidsdialogen met derde landen

Met een aantal derde landen die hierbij belang hebben, vindt overleg plaats over regionaal beleid waarbij onder meer volgende onderwerpen aan de orde komen: strategische planning en een geïntegreerde ontwikkelingsbenadering, de verschillende bestuursniveaus, territoriale cohesie, regionale innovatie, grensoverschrijdende samenwerking en informatiesystemen. Er zijn memoranda van overeenstemming gesloten met China, Rusland, Brazilië en Oekraïne en er vindt nieuw overleg plaats over regionaal beleid met de landen van het oostelijk partnerschap en met China.

De voornaamste doelstellingen zijn bij te dragen tot het strategische partnerschap tussen de Unie en deze derde landen; de voordelen te delen van de grote ervaring die de EU heeft opgedaan met de wijze waarop regionaal beleid groeit, duurzame ontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking bevordert; en bij te dragen tot een beter begrip van Europese waarden, fundamentele beginselen, uitvoeringsstructuren en beleidsmaatregelen.

Naar een multilateraal bestuur en een oplossing voor mondiale vraagstukken

De Europese Unie bleef een fervente voorstander van multilaterale instellingen voor de bescherming van het algemeen belang en de opbouw van vrede en welvaart overal ter wereld.

Bevorderen van multilateraal bestuur

De EU in de VN

In het besef dat wereldwijde uitdagingen wereldwijde oplossingen vereisen, blijft de EU ondubbelzinnige voorstander van multilateralisme, zoals opnieuw bevestigd in het Verdrag van Lissabon. Het versterken van de VN bleef een kernelement binnen het externe optreden van de EU. Voor de 65e Algemene Vergadering van de VN prioriteerde de EU de onderwerpen internationale vrede en veiligheid, milieu en duurzame ontwikkeling, mensenrechten en de hervorming van het VN-bestel. Sedert begin 2010 stuurde de EU aan op een resolutie in de Algemene Vergadering over EU-deelname aan het werk van de VN, met als doel de externe vertegenwoordiging in de Verenigde Naties overeenkomstig het Verdrag van Lissabon vorm te geven, met behoud van de status van de EU als waarnemer. Uiteindelijk heeft de Algemene Vergadering van de VN op 3 mei 2011 met 180 stemmen vóór en slechts twee onthoudingen de voorgestelde historische Resolutie 65/276 aangenomen waarin de modaliteiten worden vastgelegd voor de deelname van de vertegenwoordigers van de Europese Unie (de voorzitter van de Europese Raad, de hoge vertegenwoordiger, de Europese Commissie en de EU-delegaties) aan de Algemene Vergadering, de comités en werkgroepen ervan en aan internationale bijeenkomsten en conferenties van de VN.

EÉN STEM IN DE VN

Op 22 september richtte de voorzitter van de Europese Raad zich in deze hoedanigheid tot de 66e Algemene Vergadering van de VN, een primeur.

© Europese Unie

De EU speelde een aanzienlijke rol in belangrijke internationale fora voor mensenrechten. Het hele jaar door werkte de EU om de rol van hoge commissaris van de VN voor de mensenrechten te verdedigen en om het mandaat van de Raad voor de mensenrechten te versterken om grove en systematische schendingen van de mensenrechten aan te pakken. De EU heeft bijvoorbeeld opgeroepen tot speciale sessies van de Raad voor de mensenrechten over Syrië en Libië en heeft het slagen verzekerd van een resolutie over de mensenrechtensituatie in Belarus. Tijdens de 65e Algemene Vergadering van de VN heeft de EU ervoor gezorgd dat een nieuwe regio-overschrijdende resolutie over een moratorium op de doodstraf werd aangenomen. De resolutie werd zelfs met nog grotere steun aangenomen dan de grensverleggende VN-resoluties van 2007 en 2008 met betrekking tot dit thema. De EU heeft daarnaast ook resoluties gesteund met betrekking tot de mensenrechtensituaties in Birma/Myanmar en in Noord-Korea.

Een historisch moment: de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, spreekt de Algemene Vergadering van de VN toe. De EU richt zich met één stem tot de wereld.

Wat het bevorderen van vrede en veiligheid in het kader van de VN betreft, bleef de tenuitvoerlegging van het tijdens de VN-wereldtop in 2005 bekrachtigde concept „Verantwoordelijkheid om te beschermen” een erg belangrijke prioriteit voor de EU. De EU zette haar inspanningen voort om de tenuitvoerlegging van het concept in de VN te promoten en bleef ook de tenuitvoerlegging ervan op het niveau van de EU en van de instrumenten en het beleid van de lidstaten behandelen, alsook de rol van regionale organisaties.

Onder leiding van de EU heeft de VN een vastberaden stap genomen in de richting van verdere verankering en operationalisering van het concept „Bescherming van burgers”. Het concept is vastgelegd in mandaten voor vredesoperaties en de lokale bescherming is versterkt, waarbij hulp en vastberaden diplomatie van de EU doorslaggevend zijn geweest. De EU heeft als stuwende kracht een nieuwe impuls gegeven aan de Commissie voor vredesopbouw. De EU heeft vastberaden aandrongen op een gedegen uitvoering van de aanbevelingen van de evaluatie van de VN-architectuur van de vredesopbouw uit 2010 en de eerste resultaten bij het relevanter maken van de Commissie voor vredesopbouw zijn reeds geboekt.

De EU heeft tevens de gezamenlijke inspanningen opgevoerd om sterke en principiële humanitaire resoluties in de Algemene Vergadering te garanderen, met name met betrekking tot de veiligheid en bescherming van humanitaire hulpverleners.

De EU in andere multilaterale fora

De EU zette haar samenwerking met de Raad van Europa voort in overeenstemming met de in 2007 ondertekende intentieverklaring, met name wat betreft het Europees nabuurschapsbeleid, de westelijke Balkan en Centraal-Azië. De recente gebeurtenissen in het zuidelijke Middellandse-Zeegebied en de aanneming in mei 2011 door de Raad van Europa van de nabuurschapsstrategie hebben belangrijke nieuwe vooruitzichten gecreëerd voor samenwerking tussen de twee organisaties op het gebied van democratie, beginselen van de rechtsstaat en mensenrechten met betrekking tot de zuidelijke buurlanden.

G8-top in Deauville

In mei werd een belangrijke G8⁽⁷⁾-top in Deauville gehouden waarop verregaande conclusies werden bereikt.

© Konstantin Zavrashin/Getty Images

De voorzitter van de Commissie, José Manuel Barroso, de Franse president, Nicolas Sarkozy, de president van de Verenigde Staten, Barack Obama en de Japanse premier, Naoto Kan, maken een wandelingetje tijdens de top van de G8 in Deauville, Frankrijk, in mei.

In het licht van de recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, en in de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara, hebben de G8-leiders zich er voor het eerst collectief toe verbonden om via het Deauville-partnerschap democratische hervormingen in de hele wereld te ondersteunen en gehoor te geven aan aspiraties naar vrijheid, bijvoorbeeld godsdienstvrijheid en emancipatie, dat laatste in het bijzonder voor vrouwen en jongeren. Daarenboven hebben zij een sterk partnerschap met Afrika hernieuwd op basis van verbintenissen van meer dan een decennium geleden.

Wat het versnellen van het wereldwijde herstel betreft, heeft de G8 zich ertoe verbonden voorrang te verlenen aan groeibevorderende beleidsterreinen zoals onderzoek, onderwijs en innovatie. De groep bevestigde opnieuw zijn engagement om protectionisme te bestrijden en de gesprekken over wereldhandel aan te zwengelen op een manier die, in het bijzonder, de minst ontwikkelde landen vooruithelpt. Besproken werd het belang van internet en de mogelijkheden die dat medium biedt. Het bevorderen van groene groei werd aangestipt als essentieel voor het creëren van werkgelegenheid, voor duurzame ontwikkeling en in de strijd tegen de opwarming van de aarde. De leiders uitten tevens hun vastberadenheid om lessen te trekken uit het ongeluk met de kerncentrale in Japan. Zo moeten de hoogste veiligheidsniveaus worden gegarandeerd, in overeenstemming met de beginselen van het Verdrag inzake nucleaire veiligheid.

G20-top in Cannes

De G20⁽⁸⁾-top in november werd beheerst door de staatsschuldcrisis in de eurozone. Het was belangrijk dat de G20-leiders de conclusies van de eurotop op 26 oktober ten volle ondersteunden. De G20-groep riep op tot snelle uitvoering van deze acties. Na beraadslaging op de top stemde Italië ermee in dat het Internationaal Monetair Fonds regelmatig de vooruitgang van het land bij het uitvoeren van structurele economische hervormingen zou controleren.

De sleutelrol van het IMF als de centrale instelling van mondiaal bestuur en crispreventie en -oplossing van de 21e eeuw werd opnieuw bevestigd door de top. Er was een consensus om de middelen van het IMF op te trekken indien dat alle lidstaten ten goede komt, en om de instrumenten van het IMF voor het verstrekken van leningen uit te breiden teneinde in het geval van een systeemshock flexibeler kortetermijnliquiditeit te kunnen verstrekken aan landen met een sterk economisch fundament. De G20 heeft tevens het belang onderstreept van een verdere versterking van het IMF-toezicht.

Er werd tevens overeenstemming bereikt over een actieplan voor groei en werkgelegenheid waarbij alle G20-leden gecoördineerde maatregelen naar voren brachten om de wereldwijde groei en werkgelegenheid te versterken en opnieuw in evenwicht te brengen. Het zwaartepunt blijft de werkgelegenheid en de sociale dimensie.

Bovendien verbonden de leiders zich er vastberaden toe de financiële markt te blijven hervormen en de financiële regelgeving verder te versterken. Zo is er de overeenkomst over een omvattend pakket maatregelen waarmee het „too-big-to-fail“-probleem moet worden aangepakt, waaronder de publicatie van een lijst van 29 initiële wereldwijde systematisch belangrijke financiële instellingen die tegen eind 2012 aan specifieke strengere vereisten zullen moeten voldoen.

Bestrijden van voedselonzeekerheid

De Commissie heeft, samen met de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, het Wereldvoedselprogramma en het Internationaal Fonds voor Agrarische Ontwikkeling, een nieuw strategisch kader voor samenwerking opgestart om voedselonzeekerheid en ondervoeding wereldwijd te bestrijden. Nu deze instellingen de krachten bundelen, zal de internationale gemeenschap beter uitgerust zijn om zowel op korte als langere termijn een betere voedselzekerheid en voeding op het terrein te bewerkstelligen.

Vandaag zijn nog steeds ongeveer 925 miljoen mensen op de wereld ondervoed. De armen zijn bijzonder vatbaar voor crises, de negatieve effecten van de klimaatverandering en hoge voedselprijzen. Gedurende het voorbije jaar hebben stijgende voedselprijzen meer dan 40 miljoen mensen in extreme armoede geduwd. Humanitaire voedselhulp is de grootste steunsector binnen het humanitaire budget van de EU en was van 2007 tot 2010 goed voor meer dan 1,1 miljard EUR.

Jonge kinderen worden op ondervoeding gescreend in de regio Lubombo, Swaziland.

Klimaatverandering en energie

© Europese Unie

*Connie Hedegaard,
commissaris voor Klimaat,
op de conferentie 2011
over de klimaatverandering
in Durban.*

De EU heeft in de loop van het jaar in diverse fora gewerkt aan verdere vooruitgang met het oog op een ambitieuze, omvattende en juridisch bindende wereldwijde klimaatovereenkomst. De inspanningen waren gericht op een sterke uitkomst van de jaarlijkse VN-conferentie over klimaatverandering, die van 28 november tot 11 december in Durban, Zuid-Afrika, werd gehouden.

Na moeizame onderhandelingen werd in Durban een pakket besluiten bereikt die een doorbraak betekenen voor het internationale klimaatbeleid en een groot succes voor de klimaatdiplomatie van de EU. De kernresultaten omvatten de volgende afspraken:

- het opstarten van onderhandelingen over een nieuw VN-rechtskader voor meer ambitieuze klimaatactie — in de vorm van een protocol, een ander rechtsinstrument of een andere constructie met rechtskracht — waarin alle landen in de geïndustrialiseerde wereld en de ontwikkelingswereld gelijk worden behandeld. De onderhandelingen zullen in de eerste helft van 2012 starten en het nieuwe rechtskader zal in 2015 worden vastgesteld en vanaf 2020 ten uitvoer worden gelegd. Door doeltreffend optreden tijdens de conferentie verwierf de EU steun voor het stappenplan voor de onderhandelingen onder de ontwikkelingslanden die het meest kwetsbaar zijn voor klimaatverandering, namelijk de minst ontwikkelde landen, kleine eilandstaten en Afrikaanse landen;
- een werkplan opstellen om mogelijkheden vast te stellen om de aanzienlijke „ambitie kloof” te dichten tussen de collectieve toezeggingen van landen om de uitstoot tegen 2020 te verminderen en de doelstellingen om de opwarming van de aarde onder de 2 °C of 1,5 °C te houden in vergelijking met de pre-industriële temperatuur. Het werkplan was een gezamenlijk initiatief van de EU en de Alliantie van Kleine Eilandstaten;
- de tweede verbintenisperiode van het Kyoto-protocol zal op 1 januari 2013 van start gaan en lopen tot 2017 of 2020. De einddatum en de uitstootdoeleinden van de deelnemende geïndustrialiseerde landen zullen worden vastgelegd op de VN-klimaatconferentie die eind 2012 in Qatar zal worden gehouden. Er werden bepaalde nieuwe regels overeengekomen die de integriteit van het protocol vanuit milieuoogpunt verbeteren en er is een proces opgestart om in Qatar tot een besluit te komen over verdere regels. De EU heeft verklaard dat zij aan de tweede verbintenisperiode zal deelnemen, aangezien aan haar belangrijkste voorwaarden om dat te doen — overeenstemming om onderhandelingen te starten over een wereldwijd rechtskader en versterking van de integriteit van het protocol vanuit milieuoogpunt — was voldaan;
- een nieuw op de markt gebaseerd mechanisme om kosteneffectieve actie te versterken die de uitstoot moet reduceren;
- het nieuwe Groen Klimaatfonds voor ontwikkelingslanden operationeel maken, alsook andere instrumenten en mechanismen die in 2010 op de klimaatconferentie van Cancun werden opgericht en betrekking hebben op de aanpassing aan de klimaatverandering, technologische samenwerking en technologieoverdracht.

De EU heeft binnen de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) actief aan de wereldwijde goedkeuring van een „Energy Efficiency Design Index” (EEDI) gewerkt. De goedkeuring werd in juli 2011 bereikt en vormt een belangrijke stap in het verhogen van de efficiëntie van nieuwe schepen vanaf 2015 en bijgevolg het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen door schepen. Met het oog op de verwachte groei van de wereldhandel en de daarmee samenhangende behoeften inzake zeevervoer zullen echter verdere maatregelen moeten worden ontwikkeld en de EU speelt een sleutelrol bij het op gang brengen van de besprekingen, zowel binnen de IMO als binnen het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering.

Ondertussen voelen de kwetsbaarste en armste mensen op de wereld reeds de gevolgen van de klimaatverandering: de temperaturen stijgen, extreme weerfenomenen komen steeds meer voor en water en voedsel worden schaarser.

De klimaatverandering is bijgevolg niet alleen een milieuprobleem, maar tevens een ontwikkelingsprobleem dat armere ontwikkelingslanden overbelast en het bereiken van de millenniumdoelstellingen dreigt te verhinderen. In een paar seconden tijd zouden jaren van ontwikkelingsinspanningen kunnen worden uitgewist, wanneer door de klimaatverandering veroorzaakte rampen kwetsbare en onvoorbereide bevolkingen overspoelen.

Met hulp van het wereldwijde bondgenootschap tegen klimaatverandering (Global Climate Change Alliance, hierna „GCCA” genoemd) passen partnerlanden op het terrein programma's op het gebied van klimaatverandering toe, waarbij de klimaatverandering in strategieën per land en sector wordt geïntegreerd, ontbossing en het risico op rampen worden beperkt en aangepaste landbouw en schone energie worden bevorderd. Via het GCCA geeft de EU de aanzet tot een emissie-arme en klimaatbestendige ontwikkeling.

Van 2008 tot 2011 heeft het GCCA meer dan 200 miljoen EUR bijgedragen aan steun voor meer dan 30 nationale en regionale programma's in het Caribisch gebied, Afrika, Azië en de Stille Oceaan.

Klimaatverandering wordt tevens de belangrijkste humanitaire uitdaging van deze eeuw. Elk jaar verliezen duizenden mensen het leven en miljoenen mensen hun middelen van bestaan door natuurrampen. De EU heeft in het kader van haar humanitaire actie meer financiële middelen geïnvesteerd in rampenpreventie door risicobeperking. Tussen 2008 en 2011 heeft het humanitaire budget van de EU meer dan 210 miljoen EUR bijgedragen aan de ondersteuning van in lokale gemeenschappen verankerde programma's ter vermindering van het risico op rampen in de meest kwetsbare ontwikkelingslanden.

Nucleaire veiligheid

In april heeft de Commissie beloofd 110 miljoen EUR vrij te maken om de veiligheidswerken op de Tsjernobyl-site te voltooien. Dit jaar was het 25 jaar geleden dat de kerncentrale van Tsjernobyl door een ongeluk werd getroffen. Sindsdien heeft de Europese Commissie ongeveer 470 miljoen EUR uitgetrokken voor Tsjernobyl en aanverwante projecten om de nucleaire veiligheid te verhogen en de gevolgen van de ramp aan te pakken, bijvoorbeeld via programma's om de plaatselijke bevolking te helpen en getroffen families toegang tot goede gezondheidszorg te bieden. Toch is tegen 2015 nog 740 miljoen EUR van de internationale gemeenschap nodig om de belangrijkste projecten op de site te voltooien.

Sinds 2007 heeft de Commissie haar bijstand aan nucleaire veiligheid en samenwerking met derde landen uitgebreid in het kader van het instrument voor samenwerking inzake nucleaire veiligheid, dat in totaal over begrotingsmiddelen van 524 miljoen EUR beschikt. Een groot deel van het budget van beide programma's werd aan Tsjernobyl-projecten toegewezen.

De westelijke muur van de inkapseling van de kerncentrale van Tsjernobyl wordt gestabiliseerd in het kader van een EU-missie voor nucleaire veiligheid in maart 2011.

Bevorderen van vrede, veiligheid en mensenrechten wereldwijd

In een snel veranderende, steeds kleiner wordende wereld waar complexe crises en veiligheidsproblemen blijven ontstaan, ook in onze directe omgeving, moet de EU capabeler, doelmatiger, samenhangender en strategischer opereren op het wereldtoneel.

De Europese veiligheidsstrategie: een strategisch kader

Na de oprichting van de Europese Dienst voor extern optreden in januari 2011 is de EU haar beleidskader inzake vrede en veiligheid blijven versterken. In haar conclusies van de Raad van 20 juni 2011 inzake conflictpreventie⁽⁹⁾ heeft de EU er in het bijzonder toe opgeroepen om vroegtijdige waarschuwing sterker aan vroegtijdige actie te koppelen. Bovendien werd in de conclusies van de Raad van 18 juli 2011 inzake klimaatdiplomatie van de EU⁽¹⁰⁾ erkend dat klimaatverandering een wereldwijde uitdaging voor milieu en ontwikkeling is met belangrijke gevolgen voor de veiligheid die kwetsbaarheid en instabiliteit kunnen verergeren, aangezien de bedreigingen hierdoor exponentieel toenemen. De EU heeft voorts erkend dat het wereldwijde debat over de klimaatverandering en internationale veiligheid moet worden gestimuleerd en heeft de groeiende aandacht van de VN-Veiligheidsraad voor de veiligheidsaspecten van de klimaatverandering toegejuicht.

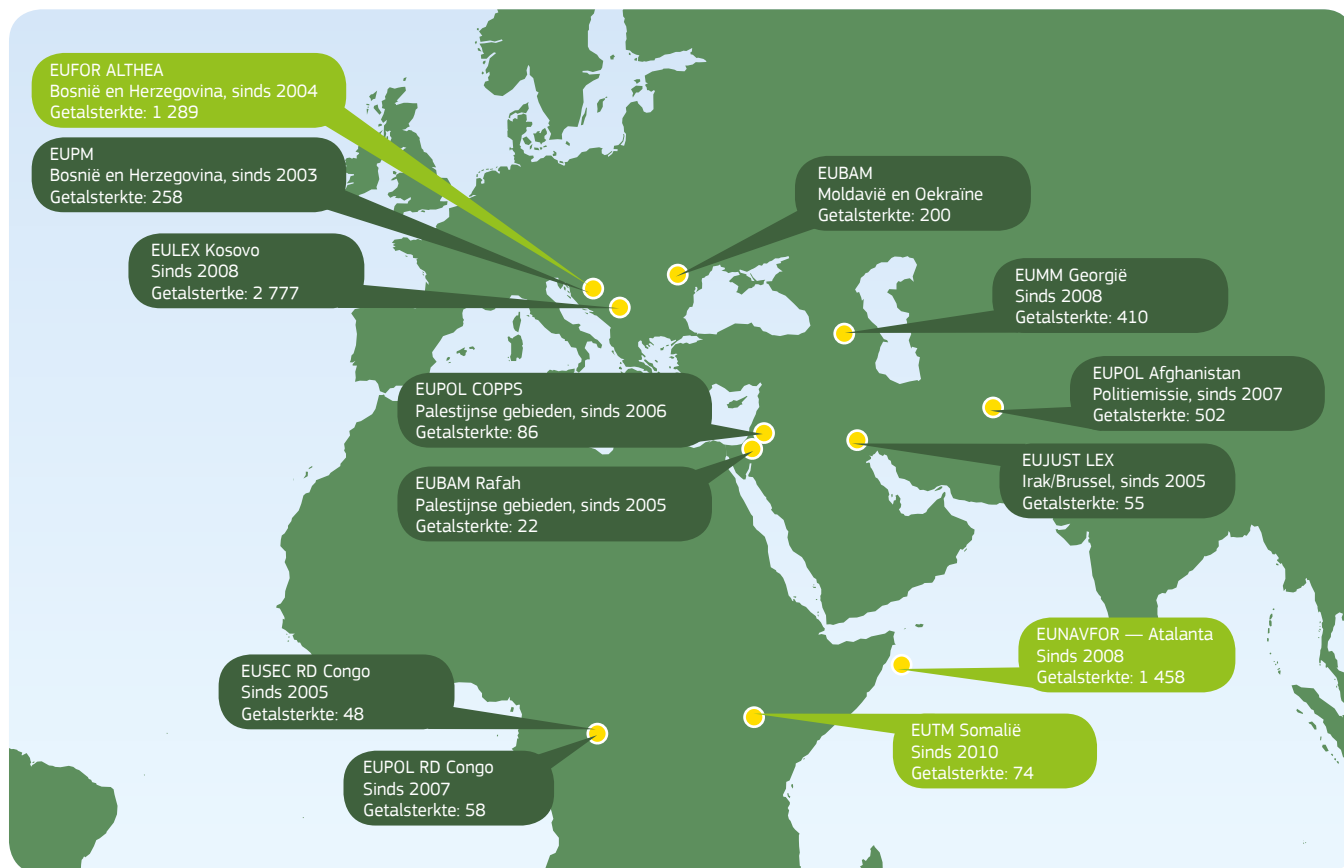
De EU investeert momenteel in de versteviging van haar capaciteit als dialoogvoerder en bemiddelaar als een efficiënt en kosteneffectief instrument dat door verschillende EU-spelers kan worden ingezet, waaronder speciale vertegenwoordigers van de Europese Unie, GVDB-missies (gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid) en delegaties, op verschillende niveaus in alle fasen van de conflictcyclus. Meer specifiek heeft de EU in Kosovo⁽¹¹⁾ een proces van dialoog tussen de partijen mogelijk gemaakt. Andere recente voorbeelden waarbij de EU, in nauwe samenwerking met de VN en regionale organisaties, betrokken was bij dialoog en bemiddeling, zijn de gesprekken in Genève over Georgië en het versterken van expertise en financiële middelen aan het implementatiepanel op hoog niveau van de Afrikaanse Unie voor Sudan.

Het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de EU

Nu met het Verdrag van Lissabon meer flexibiliteit mogelijk is, blijft het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid een essentieel onderdeel van het EU-instrumentarium, naast instrumenten op het vlak van politiek, diplomatie, ontwikkeling, humanitaire hulp, handel en economie. GVDB-missies en -operaties hebben aanzienlijk bijgedragen tot het bevorderen van vrede, stabiliteit en de beginselen van de rechtsstaat. Ze hebben kwetsbare staten helpen opbouwen, de overgang naar democratie begeleid en zwak bestuur overwonnen.

De EU ambieert niet enkel het beëindigen van een conflict, maar wil ook de onderliggende oorzaken aanpakken. De civiele missies en militaire operaties van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid gaan van vredesopbouw na de tsunami in Atjeh, het beschermen van vluchtelingen in Tsjaad, bijdragen tot stabiliteit in heel Georgië en de omringende regio tot het bestrijden van piraterij voor de Somalische kust. De vraag naar bijstand door de EU neemt toe, wat blijkt uit het feit dat momenteel drie militaire operaties en negen civiele missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid lopen.

OVERZICHT VAN DE MISSIES EN OPERATIES VAN DE EUROPESE UNIE IN 2011 (NOVEMBER 2011)

Bijdrage tot vrede en veiligheid

Westelijke Balkan — Kosovo

De rechtsstaatmissie van de Europese Unie in Kosovo (Eulex Kosovo) is de grootste civiele missie ooit in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de EU. De missie telt ongeveer 1 650 internationale politieagenten, rechters, openbaar aanklagers en douaneambtenaren en ongeveer 1 250 plaatselijke medewerkers die over heel Kosovo worden ingezet.

De getalsterkte omvat zowel internationaal als lokaal personeel.

- Civiele missies
- Militaire operaties

Bron: Raad van de Europese Unie.

Afrika

Somalië — Operatie Eunavfor-Atalanta

Operatie Eunavfor-Atalanta, die in december 2008 werd opgestart en de eerste maritieme operatie van de EU vormt, speelt een leidende rol bij de internationale inspanningen tegen piraterij voor de kust van Somalië.

Operatie Atalanta: de marine observeert, controleert en arresteert verdachte vissers voor de kust van Somalië.

VEILIGER ROUTES VOOR DE KUST VAN SOMALIË

Sinds de start van de operatie heeft Eunavfor met succes meer dan 106 schepen van het Wereldvoedselprogramma geëscorteerd en werd meer dan 508 000 ton voedsel geleverd, wat meer dan 1,3 miljoen mensen per dag heeft gevoed. Daarenboven heeft Eunavfor bescherming geboden aan 102 scheepsladingen van de missie van de Afrikaanse Unie in Somalië (Amisom), die cruciaal zijn voor het slagen van de operaties in Somalië.

Eunavfor verstrekt vitale bescherming aan de schepen van het Wereldvoedselprogramma die voedselhulp voor de bevolking in nood in Somalië vervoeren, en aan schepen van de missie van de Afrikaanse Unie in Somalië (Amisom).

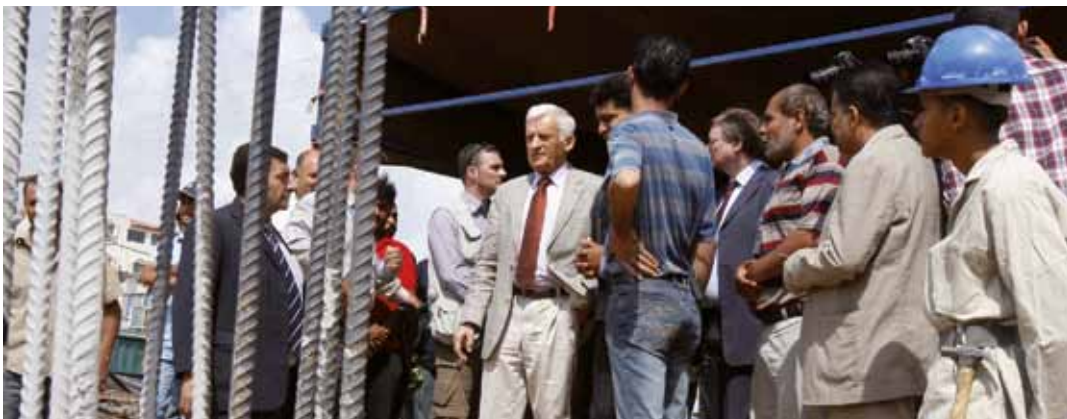
Democratische Republiek Congo

Het herstel van het bestuur in het algemeen en de defensiehervorming in het bijzonder zijn centrale factoren gebleven bij het creëren van de voorwaarden voor langdurige stabiliteit in de Democratische Republiek Congo. De missie Eusec RD Congo heeft haar advies- en bijstandverlenend werk voor de hervorming van de veiligheidssector voortgezet, met het doel bij te dragen tot de Congolese inspanningen om het Congolese leger te herstructureren en te hervormen. De politiemissie Eupol RD Congo blijft de inspanningen ondersteunen om de Congolese nationale politie te hervormen.

Midden-Oosten — Palestijns gebied

De politiemissie van de EU in de Palestijnse gebieden (Eupol Copps) heeft in 2011 haar actie voortgezet om de Palestijnse civiele politie te ondersteunen bij het tot stand brengen van stabiele en efficiënte politiestructuren. De actie maakt deel uit van de ruimere inspanningen van de EU ter ondersteuning van een omvattende vrede met Israël en een tweestatenoplossing. De missie helpt de Palestijnse Autoriteit bij het opbouwen van de instellingen van de toekomstige Palestijnse staat op het gebied van politie en strafrecht. De steun van de EU is erop gericht de veiligheid van de Palestijnse bevolking te verhogen en de binnenlandse agenda van de Palestijnse Autoriteit te dienen bij het versterken van de beginselen van de rechtsstaat. Eupol Copps stimuleert het „voorrangsprincipe van civiele politie”, wat betekent dat de civiele politie de eindbevoegdheid heeft over de ordehandhaving, en dat civiele controle over de veiligheidstroepen moet worden gegarandeerd. De doelstelling is de Palestijnse civiele politie tot een competent veiligheidskorps van de toekomstige Palestijnse staat om te vormen, op basis van de beginselen democratische ordehandhaving, neutraliteit en dienstverlening aan de gemeenschap.

Jerzy Buzek, voorzitter van het Europees Parlement, bezoekt de bouwplaats van een school in Gaza.

© Europese Unie

Eupol Copps steunt tevens de ontwikkeling van een duurzame strafrechtsector die aan de normen van de internationale mensenrechten voldoet. De missie moet de Palestijnse Autoriteit het strafrechtstelsel helpen te ontwikkelen en te consolideren, personeelscapaciteit creëren binnen de juridische instellingen, moderne wetgeving vaststellen en andere activiteiten mogelijk maken die de prestaties van de instellingen verhogen. Het aantal internationale adviseurs van de missie is gestegen tot 70.

Azië

Afghanistan

De politiemissie van de EU in Afghanistan (Eupol Afghanistan) wil de Afghaanse regering ondersteunen om tot een civiele politie te komen die op de beginselen van de rechtsstaat is geënt. De missie telt ongeveer 330 deskundigen (verspreid over de gebieden politie, beginselen van de rechtsstaat en civiele zaken) die in Kabul en in negen provincies worden ingezet.

Iran

In uitvoering van de VN-resoluties die Irans nucleaire ambities moeten temperen, heeft de EU haar sancties tegen Iran in 2011 herzien en nieuwe entiteiten en personen aan haar sanctielijsten toegevoegd wanneer een verbinding met de nucleaire en ballistische programma's kon worden vastgesteld. Even belangrijk is dat de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter van de Commissie haar inspanningen heeft voortgezet namens de E3+3-groep, die bestaat uit China, Frankrijk, Duitsland, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, om Iran in onderhandelingen te betrekken die leiden tot een omvattende, onderhandelde oplossing op lange termijn die het internationale vertrouwen kan herstellen in het uitsluitend vreedzame karakter van Irans nucleaire programma.

Als reactie op de verslechtering van de toestand van de mensenrechten in Iran heeft de EU in april 2011 beperkende maatregelen ingesteld die bestaan in een bevrozing van tegoeden en een visumverbod voor 32 met naam genoemde Iraanse personen die verantwoordelijk zijn voor zware schendingen van de mensenrechten. De lijst werd in september gewijzigd, wat het totale aantal op de lijst vermelde personen op 61 brengt. Tegelijkertijd heeft de EU Iran laten weten dat haar deur open blijft staan voor contacten over mensenrechten.

Verkiezingswaarnemersmissies

Verkiezingen zijn een beslissende stap in een proces van democratische veranderingen en getuigen van eerbiediging van de burgerrechten. De EU-verkiezingswaarnemersmissies zijn een sleutelinstrument voor het bevorderen van democratie en worden wereldwijd ingezet overeenkomstig het Europees instrument voor democratie en mensenrechten. In 2011 heeft de EU tien verkiezingswaarnemersmissies in de volgende landen uitgevoerd: Zuid-Sudan, Niger, Uganda, Tsjaad, Nigeria, Peru, Zambia, Tunesië, Nicaragua en de Democratische Republiek Congo.

© Europese Unie

Bij gebrek aan inkt worden stiftes gebruikt om aan te geven wie gestemd heeft.

Een omvattend handelsbeleid voor groei en werkgelegenheid in Europa

Handel is een motor voor groei, werkgelegenheid en welvaart binnen de regio. De EU-handel is momenteel ongeveer 3,5 biljoen EUR per jaar waard en met het handelsbeleid voor de volgende vijf jaar wordt gestreefd naar 150 miljard EUR extra voor de economie van de Unie. Een open handels- en investeringsbeleid is des te belangrijker in een moeizaam economisch klimaat. In 2010 was een vierde van de economische groei in de EU het resultaat van de handelsprestaties van de EU. Nu vaststaat dat 90 % van de toekomstige wereldwijde economische groei tegen 2015 buiten Europa zal worden gegenereerd, kan handel enkel belangrijker worden voor groei en werkgelegenheid in de EU.

De vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Zuid-Korea

De vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Zuid-Korea is op 1 juli 2011 in werking getreden. Dit is de grootste handelsovereenkomst van de EU tot op heden en de eerste met een Aziatisch land. Geschat wordt dat de overeenkomst ongeveer 19 miljard EUR aan nieuwe exportmogelijkheden voor EU-bedrijven zal creëren. Op middellange tot lange termijn wordt verwacht dat de overeenkomst de bilaterale handel zal verdubbelen.

© Europese Unie

Karel De Gucht, commissaris voor Handel (links), en Kim Hwang-sik, premier van Zuid-Korea (rechts), bespreken de nieuwe vrijhandelsovereenkomst.

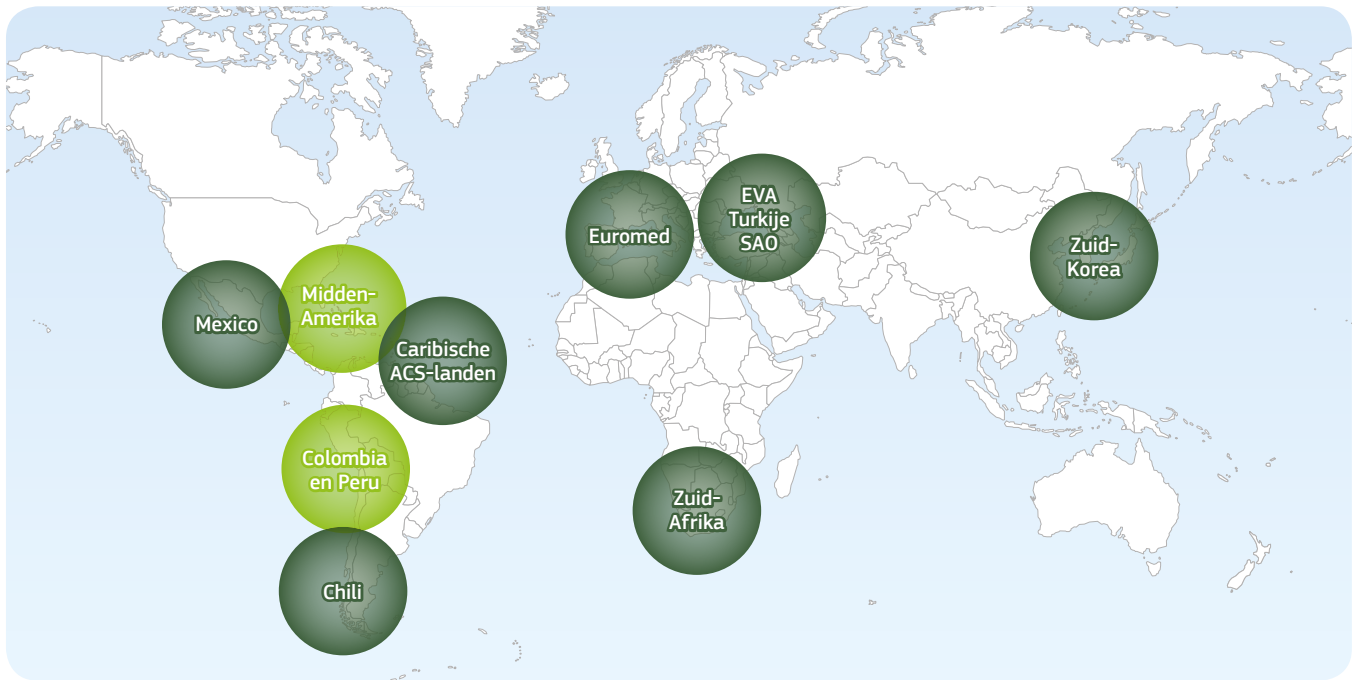
Handelsovereenkomsten tussen de EU en Centraal-Amerika, Colombia en Peru

De Commissie heeft in 2010 de onderhandelingen over een associatieovereenkomst met Centraal-Amerika en handelsovereenkomsten met Colombia en Peru afgerond en heeft een voorstel voor ondertekening en sluiting ervan bij de Raad ingediend. Zodra ze volledig worden uitgevoerd, zullen deze overeenkomsten alle partijen jaarlijks alleen al aan douanerechten zowat 800 miljoen EUR besparing opleveren.

Handelsrelaties met het zuidelijke Middellandse-Zeegebied

Na de gebeurtenissen van de Arabische lente heeft de EU begin 2011 de handelsbesprekingen met Libië geschorst, maar elders maakte zij volop gebruik van handel en investeringen om de democratische transformatie te ondersteunen die haar burens uit het Middellandse-Zeegebied doormaken. De EU besloot onderhandelingen aan te knopen over verregaande en omvattende vrijhandelsovereenkomsten met Marokko, Jordanië, Egypte en Tunesië. Dergelijke overeenkomsten zouden een echte kans bieden voor nauwere integratie met Europa voor de landen die een proces van positieve economische en politieke hervormingen doormaken.

DE DOOR DE EU GESLOTEN HANDELSONDEREENKOMSTEN

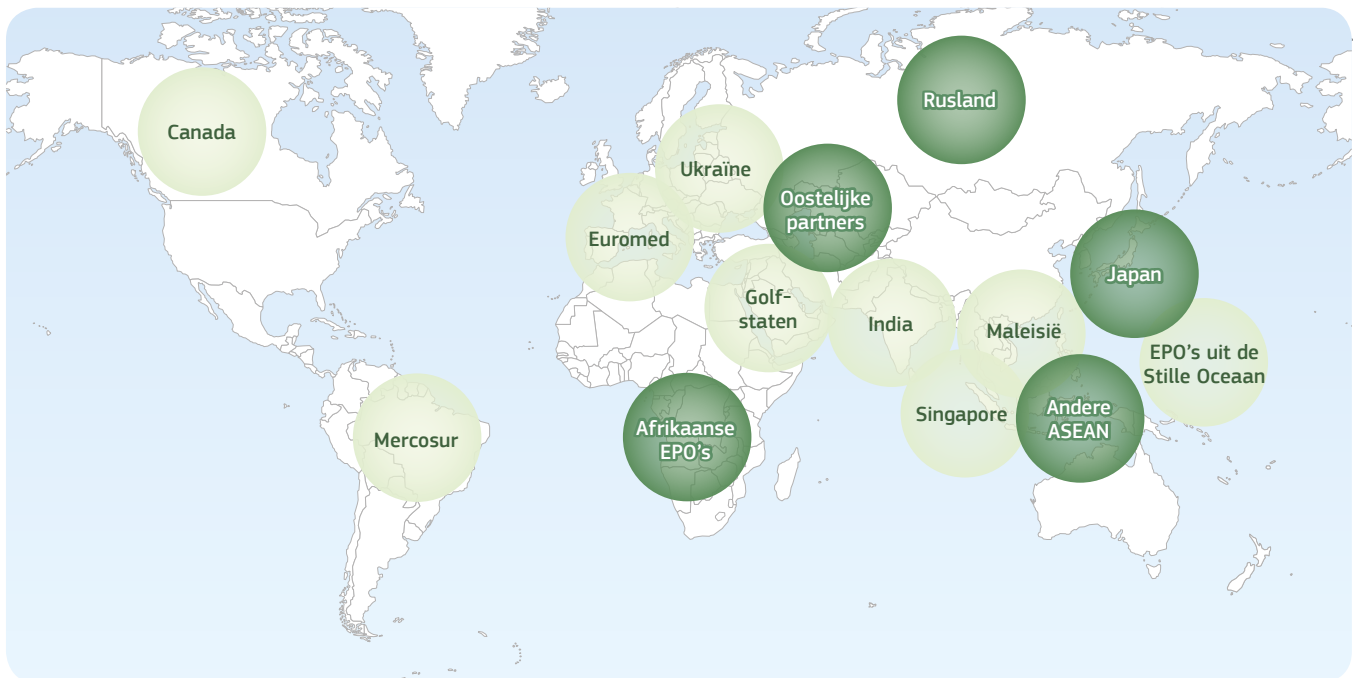
ACS staat voor staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan

EVA staat voor Europese Vrijhandelsassociatie

SAO staat voor met landen van de westelijke Balkan ondertekende stabilisatie- en associatieovereenkomsten

■ Vigerende overeenkomsten

■ Afgesloten onderhandelingen

EPO's: economische partnerschapsovereenkomsten met ACS-landen

Euromed: komende onderhandelingen over diepe en brede vrijhandelsovereenkomsten

Rusland: de toezegging om te onderhandelen over een vrijhandelsovereenkomst is reeds opgenomen in de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst van 1997

■ Lopende onderhandelingen

■ Wordt overwogen

Consolidatie van de vooruitgang van een aantal handelsovereenkomsten

De EU boekt vooruitgang met de onderhandelingen over bilaterale handelsovereenkomsten met een aantal andere belangrijke partners, waaronder India, Canada, de Mercosur-regio, Singapore en Maleisië, en kan nu beoordelen of de voorwaarden vervuld zijn voor de potentiële lancering van handelsovereenkomsten met meer landen zoals Japan en andere Zuidoost-Aziatische (Asean) en oosterse partners. Eind december voltooiden de EU en Oekraïne de technische onderhandelingen over de diepe en brede vrijhandelsruimte die deel zal uitmaken van de toekomstige associatieovereenkomst. Parafering en ondertekening van de overeenkomst zullen afhangen van het politieke klimaat in Oekraïne.

De juiste voorwaarden voor handel

In december zijn de Europese Unie en de lidstaten overeengekomen de handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak te ondertekenen, na de afronding in november 2010 van de onderhandelingen tussen de EU, de Verenigde Staten, Japan en acht andere geïndustrialiseerde landen om een goudstandaard in te voeren voor de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten. De overeenkomst zou voor de EU in werking moeten treden na ratificatie door het Europees Parlement en door de nationale parlementen.

De toetreding van Montenegro, Rusland en Samoa tot de Wereldhandelsorganisatie werd in december goedgekeurd door de 8e ministeriële conferentie van de Wereldhandelsorganisatie en bevestigt de centrale rol van het multilaterale handelsstelsel voor de wereldhandel. Na de toetreding van Vanuatu eerder in 2011 telt de WTO nu 157 leden.

Handel en investeringen voor ontwikkeling

In 2011 stelde de Commissie voor om de preferentiële handelsregeling te herzien die zij aan ontwikkelingslanden aanbiedt om hen in het wereldwijde handelsstelsel te helpen integreren. Deze hervorming van het stelsel van algemene preferenties (SAP)⁽¹²⁾ richt zich op de landen die het meest in nood verkeren en zet hen ertoe aan de fundamentele arbeids- en mensenrechten na te leven, evenals milieu-normen en normen voor goed bestuur (via het SAP+-element van de regeling), en versterkt de voorspelbaarheid voor economische marktdeelnemers. Het voorstel wordt momenteel door het Europees Parlement en de Raad besproken en zou vóór 1 januari 2014 moeten worden aangenomen.

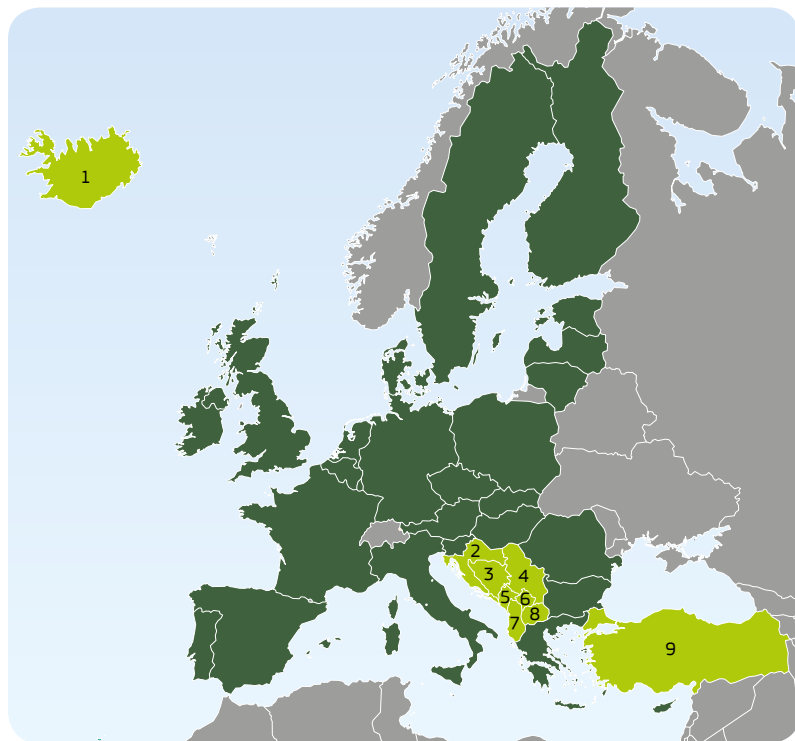
De Commissie stelde eveneens wijzigingen voor aan de bestaande regels die producten van bepaalde partners in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan belasting- en quotavrije toegang tot de EU-markt verlenen. Volgens het voorstel zullen de betrokken landen de voordelen van de in 2007 gesloten tijdelijke economische partnerschapsovereenkomst blijven genieten indien ze stappen ondernemen om hun interim-overeenkomsten vóór 1 januari 2014 te ratificeren. Ten slotte besloot de EU autonoom om bepaalde specifieke bestaande handelspreferenties voor landen van de westelijke Balkan te verlengen.

Uitbreiding

Het uitbreidingsproces — van een oorspronkelijke gemeenschap van zes tot de huidige 27 leden van de Europese Unie — heeft in de ruimste zin voordelen opgeleverd voor Europa en zijn inwoners, waaronder meer veiligheid en welvaart voor de Unie, alsook prikkels voor hervorming in landen die tot de EU willen toetreden.

De hervormingen in de uitbreidingslanden zijn voortgezet, zij het in wisselend tempo. De hervormingen hebben betrekking op democratie en mensenrechten, economische hervorming en aanpassing van de nationale wetgeving aan Europese normen en wetgeving. Bepaalde uitdagingen bleven bestaan, met name inzake goed bestuur, de beginselen van de rechtsstaat en vrijheid van meningsuiting, alsook wat betreft regionale samenwerking en verzoening. De Commissie zet haar inspanningen voort om de beginselen van de rechtsstaat, de naleving van grondrechten en de efficiëntie van de rechtsstelsels van de kandidaat-lidstaten te bevorderen.

KANDIDAAT-LIDSTATEN EN POTENTIËLE KANDIDATEN

-
1. IJsland
 2. Kroatië
 3. Bosnië en Herzegovina
 4. Servië
 5. Montenegro
 6. Kosovo,
 7. Albanië
 8. Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië
 9. Turkije
-

Bron: Europese Commissie.

KROATIË OP WEG NAAR EU-LIDMAATSCHAP

In oktober 2011 heeft de Commissie een positief advies uitgebracht over de toetreding van Kroatië tot de Unie. Het Europees Parlement stemde daar op 1 december mee in. In afwachting van succesvolle ratificatie van het op 9 december ondertekende toetredingsverdrag zal Kroatië op 1 juli 2013 de 28e EU-lidstaat worden.

Nadat Kroatië aan de laatste voorwaarden had voldaan met betrekking tot hervormingen van het beleid inzake justitie, grondrechten en concurrentie, heeft de Commissie aanbevolen de toetredingsonderhandelingen met Kroatië af te sluiten. Nadat de lidstaten unaniem met de toetreding hadden ingestemd, werden de onderhandelingen op 30 juni 2011 met een toetredingsconferentie afgesloten.

De Commissie zal er nauwlettend op blijven toezien dat Kroatië de aangegane verbintenissen nakomt en zich verder voorbereidt om de verantwoordelijkheden van het lidmaatschap bij toetreding op zich te kunnen nemen.

© Marianna Sulic/Getty Images

De Franjo Tuđman-brug in Dubrovnik, Kroatië.

IJsland

De toetredingsonderhandelingen met IJsland vlotten, aangezien reeds elf hoofdstukken werden geopend, waarvan er acht voorlopig werden afgesloten op de intergouvernementele conferenties van juni, oktober en december. Het onderzoek naar de vraag of IJsland aan de EU-wetgeving voldoet, is afgerond in juni en bevestigde dat de onderhandelingen over visserij, landbouw en plattelandsontwikkeling, voedselveiligheid, milieu, financiële diensten, belastingen, financiële controle en de douane-unie heel wat uitdagingen met zich mee zullen brengen.

Turkije

Gezien het huidige stadium van de toetredingsonderhandelingen — waarbij in 2011 geen nieuwe hoofdstukken konden worden geopend — moet Turkije zijn inspanningen opdrijven, met name wat betreft het voldoen aan de verplichting om het aanvullende protocol bij de associatieovereenkomst volledig en op niet-discriminerende wijze op alle EU-lidstaten toe te passen, met inbegrip van de Republiek Cyprus. De Raad heeft in december positief akte genomen van het voorstel van de Commissie voor een nieuwe positieve agenda die wordt ontwikkeld voor de relaties tussen de EU en Turkije in het kader van het toetredingsproces.

Turkije is, in overeenstemming met het EU-acquis, op de meeste gebieden vooruitgang blijven maken. Er zijn aanzienlijke aanvullende inspanningen vereist om de grondrechten te garanderen, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting, waarbij het aantal rechtszaken tegen schrijvers en journalisten en de beperkingen op de toegang tot het internet ernstige bezwaren deden rijzen. Wat het oosten en zuidoosten van het land betreft, kreeg de democratische opening van 2009 geen vervolg. De Europese Raad uitte in december ernstige bezwaren over Turkse uitspraken en bedreigingen met betrekking tot spanningen in de relaties tussen Turkije en Cyprus.

Montenegro

De Europese Raad verheugde zich in december over de beoordeling⁽¹³⁾ van de Commissie dat Montenegro de zeven in 2010 vastgestelde kernprioriteiten succesvol had aangepakt, met het oog op het starten van de onderhandelingen in juni 2012. De Europese Raad nodigde de Commissie tevens uit om een voorstel voor een onderhandelingskader uit te werken.

De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

De Raad uitte in december zijn bereidheid om in te gaan op de opnieuw bevestigde aanbeveling van de Commissie om tijdens het volgende voorzitterschap toetredingsonderhandelingen te openen. Ondanks enige vooruitgang in de hervorming gedurende het voorbije jaar blijven fundamentele problemen bestaan, met name de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de hervorming van het openbaar bestuur en de bestrijding van corruptie. De vrijheid van meningsuiting blijft reden voor ernstige bezorgdheid. Een oplossing voor het geschil met Griekenland over de naam van het land had er allang moeten zijn en blijft essentieel.

Albanië

Albanië heeft slechts beperkte vooruitgang geboekt ten aanzien van de politieke criteria voor het lidmaatschap en moet blijvende inspanningen doen voor aantoonbare vooruitgang op alle gebieden die vorig jaar werden aangewezen alvorens de status van kandidaat-lidstaat en de opening van toetredingsonderhandelingen kunnen worden aanbevolen. De Raad toonde zich in december verheugd uit over de recente ontwikkelingen in verband met de samenwerking tussen regering en oppositie waardoor de bestaande patstelling op binnenlands politiek vlak overwonnen zou moeten worden. De Raad moedigde de Albanese autoriteiten ook aan de inspanningen op te drijven inzake de agenda van de hervormingen, meer bepaald voor de tenuitvoerlegging van de twaalf kernprioriteiten.

Bosnië en Herzegovina

Bosnië en Herzegovina moet zijn grondwet aanpassen om tegenstrijdigheden met het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden weg te werken. Er is slechts beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van de hervorming van justitie en de overheidsadministratie en van de bestrijding van corruptie; de regionale samenwerking werd echter verder verbeterd. Er is enige vooruitgang geboekt ten aanzien van de verwezenlijking van de resterende voorwaarden voor de sluiting van het bureau van de hoge vertegenwoordiger. De EU ging van start met een structurele dialoog over justitie binnen het stabilisatie- en associatieproces en versterkte de rol van deze dialoog, onder meer door aanwijzing van een nieuwe speciale vertegenwoordiger van de EU als hoofd van de delegatie.

*De Mehmed Paša
Sokolović-brug over de
rivier Drina in Bosnië en
Herzegovina.*

Servië

Servië heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt wat de politieke criteria betreft en heeft ook ten volle samengewerkt met het Internationaal Strafhof voor het voormalige Joegoslavië (ICTY). Servië heeft een steeds actievere rol gespeeld voor de verzoening in de regio. De dialoog tussen Belgrado en Prishtina/Priština heeft tot een aantal overeenkomsten geleid en de weg gebaand voor de uitvoering ervan. Er is verder aanzienlijke vooruitgang nodig met de verbetering van de betrekkingen met tia en met pragmatische en duurzame oplossingen voor de mensen die in het gebied leven.

In haar mededeling van oktober over de lidmaatschapsaanvraag van Servië beval de Commissie aan het land de status van kandidaat-lidstaat te verlenen. Teneinde in maart 2012 de status van kandidaat-lidstaat aan Servië toe te kennen, belastte de Europese Raad in december de Raad ermee het voortdurende geloofwaardige engagement van Servië voor de dialoog tussen Belgrado en Prishtina/Priština te onderzoeken en te bevestigen, alsmede de vooruitgang met de uitvoering te goeder trouw van de overeenkomsten betreffende geïntegreerde regionale samenwerking en de samenwerking met Eulex en KFOR die door deze dialoog werden bereikt. Voor de opening van toetredingsonderhandelingen zijn stappen nodig naar een zichtbare en duurzame verbetering van de betrekkingen met Kosovo en de Raad nodigde de Commissie uit een verslag in te dienen zodra voldoende vooruitgang op dit gebied te melden was.

Kosovo

Kosovo boekte verder vooruitgang op het gebied van de Europese integratie. Er blijft nog een aantal belangrijke problemen, meer bepaald bij de overheidsadministratie en justitie en inzake de strijd tegen de georganiseerde misdaad en corruptie, alsook in de economie. Na vooruitgang inzake overname en reïntegratie kondigde de Commissie de start van een visumdialogo aan, waaraan de Raad in december zijn steun verleende, tezamen met de andere initiatieven van de Commissie ter bevordering van de vooruitgang van Kosovo op weg naar EU-lidmaatschap, namelijk: vooruitgang inzake een handelsovereenkomst; akkoord van de lidstaten betreffende een kaderovereenkomst inzake EU-programma's; start van een structurele dialoog inzake de rechtsstaat; voorstel door Prishtina/Priština van een agenda voor het noorden die door de Commissie moet worden gesteund en herziening van de Commissie van haar mededeling over Kosovo uit 2009. Er werd een nieuw mandaat voor de speciale vertegenwoordiger van de EU in Kosovo overeengekomen.

Regionale samenwerking in Zuidoost-Europa (SEE)

Er werd aanzienlijke vooruitgang geboekt met de regionale samenwerking in Zuidoost-Europa en er werden stappen gezet naar regionale verzoening. Ook de samenwerking op specifieke gebieden kende vooruitgang, ook wat de Energiegemeenschap en de Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) betreft. De Regionale Samenwerkingsraad (RCC) vatte de tenuitvoerlegging aan van zijn strategie en werkprogramma voor 2011-2013 die met de hulp van de EU waren opgesteld. De inclusiviteit van de regionale samenwerking moet worden verzekerd, met name wat betreft de deelname van Kosovo aan de regionale initiatieven.

Pretoetredingssteun

In 2011 bedroeg de algemene toewijzing uit het instrument voor pretoetredingssteun aan de uitbreidingslanden (voor het eerst met inbegrip van IJsland) 1,74 miljard EUR, met inbegrip van de meerlandensteun. In 2010 was dit bedrag 1,539 miljard EUR en in 2009 1,494 miljard EUR. Tegen eind 2011 bedroeg de pretoetredingssteun voor deze landen sinds 2007 in totaal 7,461 miljard EUR.

De steun voor de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten in 2011, met inbegrip van de nationale programma's en de programma's voor grensoverschrijdende samenwerking:

Land	Toewijzingen pretoetredingssteun 2011 (in lopende prijzen; in miljoen euro)
Albanie	94,43
Bosnië en Herzegovina	107,43
Kroatië	156,53
Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië	98,03
IJsland	12,00
Kosovo	68,70
Montenegro	34,15
Servië	201,88
Turkije	779,90
<i>Meerlandenprogramma (*)</i>	186,27
Totaal	1 739,32

(*) Toewijzing voor omschakeling en institutionele opbouw, zonder grensoverschrijdende samenwerking.

De steun aan de Turks-Cypriotische gemeenschap voor sociale en economische ontwikkeling bedroeg in 2011 28 miljoen EUR.

Investeren in ontwikkeling — De EU als 's werelds grootste donor

Als 's werelds grootste donor verstrekken de EU en haar lidstaten meer dan de helft (56 %) van de steun aan de ontwikkelingslanden wereldwijd. De officiële ontwikkelingshulp die door de Europese Commissie wordt beheerd, vertegenwoordigt op zich ongeveer 20 % van de totale EU-steun. De EU verstrekt steun aan de armsten in meer dan 150 landen en streeft naar de verwezenlijking van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (MDG) tegen 2015 door de tenuitvoerlegging van het onlangs goedgekeurde EU-kader voor ontwikkeling, neergelegd in de mededeling⁽¹⁴⁾ „Het effect van het EU-ontwikkelingsbeleid vergroten: een agenda voor verandering”. Dit nieuwe kader zal de werkzaamheden van de Commissie op het gebied van ontwikkeling de komende jaren vorm geven.

Het voortouw nemen met het ontwikkelingsbeleid

Het nieuwe EU-kader voor ontwikkelingsbeleid bouwt voort op de bevindingen van een openbare raadpleging van 2010 en houdt rekening met de gebeurtenissen van de zogenaamde Arabische lente, naast de toenemende vraag naar tastbare resultaten, zowel van Europese politici en burgers als van de partnerlanden. Meer bepaald stelde de Commissie voor de steun van de EU te concentreren op een aantal sectoren, met name op het punt van goed bestuur en inclusieve en duurzame groei. De Commissie kan onmogelijk overal tegelijk aanwezig zijn en actie ondernemen en zij moet de sectoren waarop zij actief wil worden zorgvuldig uitzoeken en haar actie beperken tot programma's waar zij een meerwaarde kan bieden. De Commissie zal tevens haar geografische spreiding aanpassen zodat de beperkte middelen daar worden ingezet waar zij echt effect sorteren. Nu grotere nadruk wordt gelegd op Afrika bezuiden de Sahara en de nabuurschap, en speciale aandacht wordt geschonken aan landen in een kwetsbare situatie, moeten we aanvaarden dat als gevolg van de differentiëring belangrijke delen van Azië en Latijns-Amerika minder of geen steunverlening zullen ontvangen. De Commissie publiceerde tevens een beleidsdocument inzake begrotingssteun waarin verbeteringen worden voorgesteld in verband met de manier waarop EU-steun wordt verleend aan regeringen in ontwikkelingslanden ter ondersteuning van de tenuitvoerlegging van hun eigen ontwikkelingsbeleid.

© Europese Unie

De commissaris voor Ontwikkeling, Andris Piebalgs (derde van links), bij de opening van een door de EU medegefinancierd beroepsopleidingscentrum in Zuid-Sudan.

Duurzame energie

Duurzame energie neemt als stimulans voor economische groei een prominente plaats in op de ontwikkelingsagenda. Dit wordt verklaard door het feit dat 1,4 miljard mensen in de wereld nog steeds geen toegang hebben tot elektriciteit en 2,7 miljard mensen gebruik maken van traditionele biomassa als brandstof in de keuken. De belangrijkste financieringsinstrumenten van de EU zijn, voor de toegang tot energie, de energiefaciliteit en, voor energiezekerheid, het infrastructuurtrustfonds, naast het Wereldfonds voor energie-efficiency en hernieuwbare energie (Geeref). De politieke dialoog wordt gevoerd door het EU-energie-initiatief voor duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding en het Afrika-EU-energiepartnerschap.

In het ontwikkelingsbeleid van de EU worden de maatschappelijke organisaties en lokale overheden erkend als sleutelpartners voor ontwikkeling. Met een totale begroting van 1,6 miljard EUR voor de periode 2007-2013 gaat de Commissie door met het verstrekken van diverse subsidies aan maatschappelijke organisaties en lokale overheden.

Meer doeltreffendheid van de steun

In tijden van moeilijke economische en budgettaire omstandigheden is het van nog groter belang dat steun efficiënt wordt besteed, zo goed mogelijke resultaten oplevert en gebruikt wordt als hefboom voor verdere financiering van ontwikkeling. Hiertoe is het van het grootste belang te verzekeren dat elke euro van de EU-ontwikkelingshulp het grootst mogelijke effect sorteert tegen de armoede in de ontwikkelingslanden.

In september 2011 keurde de Commissie een beleidsdocument⁽¹⁵⁾ goed voor het forum op hoog niveau inzake de doeltreffendheid van steun dat van 29 november tot 1 december 2011 in Busan is gehouden. In het document werd erop gewezen dat de prestaties van de EU (de Commissie en 14 lidstaten) inzake de verbintenissen voor de doeltreffendheid van steun boven het wereldgemiddelde van de donoren liggen en dat de EU-steun doeltreffender en transparanter is dan ooit tevoren.

Vernieuwende financiering

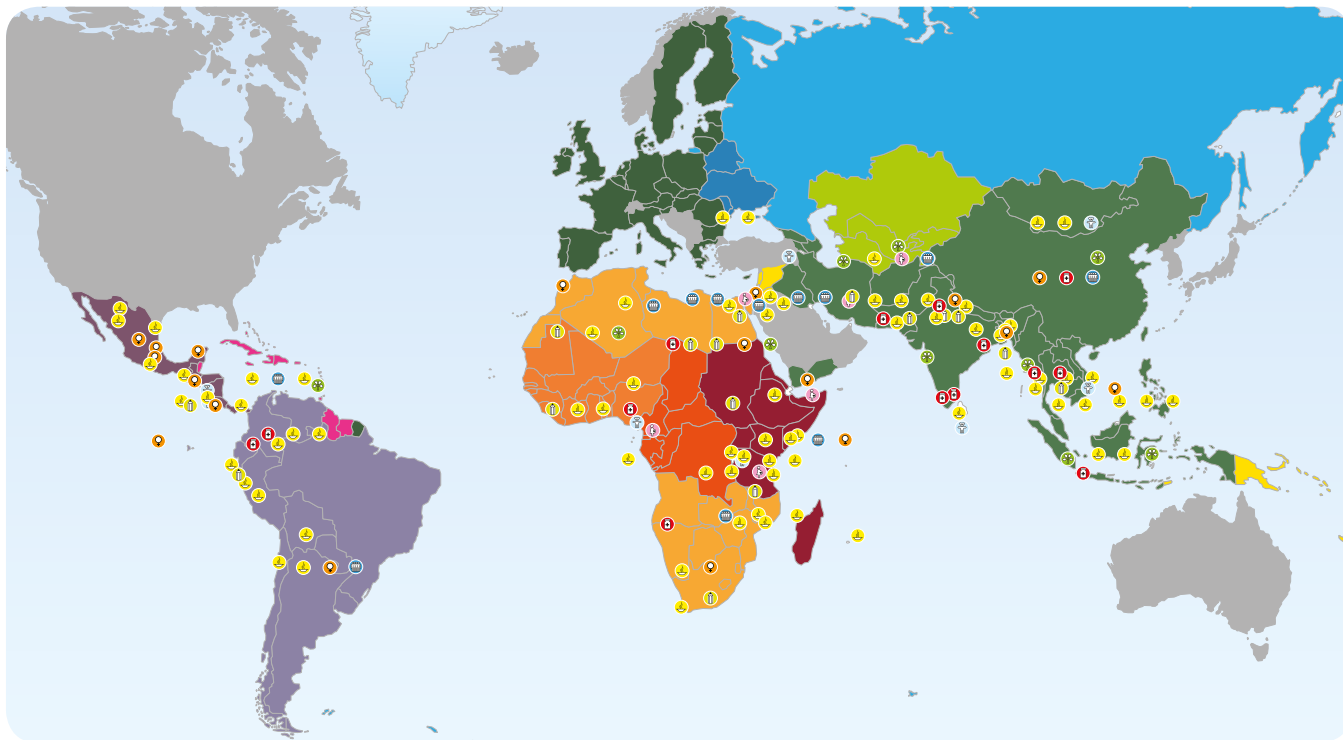
In maart kondigde de Commissie de start aan van een mechanisme voor bundeling⁽¹⁶⁾, als onderdeel van de ACS-EU-waterfaciliteit, om de toegang tot water in de ACS-landen te verbeteren. In het kader van dit mechanisme is 40 miljoen EUR beschikbaar. Het mechanisme koppelt subsidies van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) aan leningen van multilaterale en bilaterale financiële instellingen van de EU ter financiering van projecten voor toegang tot water en waterzuiveringsfaciliteiten in de landen van Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan.

Dit financiële instrument zal het hefboomeffect van de financiële steun vergroten en de deelname van de particuliere sector stimuleren. Het zal tevens bijdragen aan de EU-steun voor de inspanningen van de ontwikkelingslanden om inzake water en waterzuivering de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling te bereiken.

Bereiken van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling

Er heerst grote zorg over het gebrek aan vooruitgang in een aantal landen en regio's (met name in Afrika bezuiden de Sahara) voor een aantal millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (met name in verband met de gezondheid van moeders en kinderen).

MILLENNIUMDOELSTELLINGEN VOOR ONTWIKKELING: EEN VOORBEELD VAN DE INZET VAN EUROPA

1. Extreme armoede en honger halveren

2. Wereldwijd basisonderwijs bewerkstelligen

3. De gelijkheid van mannen en vrouwen bevorderen

4. De kindersterfte terugdringen

5. De gezondheid van moeders verbeteren

6. Aids, tuberculose en malaria bestrijden

7. Het milieu beschermen

8. Een mondiaal ontwikkelingspartnerschap tot stand brengen

Bron: Europese Commissie.

Zuid-Afrika: nieuw programma gezondheidszorg ter bestrijding van hiv/aids en tuberculose

Het door de EU met 126 miljoen EUR gefinancierde programma voor beleidssteun aan de sector eerstelijnszorg streeft naar een hogere levensverwachting, geringere moeder- en kindersterfte en de bestrijding van hiv/aids en tuberculose. Hiertoe zal steun worden verleend aan de Zuid-Afrikaanse regering, meer bepaald het ministerie van Volksgezondheid, teneinde de toegang tot gezondheidszorg voor de patiënten te vergemakkelijken en de kwaliteit en het beheer van het gezondheidsstelsel op districtniveau te verbeteren.

Als de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling in 2015 moeten worden gehaald, moet de EU snel meer resultaat boeken met haar steun voor armoedebestrijding. Na 2015 zal de EU de wereldwijde inspanningen moeten blijven steunen om de armoede te bestrijden.

De EU-voedselfaciliteit

De voedselfaciliteit van de EU ter waarde van 1 miljard EUR, waarmee de begunstigden worden geholpen om opnieuw te investeren in landbouwproductie en aan de grootste behoeften aan voedselzekerheid wordt voldaan, werd opgezet om de problemen met de stijgende voedselprijzen in 2007-2008 aan te pakken. Tegen eind 2011 wordt verwacht dat deze faciliteit 50 miljoen mensen in 50 ontwikkelingslanden ten goede zal zijn gekomen.

Afrika

Ondervoeding is de voornaamste reden voor kindersterfte en veroorzaakt de dood van meer dan drie miljoen kinderen per jaar. Ondervoeding leidt ook tot meer dan 20 % sterfte bij moeders. Miljoenen kinderen in Afrika bezuiden de Sahara krijgen niet de voeding die zij nodig hebben voor een goede fysieke en mentale ontwikkeling tijdens de kinderjaren of om hun productiviteit als volwassenen te maximaliseren. Dit is zowel een oorzaak als een gevolg van armoede.

Ondervoeding aanpakken

Om dit probleem aan te pakken kondigde de Europese Unie een subsidie aan van 14,95 miljoen EUR voor Unicef om de ondervoeding in de regio te bestrijden. Naar verwachting zullen 25 miljoen kinderen en 5,5 miljoen zwangere en zogende vrouwen van dit programma profiteren. Dankzij de Europese steun hebben meer dan 70 miljoen mensen, vooral vrouwen en kinderen, van directe steun kunnen genieten om toegang te krijgen tot levensmiddelen.

Delen van Somalië hebben te kampen met hongersnood, terwijl naburige bevolkingsgroepen (met name in landelijke gebieden) in Kenia, Ethiopië en Djibouti reeds geconfronteerd worden met ernstige problemen inzake voedselzekerheid.

Sinds 2008 heeft de Europese Unie meer dan 440 miljoen euro vrijgemaakt voor landbouw en voedselzekerheid in de Hoorn van Afrika (Eritrea, Ethiopië, Djibouti, Kenia en Somalië), om de meest kwetsbare bevolkingsgroepen te voorzien van levensmiddelen, de voeding te verbeteren en duurzame landbouw aan te moedigen.

© Europese Unie

De voorbije tien jaar heeft de EU geleidelijk aan een omvattende aanpak opgezet voor de Hoorn van Afrika, met inbegrip van ontwikkelingsacties voor de lange termijn met het oog op veiligheid, vredesopbouw en beter democratisch bestuur in de regio. Momenteel is de EU de grootste donor in Somalië. In de periode 2008-2013 heeft de EU 215,40 miljoen EUR uitgetrokken.

De EU bood royaal hulp om te verhelpen aan de verwoestende gevolgen van twee droge seizoenen in de Hoorn van Afrika.

Zuid-Sudan verklaarde zich formeel onafhankelijk op 9 juli 2011, na een referendum dat in januari 2011 was gehouden, als deel van het omvattende vredesakkoord van 2005. De situatie in grote delen van Zuid-Sudan en de grensregio met Noord-Sudan blijft complex, met blijvende gewelddadige conflicten en frequent voorkomende ernstige gevechten. Bovenop de humanitaire hulp aan de regio werd 200 miljoen EUR toegewezen aan Zuid-Sudan; deze middelen zullen de tenuitvoerlegging ondersteunen door de regering van Zuid-Sudan van het komende ontwikkelingsplan voor 2011-2013. Deze middelen kunnen worden aangewend voor projecten die verband houden met onderwijs, volksgezondheid, landbouw, voedselzekerheid en goed democratisch bestuur.

DE KRACHTEN BUNDELEN TEGEN AIDS, TUBERCULOSE EN MALARIA

Het door de EU gefinancierde partnerschap tussen Europese landen en ontwikkelingslanden voor het verrichten van klinisch onderzoek (EDCTP) versnelt de ontwikkeling van nieuwe behandelingen ter bestrijding van de drie belangrijkste armoedegerelateerde ziekten: hiv/aids, tuberculose en malaria. Bij het EDCTP zijn 14 EU-lidstaten en twee geassocieerde landen betrokken, in partnerschap met 29 landen uit Afrika bezuiden de Sahara. Het EDCTP wordt gezamenlijk gefinancierd door de Europese Commissie (132 miljoen EUR), de deelnemende Europese landen (116 miljoen EUR) en door derden (63 miljoen EUR) uit de particuliere sector en liefdadigheidsorganisaties.

De EU schortte haar samenwerking met Niger in 2009 op nadat de toenmalige president had geprobeerd na zijn tweede ambtstermijn wederrechtelijk aan te blijven. De investituur van de nieuwe president, Mahamadou Issoufou, in april 2011 bezegelde de democratische overgang van het land. De Europese Unie bevestigde de volledige hervatting van de ontwikkelingssamenwerking met Niger op 20 juni 2011 en maakte 25 miljoen EUR vrij aan begrotingssteun voor het land. Met deze middelen zal de regering in staat zijn haar strijd tegen de armoede op te voeren, meer bepaald door zich te concentreren op de sociale sectoren (onderwijs en volksgezondheid).

De vredesfaciliteit werd door de EU in 2003 oorspronkelijk op verzoek van de Afrikaanse Unie opgericht, en is een instrument voor EU-steun aan vrede en veiligheid in Afrika. In de loop der jaren werd voor 607 miljoen EUR steun verleend aan Afrikaanse vredesondersteuningsoperaties om conflicten te helpen voorkomen en de stabiliteit na conflicten te bevorderen. De faciliteit heeft ook in aanzienlijke mate bijgedragen aan de versterking van de institutionele capaciteit in Afrika voor vrede en veiligheid op continentaal en regionaal niveau (100 miljoen EUR), alsook aan een aantal bemiddelingsactiviteiten (15 miljoen EUR).

In augustus 2011 besloot de Europese Commissie de vredesfaciliteit voor Afrika aan te vullen met 300 miljoen EUR. De financiering zal in de periode 2011-2013 beschikbaar worden gesteld aan de Afrikaanse Unie en aan Afrikaanse regionale organisaties voor steunverlening aan relevante en gerichte continentale en regionale initiatieven op het gebied van de preventie, beheersing en oplossing van conflicten, en voor vredesopbouw.

Steun voor de verzoening in Somalië

In Somalië verleent de vredesfaciliteit voor Afrika financiële steun aan de vredesmissie van de Afrikaanse Unie in Somalië (Amisom), die de Somaliëse federale overgangsinstituten helpt met hun stabilisatie-inspanningen en in hun streven naar politieke dialoog en verzoening. Amisom heeft ook een mandaat om de verlening van humanitaire hulp te vergemakkelijken en de nodige voorwaarden te creëren voor heropbouw, verzoening en duurzame ontwikkeling in Somalië. De algemene bijdrage van de vredesfaciliteit voor Afrika aan de missie bedraagt 208,4 miljoen EUR en bestrijkt kosten voor uitkeringen, medische verzorging, huisvesting, brandstof en communicatie-apparatuur.

De vijfde vergadering van de Europese Commissie en de commissie van de Afrikaanse Unie vond plaats op 31 mei en 1 juni 2011. Zij was een politieke stimulans voor het nauwe partnerschap en het vertrouwen dat tussen beide instellingen bestaat. De vergadering bood tevens de gelegenheid de gemeenschappelijke aanpak van recente internationale gebeurtenissen te bespreken en te bepalen, met name in verband met de situatie in Noord-Afrika, alsook de richting die de partners moeten inslaan voor de 17e conferentie inzake klimaatverandering in Durban. Het strategische partnerschap tussen Afrika en de EU dat in december 2007 op de historische top van Lissabon zijn beslag kreeg, streeft naar een uitbreiding van de betrekkingen tussen de EU en Afrika, verder dan ontwikkeling alleen, door de samenwerking tussen de twee continenten te bevorderen en mondiale problemen aan te pakken en kansen waar te nemen.

Caribisch gebied

De Europese Unie is al lange tijd een partner van de bevolking en de regeringen in de regio. De huidige economische crisis bedreigt in aanzienlijke mate de mogelijkheid om de baten van de vrije handel en de regionale integratie te verwezenlijken. Om die reden verleent de Europese Commissie uitgebreide steun aan het programma van Caricom voor regionale integratie en het engagement van Caricom voor de economische partnerschapsovereenkomst met de Europese Unie, waarin is geregeld hoe de beide regio's zullen samenwerken in een breed spectrum van handelsgerelateerde kwesties.

De ontwikkelingssamenwerking in de regio heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt. Het economische partnerschap van Cariforum en de EU wordt ten uitvoer gelegd en beide partijen werken samen voor een gezamenlijke EU-Caribische strategie als basis voor meer mature betrekkingen die een versterkte politieke dialoog en ontwikkelingssamenwerking zullen omvatten.

Naar het voorbeeld van de Latijns-Amerikaanse investeringsfaciliteit wordt momenteel een Caribische investeringsfaciliteit opgezet met een budget van 40 miljoen EUR, om middelen vrij te maken van financiële instellingen ter bevordering van investeringen in infrastructuur, energie, duurzaam vervoer en sociale-ontwikkelingsprojecten.

Landen en gebieden overzee (LGO)

Tijdens het EU-LGO-forum in februari kondigde de Commissie aan dat het niet langer volstaat zich toe te spitsen op de bestrijding van de armoede, maar dat het nieuwe partnerschap zou moeten gaan streven naar de economische en sociale ontwikkeling van de LGO, teneinde inclusieve groei en duurzame ontwikkeling te verzekeren.

Stille Oceaan

In 2011 vervolgde de EU haar steun aan het gezamenlijke initiatief van de EU en de landen van de Stille Oceaan inzake klimaatverandering en voor de tenuitvoerlegging daarvan. In het kader van het wereldwijde bondgenootschap tegen klimaatverandering (GCCA) hebben de landen van de Stille Oceaan een totaalbedrag van 28,4 miljoen EUR voor 2008-2011 ontvangen.

In maart 2011 organiseerde de EU de eerste GCCA-workshop over het harmoniseren van de aanpassingen aan de klimaatverandering met de plannen en begrotingen voor nationale ontwikkeling.

Tijdens een bezoek aan Vanuatu in maart riep de Commissie op tot meer internationale steun aan de kleine eilanden, met name in de Stille Oceaan. Er werden projecten met een waarde van 50,4 miljoen EUR opgezet en nieuwe projecten met een waarde van 39 miljoen EUR aangekondigd voor aanpassingen aan de gevolgen van de klimaatverandering en bestrijding van armoede. De Commissie kondigde ook nieuwe programma's aan om de economische integratie van de landen van de Stille Oceaan te versterken door handel (30 miljoen EUR) en de capaciteitsontwikkeling voor de bevolking van de eilanden van de Stille Oceaan in verband met de klimaatverandering te steunen.

Latijns-Amerika

In 2011 hebben de EU en de Latijns-Amerikaanse en Caribische partnerlanden er verder gezamenlijk naar gestreefd om de volgende prioriteiten aan te pakken die op de EU-LAC-top van mei 2010 in Madrid waren vastgesteld:

- ▶ wetenschap, onderzoek, innovatie en technologie;
- ▶ duurzame ontwikkeling, milieu, klimaatverandering, biodiversiteit en energie;
- ▶ regionale integratie en interconnectiviteit ter bevordering van sociale integratie en cohesie;
- ▶ migratie;
- ▶ onderwijs en werkgelegenheid ter bevordering van sociale integratie en cohesie;
- ▶ het mondiale drugsprobleem.

Tegen eind 2011 was voor de regio een totale som van 454 miljoen EUR beschikbaar. De middelen voor ontwikkelingssamenwerking die aan de regio worden toegewezen, bestrijken met name gebieden als sociale cohesie en armoedebestrijding. In El Salvador verstrekt de Europese Unie bijvoorbeeld steun voor sociale samenhang (bestrijding van armoede, strijd tegen ongelijkheid en uitsluiting), goed bestuur en respect voor de mensenrechten. In Paraguay bestrijkt de steun sociale bescherming en economische integratie voor de meest kwetsbare en arme bevolkingsgroepen en werkgelegenheid.

HEROPBOUW NA DE RAMP

Na de aardbeving van 2010 in Haïti verstrekt de EU in het kader van een herziene strategie en een herzien indicatief programma voor 2011-2013 een aanvullende som van 169 miljoen EUR voor de heropbouw in Haïti, waarmee de totale som van programmeerbare steun van de EU aan Haïti voor de periode 2008-2013 op 391 miljoen EUR komt. In het kader van de speciale EOF-middelen voor urgente en niet-geplande maatregelen kwam de EU in 2011 met de AFD (Agence française de développement) en UN-Habitat tevens overeen een extra som van 23 miljoen EUR te besteden voor de heropbouw en herinrichting van beschadigde huizen in twee voorsteden van Port-au-Prince, met inbegrip van de verstrekking van elementaire stadsdiensten.

© Europese Unie

Met de actieve participatie van plaatselijke gemeenschappen worden in het kader van het programma VN-EU bomen geplant om bodemdegradatie en woestijnvorming te bestrijden.

Via de Latijns-Amerikaanse investeringsfaciliteit werden belangrijke middelen aan de regio toegewezen ter bevordering van investeringen in elementaire infrastructuur met het oog op een eerlijke en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling. Een vergelijkbaar initiatief voor het Caribisch gebied is bijna helemaal rond. Deze faciliteiten hebben een belangrijk hefboomeffect voor het vrijmaken van extra middelen van financiële instellingen ter bevordering van investeringen in onder meer klimaat- en milieugerelateerde infrastructuur, energie, duurzaam vervoer en sociale ontwikkeling.

Over het algemeen is de Europese Unie zeer actief geweest met de bevordering van de rechtsstaat en goed bestuur in de regio. In Uruguay steunt de EU bijvoorbeeld de hervorming van het rechtssysteem en het respect voor de mensenrechten in detentiecentra. Een andere verwezenlijking was de steun in Colombia voor een nieuwe wet inzake slachtoffers en grondrestitutie. Met deze wet wordt ernaar gestreefd het recht op vergoeding voor slachtoffers van het conflict en op restitutie van illegaal onteigende grond te versterken.

De Europese Unie steunt ook de uitvoering van de nieuwe Centraal-Amerikaanse veiligheidsstrategie tegen de georganiseerde misdaad en drugshandel in de regio.

Azië en Centraal-Azië

Tijdens een bezoek aan Pakistan in juni bevestigde de Commissie opnieuw haar bedoeling om de ontwikkelingssteun aan Pakistan met 50 % te verhogen, van 50 miljoen EUR tot 75 miljoen EUR per jaar voor de periode 2011-2013. De steunprogramma's zullen zich voornamelijk blijven richten op plattelandsontwikkeling, steun voor onderwijs en beter bestuur. De EU en Pakistan bespraken ook de volgende stappen voor een strategische dialoog tussen de EU en Pakistan, met inbegrip van belangrijke economische aspecten zoals ontwikkeling en markttoegang, vooruitgang naar de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, de mensenrechten en vredesopbouw.

In Afghanistan richtten de besprekingen zich op goed bestuur, met inbegrip van de hervorming van de politie, de justitie en de overheidsdiensten, alsook op de noodzaak van een beter beheer van de overheidsfinanciën. De EU heeft in 2011 200 miljoen EUR vrijgemaakt voor deze sectoren, die allemaal cruciaal zijn voor de groei en ontwikkeling van het land op de lange termijn. Een groot deel van de middelen zal daarenboven worden geïnvesteerd in plattelandsontwikkeling.

Op de informele vergadering van de ministers van Ontwikkelingssamenwerking in Sopot in juli 2011 werd een gedifferentieerde aanpak voor de partnerlanden van Centraal-Azië in overweging genomen, en met name de noodzaak te focussen op Tadzjikistan en Kirgizië die de armste landen van de regio zijn.

EU-STEUN AAN PAKISTAN

De totale steun aan Pakistan door de EU en haar lidstaten voor de periode 2009-2013 bedraagt 2,458 miljard EUR, dat is ongeveer 30 % van de totale jaarlijkse ontwikkelingshulp aan het land.

Actieve solidariteit — Respons op humanitaire crisissituaties

Humanitaire behoeften nemen wereldwijd toe. De Europese Unie blijft, met de respectieve begrotingen van de Commissie en de lidstaten, de grootste donor van humanitaire steun in de wereld. De bedoeling van deze concrete uitdrukking van solidariteit met de meest kwetsbare bevolkingsgroepen is levens te redden en te bewaren, menselijk lijden te voorkomen en te verlichten, en de integriteit en menselijke waardigheid te bewaren van de slachtoffers van door de natuur of door de mens veroorzaakte rampen, zowel binnen als buiten de EU.

Instrumenten voor solidariteit

Het mandaat van de Commissie bestrijkt humanitaire hulp en civiele bescherming. Dit zijn de twee belangrijkste instrumenten waarover de Europese Unie beschikt om snelle en doeltreffende noodhulp van de EU te verzekeren aan mensen die met de onmiddellijke gevolgen van een ramp en conflicten geconfronteerd worden. De humanitaire hulp van de EU, die verschilt van ontwikkelingshulp op de langere termijn en van de instrumenten voor buitenlands beleid, stoelt op de humanitaire beginselen van menselijkheid, onpartijdigheid, onafhankelijkheid en neutraliteit.

De EU streeft er voortdurend naar om de kwaliteit van de humanitaire hulp te verbeteren en deze eenvoudiger, sneller en beter te maken. In 2011 harmoniseerde de Europese Commissie de instrumenten in haar humanitaire pakket met het oog op een versnelling en stroomlijning van de hulpverlening. De Commissie is door haar netwerk van humanitaire deskundigen die voortdurend aanwezig zijn in crisishaarden in de hele wereld, als donor uitstekend geplaatst om de behoeften in het veld te evalueren en toezicht te houden op de door haar gefinancierde acties.

De EU integreert tevens de terugdringing van het risico van rampen in haar beleid en maatregelen, binnen de EU en in haar betrekkingen met de ontwikkelingslanden, waarbij de nadruk wordt gelegd op investeringen in preventie en paraatheid vóór een ramp gebeurt.

EUROPEES VRIJWILLIGERSKORPS VOOR HUMANITAIRE HULPVERLENING

Het Verdrag van Lissabon voerde een belangrijke vernieuwing in op het punt van humanitaire hulp, namelijk het Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening. In de loop van het jaar werden de voorbereidingen voor de oprichting van het korps, inclusief proefprojecten, voortgezet.

RESPONS OP DE RAMP IN JAPAN

Onmiddellijk na de vernietigende aardbeving, de tsunami en de kernramp op 11 maart werd de Unie gemobiliseerd om dringend noodhulp te verlenen. De noodhulp omvatte onder meer 400 ton steun in natura en een financiering van 10 miljoen EUR. tegelijkertijd zag de EU nauwgezet toe op de veiligheid van de EU-burgers. Er werden onverwijd beschermingsmaatregelen tegen straling genomen om de volksgezondheid te waarborgen. Er werden eveneens in de hele EU veiligheidstests en risico-evaluaties uitgevoerd in nucleaire installaties.

© Europese Unie

Kristalina Georgieva, commissaris voor Internationale Samenwerking, Humanitaire Hulp en Crisisbestrijding, na de ramp in Fukushima.

*Telecom zonder grenzen,
een partner van de
Europese Commissie, heeft
een systeem voor
satellietcommunicatie
opgezet, zodat ontheemde
Libiërs hun familie konden
bellen.*

WERELDWIJDE STEUNVERLENING

De steunverlening en de financiering gaan steeds uitsluitend uit van de humanitaire behoeften.

De toewijzingen voor financiering in 2011 hadden betrekking op specifieke crisisgebieden zoals de Hoorn van Afrika, Sudan, Ivoorkust, het Midden-Oosten, de Sahel, alsook de zogenaamde „vergeten crises” zoals de Rohingya-vluchtelingen in Bangladesh, burgers die getroffen worden door interne gewapende conflicten in Colombia en de Centraal-Afrikaanse Republiek en het interetnische conflict in Birma/Myanmar.

Drought News (september 2011)
African Drought Observatory (ADO)

Momenteel getroffen gebieden

Getroffen gebieden in juni 2011

Bedreigde gebieden in juni 2011

Bron: Europese Commissie.

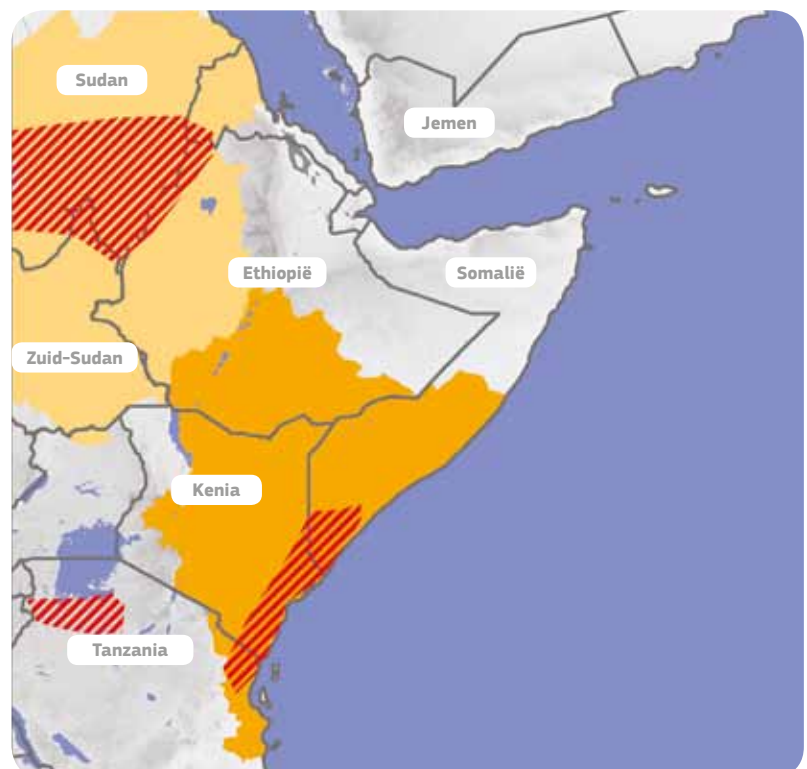
Het antwoord van Europa op de crisis in Libië

De Unie stond in de voorste linie van de internationale humanitaire respons op de crisis in Libië. In de loop van het jaar bereikte de totale financiering van de humanitaire hulp en civiele bescherming van de EU voor de crisis in Libië de som van 155 miljoen EUR, waaronder 80,5 miljoen EUR van de Commissie. In de eerste fase van de crisis richtte de EU haar inspanningen vooral op de uittocht van burgers die Libië ontvluchtten in de richting van de buurlanden. De activering van het EU-mechanisme voor civiele bescherming in februari ondersteunde de evacuatie van EU-burgers uit Libië. In maart werd steun verleend aan de evacuatie van grote aantallen onderdanen van derde landen die aan de Tunesische kant van de grens met Libië waren terechtgekomen. Na deze eerste fase heroriënteerde de EU haar humanitaire steun voornamelijk op verlichting van het lijden van de burgerbevolking in Libië, door onder meer geneeskundige verzorging te verstrekken, naast bescherming voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen (Afrikanen van bezuiden de Sahara, minderheidsgroepen die eertijds het regime van Khadafi ondersteunden, intern ontheemden), alsook ontminning.

Droogte en voedselcrisis in de Hoorn van Afrika

De steeds terugkerende droogte in de Hoorn van Afrika, de ergste in meer dan 60 jaar, heeft in bepaalde delen van de regio een voedselcrisis veroorzaakt. Op 20 juli verklaarden de Verenigde Naties dat er sprake was van een hongersnood in

DE VOEDSELKRISIS IN DE HOORN VAN AFRIKA (SEPTEMBER 2011)

bepaalde delen van Somalië, waar ook het conflict nog tot de droogte bijdroeg. De lidstaten en de Commissie mobiliseerden tezamen in een zeer kort tijdsbestek voor meer dan 984 miljoen EUR humanitaire hulp voor de Hoorn van Afrika. Tegen oktober hadden meer dan 13,3 miljoen mensen in Somalië, Ethiopië, Kenia en Djibouti dringend behoefte aan hulp. Meer dan 950 000 Somaliërs zochten hun toevlucht in het buitenland, voor het merendeel in de Dadaab-vluchtelingenkampen in Kenia. Dadaab werd het grootste toevluchtsoord ter wereld met 450 000 geregistreerde vluchtelingen. De Somalische vluchtelingen alsook de meest kwetsbare bevolkingsgroepen in de door de droogte getroffen gebieden konden profiteren van de humanitaire hulp van de EU, in totaal meer dan 5,6 miljoen mensen. De bijdrage van de EU vertegenwoordigt meer dan een derde van de mondiale steun aan de regio. Sinds 2006 heeft de EU ook extra humanitaire middelen ingezet voor preventie- en rampenrisicoreductieprogramma's in de Hoorn van Afrika. Het is de bedoeling de lokale bevolking weerbaarder te maken tegen de gevolgen van de terugkerende droogte.

NOTEN

- ⁽¹⁾ Gezamenlijke mededeling — Inspelen op de veranderingen in onze buurlanden (COM(2011) 303).
- ⁽²⁾ Voorstel voor een verordening tot vaststelling van een Europees nabuurschapsinstrument (COM (2011) 839).
- ⁽³⁾ Mededeling van de Commissie — De EU en haar aangrenzende regio's: een nieuw beleid voor samenwerking op het gebied van vervoer (COM(2011) 415).
- ⁽⁴⁾ Gezamenlijke mededeling „Een partnerschap voor democratie en gedeelde welvaart met het zuidelijke Middellandse-Zeegebied” (COM(2011) 200).
- ⁽⁵⁾ Uitvoeringsbesluit van de Commissie — Steun voor partnerschap, hervormingen en inclusieve groei (Spring) 2011-2012 ten gunste van de zuidelijke nabuurschap (C(2011) 6828).
- ⁽⁶⁾ Uitvoeringsbesluit van de Commissie over de speciale maatregelen — Faciliteit voor het maatschappelijk middenveld in de nabuurschap 2011 (C(2011) 6471).
- ⁽⁷⁾ De Groep van Acht (G8) is een forum voor de leiders van acht van 's werelds meest geïndustrialiseerde naties en omvat Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten.
- ⁽⁸⁾ De Groep van Twintig (G20) bestaat uit de ministers van Financiën en de gouverneurs van de centrale banken van 19 landen en de Europese Unie (Argentinië, Australië, Brazilië, Canada, China, Duitsland, de Europese Unie, Frankrijk, India, Indonesië, Italië, Japan, Mexico, de Republiek Korea, Rusland, Saudi-Arabië, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten van Amerika en Zuid-Afrika).
- ⁽⁹⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/122911.pdf.
- ⁽¹⁰⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/123923.pdf.
- ⁽¹¹⁾ Volgens Resolutie 1244/99 van de VN-Veiligheidsraad.
- ⁽¹²⁾ Voorstel voor een verordening houdende toepassing van een schema van algemene tariefpreferenties (COM(2011) 241).
- ⁽¹³⁾ Mededeling van de Commissie — Uitbreidingsstrategie en belangrijkste uitdagingen 2011-2012 (COM(2011) 666).
- ⁽¹⁴⁾ Mededeling van de Commissie — Het effect van het EU-ontwikkelingsbeleid vergroten: een agenda voor verandering (COM (2011) 637).
- ⁽¹⁵⁾ Voorstel voor het gemeenschappelijk standpunt van de EU voor het vierde forum op hoog niveau inzake de doeltreffendheid van steun, Busan (COM(2011) 541).
- ⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/regional-cooperation/water/documents/acp_eu_water_facility_pooling_mechanism_guidelines_en.pdf.

Hoofdstuk 5

Een meer verantwoording afleggende, efficiëntere en transparantere EU

De bijzondere situatie waarmee de Europese Unie geconfronteerd werd, noopte de instellingen ertoe alle zeilen bij te zetten en snel met oplossingen te komen. Het snelle tempo waarin de gebeurtenissen en de scenario's elkaar afwisselden, stelde de instellingen op de proef, maar zij doorstonden de test.

Binnen en tussen de instellingen werd druk overleg gepleegd en werden de mogelijke beleidskeuzes en oplossingen kritisch onderzocht. In uiterst veeleisende omstandigheden werd prompt en krachtdadig gereageerd. De instellingen weerstonden ook aan de roep om intergouvernementele oplossingen en verdedigden de communautaire methode die in de verdragen is verankerd.

Het Parlement, de Raad en de Commissie hebben nauw en goed samengewerkt en de respectieve voorzitters en het roulende voorzitterschap hebben hun werkzaamheden met het oog op maximale efficiëntie op elkaar afgestemd. Ook de Europese Centrale Bank heeft op haar terrein de hindernissen genomen die zich aandienen, in een jaar waarin een einde kwam aan acht jaar voortreffelijk leiderschap van Jean-Claude Trichet.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's leverden met hun aanzienlijke en brede ervaring op het terrein en hun deskundigheid waardevolle bijdragen inzake tal van vraagstukken, in het bijzonder inzake de aanpak van de economische crisis en de voorstellen voor een nieuw begrotingskader tot 2020.

Terwijl het beantwoorden van de economische crisis de media-aandacht opeiste, stonden de instellingen zoals gewoonlijk onder een zeer hoge werkdruk: of het nu de Ombudsman was die klachten over de administratie behandelde of de Rekenkamer die toezicht hield op de uitgaven van de Unie, de vereenvoudiging van de wetgeving of de invoering van meer transparantie, alle spanden ze zich voortdurend in voor een sterkere Europese Unie, in het belang van de burgers en de wereld in het algemeen.

De werkzaamheden van de Europese instellingen en andere organen

Het jaar werd gekenmerkt door een nauwe samenwerking tussen het Parlement, de Raad en de Commissie, vooral inzake financiële en economische aangelegenheden. Zonder dit gezamenlijke engagement zouden de ingrijpende aanpassingen van de wet- en regelgeving niet mogelijk zijn geweest. De Europese Centrale Bank speelde andermaal een cruciale rol bij het beheersen van de economische crisis, in de breedte en in de diepte.

Het Europees Parlement

2011 was voor dit Europees Parlement het tweede jaar van zijn vijfjarige zittingsperiode. Het Parlement heeft zich toegelegd op zijn rol als medewetgever en gedebatteerd over tal van actuele zaken met een Europese en mondiale dimensie, met bijzondere aandacht voor economische governance en de financiële crisis.

Het Parlement kwam in dit tweede jaar op kruissnelheid en werkte een gevarieerde agenda af, bestaande uit wetgevend werk, de gewone debatten over de jongste ontwikkelingen met betrekking tot vraagstukken die voor de burgers van groot belang zijn (zoals debatten naar aanleiding van de bijeenkomsten van de Europese Raad, in het bijzonder over de jongste ontwikkelingen op het vlak van economische governance en de werkzaamheden van het roulerende voorzitterschap), en andere debatten over actuele onderwerpen waarmee het Parlement zijn stem wenste te laten horen over belangrijke gebeurtenissen.

Andere vermeldenswaardige debatten hadden betrekking op:

- ▶ het werkprogramma van de Commissie voor 2012 (CWP 2012), dat voorzitter Barroso in november aan de plenaire vergadering voorlegde. Tijdens dit debat riepen de leden, ook die van de grootste politieke fracties, de Commissie op om meer ambitie aan de dag te leggen en — in het licht van de precaire toestand van Europa — met „vernieuwende ideeën” te komen;
- ▶ een aantal debatten gewijd aan zorgwekkende ontwikkelingen in de lidstaten (de mediawet en de nieuwe grondwet in Hongarije; vrijheid van meningsuiting en discriminatie op grond van seksuele geaardheid in Litouwen; de afvalproblematiek in Campanië (Italië));
- ▶ een groot aantal beraadslagingen gewijd aan gezondheidsvraagstukken (de E.colibacterie, de Alzheimerstrategie, antibioticaresistentie, het initiatief inzake inenting tegen tuberculose, stamcellen uit navelstrengbloed, het proteïnetekort in de EU, globale hiv-/aids-aanpak van de EU);
- ▶ regelmatige debatten over de migratieproblematiek (migratiestromen en de weerslag op het Schengengebied; voorgestelde wijzigingen van de Schengen-governance; onmiddellijke steunmaatregelen voor Italië en andere lidstaten die met uitzonderlijke migratiestromen worden geconfronteerd; vaststelling van een gezamenlijk hervestigingsprogramma; het EU-asielstelsel);
- ▶ naast migratie stond ook de energieproblematiek hoog op de agenda, vooral na de Fukushima-ramp. Naar aanleiding daarvan werd levendig gedebatteerd over kernenergie (de situatie in Japan; daaruit te trekken lessen; nucleaire veiligheid 25 jaar na Tsjernobyl; stresstests voor kerncentrales in de EU);
- ▶ een aanzienlijk aantal debatten gewijd aan buitenlandse politiek, bijvoorbeeld aan de „Arabische lente”, het vredesproces in het Midden-Oosten, de situatie in verschillende „hotspots” (Belarus, Iran, Rusland, Sahelregio, Sudan), en betreffende aangelegenheden op langere termijn en van structurele aard (de EU als wereldspeler in multilaterale organisaties; de ontwikkeling van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid onder het Verdrag van Lissabon; het jaarverslag van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid; het jaarverslag over de mensenrechten; de herziening van het Europees nabuurschapsbeleid). In november hechtte het Parlement zijn goedkeuring aan de toetreding van Kroatië tot de Europese Unie;

- ▶ beraadslagingen — naar aanleiding van initiatiefverslagen of schriftelijke vragen — over „strategische aangelegenheden” van groot belang, zoals de EU-integratiestrategie voor Roma; mobiliteit van de werknemers in de EU, de toekomst van de pensioenstelsels; de stresstests voor het bankwezen in de EU; de tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn; modernisering van overheidsaanbestedingen; het EU-beleidskader voor de bestrijding van geweld tegen vrouwen; de werking van het Europees arrestatiebevel; de Donaustrategie; een interne Europese vervoersruimte; beveiliging van de luchtvaart en veiligheidsscanners; Europese reactie op rampen (civiele bescherming en humanitaire bijstand); de conferentie van Durban over klimaatverandering; corruptiebestrijding; de EU-financiering van onderzoek en innovatie; de toekomst van het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering; de EU-grondstoffenstrategie en het industriebeleid van de EU voor het tijdperk van de globalisering. In sommige gevallen werd het standpunt van het Parlement over dergelijke aangelegenheden bepaald zonder debat (bescherming van persoonsgegevens in de EU; corporate governance in financiële instellingen; breedband in Europa — investeren in digitale groei; prioriteiten op het gebied van energie-infrastructuur voor en na 2020) of met een „beperkt debat” (volgens de zogeheten korte-presentatieprocedure: beheer van het H1N1-influenzavirus; erkenning van de landbouw als sector die van strategisch belang is voor de voedselzekerheid; verminderen van ongelijkheid op gezondheidsgebied; sociale diensten van algemeen belang; de rol van de ratingbureaus; mondiale economische governance; EU-strategie voor terrorismebestrijding; alternatieve systemen van geschillenbeslechting; onlinegokken);
- ▶ specifieke debatten gewijd aan thema's in verband met de Europa 2020-strategie voor groei en werkgelegenheid. Er werden afzonderlijke debatten gehouden over strategie en de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid (februari) en over de eengemaakte markt (april) en over de uit het eerste Europees semester te trekken lessen (oktober). Daarnaast vonden verschillende „sectorale” debatten plaats over de toekomst van essentiële beleidsterreinen, zoals het GLB, het cohesiebeleid en het handelsbeleid van de EU, en over diverse kerninitiatieven („flagships”) en strategische sectoren in het kader van de Europa 2020-strategie. Daarbij werd beraadslaagd over „Jeugd in beweging”, „Voorschools leren”, „Samenwerking inzake beroepsopleiding en onderwijs”, „Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen”, Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting en de „Innovatie-Unie”.

De twee tijdelijke commissies, betreffende respectievelijk de financiële crisis en het volgende meerjarig financieel kader, hebben hun werkzaamheden voltooid en de plenaire vergadering zeer belangrijke bijdragen geleverd met het oog op het formuleren van het standpunt van het Parlement over actuele vraagstukken die voor de toekomst van belang zijn.

*Buitengewone vergadering
van de voorzitters van de
politieke fracties in het
Europees Parlement,
11 mei 2011.*

Op organisatorisch vlak liep het ratificatieproces betreffende de aanpassing van de samenstelling van het Europees Parlement als gevolg van het Verdrag van Lissabon ten einde en verwelkomde het Parlement op de zitting van december 17 (van de 18) nieuwe leden. In juli verkoos het Parlement twee nieuwe vicevoorzitters — de heer Chichester (ECR/UK) en mevrouw Podimata (S&D/EL) — ter vervanging van de heer Lambrinidis (S&D/EL — benoemd tot minister van Buitenlandse Zaken van Griekenland) en mevrouw Koch-Mehrin (ALDE/DE — teruggetreden). Voorts bracht het Parlement een gunstig advies uit over de benoeming van de nieuwe voorzitter van de Europese Centrale Bank en keurde het de benoeming goed van de drie kandidaat-voorzitters van de nieuw opgerichte Europese autoriteiten voor financieel toezicht en van acht nieuwe leden van de Europese Rekenkamer. Er werd ook een speciaal debat gewijd aan de selectieprocedure voor de directeur van het Internationaal Monetair Fonds, met bijzondere aandacht voor de vraag hoe de externe vertegenwoordiging van de eurozone het best kon worden gewaarborgd.

Op het vlak van budgettaire aangelegenheden vonden verschillende debatten plaats over de begroting voor 2012, zowel over de achterliggende beginselen als over de concrete inhoud. Deze begroting werd uiteindelijk goedgekeurd tijdens de vergaderperiode november II en in december werd een aanvullend akkoord bereikt over de supplementaire financieringsbehoeften van het ITER-project. Het Parlement beklemtoonde naar aanleiding daarvan dat het de supplementaire financiering (voor 2013) slechts aanvaardt en waarborgt op voorwaarde dat de Raad zich aan de voorwaarden van het akkoord houdt. Daarnaast werden de voorstellen van de Commissie voor het meerjarig financieel kader 2014-2020 door de voorzitter aan de Conferentie van voorzitters en de plenaire vergadering gepresenteerd.

Europese vernieuwing — „State of the Union”-rede 2011

In september hield José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, zijn tweede „State of the Union”-rede voor het Europees Parlement ⁽¹⁾. Daarin benadrukte hij dat Europa voor de grootste uitdaging in de geschiedenis van de Unie staat en schetste hij een visie op het overwinnen ervan, met name

- bouwen aan een Unie van stabiliteit en responsabiliteit,
- bouwen aan een Unie van groei en solidariteit,
- de EU een krachtige stem in de wereld geven.

De toespraak en het erop aansluitende debat met tal van boeiende en levendige bijdragen werden met grote aandacht gevolgd door de leden van het Europees Parlement. De vastberaden toon van de toespraak werd door een grote meerderheid van de leden van alle politieke gezindten zeer gewaardeerd. De boodschap van al wie de visie van de voorzitter deelde, was om snel te handelen en de voornemens in daden om te zetten. In heel wat interventies werd gewezen op het cruciale belang van het terugwinnen van het vertrouwen van de burgers, en in het bijzonder van de jongeren, want een van de kenmerken van de politiek-economische crisis is de afbrokkelende steun voor het project van de Europese Unie.

*José Manuel Barroso,
voorzitter van de Europese
Commissie, spreekt de
plenaire vergadering van
het Europees Parlement
toe tijdens het debat over
de staat van de Unie.
Straatsburg,
28 september 2011.*

De ambtsperiode van voorzitter Buzek liep op 31 december 2011 af (de nieuwe voorzitter wordt op 17 januari 2012 verkozen). In zijn afscheidstoespraak tijdens de zitting van december benadrukte hij dat geen enkele instelling eeuwig is en dat bouwen aan Europa voor een gemeenschappelijke toekomst, iets is waarin elke dag geïnvesteerd moet worden. De scheidende voorzitter verheugde zich ook over de verreikende gevolgen van het Verdrag van Lissabon voor het democratisch gehalte van Europa en de bevoegdheden van het EP, en stipte daarbij aan: „Het Parlement is nu wat het altijd wilde zijn: een volwaardige medewetgever in een tweekamersysteem.” Hij blikte met trots terug op de manier waarop het Parlement zijn nieuwe bevoegdheden had gebruikt (o.a. om het „six-pack” en het „Swift-akkoord” te verbeteren) en op de verbeterde en versterkte relaties met de andere instellingen (het verbeterde kaderakkoord met de Commissie, de intensievere interactie met de voorzitter van de Commissie, de hoorzittingen met de EU-ambassadeurs, de permanente dialoog met de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter van de Commissie en met de voorzitter van de Europese Raad).

© Europese Unie

De voorzitter van het Europees Parlement, Jerzy Buzek, houdt in december zijn afscheidsrede voor de plenaire vergadering van het Europees Parlement in Straatsburg.

In het kader van de begrotingscontrole verleende het Parlement met een ruime meerderheid kwijting aan de Commissie voor de jaarrekening over 2009. Wat de jaarrekening van de Raad betreft, stelde het Parlement de stemming uit en werd de toepassing van het akkoord tussen beide instellingen (inzake werkafspraken) door sommige leden zelfs ter discussie gesteld. Ook in het geval van het Europees Geneesmiddelenbureau en de Europese Politieacademie werd de kwijting opgeschort, maar later toch verleend. Daarentegen werd de kwijting voor de Raad uiteindelijk verworpen in oktober.

Op institutioneel vlak kwam het Parlement onder vuur te liggen wegens vermeende ongeoorloofde lobbyingpraktijken voor het indienen van amendementen. Het Parlement reageerde prompt en stelde een nieuwe gedragscode voor zijn leden op, die na goedkeuring door de Commissie constitutionele zaken en de plenaire vergadering als bijlage aan het reglement van orde werd gehecht.

Eveneens in de lobby sfeer zag in juni een nieuw gezamenlijk transparantieregister van het Parlement en de Commissie het licht. Het is een interessante ontwikkeling dat de Raad te kennen heeft gegeven te willen onderzoeken hoe hij zich bij dit register kan aansluiten. Zie de paragraaf over transparantie achteraan in dit hoofdstuk.

Voorts is het Parlement begonnen met de bezinning over een wijziging van de akte betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Tijdens het plenaire debat in juli bleken de meningen echter zeer verdeeld te zijn, zelfs binnen de politieke fracties, over het cruciale voorstel om voor sommige zetels „transnationale lijsten” op te stellen. Het ontwerpverslag werd daarop voor nadere bestudering teruggestuurd naar de bevoegde commissie.

Nog in dit verband werd een rapport goedgekeurd over de regels die van toepassing zijn op politieke partijen op Europees niveau en de financiering ervan, waarin het Parlement een oproep deed tot de Commissie om een echt statuut op te stellen voor politieke partijen op Europees niveau en de met hen verbonden stichtingen.

Het Parlement wijdde ook een bespreking aan de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel na het Verdrag van Lissabon, waarbij de adviezen van de nationale parlementen en de inbreng van het Comité van de Regio's bijzondere aandacht genoten.

Daarnaast vonden ook verschillende jaarlijks terugkerende „institutionele debatten” plaats, met name over betere regelgeving. De rode draad daarvan was de vraag van de leden naar meer transparantie. Het Parlement onderzocht ook het jaarverslag van de Ombudsman en het verslag van de beraadslagingen van de Commissie verzoekschriften. Vooral de toepassing van de milieuwetgeving en het Handvest van de grondrechten eisten in dat laatste de aandacht op.

Op het vlak van de interinstitutionele betrekkingen besloot de Raad om bilaterale onderhandelingen met het Parlement aan te knopen over een aantal institutionele knelpunten, zoals de wetgevingsconcordantietabellen, de deelname van het Parlement aan internationale onderhandelingen en de toegang van het Parlement tot vertrouwelijke documenten. Over de concordantietabellen werd na lange onderhandelingen op technisch en politiek niveau in oktober een akkoord bereikt en goedgekeurd, maar over de laatste twee aangelegenheden bleek het moeilijker om een oplossing te vinden en de besprekingen over de toegang tot vertrouwelijke documenten konden in 2011 niet met succes worden afgerond.

Te vermelden is dat het Parlement zijn vergaderrooster voor 2012 en 2013 reeds in maart 2011 goedkeurde om zo de werkzaamheden van het Parlement ruim van tevoren vast te stellen, in het bijzonder de plenaire zittingen, zodat de andere instellingen hun eigen planning konden maken en op een zo doeltreffend mogelijke manier aan de werking van het Parlement zouden kunnen deelnemen. De Franse autoriteiten hebben hiertegen echter beroep aangetekend bij het Hof van Justitie, om te verhinderen dat de vergaderperiode oktober II wordt opgesplitst in twee afzonderlijke deelperioden van twee dagen elk.

De economische crisis

Het Parlement heeft naarmate de schulden crisis zich ontwikkelde, regelmatig gedebatteerd over de situatie en getracht oplossingen aan te reiken, waarbij het zijn kritiek aan het adres van de staatshoofden en regeringsleiders wegens het onvermogen om tot een alomvattend en duurzaam akkoord te komen, niet spaarde. De leiders van de grootste Parlementsfracties hebben tijdens deze debatten herhaaldelijk erop aangedrongen dat de voorgenomen nieuwe structuren en oplossingen aan democratische controle via het parlement zouden worden onderworpen en dat alle verdere maatregelen zouden worden verankerd binnen het kader van de huidige verdragen.

© Europese Unie

De voorzitter van het Europees Parlement, Jerzy Buzek, verlaat het spreekgestoelte na een toespraak tot de afgevaardigden.

Het Parlement nam inzake het recentelijk ingevoerde Europees semester een gelijkaardige positie in. In het desbetreffende rapport hield het een pleidooi om de jaarlijkse groeianalyse om te vormen tot „jaarlijkse richtsnoeren voor duurzame groei” en werd de Commissie verzocht haar aanbevelingen te gepasten tijde aan het Europees Parlement te komen presenteren. Voorts bevatte het rapport een oproep aan de voor het Europees semester bevoegde commissarissen om deze richtsnoeren met de gespecialiseerde commissies van het EP te bespreken en een oproep aan de Europese Raad om de voorzitter van het EP uit te nodigen op zijn beraadslagingen over het Europees semester.

Wet- en regelgeving

Nadat daarover overeenstemming was bereikt met de Raad, konden verschillende belangrijke voorstellen worden omgezet in wetgeving (ter illustratie: het „six-pack” van economische-governancemaatregelen, consumentenrechten, voedselinformatie aan de consumenten, grensoverschrijdende gezondheidszorg, het „Eurovig-net”, aanpassing van het mandaat van Frontex, het Europees beschermingsbevel, de gecombineerde vergunning voor verblijf en werk, het Europees erfgoedlabel). In het bijzonder dient ook de instemming van het Parlement met de start van de intensievere samenwerking op het gebied van het EU-octrooi te worden vermeld. In december weigerde het Parlement de tijdelijke verlenging van de partnerschaps-overeenkomst inzake visserij tussen de EU en Marokko goed te keuren en noopte het de Commissie ertoe om een gewijzigd voorstel in te dienen. Het Parlement volgde in sommige gevallen een nieuwe aanpak, die erin bestond een standpunt over de substantie van een Commissievoorstel te bepalen, maar de eindstemming over wetgevingsresoluties uit te stellen zodat met de Raad verder kon worden onderhandeld over amendementen in eerste lezing. Dat was met name het geval voor het toppakket van het eerste halfjaar — het zogeheten „six-pack” van economische-governancemaatregelen —, waarin sprake was van werkelijke politieke interactie zowel binnen het Parlement zelf als met de Raad.

Over de gevoelige kwestie „novel food” mislukte het overleg tussen het Parlement en de Raad in het kader van de medebeslissingsprocedure (zoals in een plenair debat over de stand van zaken in mei werd vastgesteld), terwijl over een ander controversieel onderwerp — de rechten van autobus- en touringcarpassagiers — in februari in „derde lezing” een akkoord werd bereikt en goedgekeurd door het Parlement. Insgelijks werd in november na langdurige onderhandelingen het uiteindelijk via bemiddeling bereikte akkoord over de „externe financieringsinstrumenten” door het Parlement bekrachtigd.

Parlementaire vragen

De parlementaire vragen zijn een cruciaal onderdeel van de controlebevoegdheid van het Parlement. Artikel 230 VWEU bepaalt: „De Commissie antwoordt mondeling of schriftelijk op de haar door het Europees Parlement of door de leden daarvan gestelde vragen.”

De Commissie tracht alle vragen die haar door het Parlement worden gesteld, zo volledig en nauwkeurig mogelijk te beantwoorden. Het aantal schriftelijke vragen is in de loop der jaren enorm toegenomen en die trend zette zich ook voort in 2011 met in totaal 12 067 vragen.

De Werkgroep verhoging van de aantrekkelijkheid van de plenaire vergaderingen van het Parlement heeft zijn werkzaamheden voltooid waarmee een nieuwe poging werd gedaan om de activiteiten van de plenaire vergadering en de commissies te stroomlijnen en deze zowel voor de leden als voor het publiek aantrekkelijker te maken. Dit heeft nog niet tot ingrijpende veranderingen geleid. In september is voor een proefperiode van zes maanden evenwel een nieuwe procedure ingevoerd voor het vragenuurtje met de Commissie, waarbij op de zitting een „cluster” van commissarissen aanwezig is wier bevoegdheden verband houden met een van tevoren bepaald thema. Binnen het raam van dit thema kunnen de leden vrijelijk vragen stellen, volgens de zogeheten „blikvangersprocedure”. De dit jaar besproken thema’s waren nieuwe vormen van werken, handel en betrekkingen met derde landen, de uitvoering van de Akte voor de interne markt en de hervorming van het cohesiebeleid en het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De Europese Raad

De Europese Raad had in zijn tweede jaar als volwaardige instelling een bijzonder drukke agenda en nam ingrijpende beslissingen in reactie op gebeurtenissen in Europa en daarbuiten die zich in snel tempo aandienden. Onder leiding van voorzitter Herman Van Rompuy kwam de Europese Raad in 2011 zeven keer bijeen voor een gewone of buitengewone vergadering. Daarnaast vonden drie bijeenkomsten van de 17 staatshoofden of regeringsleiders van de eurozone plaats. Ook deze „Eurotop”-bijeenkomsten werden geleid door Herman Van Rompuy, die deze functie zal blijven bekleden tot mei 2012, wanneer de Europese Raad een voorzitter voor de Eurotop zal kiezen.

De vergaderingen van de Europese Raad werden voorbereid door de voorzitter, in overleg met de Raad Algemene Zaken en de voorzitter van de Commissie. Voorzitter Van Rompuy bracht regelmatig een bezoek aan het Europees Parlement om verslag uit te brengen over de beraadslagingen en besluiten van de Europese Raad en hierover met het Parlement van gedachten te wisselen. Anderzijds sprak Jerzy Buzek, de voorzitter van het Europees Parlement, verschillende keren de Europese Raad toe.

Het versterken van de economische governance van de EU en het aanpakken van de staatsschuldencrisis stonden hoog op de agenda van de Europese Raad in 2011. De 27 staatshoofden en regeringsleiders hebben de eerste fase van het Europees semester afgerond en overeenstemming bereikt over de prioriteiten voor structurele hervorming en begrotingsconsolidatie. De Europese Raad heeft voor de omvorming van de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) tot een permanent instrument een besluit genomen tot wijziging van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, waarvoor het proces van ratificatie door de lidstaten onderweg is. Voorts hebben de 27 staatshoofden en regeringsleiders de heer Mario Draghi benoemd tot nieuwe voorzitter van de Europese Centrale Bank. In aansluiting op de Europese Raad van 9 december is het Toetredingsverdrag met Kroatië ondertekend. Als het ratificatieproces voltooid is, wordt Kroatië op 1 juli 2013 het 28e lid van de Unie.

De Poolse premier, Donald Tusk, en de voorzitters Herman Van Rompuy en José Manuel Barroso geven een persconferentie na de Europese Raad van december.

De Raad

De Raad stelde in 2011 wetgevingshandelingen, stippelde het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid uit, sloot internationale overeenkomsten en besprak de EU-begroting, maar spitste zich vooral toe op de coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten in het kader van de economische governance.

Het roulerend halfjaarlijks voorzitterschap van de Raad werd in 2011 achtereenvolgens bekleed door Hongarije en Polen. Het motto voor het Hongaarse voorzitterschap was „Een sterk Europa met een menselijk gelaat”. Het Poolse voorzitterschap stond in het teken van drie thema's: „Europese integratie als bron van groei”, „Een veilig Europa” en „Europa gebaat bij openheid”. De Raad kwam gedurende deze voorzitterschappen bijeen in negen van de tien formaties (Algemene Zaken; Economische en Financiële Zaken; Justitie en Binnenlandse Zaken; Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken; Concurrentievermogen (Interne Markt, Industrie, Onderzoek en Ruimtevaart); Vervoer, Telecommunicatie en Energie; Landbouw en Visserij; Milieu; Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport). De Raad vergaderde in de formatie Buitenlandse Zaken onder leiding van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid.

Pál Schmitt, president van Hongarije, spreekt de plenaire vergadering toe tijdens een officieel bezoek aan het Europees Parlement in Straatsburg.

© Europese Unie

De verschillende Raadsformaties hebben een grote verscheidenheid aan wetgevingsvoorstellen behandeld en debatten gevoerd. De punten die hoog op de agenda stonden, weerspiegelden in ruime mate de belangwekkende gebeurtenissen die zich in de wereld en in Europa voordeden en waarop de EU diende te reageren (de vertraging van de wereldeconomie, de eurocrisis, de Arabische lente, energiezeekerheid en de kernramp in Japan, migratie en het Schengengebied).

© Europese Unie

Donald Tusk, de Poolse premier, woont op 20 oktober 2011 een conferentie over de EU-begroting bij.

De Commissie

De Commissie besteedde een aanzienlijk deel van haar tijd aan de aanpak van de financieel-economische crisis die de Unie, en in het bijzonder de zeventien euro-landen, trof. Zij gebruikte haar initiatiefrecht om de contouren van het debat af te bakenen en wetgevende en andere oplossingen voor te stellen, en speelde als coördinator van de nationale beleidsmaatregelen voor macro-economische, budgettaire en structurele hervormingen een centrale rol in het eerste Europees semester. De Commissie heeft de mogelijkheden die het Verdrag thans biedt maximaal benut en krachtige maatregelen voorgesteld om de economische en monetaire unie te ondersteunen. Naast andere initiatieven in de loop van het jaar, heeft zij twee nieuwe — verrijkende — verordeningen voorgesteld om het economisch en begrotingstoezicht in de eurozone verder te versterken. Zij heeft een beleidsnota gewijd aan het zeer controversiële concept van stabiliteitsobligaties, waarin de voordelen van gezamenlijk uitgegeven obligaties voor de financiële stabiliteit en de voorafgaande voorwaarden voor een eventuele introductie ervan worden onderzocht.

© Europese Unie

*Maroš Šefčovič,
vicevoorzitter van de
Commissie en commissaris
voor Interinstitutionele
Betrekkingen en
Administratie, op de open
dag bij de Europese
instellingen, mei 2011.*

Onverminderd haar gehechtheid aan een echte economische unie door middel van een toenemende mate van convergentie, bleef de Commissie zich inzetten voor de coherentie tussen de eurozone en de EU-27, met name om gelijke condities op de interne markt te waarborgen. In oktober stelde voorzitter Barroso commissaris Rehn aan als vicevoorzitter van de Commissie, bevoegd voor economische en monetaire zaken en de euro, om de bevoegdheden van de Commissie inzake coördinatie van, toezicht op en handhaving van de economische governance van de Unie en van de eurozone in het bijzonder op een onafhankelijke, objectieve en efficiënte manier uit te oefenen.

De Commissie maakte, naast de gewone verscheidenheid aan beleidsinitiatieven, werk van de doelstellingen van de Europa 2020-groeistrategie, wat des te belangrijker werd naarmate de groeivoorzichten zowel intern als extern onder druk kwamen te staan. Haar werkprogramma is een evenwichtsoefening waarbij de vereiste onmiddellijke aanpak van de crisis wordt verzoend met de noodzaak aan hervormingen voor de lange termijn.

Op institutioneel vlak valt te vermelden dat de uitvoering van het nieuwe kaderakkoord tussen het Parlement en de Commissie gedurende het jaar vlot verliep. De voortdurende dialoog met het Parlement over het werkprogramma van de Commissie, waar specifieke besprekingen met de Conferentie van commissievoorzitters en de Conferentie van voorzitters deel van uitmaken, staat garant voor een betere onderlinge samenwerking en meer transparantie.

Zoals voorzitter Barroso in zijn „Politieke richtsnoeren voor de volgende Commissie” had aangekondigd, nam de Commissie een herziene versie aan van haar gedragscode voor de leden van de Commissie, waarin heel wat bepalingen werden aangescherpt en verduidelijkt. Dankzij deze door de Commissie aangebrachte verbeteringen (betreffende bijvoorbeeld de politieke activiteiten van commissarissen, de activiteiten na het beëindigen van de ambtstermijn, de reikwijdte van de bekendmaking van belangen, ontvangen giften enz.) voldoet de gedragscode thans aan de hoogste internationale normen.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Hof van Justitie en het Gerecht wezen belangrijke arresten en namen zaken in behandeling met gevolgen voor zeer uiteenlopende rechten en activiteiten in de EU.

Enkele vermeldenswaardige arresten op verschillende beleidsterreinen:

- ▶ sociaal beleid: het Hof van Justitie oordeelde dat het betalen van een lager aanvullend ouderdomspensioen aan een partner in een geregistreerd partnerschap dan aan een pensioengerechtigde in een huwelijk, discriminatie op grond van seksuele geaardheid kan vormen⁽²⁾. Het Hof van Justitie oordeelde eveneens dat de inachtneming van sekse als factor in de beoordeling van het te verzekeren risico, discriminatie vormt⁽³⁾;
- ▶ belastingen: het Hof van Justitie heeft geconcludeerd dat het heffen van een milieubelasting in Roemenië op ingevoerde tweedehands motorvoertuigen bij eerste registratie in het land, en niet op gelijksoortige voertuigen die zich reeds op de binnenlandse markt bevinden, strijdig is met de EU-wetgeving⁽⁴⁾;

© Europese Unie

- ▶ intellectueel en commercieel eigendom:
 - onderlinge afstemming van wetgeving: het Hof van Justitie oordeelde dat het EU-recht zich ertegen verzet dat een nationale rechter aan internetproviders een algemene verplichting oplegt om een filtersysteem te installeren dat het illegaal downloaden van bestanden moet voorkomen. Een dergelijke verplichting is onverenigbaar met de bepaling dat lidstaten providers geen toezichtverplichtingen van algemene aard mogen opleggen, of met het vereiste dat een juist evenwicht moeten worden verzekerd tussen, enerzijds, de bescherming van het intellectuele-eigendomsrecht en, anderzijds, de bescherming van de vrijheid van ondernemerschap, het recht op bescherming van persoonsgegevens en de vrijheid om informatie te ontvangen of te verstrekken⁽⁵⁾. Het Hof bepaalde eveneens dat lidstaten die een uitzondering maken voor kopiëren door particulieren, ervoor moeten zorgen dat de billijke vergoeding voor de betrokken auteurs daadwerkelijk wordt geïnd⁽⁶⁾;
 - vrijheid van dienstverlening: het Hof heeft gesteld dat de vergoedingsrechten voor openbare uitlening van auteurs niet uitsluitend kan worden berekend op basis van het aantal leners⁽⁷⁾. Het Hof heeft nadere verduidelijking verstrekt wat betreft de aansprakelijkheid van ondernemingen die elektronische marktplaatsen exploiteren voor inbreuken op de intellectuele-eigendomsrechten door gebruikers⁽⁸⁾;

Zitting van het Hof van Justitie — Kamer van vijf rechters.

- institutionele aangelegenheden: het Hof van Justitie oordeelde dat de ontwerpovereenkomst betreffende het Gerecht voor het Europees en het Gemeenschapsoctrooi onverenigbaar is met het EU-recht⁽⁹⁾. Het Hof oordeelde tevens dat een door een rechtbank voor het gemeenschapsmerk uitgevaardigd verbod op inbreuken in beginsel van kracht is in de gehele Europese Unie⁽¹⁰⁾.

Het Hof stelde ook de reikwijdte vast van het begrip „ernstig risico dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast”, dat in artikel 62 van zijn statuut is vervat⁽¹¹⁾.

In een zaak betreffende het recht dat van toepassing is op de instellingen, vernietigde het Hof gedeeltelijk het arrest van het Gerecht en verklaarde het gedeeltelijk nietig de besluiten van de Commissie waarbij toegang tot haar interne documenten betreffende een afgesloten concentratieprocedure werd geweigerd⁽¹²⁾. Het Gerecht heeft de voorwaarden vastgesteld waaronder toegang kan worden geweigerd tot documenten die afkomstig van een lidstaat en in het bezit van de Commissie zijn. Het stelt tevens de voorwaarden vast waaronder in het kader van Verordening (EG) nr. 1049/2001 mededeling aan derde partijen of inzage van documenten van lidstaten die in het bezit zijn van de Commissie kan worden geweigerd⁽¹³⁾.

Het Hof van Justitie heeft ook de toepassing in de tijd verduidelijkt van de bepalingen van het EGKS-Verdrag na het verstrijken ervan⁽¹⁴⁾;

► grondrechten:

- het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat het recht van de Europese Unie, en in het bijzonder de bepalingen betreffende het burgerschap van de Unie, zo moet worden uitgelegd dat het zich niet ertegen verzet dat een lidstaat aan een onderdaan van een derde staat het recht van verblijf ontzegt in de lidstaat waar die onderdaan van een derde staat wenst te verblijven met een lid van zijn familie dat een burger van de Unie is en altijd heeft verbleven in de lidstaat waarvan hij/zij de nationaliteit bezit zonder ooit zijn recht van vrij verkeer te hebben uitgeoefend, voor zover de weigering voor de betrokken burger van de Unie niet tot gevolg heeft dat hem/haar het effectieve genot van de belangrijkste aan zijn/haar status van burger van de Unie ontleende rechten wordt ontzegt, wat door de verwijzende rechter moet worden nagegaan. Dit arrest heeft de reikwijdte van het arrest van het Hof in zaak C-34/09 Ruiz Zambrano verduidelijkt⁽¹⁵⁾;
- het Bundesgerichtshof (Federaal Gerechtshof, Duitsland) en het Tribunal de grande instance de Paris (Regionale Rechtbank van Parijs, Frankrijk) hebben het Hof van Justitie verzocht te verduidelijken in hoeverre de beginselen van Verordening (EG) nr. 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB L 12 van 16.1.2001, blz. 1)⁽¹⁶⁾ ook van toepassing zijn bij inbreuken op persoonlijkheidsrechten via de inhoud van een website. Slachtoffers van schendingen van persoonlijkheidsrechten via „het net” kunnen een vordering instellen bij de rechter van de lidstaat waar zij verblijven voor de gehele door de schending veroorzaakte schade. De exploitant van een onder de richtlijn inzake elektronische handel vallende website mag in die lidstaat evenwel niet aan strengere regels worden onderworpen dan die waarin de wetgeving van de lidstaat waar hij gevestigd is, voorziet⁽¹⁷⁾;

- In zijn arrest van 1 maart 2011 in de zaak Test-Aankoop⁽¹⁸⁾ gaf het Hof van Justitie verzekeraars tot 21 december 2012 de tijd om individuele mannen en vrouwen gelijk te behandelen inzake verzekeringspremies en -uitkeringen. Een jonge mannelijke chauffeur, ook al is hij behoedzaam, betaalt nu een hogere premie voor zijn autoverzekering, uitsluitend omdat hij van het mannelijk geslacht is. Het arrest maakt het verzekeraars onmogelijk om het geslacht nog langer te gebruiken als bepalende risicofactor om verschillen in premies van individuele personen te rechtvaardigen, maar staat niet in de weg dat andere gerechtvaardigde risicofactoren worden gebruikt en dat de premies het risico weerspiegelen. Het geslacht is een bepalende risicofactor voor ten minste drie grote productcategorieën: autoverzekeringen, levens-/pensioenverzekeringen en particuliere ziektekostenverzekeringen. Op 22 december vaardigde de Commissie richtsnoeren uit om de verzekeringssector te helpen unisekstarieven in te voeren na de uitspraak van het Hof van Justitie dat verschillende tarieven voor mannen en vrouwen discriminatie op grond van het geslacht vormen;
- concurrentie: het Gerecht oordeelde dat overheidsfinanciering van luchthaveninfrastructuur om een economische activiteit te ontwikkelen, kan worden beschouwd als staatssteun in de zin van artikel 107 VWEU⁽¹⁹⁾;
- milieu: het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat het bevoegd is om de bepalingen van het Verdrag van Aarhus uit te leggen, ongeacht het feit dat artikel 9, lid 3, van dat Verdrag geen rechtstreekse werking heeft⁽²⁰⁾.

De Europese Centrale Bank

In een context van opwaartse risico's voor de prijsstabiliteit verhoogde de raad van bestuur de basisrentetarieven van de ECB met telkens 0,25 % op respectievelijk 7 april en 7 juli 2011. Vervolgens verlaagde de raad van bestuur die rentetarieven op 3 november en 8 december met telkens 0,25 % omdat de neerwaartse risico's die op de economische vooruitzichten voor de eurozone drukten, zich begonnen te manifesteren en de verwachting was dat de inflatie gedurende 2012 tot onder 2 % zou zakken.

© Europese Unie

Wat de bijzondere monetaire beleidsmaatregelen betreft die tot doel hebben de goede werking van het transmissiemechanisme van het monetair beleid te herstellen, heeft de ECB:

- waar het gaat om de toewijzingsmethoden voor haar transacties:
 - besloten door te gaan met de ruime liquiditeitsverschaffing aan de banksector via vaste-rentetenders met volledige toewijzing (FRFA) voor alle herfinancieringstransacties tot (ten minste) de zomer van 2012;

Mario Draghi, de nieuwe voorzitter van de Europese Centrale Bank, vergezeld van vicevoorzitter Vítor Constâncio, geeft zijn eerste persconferentie na de vergadering van de raad van bestuur van de ECB in Frankfurt in november.

- ▶ waar het gaat om de looptijden van haar transacties besloten:
 - door te gaan met haar FRFA-herfinancieringstransacties met een speciale looptijd van één aanhoudingsperiode (ten minste) tot de zomer van 2012,
 - een liquiditeitsverschaffende aanvullende langer lopende FRFA-herfinancieringstransactie (LTRO) met een looptijd van ongeveer zes maanden uit te voeren in augustus 2011,
 - drie LTRO's uit te voeren, eveneens in de vorm van een FRFA, waarvan één met een looptijd van ongeveer 12 maanden in oktober 2011, en de andere twee met een looptijd van 36 maanden en de mogelijkheid tot vervroegde aflossing na één jaar, uit te voeren in december 2011 en februari 2012 respectievelijk;
- ▶ waar het gaat om de liquiditeitsverschaffing in vreemde valuta besloten:
 - door te gaan met haar liquiditeitsverschaffende transacties in USD met een looptijd van ongeveer één week en drie maanden via een gecoördineerde verlenging van de liquiditeitsswapovereenkomsten met de Federal Reserve tot 1 februari 2013,
 - het tarief voor de liquiditeitsverschaffende transacties in USD te verlagen met 50 bps (tot OIS+50 bps),
 - de swapovereenkomst met de Bank of England te verlengen,
 - bij wijze van voorzorgsmaatregel, tijdelijke wederzijdse kredietovereenkomsten („two-way swap lines”) te sluiten met vijf andere centrale banken (van Canada, Japan, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten);
- ▶ besloten haar „securities markets programme” (SMP), dat van 73,5 miljard eind 2010 is opgetrokken tot 211 miljard op 19 december 2011, actief uit te voeren;
- ▶ besloten een nieuw aankoopprogramma voor gedekte obligaties (covered bond purchase programme (CBPP2) voor een vooropgesteld bedrag van 40 miljard EUR te lanceren, naar verwachting beginnend in november 2011 en voltooid tegen eind oktober 2012, en tevens
- ▶ besloten om:
 - de finetuningtransacties die op de laatste dag van elke aanhoudingsperiode worden uitgevoerd, voorlopig stop te zetten,
 - de reserveringsverplichting te verlagen van 2 % naar 1 %,
 - de beschikbaarheid van onderpand te vergroten door i) de minimale rating voor bepaalde effecten op onderpand van activa (zogenoemde „asset-backed securities” ofwel ABS) te verlagen, en ii) nationale centrale banken toe te staan, als tijdelijke oplossing, aanvullende rentedragende kredietvorderingen (namelijk bankleningen) die aan specifieke beleenbaarheidscriteria voldoen, als onderpand te accepteren.

Het einde van de ambtstermijn van Jean-Claude Trichet

Tijdens de ambtstermijn van Jean-Claude Trichet, die liep van 1 november 2003 tot 31 oktober 2011, vonden belangrijke institutionele veranderingen plaats. Te vermelden zijn, de uitbreiding van de EU van 15 tot 27 lidstaten en van de eurozone van 12 tot 17 lidstaten; de inwerkingtreding in 2009 van het Verdrag van Lissabon, waarin de ECB voor het eerst als één van de Europese instellingen wordt vermeld; de invoering van een nieuw toezichtkader voor het financieel wezen in de EU en de versterking van de governance voor de EU en de eurozone. De heer Trichet droeg actief bij aan het beraad over de mechanismen om de crisis in de eurozone in goede banen te leiden die de jongste jaren zo prominent de actualiteit beheersten.

De ECB heeft zich onder de heer Trichet constant gekweten van haar taak de stabiliteit van de prijzen te verzekeren door de inflatie „onder en dicht in de buurt van 2 %” te houden: het gemiddelde inflatiepercentage op jaarbasis bedroeg gedurende de eerste twaalf jaar van de euro om en bij de 2 %, ondanks aanzienlijke schommelingen als gevolg van macro-economische schokken tijdens die periode, zoals de scherpe stijgingen van de olie- en grondstoffenprijzen of de recente financiële crisis.

Het leiderschap van de heer Trichet heeft de raad van bestuur van de ECB in deze tijden van crisis doorheen moeilijke beraadslagingen en beslissingen geloofwaardig gemaakt, betreffende onder andere een aantal bijzondere monetaire beleidsmaatregelen die sinds augustus 2007 dienden te worden genomen.

Na de totstandkoming van het nieuwe EU-kader voor het financieel toezicht werd de heer Trichet de eerste voorzitter van de in december 2010 opgerichte Europese Raad voor systeemrisico's, een onafhankelijk EU-orgaan dat macroprudentieel toezicht houdt op het financieel systeem van de EU. De geloofwaardigheid en autoriteit van de ECB, die onder de heer Trichet continu zijn gegroeid, waren belangrijke factoren in deze keuze.

Voor zijn overtuigende leiderschap tijdens de financiële crisis, die nog niet voorbij was toen hij de ECB in oktober 2011 verliet, en zijn bijdrage aan de Europese integratie in het algemeen, heeft de heer Trichet prestigieuze onderscheidingen gekregen, zoals de titels van Man van het jaar (2007) en Bankier van het jaar (2008), en de Karel de Grote-prijs (2011). Bij de inontvangstneming van de Karel de Grote-prijs in Aken sprak hij onder andere de volgende gedachte uit:

„Is het op economisch gebied in de Unie van de nabije of de iets verder afgelegen toekomst, met een eengemaakte markt, een eenheidsmunt en één centrale bank ondenkbaar dat er een Europees ministerie van Financiën zou bestaan?

Niet noodzakelijkerwijze een ministerie van Financiën dat één groot federaal budget zou beheren. Maar een ministerie van Financiën met directe bevoegdheden op ten minste drie gebieden: ten eerste, het toezicht op het begrotingsbeleid en het beleid inzake concurrentievermogen, en de eerder genoemde directe bevoegdheden ten aanzien van de landen in een „tweede fase” in de eurozone; ten tweede, alle typische „uitvoerende” bevoegdheden ten aanzien van de geïntegreerde financiële sector in de Unie, om de volledige integratie van de financiële diensten te begeleiden, en ten derde, de vertegenwoordiging van de Unie in internationale financiële instellingen.”⁽²¹⁾

© ECB/Andreas Böttcher

*Jean-Claude Trichet,
voorzitter van de ECB tot
31 oktober 2011.*

De Rekenkamer

De Rekenkamer presenteerde het jaarverslag over de uitvoering van de begroting 2010 op 15 november 2011 aan het Europees Parlement en op 30 november aan de Raad van de Europese Unie.

© Europese Unie

*Jaarlijkse vergadering van
de Rekenkamer met de
Commissie
begrotingscontrole van het
Europees Parlement.
Luxemburg, 20 oktober
2011.*

Het jaarverslag van de Rekenkamer over 2010 spitst zich zoals de voorgaande jaren toe op de betrouwbaarheid van de EU-rekeningen en de regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Dit jaar is ook een hoofdstuk gewijd aan de resultaten die met de EU-uitgaven zijn behaald.

- ▶ Wat de betrouwbaarheid van de EU-rekeningen betreft, concludeert de Rekenkamer dat de rekeningen over 2010 een getrouw beeld geven van de financiële positie van de Europese Unie, van de resultaten van de verrichtingen en van de kasstromen in het jaar. De kwaliteit van de financiële informatieverstrekking en van de achterliggende informatieverwerkingssystemen blijven evenwel voor verbetering vatbaar.
- ▶ Wat de regelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven betreft, wordt in de betrouwbaarheidsverklaring voor het begrotingsjaar 2010 een onderscheid gemaakt tussen ontvangsten, vastleggingen en betalingen. Naar het oordeel van de Rekenkamer zijn de ontvangsten en vastleggingen voor 2010 wettig en regelmatig in al hun materiële aspecten. Voor de betalingen daarentegen is er sprake van een geringe materiële fout, en voor de EU-bestedingen als geheel wordt het marginale foutenpercentage geschat op 3,7 %.
- ▶ De Rekenkamer stelde dit jaar voor het eerst ook de resultaten voor van haar beoordeling van de prestatierapportage van drie directoraten-generaal die voor een belangrijk deel van de EU-bestedingen verantwoordelijk zijn. De Rekenkamer gaf de Commissie de aanbeveling meer nadruk te leggen op de prestaties, ook inzake besparingen en efficiëntie, in de jaarlijkse activiteitenverslagen en passende streefcijfers vast te stellen aan de hand waarvan de geboekte vooruitgang richting de meerjarige doelstellingen kan worden gemeten.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité

Het EESC hield in 2011 9 plenaire zittingen en bracht 199 adviezen uit, waarvan 29 initiatiefadviezen en 9 verkennende adviezen.

De voorzitter en de leden van de Europese Commissie leverden een actieve bijdrage aan de werkzaamheden van het Comité. In maart nam voorzitter Barroso deel aan de plenaire zitting van het Comité; in december had vicevoorzitter Šefčovič een bilaterale ontmoeting met voorzitter Nilsson en een gedachtewisseling met leden van het EESC-bureau. Elke plenaire zitting werd door één of meerdere commissarissen bijgewoond.

Het EESC was via zijn Europa 2020-stuurgroep actief betrokken bij de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie. Voorzitter Nilsson bracht tal van bezoeken aan de hoofdsteden van de lidstaten om de nationale economische en sociale comités en uiteenlopende netwerken warm te maken voor een intensievere deelname aan het Europa 2020-proces. Daarbij werd vooral het belang beklemtoond van deelname aan de voorbereiding van de nationale hervormingsprogramma's, die een sleutelonderdeel zijn van het Europees semester.

© Europese Unie

Het EESC bracht onder andere adviezen uit over elk van de zeven kerninitiatieven (de „flagships”) van de Europa 2020-strategie. Daarnaast debatteerde het over grote beleidskwesties van de Unie voor de toekomst, zoals een gemoderniseerd gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013 en het toekomstige cohesiebeleid, en leverde het een actieve bijdrage aan de beraadslagingen over het meerjarig financieel kader na 2013.

*Plenaire vergadering van
het Europees Economisch
en Sociaal Comité in
Brussel in oktober.*

Het EESC werkte ook intensief mee aan de voorbereiding van de Rio+20-conferentie (Conferentie van de Verenigde Naties over Duurzame Ontwikkeling — UNCSD), die in 2012 wordt gehouden en één van de prioriteiten van voorzitter Nilsson is.

De besprekingen over de herziening van het protocol inzake samenwerking met de Commissie werden gedurende het jaar voortgezet.

Het Comité van de Regio's

Het CvdR hield in 2011 6 plenaire zittingen en bracht 58 adviezen uit, waarvan 4 initiatiefadviezen en 3 verkennende adviezen.

Het Comité had een belangrijke inbreng in de beraadslagingen over de toekomst van het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid en het cohesiebeleid, en over het meerjarig financieel kader 2014-2020. Via het „EU 2020 monitoring platform” bleef het CvdR de ontwikkeling van de groei- en werkgelegenheidsstrategie volgen vanuit het oogpunt van de regio's en steden van de EU. In december 2011 werd het tweede monitoringverslag over Europa 2020 gepubliceerd. Om de Europa 2020-strategie tot een goed einde te brengen, werd daarin een krachtig pleidooi gehouden voor territoriale pacten op vrijwillige basis die de institutionele inrichting van de lidstaten respecteren zonder extra bureaucratie te creëren. Het idee kreeg de steun van voorzitter Barroso en van voorzitter Van Rompuy en werd in de loop van het jaar verder ontwikkeld. Het werd ook weer- spiegeld in de MFK-voorstellen van de Commissie.

© Europese Unie

*Plenaire vergadering van
het Comité van de Regio's
in Brussel in juni.*

Het CvdR speelde een proactieve rol in de totstandkoming van het Burgemeestersconvenant, een formele toezegging door de ondertekenende gemeentebesturen om de EU-doelstellingen inzake CO₂-reductie te overtreffen door middel van actieplannen voor duurzame energie en concrete maatregelen.

Het CvdR bouwde verder aan zijn subsidiariteitsnetwerk, dat is opgericht om de uitwisseling van informatie tussen lokale en regionale overheden in de Europese Unie over de verschillende beleidsdocumenten en voorstellen van de Commissie te vergemakkelijken. Het CvdR bracht over 2010 een eerste subsidiariteitsverslag uit.

Zoals ook bij het EESC het geval was, werden de institutionele besprekingen over de herziening van het protocol inzake samenwerking met de Commissie gedurende het jaar voortgezet.

De Europese Ombudsman

De meeste klachten die de Europese Ombudsman krijgt, betreffen de Commissie vanwege de rol die haar door de verdragen is toebedeeld. In 2010 werden 65 % van de klachten door de Ombudsman naar de Commissie doorverwezen. In 2011 behandelde de Commissie 372 nieuwe onderzoeken van de Ombudsman en antwoordde zij op 362 door hem ingestelde onderzoeken.

De klachten die de Ombudsman ontvangt, hebben betrekking op uiteenlopende terreinen waaronder: toegang tot documenten, beschuldigingen van inbreuken, personeelszaken en problemen met subsidies of dienstencontracten.

© Europese Unie

De betrekkingen tussen de Europese Ombudsman en de Commissie evolueerden in 2011 bijzonder gunstig. Op 15 februari 2011 vond een ontmoeting plaats tussen het College van commissarissen en de Ombudsman waarbij over de versterking van de politieke en administratieve samenwerking werd gepraat.

In 2011 begon de Ombudsman met de tenuitvoerlegging van de nieuwe strategie voor een verbetering van de werkmethoden en van de behartiging van de belangen van de Europese burgers, en voor de totstandbrenging van een echte dienstverleningscultuur in alle instellingen, organen en instanties van de EU. De Ombudsman hecht in dit verband het grootste belang aan de aspecten transparantie, toegang tot documenten en inbreuken op het EU-recht.

P. Nikiforos Diamandouros, de Europese Ombudsman, Diana Wallis, Europees Parlementslid, en Viviane Reding, vicevoorzitter van de Commissie, op de conferentie „Levert het Verdrag van Lissabon concrete resultaten op voor de burger?“, maart 2011.

De gedecentraliseerde agentschappen

In het verslagjaar zag het Agentschap voor het operationele beheer van groot-schalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht het licht. Het gaat hierbij om het Schengeninformatiesysteem (SIS II), het visuminformatiesysteem (VIS) en Eurodac. Het agentschap moet er in de eerste plaats voor zorgen dat deze systemen de klok rond blijven functioneren. Daarnaast moet het de nodige beveiligingsmaatregelen treffen, de veiligheid en integriteit van de gegevens waarborgen en erop toezien dat de gegevensbeschermingsregels worden gerespecteerd. Het agentschap heeft zijn zetel in Tallinn, Estland, en een operationele vestiging in Straatsburg, Frankrijk.

De interinstitutionele werkgroep gedecentraliseerde agentschappen, opgericht in 2009 om het Parlement, de Raad en de Commissie op één lijn te brengen wat de verbetering van de werking van de agentschappen betreft, heeft in 2011 belangrijke vooruitgang geboekt, met name wat betreft governance, financiering, personeelsbeleid, rekenschap en verantwoording, en toezicht op de gedecentraliseerde agentschappen.

De nationale parlementen

De nationale parlementen prijken ook in 2011 bovenaan de interinstitutionele agenda van de Commissie, die vastberaden is de dialoog en samenwerking met hen verder uit te bouwen. 2011 was het tweede jaar waarin de Commissie de nieuwe bepalingen van het Verdrag van Lissabon die betrekking hebben op de nationale parlementen ⁽²²⁾, en in het bijzonder de subsidiariteitstoetsing, toepaste. Uit de tot hiertoe opgedane ervaring blijkt duidelijk dat de nationale parlementen klaar zijn om hun nieuwe rol te spelen en hun nieuwe bevoegdheden uit te oefenen.

Het aantal in het kader van de politieke dialoog en van de subsidiariteitstoetsing ontvangen neemt aanzienlijk toe. In verhouding tot het totale aantal, is het aantal gemotiveerde adviezen waarin een nationaal parlement uiteenzet waarom een ontwerp zijns inziens niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel nog betrekkelijk beperkt. Het aantal „gele” en „oranje kaarten” heeft nog voor geen enkel voorstel de drempel overschreden waarbij de Commissie moet besluiten het voorstel ofwel te wijzigen, ofwel in te trekken. Zoals de voorgaande jaren, gaat een grote meerderheid van de adviezen van de nationale parlementen niet zo zeer over het aspect subsidiariteit, maar over de kern van de wetgevingsvoorstellen en andere documenten van de Commissie.

Te vermelden is het voorstel inzake een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, dat bijzondere aandacht trok van de nationale parlementen, waarvan er 13 een gemotiveerd advies indienden. Andere vonden dan weer dat het voorstel strookte met het subsidiariteitsbeginsel.

In 2011 deelden de nationale parlementen in totaal 618 adviezen mee in het kader van de politieke dialoog en de subsidiariteitstoetsing. Dat is een stijging met bijna 60 % in vergelijking met vorig jaar. Slechts 53 daarvan waren gemotiveerde adviezen ⁽²³⁾.

Nationaal parlement	Kamer	Totaalaantal adviezen (ontvangen van 1.1.2011 tot en met 30.11.2011)
Portugal	Assembleia da Republica	149
Italië	Senato della Repubblica	64
Tsjechië	Senát	48
Zweden	Riksdagen	33
Italië	Camera dei Deputati	29
Roemenië	Senatul	28
Roemenië	Camera Deputaţilor	28
Duitsland	Bundesrat	26
Verenigd Koninkrijk	House of Lords	17
Bulgarije	Narodno sabranie	11
Denemarken	Folketinget	10
Luxemburg	Chambre des députés	10
Verenigd Koninkrijk	House of Commons	10
Polen	Sejm	7
Nederland	Eerste Kamer Staten-Generaal	6
Duitsland	Bundestag	5
Oostenrijk	Nationalrat	4
Polen	Senat	4
Tsjechië	Poslanecká sněmovna	4
Griekenland	Voulí ton Ellínon	3
Frankrijk	Assemblée nationale	3
Oostenrijk	Bundesrat	2
Litouwen	Seimas	2
Spanje	Congreso de los Diputados en Senado (beide kamers)	2
Frankrijk	Sénat	2
Nederland	Beide kamers	2
Letland	Saeima	2
Slowakije	Národná rada	2
Finland	Eduskunta	2
België	Kamer van Volksvertegenwoordigers/ Chambre des représentants	1
Nederland	Tweede Kamer Staten-Generaal	1
Ierland	Oireachtas (beide kamers)	1
Cyprus	Voulí ton Antiprosópon	1
België	Senaat/Sénat	1
Malta	Kamra tad-Deputati	1
Estland	Riigikogu	0
Hongarije	Országgyűlés	0
Slovenië	Državni svet	0
Slovenië	Državni zbor	0
Totaal		521

Efficiëntie: kwaliteitsborging van wet- en regelgeving via de beleidscyclus; de uitvoering van EU-wet- en regelgeving verbeteren

In het kader van de agenda voor slimme regelgeving blijft de Commissie inspanningen doen om de totstandkoming van beleidsmaatregelen en wet- en regelgeving te verbeteren. Dat heeft geleid tot een grotere transparantie en meer verantwoordingsplicht en empirisch onderbouwde beleidsvorming bevordert.

Slimme regelgeving

In dit verband kunnen de volgende acties worden vermeld:

- ▶ de Commissie heeft inzake vereenvoudiging van de wetgeving het streefdoel van 25 % dat in het actieplan voor minder administratieve lasten was gesteld, ruimschoots overtroffen en geeft het Parlement en de Raad daarmee ruim de tijd om het doel te bereiken in de resterende looptijd van het programma tot eind 2012;
- ▶ de Commissie heeft concrete acties voorgesteld om de uit de regelgeving voortvloeiende lasten te verlichten voor de kleinste ondernemingen⁽²⁴⁾. Deze acties omvatten een doorlichting van het bestaande acquis om de kleinste ondernemingen vrij te stellen van sommige regels of deze aan hun behoeften aan te passen, beter overleg met kleine ondernemingen om buitensporige regels te identificeren en te bekijken hoe deze het best kunnen worden opgeheven, en de invoering van een scorebord om de concrete gevolgen voor de ondernemingen bij te houden;
- ▶ de in 2010 voor bepaalde gebieden van het milieu-, transport-, werkgelegenheids-, sociaal en industrieel beleid gelanceerde geschiktheidscontroles zijn in 2011 tot andere beleidsterreinen uitgebreid, onder andere volksgezondheid en consumentenbescherming. De Commissie moet erop toezien dat ingrijpende voorstellen voor nieuwe of herziene wetgeving steunen op een evaluatie van wat er al is, en heeft op dit vlak vooruitgang geboekt;
- ▶ de meerjarige planning van evaluaties van de Commissie staat op een specifieke website zodat lidstaten en belanghebbenden in een vroeg stadium bijdragen kunnen voorbereiden⁽²⁵⁾;
- ▶ alle nieuwe beleidsvoorstellen zijn onderbouwd met een effectbeoordeling, waarin de kosten en baten en alle relevante economische, sociale en ecologische gevolgen worden belicht.

Effectbeoordeling

De Raad voor effectbeoordelingen, die erover moet waken dat de effectbeoordelingen van de Commissie aan kwaliteitsnormen en procedurevoorschriften voldoen, heeft 104 effectbeoordelingen onderzocht en 138 adviezen uitgebracht, waarvan 35 over opnieuw ingdiende beoordelingen.

In 2011 onderzocht de raad ook 43 effectbeoordelingen bij sectorale uitgavenvoorstellen voor het volgende meerjarig financieel kader en bracht over de kwaliteit daarvan 37 adviezen uit⁽²⁶⁾.

Om een continue hoge kwaliteit van de beoordelingen te verzekeren en de leden van de raad in staat te stellen hun werkzaamheden soepeler te verrichten, besloot voorzitter Barroso om het aantal leden van de raad en het aantal diensten waaruit zij kunnen worden geselecteerd, uit te breiden.

De Groep van onafhankelijke belanghebbenden op hoog niveau inzake administratieve lasten, die wordt voorgezeten door de heer Edmund Stoiber, bracht in november zijn verslag uit over de beste methoden voor de lidstaten om de EU-wetgeving met de minste lasten uit te voeren.

Tenuitvoerlegging van EU-wet- en regelgeving

Voortgaande werkzaamheden ter verbetering van de manier waarop de lidstaten de EU-wet- en regelgeving toepassen:

- ▶ sinds april 2008 loopt het project EU Pilot om vragen van burgers en ondernemingen en problemen in verband met de toepassing van de EU-wet- en regelgeving sneller en beter te beantwoorden, en de communicatie en samenwerking daarover tussen de diensten van de Commissie en de nationale autoriteiten te verbeteren;
- ▶ in 2008 sloten 15 lidstaten zich op vrijwillige basis bij EU Pilot aan. Toen het project een succes bleek, nodigde de Commissie de overige 12 lidstaten uit om eraan deel te nemen. Sinds september 2011 nemen 25 lidstaten deel aan het probleemverhelpingsmechanisme;
- ▶ de ervaring is dat het project een positieve bijdrage levert aan de samenwerking tussen de Commissie en de deelnemende lidstaten om vragen en problemen van burgers, ondernemingen en maatschappelijke organisaties sneller en afdoender te beantwoorden. Circa 80 % van de sinds het begin door de lidstaten verstrekte antwoorden is aanvaardbaar geacht (in het licht van de EU-wetgeving), waardoor dossiers konden worden afgesloten zonder dat een inbreukprocedure op grond van artikel 258 VWEU diende te worden ingeleid;
- ▶ wat betreft de verdeling naar sector van de EU-wetgeving van de via EU Pilot voorgelegde vragen en problemen is de situatie grotendeels vergelijkbaar met die welke daarvoor bestond: ongeveer 33 % van de dossiers heeft betrekking op milieuvraagstukken, 15 % op de interne markt, 10,5 % op belastingen, 8 % op mobiliteitsvervoer, en 6 % op volksgezondheid en consumentenbescherming. Deze beleidsterreinen maken samen 64,5 % van het totale aantal EU Pilot-dossiers uit.

In 2011 zijn 1 351 procedures tegen lidstaten ingeleid wegens mogelijke inbreuken op de EU-wetgeving (het aantal heeft betrekking op de eerste stap in de procedure, waarbij op grond van artikel 258 VWEU een formele aanmaningsbrief wordt gestuurd). De beleidsterreinen waarvoor verhoudingsgewijs meer procedures zijn ingeleid, zijn vervoer, interne markt en diensten, en volksgezondheid en consumentenbescherming, die samen goed zijn voor ruim 50 % van het totaal.

De Commissie leidde in 2011 de eerste procedures in op grond van het bij het Verdrag van Lissabon ingestelde artikel 260, lid 3, VWEU, dat voorziet in een uitzondering op de algemene regel dat financiële sancties slechts aan de lidstaten worden opgelegd nadat het Hof van Justitie in een tweede arrest heeft vastgesteld dat zij geen gevolg hebben gegeven aan een eerder arrest. Op grond van artikel 260, lid 3, VWEU kunnen reeds op het tijdstip waarop de Commissie de zaak voor het eerst aanhangig maakt bij het Hof financiële sancties worden opgelegd aan de lidstaten die richtlijnen niet tijdig omzetten. In 2011 zijn negen dergelijke procedures tegen vijf lidstaten ingeleid.

Efficiënt beheer

De dienst Interne audit (IAS) en de internecontrolefuncties van de diensten (ICF's), die samen het internecontrole-apparaat van de Commissie vormen, verrichten ongeveer 300 controlehandelingen per jaar. Betreffende de resultaten van die werkzaamheden bracht de intern controleur van de Commissie in mei 2011 voor het eerst een algemeen advies over de stand van het financieel beheer van de Commissie in 2010 uit.

Dit advies is bedoeld om de Commissie extra zekerheid te verschaffen in de vorm van een bevestiging van de deugdelijkheid van het controlekader van de instelling als geheel. Het voegt een controlelaag toe aan het reeds uitgebreide auditproces dat binnen de Commissie bestaat.

Het advies over 2010 bevestigt dat het internecontrolekader van de Commissie robuust is en dat de aanbevelingen door de diensten zijn gevolgd en uitgevoerd. De jaarlijkse aanbevelingen van de IAS en de ICF's worden door het management ter harte genomen, wat tot een continue verbetering leidt van de interne controle, de governance en het risicobeheer.

De Commissie hecht groot belang aan een duidelijke redactie van haar documenten. Het directoraat-generaal Vertaling van de Commissie heeft een belangrijk aandeel in de totstandkoming van duidelijke wetgevingsvoorstellen en beleidsdocumenten door vertaal- en andere taalkundige diensten van hoge kwaliteit in alle officiële talen te leveren, waarbij in het bijzonder de wetgevingsvoorstellen in verband met het meerjarig financieel kader te vermelden zijn. 2011 was het tweede jaar van de campagne „Duidelijk schrijven”. De desbetreffende interdepartementale taskforce heeft een aantal aanbevelingen ter verbetering van de redactionele kwaliteit van ontwerpen van de Commissie gedaan, waarvan sommige thans in uitvoering zijn.

Transparantie van de instellingen

Wat de toegang tot documenten van de EU-instellingen betreft, is bij de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon artikel 255 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap vervangen door artikel 15, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Op grond van de nieuwe verdragsbepalingen heeft iedere burger van de Unie voortaan niet alleen recht op toegang tot documenten die in het bezit zijn van het Parlement, de Raad en de Commissie, maar ook tot die van de organen en instanties van de Unie. In maart hechtte de Commissie haar goedkeuring aan een wetgevingsvoorstel om concrete invulling te geven aan dit recht.

Om de transparantie van de EU-besluitvorming verder te vergroten, sloten de Commissie en het Parlement in juni een interinstitutioneel akkoord over een gezamenlijk transparantieregister dat meer informatie dan ooit verschaft over personen of organisaties die invloed trachten uit te oefenen op het Europees beleid.

PARLEMENTAIRE HANDELINGEN IN 2011

Wet- en regelgeving					Andere procedures					Totaal
Raadpleging ⁽¹⁾	Medebeslissing			Instemming ⁽⁴⁾	Begroting en kwijting	Eigen initiatief	Resolutie (Art. 103 en 108)	Mensenrechten	Diverse	
	Eerste lezing ⁽²⁾	Tweede lezing ⁽³⁾	Derde lezing							
36	92	16	5	58	82	140	110	32	22	593

⁽¹⁾ In 10 gevallen amendeerde het Europees Parlement het oorspronkelijke voorstel.

⁽²⁾ In 61 gevallen amendeerde het Europees Parlement het oorspronkelijke voorstel.

⁽³⁾ In 11 gevallen amendeerde het Europees Parlement het gemeenschappelijk standpunt van de Raad.

⁽⁴⁾ In 1 geval verwierp het Europees Parlement het voorstel van de Commissie.

NOTEN

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/state-union-2011/index_en.htm.

⁽²⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 10.5.2011 in zaak C-147/08, Römer.

⁽³⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 1.3.2011 in zaak C-236/09, Belgische Verbruikersunie Test-Aankoop e.a.

⁽⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 7.4.2011 in zaak C-402/09, Tatu.

⁽⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 24.11.2011 in zaak C-70/10, Scarlet Extended.

⁽⁶⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 16.6.2011 in zaak C-462/09, Stichting de ThuisKopie.

⁽⁷⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 30.6.2011 in zaak C-271/10, VEWA.

⁽⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 12.7.2011 in zaak C-324/09, L'Oréal e.a.

⁽⁹⁾ Advies van het Hof van Justitie 1/09 van 8.3.2011.

⁽¹⁰⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 12.4.2011 in zaak C-235/09, DHL Express France.

⁽¹¹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 8.2.2011 in zaak C-17/11, RX.

⁽¹²⁾ Arrest van het Gerecht van 21.7.2011 in zaak C-506/08, Zweden/MyTravel en Commissie.

⁽¹³⁾ Arrest van het Gerecht van 13.1.2011 in zaak T-362/08, IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds/Commissie.

⁽¹⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 29.3.2011 in zaak C-352/09P, ThyssenKrupp Nirosta/Commissie.

⁽¹⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 15.11.2011 in zaak C-256/11, Dereci e.a.

⁽¹⁶⁾ Verordening (EG) nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB L 12 van 16.1.2001).

⁽¹⁷⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 25.10.2011 in de gevoegde zaken C-509/09 en C-161/10, eDate Advertising e.a.

⁽¹⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 1.3.2011 in zaak C-236/09, Belgische Verbruikersunie Test-Aankoop e.a.

⁽¹⁹⁾ Arrest van het Gerecht van 24.3.2011 in de gevoegde zaken T-443/08 en T-455/08, Freistaat Sachsen e.a./Commissie.

⁽²⁰⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 8.3.2011 in zaak C-240/09, Lesoochranárske zoskupenie.

⁽²¹⁾ <http://www.ecb.int/press/key/date/2011/html/sp110602.en.html>.

⁽²²⁾ Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie — Protocol nr. 1 betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie.

⁽²³⁾ De tabel geeft de per 31.12.2011 beschikbare cijfers.

⁽²⁴⁾ http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/documents/minimizing_burden_sme_EN.pdf.

⁽²⁵⁾ http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/evaluation/evaluation_planning_nl.htm

⁽²⁶⁾ Nadere informatie over de rol en de werkzaamheden van de Raad is te vinden in zijn jaarverslagen op http://ec.europa.eu/governance/impact/iab/iab_en.htm.

CHRONOLOGIE VAN DE REACTIE VAN DE EU OP DE SCHULDENCRIISIS

Hieronder worden belangrijke gebeurtenissen uit 2011 op financieel en economisch gebied opgesomd. De chronologie is niet compleet — andere belangrijke gebeurtenissen worden in het eigenlijke verslag in detail beschreven.

JANUARI

1

Drie nieuwe Europese autoriteiten — de Europese Bankautoriteit (EBA), de Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA) en de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (Eiopa) — starten hun werkzaamheden om toezicht te houden op financiële activiteiten ten aanzien van respectievelijk banken, markten en verzekeringen en pensioenen.

12

De Commissie keurt de eerste jaarlijkse groeianalyse goed waarin de prioriteiten voor het economisch beleid worden vastgesteld en start het eerste Europees semester voor een betere coördinatie van het economisch beleid.

15

De Commissie geeft een gunstig advies over een beperkte wijziging van artikel 136 van het VWEU om de instelling van het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) mogelijk te maken.

MAART

11

Europese Raad: de leiders van de landen van de eurozone keuren het Euro Plus-pact goed.

MEI

17

De ministers van Financiën sluiten een overeenkomst over financiële steun aan Portugal.

18

Het Economisch Forum van Brussel 2011, het belangrijkste economische evenement in de EU, bespreekt het nieuwe kader van de economische governance van de EU.

19

Steun voor Portugal en Ierland: het financieel pakket zal de financieringsbehoeften van Portugal dekken tot een bedrag van 78 miljard EUR. Het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM) en de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) zullen elk tot 26 miljard EUR verstrekken, die gedurende een periode van drie jaar zullen worden uitbetaald. Extra steun voor een bedrag tot 26 miljard EUR zal beschikbaar worden gesteld door het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

26-27

De leiders van de G8 keuren maatregelen goed om het herstel van de wereldeconomie te ondersteunen. Hoewel de EU een uitgebreid pakket maatregelen heeft goedgekeurd om de staatsschuldcrisis aan te pakken, blijven voortgezette strenge begrotingsconsolidatie en structurele hervormingen ter ondersteuning van de groei hoog op de agenda staan.

JUNI

24

De Europese Raad keurt landenspecifieke aanbevelingen goed op basis van voorstellen van de Commissie in het kader van het Europees semester. Bij de opstelling van hun begroting voor het volgende jaar zullen de lidstaten voortaan rekening houden met de richtsnoeren van de Raad.

JULI

11

De ministers van Financiën van de eurozone ondertekenen het Verdrag betreffende het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) en banen aldus de weg voor de ratificatie door de verdragsluitende landen.

21

De Europese leiders keuren een extra programma voor financiële steun aan Griekenland goed, dat onder meer voorziet in een vrijwillige bijdrage van de particuliere sector. Er wordt ook beslist de EFSF en het ESM flexibeler en doeltreffender te maken, de rentetarieven van de EFSF te verlagen en de looptijden te verlengen. Zowel de EFSF als het ESM zullen over nieuwe instrumenten kunnen beschikken, waarmee zij aan proactieve programma's zullen kunnen deelnemen met het oog op de herkapitalisatie van financiële instellingen en interventies op de primaire en de secundaire markt.

SEPTEMBER

28

Economische governance van de EU: het Europees Parlement bereikt een definitief akkoord over en stemt voor het pakket van zes nieuwe wetgevingsvoorstellen (het zogenoemde „six-pack”). Deze maatregelen zijn gebaseerd op het voorstel van de Commissie van 29 september 2010 en versterken het stabiliteits- en groeipact, intensiveren de begrotingscoördinatie, verbeteren en harmoniseren de nationale begrotingskaders, en maken werk van de preventie en correctie van macro-economische en concurrentiële onevenwichtigheden.

OKTOBER

4

Economische governance van de EU: de ministers van Financiën van de EU keuren het pakket wetgevingsvoorstellen goed, dat tegen eind 2011 in werking moet treden.

23 en 26

De Europese Raad en top van de eurozone: de leiders van de eurozone beslissen de middelen voor de EFSF te verhogen en de banksector te versterken met garanties om hen te helpen toegang te krijgen tot financiering op middellange termijn. De banken moeten ook hun kapitaalratio tegen juni 2012 tot 9 % verhogen. Op basis van de routekaart van de Commissie voor stabiliteit en groei wordt overeenstemming bereikt over tien maatregelen om de economische en begrotingscoördinatie en het economisch en begrotingstoezicht van de eurozone te verbeteren. De Europese leiders bereiken overeenstemming over het nieuwe programma voor financiële steun van de EU en het IMF voor een bedrag tot 100 miljard EUR voor Griekenland, dat onder meer voorziet in een grotere bijdrage van de particuliere sector dan die waarin was voorzien in de regeling van 21 juli. Hiermee wordt beoogd te garanderen dat de schuldratio van Griekenland tegen 2020 tot 120 % van het bbp wordt teruggebracht. De heren Van Rompuy, Barroso en Juncker krijgen het mandaat om maatregelen voor te stellen die de economische unie moeten versterken. Zij moeten verslag uitbrengen aan de Europese Raad van maart 2012.

NOVEMBER

3-4

De leiders van de G20 coördineren hun beleid om de groei te stimuleren, banen te scheppen en financiële stabiliteit te garanderen. Om het internationale monetaire systeem stabiel en veerkrachtiger te maken, wordt voorzien in extra middelen voor het IMF. Een belasting op financiële transacties wordt besproken en het voorstel van de Commissie voor de EU wordt gepresenteerd.

8

Economische governance van de EU: de Raad keurt het pakket wetgevingsvoorstellen goed. Als onderdeel van het goedgekeurde pakket bereiken de ministers van Financiën van de EU overeenstemming over de lijst van externe en interne indicatoren die voor het toezicht op macro-economische onevenwichtigheden zal worden gebruikt. Deze lijst vormt de basis voor het nieuwe alarmmechanisme dat de Commissie instelt. De ministers stellen ook een richtlijn vast houdende wijziging van de richtlijn betreffende financiële conglomeraten teneinde lacunes te dichten en te zorgen voor aanvullend toezicht op financiële entiteiten in een financieel conglomeraat.

11

Volgens de economische prognose voor de EU stagneert de economische groei in de EU.

23

Krachtens artikel 136 van het VWEU doet de Commissie voorstellen voor twee verordeningen teneinde de economische en begrotingscoördinatie en het economisch en begrotingstoezicht verder te verbeteren. Commissievoorzitter Barroso presenteert eveneens de prioriteiten voor het economisch beleid in de jaarlijkse groeianalyse voor 2012 en een discussienota over eurostabiliteitsobligaties.

DECEMBER

9

De Europese Raad beslist de economische unie verder te versterken door middel van een „begrotingspact” tussen de lidstaten van de eurozone, dat voorziet in de integratie van begrotingsregels en van een automatisch correctiemechanisme in de nationale rechtssystemen van die landen. Verschillende andere lidstaten (niet het VK) hebben zich bereid verklaard hieraan deel te nemen na hun parlement te hebben geraadpleegd. Bovendien wordt besloten het ESM vroeger in te stellen, namelijk midden 2012. De EU plant ook voorstellen van de Commissie volgens een versnelde procedure om de groei en het scheppen van banen te stimuleren en maatregelen ten uitvoer te leggen, zowel op nationaal als op Europees niveau, om de werkgelegenheid te verbeteren, met name voor de kwetsbaarste groepen zoals werkloze jongeren.

13

Economische governance van de EU: het pakket wetgevingsvoorstellen treedt in werking.

Meer informatie over de EU

■ DE EU OP HET WEB

Informatie in alle officiële talen van de Europese Unie vindt u op de Europawebsite:

<http://europa.eu>

<http://ec.europa.eu/youreurope>

■ BEZOEK ONS

Er zijn in heel Europa honderden plaatselijke EU-informatiecentra. Het adres van het dichtstbijzijnde centrum vindt u op deze website: <http://europedirect.europa.eu>

■ BEL OF MAIL ONS

Europe Direct beantwoordt al uw vragen over de Europese Unie. U kunt ons bereiken op het gratis telefoonnummer **00 800 6 7 8 9 10 11** (sommige mobiele telefoonoperatoren bieden geen toegang tot 00800-nummers of brengen verbindingen met deze nummers in rekening), of tegen betaling uit een land buiten de EU op het nummer **+32 22999696** of door een e-mail te sturen via <http://europedirect.europa.eu>

■ INTERESSANTE LECTUUR

Publicaties over de EU vindt u op de website van EU Bookshop:

<http://bookshop.europa.eu>

Informatie en publicaties over de Europese Unie in het Nederlands zijn ook verkrijgbaar bij:

VERTEGENWOORDIGINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Vertegenwoordiging in België

Archimedesstraat 73

1000 Brussel

BELGIË

Tel. +32 22953844

Internet: ec.europa.eu/belgium/welcome/index_nl.htm

E-mail: COMM-REP-BRU@ec.europa.eu

Vertegenwoordiging in Nederland

Korte Vijverberg 5

2513 AB Den Haag

NEDERLAND

Tel +31 703135300

Internet: www.eu.nl

E-mail: burhay@ec.europa.eu

BUREAUS VAN HET EUROPEES PARLEMENT

Bureau in België

Wiertzstraat 60

1047 Brussel

BELGIË

Tel. +32 22842005

Internet: europarl.europa.eu/brussels/

E-mail: epbrussels@europarl.europa.eu

Bureau in Nederland

Korte Vijverberg 6

2513 AB Den Haag

NEDERLAND

Tel. +31 703135400

Internet: europeesparlement.nl

E-mail: epdenhaag@europarl.europa.eu

Er zijn vertegenwoordigingen of bureaus van de Europese Commissie en van het Europees Parlement in alle lidstaten van de Europese Unie. De Europese Unie heeft delegaties in andere landen van de wereld.

[illegible]

Publicatiebureau

ISBN 978-92-79-22268-9

9 789279 222689

Prijs in Luxemburg (exclusief btw): 7 EUR
doi:10.2775/29124